

অন্বেষণ

নৱম বছৰ ■ দশম সংখ্যা ■ নৱেম্বৰ, ২০২২

ন'বেল বঁটা, ২০২২

চিন্তাই বাট দেখুৱায়

ইতিহাস অধ্যয়নৰ আনন্দ

১০০ তম
সংখ্যা

অন্বেষণ

প্ৰথম বছৰ ■ প্ৰথম সংখ্যা ■ প্ৰেচৰাৰি, ২০১১

ভাৰত ৰত্ন শতীন তেঞ্জলকাৰ আৰু চি এন আৰ ৰাও
২০১৩ চনৰ উল্লেখযোগ্য ঘটনা

কি ক'ত কিয় বিখ্যাত?

জলাহ অৰণ্য

এই সংখ্যাত আছে

ড° দীনেশ চন্দ্ৰ গোস্বামী, ময়ূৰ বৰা, ড° সত্যজিৎ ভূঞা, নৰেন পাটগিৰি, অভিজিত শৰ্মা বৰুৱা, দিগন্ত ওজা,
অৰূপ শাণ্ডিল্য, ড° ধৃতি মহন্ত, তৰুণ ডেকা, মহানন্দ শৰ্মা, নিভাৰাণী ৰায়, অৱন্তিকা পৰাশৰ আৰু অন্যান্যসকলৰ লেখা

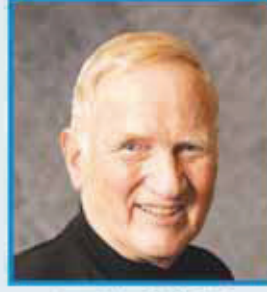
২০২২ চনৰ ন'বেল বঁটা বিজয়ীসকল

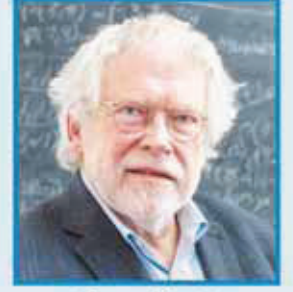
আনি এখনৌ
সাহিত্য

এলেন এছপেট্ট
পদার্থবিজ্ঞান

জন এফ হু'জাব
পদার্থবিজ্ঞান

এণ্টন জেলিংগাব
পদার্থবিজ্ঞান

কেৰ লিন আৰ বাৰ্ট'জি
বসায়নবিজ্ঞান

কাৰ্ল বেবী ছাৰ্পলেছ
বসায়নবিজ্ঞান

মৰ্টেন মেলডাল
বসায়নবিজ্ঞান

ছাণ্টে পাব'
চিকিৎসাবিজ্ঞান

বেন এছ বাৰ্নানকে
অর্থনীতিবিজ্ঞান

ডগলাছ ডব্লিউ ডায়মণ্ড
অর্থনীতিবিজ্ঞান

ফিলিপ এইচ ডিবডিগ
অর্থনীতিবিজ্ঞান

আলেছ বিয়ালিয়াটস্কি
শান্তি

মেম'বিয়েল
শান্তি

চেণ্টাৰ ফৰ চিভিল লিবাৰ্টিজ
শান্তি

অন্বেষণ

১০০ তম সংখ্যা

নৱম বছৰ, দশম সংখ্যা, নৱেম্বৰ ২০২২ চন

অন্বেষণ, অসম জাতীয় বিদ্যালয়ৰ শিক্ষার্থীৰ বাবে অসম জাতীয় বিদ্যালয় শৈক্ষিক আৰু আৰ্থ-সামাজিক ন্যাসৰ দ্বাৰা প্ৰকাশিত সাধাৰণ জ্ঞান-ভিত্তিক এখন মাহেকীয়া আলোচনী

ANWESHAN, A Monthly inhouse journal of Assam Jatiya Bidyalay,
Published by Assam Jatiya Bidyalay Educational and Socio-Economic Trust

Email : assamjatiyabidyalay@gmail.com

Website : assamjatiyabidyalay.com

সূচীপত্ৰ

৪ চিন্তাই বাট দেখুৱায়	৩৮ কবীৰ
■ ড° দীনেশ চন্দ্ৰ গোস্বামী	■ বঘুনাথ কুমাৰ
৮ ন'বেল পুৰস্কাৰ, ২০২২	৪০ কুইজ
■ অভিজিত শৰ্মা বৰুৱা	■ হিৰণ্য কলিতা
১৩ দেশ-বিদেশৰ খবৰ	৪১ প্ৰসংগ : সৃষ্টিশীলতা
■ কুশল গোস্বামী	■ ড° সত্যজিৎ ভূঞা
১৭ খবৰৰ লেছেৰি বোটলা	৪৫ ভৱিষ্যতৰ সংগ্ৰহালয়
■ কুশল গোস্বামী	■ অমৰজ্যোতি কলিতা
১৮ ইতিহাস অধ্যয়নৰ আনন্দ	৪৬ স্মৰণীয় সময়, স্মৰণীয় ঘটনা
■ নৰেন পাটগিৰি	■ অপৰ্ণা দেৱী
২০ য়েমেণৰ প্ৰাচীন অট্টালিকাবোৰ	৪৮ তেজপিয়াৰ ৰং
■ নৱনীতা কলিতা	■ সুজিৎ কুমাৰ নেওগ
২২ চতুৰ্থৰ পৰা ষষ্ঠ শ্ৰেণীৰ শিক্ষার্থীৰ	৪৯ ১০০টা সংখ্যা, ১০০টা বেটুপাত
বাবে বিশেষ পৃষ্ঠা	৫০ শৈশৱ আৰু প্ৰেৰণা
২৮ শ্ৰীমন্ত শংকৰদেৱ—এক অসামান্য মহাজীৱন	■ ড° ধৰণী ধৰ গোস্বামী
■ ময়ূৰ বৰা	৫৬ Did You Know
৩১ শৰীৰৰ অংগৰ মেৰামতি	■ Bhaktimala Saikia
■ চেহনাজ আখতাৰ আহমেদ	৫৭ Stories from World Classics
৩৩ দেউতাকক এৰি গুচি গৈছিল জীয়েক, ধৰা পৰিল	■ Priom Saikia
৫৪ হাজাৰ বছৰৰ পাছত	৫৮ Save Soil Movement
■ দিগন্ত ওজা	■ Jiri Barman
৩৫ বৃত্তিমূলক শিক্ষা	৬০ চুড'কু
■ নৱজ্যোতি তালুকদাৰ	৬১ মানসিক সামৰ্থ্য বিকাশ
	■ ৰবীন্দ্ৰ বৰ্মন

৬৩ ভাৰতীয় গণতন্ত্ৰত বিৰোধী দলপতি

■ প্ৰণীতা দেৱী

৬৪ হয়, বিন—Mr. Bean

■ জোনালী দেৱী

৬৫ শিশু দিৱস আৰু নেহৰু খুৰা

■ অভিবৰূপ আকাশ শাণ্ডিল্য

৬৬ প্ৰতি, প্ৰিয়তমা

■ সংস্থিতা শৰ্মা

৬৮ হেৰোৱা দিনৰ গান

■ আনতাৰা মুবাছছিৰা হক খন্দকাৰ

৭০ ডাঙৰ মানুহৰ সাধু

■ প্ৰিয়াংশু প্ৰীতিশ শৰ্মা

৭১ ড° ভূপেন হাজৰিকাৰ গীতত স্বদেশ প্ৰেম

■ সাক্ষী প্ৰিয়ম্বদা

৭৪ জলাহ অৰণ্য

■ মহানন্দ শৰ্মা

৭৬ ইংৰাজী ভাষাত সাহিত্য চৰ্চা কৰা কেইগৰাকীমান
অসমীয়া

■ নিশা দেৱী

৭৯ সাপ আৰু আমি

■ অৰূপ শাণ্ডিল্য

৮১ ড্ৰোন—মানৱবিহীন আকাশীয়ান

■ তৰুণ ডেকা

৮৩ শিলালিপি

■ অবন্তিকা পৰাশৰ

৮৫ বিশ্বত সমাদৃত কেইখনমান শিশু চলচ্চিত্ৰ

■ নিভা ৰাণী ৰায়

৮৭ যিসকল ন'বেল বঁটাৰে সন্মানিত নহ'ল

■ ড° ধৃতি মহন্ত

৮৯ দ্যা লাইন চিটি

■ জাহ্নৱী বৰুৱা

অন্বেষণৰ পুৰণি সংখ্যাৰ পৰা নিৰ্বাচিত লেখা

৯০ ৰহাৰ ৰহদৈ, তিপামৰ ভাদৈ, শলগুৰিৰ আঘোণী
বাই...

■ সোণালী গগৈ

৯১ অসহযোগ আন্দোলন আৰু চৌৰী চৌৰা ঘটনা

■ হিমাঙ্গী বৰা

৯২ কোকা-কোলা

■ ছয়াস্মিতা বৈশ্য

৯৩ ভাৰতীয় সংবিধানৰ প্ৰস্তাৱনা

■ বাণু বুজৰবৰুৱা

৯৫ চাৰি বেদ চৈধ্য শাস্ত্ৰ ঔঠৰ পুৰাণ

■ পল্লৱী গোস্বামী

৯৬ শীতল যুদ্ধ আৰু ছোভিয়েট সংঘৰ ভাঙোন

■ ৰুণিমা শৰ্মা গোস্বামী

৯৮ বিষ্ণু ৰাভাৰ শেষ গান

■ অপৰাজিতা বৰা

৯৯ ৰেলৰ ভেকুৱাম ব্ৰেকৰ আৱিষ্কাৰক—গুৰুপ্ৰসাদ
দাস

■ মানসী বৰুৱা

সম্পাদক : ডা° নাৰায়ণ শৰ্মা (অবৈতনিক)

সহযোগী সম্পাদক : পংকজ দত্ত

উপ-সম্পাদক : কুশল গোস্বামী, ড° লিপিমণি দত্ত,
ডিম্পল তালুকদাৰ

ব্যৱস্থাপনা : দিলীপ কুমাৰ দত্ত চৌধুৰী (অবৈতনিক)

বেটুপাত : কুঞ্জৰ দাস

আলোকচিত্ৰ : জাহ্নৱী বৰুৱা

ছবি : পুৰ্বী ৰাণী বৰা

ডিটিপি : প্ৰশান্ত বৰঠাকুৰ

আৰ্হি পাঠ : কুলধৰ কলিতা

মূল্য : পঁচিছ টকা

অসম জাতীয় বিদ্যালয় শৈক্ষিক আৰু আৰ্থ-সামাজিক ন্যাসৰ হৈ দিলীপ কুমাৰ দত্ত চৌধুৰীৰ দ্বাৰা প্ৰকাশিত,
অজাবি ন্যাসৰ ছপাশাল, অসম জাতীয় বিদ্যালয় চৌহদ, নুনমাটি, গুৱাহাটী-৭৮১০২০ত প্ৰণৱ শৰ্মাৰ দ্বাৰা মুদ্ৰিত।

অন্বেষণৰ শতক

জীৱনত সফল হ'বলৈ বিদ্যায়তনিক জ্ঞান অপৰিহাৰ্য্য। কিন্তু পাঠ্যপুথিৰ জ্ঞানৰ মাজতে সীমাবদ্ধ হৈ থাকিলে বৰ্তমান সময়ৰ সৈতে তাল মিলাই চলিব নোৱাৰিব। আগ বাঢ়ি যাব নোৱাৰিব। চাৰিওফালে ঘটি থকা ঘটনা তথা বিষয়ৰ খবৰ ৰাখিব লাগিব। জ্ঞান অৰ্জন কৰিব লাগিব। এয়া কিতাপ-পত্ৰ পঢ়ি, বাতৰি, আলোচনী আদি পঢ়িহে অৰ্জন কৰিব পৰা যায়। ছাত্ৰ-ছাত্ৰীসকলে এই বয়সত তেনে উৎসৰ বিচাৰ-খোঁচাৰ কৰাটো অলপ কঠিন। আনহাতে টেলিভিছন, বাতৰি কাকত, আলোচনী আদিৰ বিভিন্ন লেখা, বাতৰিৰ মাজত প্ৰয়োজনীয় কথা ক'ববাত লুকাই থাকে। শিক্ষাৰ্থীসকলক সেয়েহে তেওঁলোকৰ প্ৰয়োজনীয় কথাবোৰ একে ঠাইতে, সহজ-সৰল ভাষাত যোগান ধৰাই 'অন্বেষণ'ৰ মূল উদ্দেশ্য। ২০১৪ চনৰ ফেব্ৰুৱাৰী মাহত 'অন্বেষণ'ৰ প্ৰথমটো সংখ্যা প্ৰকাশ পাইছিল। এই সংখ্যাটো 'অন্বেষণ'ৰ ১০০তম সংখ্যা।

প্ৰথমাৱস্থাত 'অন্বেষণ'ত শিক্ষাৰ্থীৰ গল্প, কবিতা তথা অন্যান্য লেখা প্ৰকাশ কৰা হোৱা নাছিল। বৰং তেওঁলোকৰ উপযোগী হোৱাকৈ সাম্প্ৰতিক ঘটনাপ্ৰবাহ, প্ৰাচীন কীৰ্তিচিহ্ন, ৰাজনীতি-অৰ্থনীতিৰ বিবিধ প্ৰবন্ধ, প্ৰকৃতি-ভূগোল, লোকসংস্কৃতিকে আদি কৰি শিক্ষাৰ্থীৰ মানসিক সামৰ্থ্য বিকাশ হ'ব পৰা অধিকসংখ্যক লেখা বিদ্যালয়ৰ শিক্ষকসকলে লিখি উলিয়াইছিল। পৰবৰ্তী সময়ত 'অন্বেষণ'ত বিভিন্ন শিতানৰ সংযোগ ঘটোৱা হ'ল। নিয়মীয়া শিতানসমূহৰ উপৰি চতুৰ্থ শ্ৰেণীৰ পৰা ষষ্ঠ শ্ৰেণীৰ শিক্ষাৰ্থীৰ বাবে বিশেষ পৃষ্ঠা, সাহিত্য তথা অন্যান্য গুৰুত্বপূৰ্ণ বিষয় সম্বলিত ইংৰাজী ভাষাৰ দুটা পৃষ্ঠাও সংযোগ কৰা হ'ল। ৩২ পৃষ্ঠাৰ আলোচনীখনৰ পৃষ্ঠা সংখ্যা বঢ়াই ৪০ পৃষ্ঠা কৰা হ'ল। 'শিক্ষাৰ্থীৰ আখৰা-তলী' নামৰ এটা শিতান আৰম্ভ কৰি শিক্ষাৰ্থীৰ গল্প, কবিতা আদি প্ৰকাশ কৰি তেওঁলোকক সাহিত্যচৰ্চাৰ অনুশীলনৰ বাবে এখন মঞ্চ দিয়াৰ প্ৰয়াস কৰা হ'ল। একেদৰে শিক্ষাৰ্থীৰ সৃষ্টিশীল চেতনাৰ বিকাশৰ বাবে ছবি, আলোকচিত্ৰ আদিও প্ৰকাশ কৰা হ'ল। বিদ্যালয়ৰ শিক্ষক-শিক্ষয়িত্ৰীৰ বাবেও 'অন্বেষণ' বৌদ্ধিক-শৈক্ষিক প্ৰক্ৰিয়াৰ অংশ হৈ পৰিল।

অন্বেষণে ১০০টা সংখ্যা সম্পূৰ্ণ কৰাৰ সময়ত আমি বিদ্যালয়ৰ সমূহ শিক্ষক-শিক্ষয়িত্ৰীক তেওঁলোকৰ আন্তৰিক সহযোগৰ বাবে ধন্যবাদ জনাইছোঁ। তদুপৰি 'অন্বেষণ'ৰ আৰম্ভণিৰ সংখ্যাৰ পৰা বৰ্তমানলৈকে প্ৰতিটো সংখ্যাতে লেখা-মেলাৰে সহযোগিতা আগ বঢ়োৱা বাবে অতিথি লেখক, বিশিষ্ট সাহিত্যিক অভিজিত শৰ্মা বৰুৱা আৰু আমাৰ বিদ্যালয়ৰ শিক্ষক অপৰ্ণা দেৱীক বিশেষভাৱে কৃতজ্ঞতা জনাইছোঁ। বিভিন্ন সময়ত বিবিধ লেখাৰে 'অন্বেষণ'ৰ সৌষ্ঠৱ বঢ়োৱা আমাৰ বিদ্যালয়ৰ শিক্ষকসকল আৰু আন অতিথি লেখকসকলকো ধন্যবাদ জনাইছোঁ। একেদৰে 'অন্বেষণ'ৰ সম্পাদনাৰ সৈতে বিভিন্ন সময়ত জড়িত হোৱা বিদ্যালয়ৰ প্ৰাক্তন শিক্ষক প্ৰাঞ্জল তালুকদাৰ, ৰিতুৰাজ ডেকা আৰু বিদ্যালয়ৰ শিক্ষক দীপক কোচকো ধন্যবাদ জনাইছোঁ।

পৰবৰ্তী সময়তো 'অন্বেষণ'ৰ সৰ্বতোমুখী বিকাশৰ ক্ষেত্ৰত সকলোৰে সহযোগিতা পাম বুলি আমি আশাবাদী।

সম্পাদনা সমিতি

অন্বেষণ

চিন্তাই বাট দেখুৱায়

■ ড° দীনেশ চন্দ্ৰ গোস্বামী

আমি যে কথাবোৰ ভাবোঁ বা চিন্তা কৰোঁ, সেই কামটো কেনেকৈ কৰোঁ ভাবিলে আচৰিত হ'ব লাগে। আমি দিনে-ৰাতিয়ে সদায়, সাৰে থাকোঁতেও আৰু শুই থাকোঁতেও সদায়, কিবা নহয় কিবা চিন্তা কৰি বা ভাবি থাকোঁ। চিন্তা কৰা বা ভবা কামটো আমাৰ মনটোত চলে। মনটো কিন্তু আমাৰ দেহত বিচাৰি পোৱা কোনো অংগ নহয়। আমাৰ মস্তিষ্কটোত কথাবোৰ জমা কৰা, দৃশ্য বা ঘটনাবোৰ সজাই লোৱা, সেইবোৰ

লগা সময়ত লগামতে বিচাৰি উলিয়াই তাৰ সহায়ত আমি এতিয়া কি কৰিম, কি ক'ম, কিহত সুখী বা দুখী হ'ম এইবোৰ ঠিক কৰি সেইমতে কৰা এইবোৰ হ'ল মস্তিষ্কটোৰ হাজাৰ-বিজাৰ কোষে গোট খাই খাই কৰা কাম। এই কামবোৰ কোষবোৰে ইটোৱে সিটোৰ লগত সংযুক্ত হৈ হৈ কৰে। পদ্ধতিটো বৰ খৰ আৰু অতি জটিল। মস্তিষ্কটোৰ কোষবোৰে এই কামটো কৰে যদিও আমি এই কাম আমাৰ মনটোৱে কৰা বুলি কওঁ। আমাৰ এই মনটোৰ সহায়তে আমি তথ্যবোৰ ইফাল-সিফাল কৰি, লগ লগাই, ভাঙি, চালি-জাৰি চাই কথা একোটা ধাৰণা কৰোঁ। এই পদ্ধতিকে ব্যৱহাৰ কৰি আমি সমস্যা একোটাৰ সমাধান কৰোঁ, কোনো কথাৰ যুক্তি দাঙি ধৰোঁ, আৰু কোনো কথাত সিদ্ধান্ত লওঁ।

মুঠতে আমাৰ চৌপাশৰ পৰা তথ্য আহৰণ কৰি আমি কি কৰিব লাগে সেইটো ঠিক কৰোঁ। এই কামবোৰ আমাৰ মনটোৱে কৰে বুলি কওঁ। কিন্তু মন বস্তুটো বা কথাটো এটা ধাৰণাহে। তাক ক'তো বিচাৰি পোৱা নাযায়। মনটোৰ লগত জড়িত দেহৰ অংগটো হ'ল মস্তিষ্কটো।

আমাৰ মস্তিষ্কটোৰ ছেৰিব্ৰাম নামৰ আটাইতকৈ ডাঙৰ অংশটো দুটা ভাগত বা দুটা গোলাৰ্ধত ভাগ হৈ থাকে। এই দুই ভাগেই আমাৰ অংগ-প্রত্যংগবোৰ সঞ্চালন কৰে বা লৰচৰ কৰা কামটো কৰায়। তাৰ বাহিৰেও ই আমাৰ কথা কোৱা, চিন্তা কৰা, ভাব-আৱেগ প্ৰকাশ কৰা, পঢ়া, লিখা, শিকা আদি কামবোৰ পৰিচালনা কৰে।

চিন্তাৰ বেগ

এতিয়া আমি আনবোৰ কথা এৰি চিন্তা কৰা বা ভবা কামটোৰ বিষয়ে, বা পদ্ধতিটোৰ বিষয়ে অলপ কথা পাতিম।

চিন্তা কৰাটো কেনে ধৰণৰ কথা সেই কথা চিন্তা কৰিলে কথাবোৰ বিশ্বাসেই হ'ব নুখুজিব। আমি সদায়, সকলো সময়তে এই কাম ক'ব নোৱৰাকৈ অৰ্থাৎ স্বয়ংক্ৰিয়ভাৱে চলি থাকিবলৈ দিওঁ। বিজ্ঞানীসকলে কয় যে আমি কেতিয়াও আমাৰ মনৰ মাজেৰে শব্দ যাবলৈ নিদিয়াকৈ নাথাকোঁ। আমি শুই থকা অৱস্থাতো আমাৰ মনৰ মাজেৰে শব্দ চলি গৈ থাকে। মানুহে সাধাৰণভাৱে

বিশেষ নিবন্ধ

কথা কওঁতে ১৫০টাৰ পৰা ২০০টা মানলৈ শব্দ প্ৰতি মিনিটত ক'ব পাৰে। পঢ়োঁতে আমি সাধাৰণতে প্ৰতি মিনিটত ২০০টাৰ পৰা ৪০০টালৈ শব্দ পঢ়িব পাৰোঁ। চিন্তা কৰোঁতে কিন্তু আমি প্ৰতি মিনিটত ১৩০০টাৰ পৰা ১৮০০টালৈ শব্দ মনৰ মাজেৰে চলি যাবলৈ দিওঁ। আমি যে আন মানুহৰ কথা শুনি থাকোঁতে কেতিয়াবা আমাৰ মনটো বেলেগ কথালৈ আঁতৰি যায়, তাৰ কাৰণে চিন্তাৰ এই বেগেই। আনকি চিন্তাৰ এই বেগৰ ফলতে আমি নিজে কিবা এটা কাৰোবাক কৈ থাকোঁতেও আমাৰ মনটো আন কথালৈ গুচি যায়।

আমি আমাৰ অভিজ্ঞতা আৰু নতুনকৈ আহৰণ কৰা তথ্যবোৰৰ ভিত্তিত চিন্তা কৰি নতুন কাৰ্য্যৰ সিদ্ধান্ত লওঁ। ধৰা, মাৰাই তোমাক পুৰা সুধিলে যে স্কুলত যে সভা আছে, তালৈ যাওঁতে তুমি ভাত খাই যাবা নে ৰুটী খাই যাবা। তুমি তোমাৰ পুৰণি সঞ্চিত তথ্য (অভিজ্ঞতা) যুকিয়াই চালা—যোৱা সোমবাৰে ভাত খাই গৈ স্কুলৰ সভাৰ কামত লৰা-ঢপৰা কৰোঁতে তোমাৰ গাটো ভাল লগা নাছিল। কিন্তু, তাৰ আগৰ সপ্তাহৰ তেনে এটা দিনত ৰুটী দুখন খাই গৈ দিনটো ভাল লাগি আছিল। তুমি নতুন তথ্যও যোগ দিলা— আজিৰ সভাখনৰ কাৰণেও তোমাৰ বেছিকৈয়ে লৰা-ঢপৰা হ'ব। গতিকে তুমি তোমাৰ অভিজ্ঞতা আৰু নতুন তথ্য মনৰ মাজেদি চলি যাবলৈ দি নতুনকৈ চিন্তা কৰি মাৰাক ক'লা যে তুমি আজি ৰুটী দুখন খাই স্কুললৈ যাবা। তুমি তোমাৰ চিন্তা আৰু অলপ আগ বঢ়াই দি মনলৈ আনিলা যে আজি ঘৰ আহি পাওঁতে তোমাৰ কিছু পলম হ'ব। সেই কথাৰ ভিত্তিত তুমি মাৰাক ক'লা যে আজি তুমি দুখন ৰুটী লৈও যাবা।

একেদৰেই, কাৰ ঘৰৰ বিয়া, কোনে আহি মাতি গৈছে, তেওঁলোকৰ ঘৰৰ আগৰ বিয়াখনত যাব নোৱৰা বাবে কি হ'ল; বতৰ কেনে, দূৰ কিমান, ৰাস্তা কেনে; তোমাৰ কি ব্যস্ততা আছে, লগ কোন হ'ব—এইবোৰ তথ্যৰ ভিত্তিত তুমি সিদ্ধান্ত লোৱা যে তুমি বিয়াখনলৈ যাবা নে নোযোৱা।

আমি জীৱনৰ সৰু-বৰ সকলো সিদ্ধান্ত লোৱাৰ

আগতে এনে ধৰণে চিন্তা কৰোঁ। বেৰখনত ছবিখন আঁৰিবৰ বাবে ইয়াতে এটা গজাল মাৰিবানে? বেৰত গজাল সোমাবনে? তেনে গজাল এটাই ছবিখনৰ ওজন ৰাখিব পাৰিবনে? গজাল মাৰোঁতে এই ধুনীয়াকৈ ৰং কৰা বেৰখনৰ ডাঙৰ চকলা এটা এৰ খাই আহিব নেকি? ছবিখন আন এঠাইতহে লগালে ভাল হ'ব নেকি?—এইবোৰ হ'ল সজাগভাৱে বা সক্ৰিয়ভাৱে কৰা চিন্তা।

(১) আমি আগৰ অভিজ্ঞতাবোৰ মনোযোগেৰে সঞ্চয় কৰিছোঁনে নাই, আৰু এতিয়া সেইবোৰ সক্ৰিয়ভাৱে খুঁচৰি উলিয়াই ব্যৱহাৰ কৰিছোঁনে নাই তাৰ ওপৰত, আৰু (২) নতুন তথ্যবোৰ চালি-জাৰি চাই তাক কামত খটাইছোঁনে নাই তাৰ ওপৰত আমাৰ এতিয়াৰ সিদ্ধান্তটোৰ সুফল বা কুফল নিৰ্ভৰ কৰিব। আমাৰ এই কামৰ ওপৰত আমি এতিয়া কৰা কামটোৰ সফলতা বা বিফলতা নিৰ্ভৰ কৰিব।

চিন্তাৰ কাহিনী

চিন্তাৰ বিষয়ে, বা আচলতে সক্ৰিয়ভাৱে কৰা চিন্তাৰ বিষয়ে এটা সঁচা কাহিনী আছে। এই চিন্তা সঁচাই কৰোঁ বুলি কৰা চিন্তাৰ কাহিনী। কাহিনীটো বিখ্যাত বিজ্ঞানী ৰিচাৰ্ড ফাইনমেনৰ (Richard Feynman) সৰুকালৰ কাহিনী। ১৯১৮ চনত আমেৰিকাত জন্মগ্ৰহণ কৰা ৰিচাৰ্ড ফাইনমেনে ১৯৬৫ চনৰ পদাৰ্থবিজ্ঞানৰ ন'বেল বঁটা লাভ কৰিছিল। ফাইনমেনে পদাৰ্থবিজ্ঞানৰ কোৱাণ্টাম বলবিদ্যা নামৰ এটা শাখাত আৰু মৌলিক কণাৰ পদাৰ্থবিজ্ঞানৰ ক্ষেত্ৰত আগ বঢ়োৱা তেওঁৰ মূল্যবান অৱদানৰ বাবে এই বঁটা লাভ কৰিছিল। ইয়াৰ বাহিৰেও তেওঁ আন বহুতো সন্মানীয় বঁটা-বাহন লাভ কৰিছিল। দ্বিতীয় বিশ্বযুদ্ধৰ সময়ত পাৰমাণৱিক বোমা নিৰ্মাণ কৰিবৰ বাবে নিয়োজিত গৱেষণা প্ৰকল্প বিখ্যাত মেনহেটান প্ৰজেক্টতো ফাইনমেন এগৰাকী গৱেষক-বিজ্ঞানী আছিল।

সৰু কালৰে পৰাই গোটেই জীৱন জুৰি ফাইনমেনে অসাধাৰণ প্ৰতিভাৰ পৰিচয় দি আহিছিল।

বিশেষ নিবন্ধ

স্কুলত পঢ়ি থাকোঁতেই তেওঁৰ বিজ্ঞান আৰু প্ৰযুক্তিৰ প্ৰতি বৰ ৰাপ জন্মিছিল। ঘৰতেই তেওঁ এটা বিজ্ঞানাগাৰ পাতি লৈছিল। তাত তেওঁ পোক-পতংগ, জীৱ-জন্তু, নানা ৰাসায়নিক দ্ৰব্য আৰু বিজ্ঞানৰ যতনেৰে নিজে নিজেই নানা পৰীক্ষা-নিৰীক্ষা চলাই গৈছিল।

স্কুলৰ তল শ্ৰেণীত থাকোঁতেই ৰিচাৰ্ডে বেয়া হোৱা কাৰণে মানুহে পেলাই দিয়া ৰেডিঅ' বৰ কম দামতে বা বিনাপইচাই আনি নিজে মেৰামতি কৰি বজাইছিল। তেওঁ এটা 'চোৰ এলাৰ্ম' নিৰ্মাণ কৰিও মাক-দেউতাকক আচৰিত কৰি দিছিল। চুবুৰীয়াৰ ৰেডিঅ' বেয়া হ'লে এই অকণমানি ল'ৰাটোৱে গৈ ভাল কৰি দিছিল আৰু তাৰ বাবে সামান্য হ'লেও মাননিও পাইছিল।

এদিন এখন হোটেলৰ পৰা ৰিচাৰ্ডলৈ ফোন আহিল—তেওঁ হোটেলৰ ৰেডিঅ'টো ভাল কৰি দিব লাগে।

ৰিচাৰ্ডে ক'লে, “কিন্তু মই এটা সৰু ল'ৰাহে।”

সিফালৰ পৰা ক'লে, “জানো জানো। কিন্তু তুমি আহিবাচোন।”

ৰেডিঅ' মেৰামতিৰ বিষয়ে একো নাজানিছিল যদিও তেওঁ হোটেলখনলৈ গ'ল। তেওঁৰ পেণ্টৰ পিছ পকেটত এটা ডাঙৰ স্ক্ৰু-ড্ৰাইভাৰ। তেওঁ খোজ কাঢ়োঁতে সেইটো ইফালে-সিফালে দুৰি ফুৰে। তেওঁ ৰেডিঅ'টোৰ পিছফালৰ ঢাকনিখন খুলিলে। অলপ চাই তেওঁ দেখিলে তাত এটা নট ঢিলা হৈ আছে বাবে তাৰ ৰিঅ'ষ্টেট নামৰ অংশটো পকালেও নুঘূৰে। নটটো ঘঁহি-পিহি তেওঁ টানকৈ লগাই দিলে। নব পকাই দিয়াত ৰিঅ'ষ্টেটটো ঘূৰিল। ৰেডিঅ' বাজি উঠিল।

লাহে লাহে নতুন নতুন, আৰু প্ৰায়ে জটিল মেৰামতিৰ কাম আহিল। সেইবোৰ চাই-মেলি, খুঁটটো ক'ত থাকিব পাৰে ভাবি চাই তেওঁ সেইবোৰ ঠিক কৰি গ'ল। ৰেডিঅ' মেৰামতি কৰা ল'ৰা হিচাপে তেওঁৰ নাম হৈ গ'ল। সেই সময়ত আমেৰিকাৰ অৰ্থনৈতিক মন্দাৱস্থা হৈ আছিল, অৰ্থাৎ মানুহৰ হাতত ধন-বিত কমি আহিছিল। ফলত ভাল দোকানত ৰেডিঅ'

মেৰামতি কৰাই অধিক ধন ভৰাটো মানুহৰ পক্ষে টান হৈছিল। সেইবাবে, মানুহে কম বানচতে ৰেডিঅ' মেৰামতি কৰি দিয়া ল'ৰা এটা পাই ভালেই পাইছিল।

এদিন ৰেডিঅ' মেৰামতিৰ অন্য ধৰণৰ কাম এটা আহিল। ৰিচাৰ্ডে সেই সময়ত এখন ছপাশালত কাম এটা কৰি আছে। এজন মানুহে তেওঁক লৈ যাবলৈ গাড়ী এখন লৈ আহিল। ৰিচাৰ্ডক নগৰৰ দুখীয়া মানুহ থকা অঞ্চল এটাৰ ঘৰ এটালৈ লৈ যোৱা হ'ল।

“ৰেডিঅ'টোৰ কি হৈছে?” বাটতে ৰিচাৰ্ডে সুধিলে।

মানুহজনে ক'লে, “ৰেডিঅ'টো মই যেতিয়া অনু কৰোঁ, শব্দ একোটা কৰে। অলপ পাছত শব্দটো বন্ধ হয় আৰু ৰেডিঅ'টো ঠিকমতে চলিবলৈ ধৰে। এই আৰম্ভণিৰ শব্দবোৰ মই ভাল নাপাওঁ।”

গোটেই বাটটো মানুহজনে সৰু ল'ৰাটোক সুধি গ'ল, “তুমি ৰেডিঅ'ৰ কিবা জানানে নাই? তুমি বাৰু জানিলা কেনেকৈ—তুমিতো বৰ সৰু ল'ৰা!”

ৰিচাৰ্ডে বাটটো ভাবি গৈ থাকিল, “হ'লেই বাৰু অক'মান শব্দ, পইছা নাই যদি সেইখিনি শব্দ মানি ল'লেই হ'ল!”

তেওঁৰ ঘৰ পাই ৰিচাৰ্ডে ৰেডিঅ'টো অনু কৰিলে। অক'মান শব্দ? বেচেৰা মানুহটোৱে সহ্য কৰিব কেনেকৈ! ৰেডিঅ'টোৱে চিঞৰ-বাখৰ লগালে—বাহ্! বাহ্-বাহ্-বাহ্...! কাণ তাল মাৰি ধৰা শব্দ দেখোন! তাৰ অলপ পাছতে শব্দটো নোহোৱা হ'ল আৰু ৰেডিঅ'টো ঠিকমতে বাজি উঠিল। ৰিচাৰ্ডে ভাবিবলৈ ধৰিলে—“এইটো বাৰু কেনেকৈ হৈছে?”

“চিন্তা কৰি আছোঁ”

তেওঁ চিন্তা কৰি কৰি ইফালে-সিফালে অহা-যোৱা কৰিবলৈ ধৰিলে। তেতিয়াৰ দিনৰ ৰেডিঅ'বোৰ ডায়ড-টেট্ৰড আদি কেইবিধমান ভাল বা টিউবেৰে সজা হৈছিল। ৰিচাৰ্ডে চিন্তা কৰি কৰি এইটোকে পালে যে এই টিউববোৰ নিশ্চয় ভুল ধৰণে গৰম হৈছে। অৰ্থাৎ এমপ্লিফায়াৰটো আগতে গৰম হৈ সাজু হৈ উঠিছে, তেতিয়া সি প্ৰথম অংশটোৰ পৰা একো পোৱা নাই; নাইবা প্ৰথমৰ ৰেডিঅ' তৰংগৰ অংশটোত কিবা বেয়া

বিশেষ নিবন্ধ

হৈছে। গতিকে আন কিবা শব্দ গ্ৰহণ কৰি এমপ্লিফায়াৰটোৱে ডাঙৰ ডাঙৰ শব্দ কৰিছে। পাছত ৰেডিঅ' কম্পনাংকৰ বৰ্তনীটো ঠিকমতে চলিছে, গ্ৰিডৰ ভল্টেজবোৰ ঠিক হৈছে আৰু ফলত ৰেডিঅ' ঠিকমতে চলিছে।

মানুহজনে অধৈৰ্য্য হৈ সুধিলে, “কি কৰি আছা? তুমি ৰেডিঅ' ভাল কৰিবলৈ আহি দেখোন অগা-পিছা কৰি ঘূৰিহে ফুৰিছা?”

ৰিচাৰ্ডে উত্তৰ দিলে, “মই চিন্তা কৰি আছোঁ।”

তাৰ পাছত তেওঁ চিন্তাৰ পাৰ পোৱা যেন পাই নিজকে ক'লে, “মই টিউবকেইটা খোলা আৰু সেইকেইটা আগৰটো পিছত, পিছৰটো আগত এনেকৈ সম্পূৰ্ণ ওলোটা ক্ৰমত লগাই দিওঁচোন।”

ৰিচাৰ্ডে টিউবকেইটা খুলি সম্পূৰ্ণ ওলোটা ক্ৰমত লগাই দিলে। তেওঁ ৰেডিঅ'টোৰ আগফাললৈ গৈ ৰেডিঅ'টো অনু কৰিলে। ৰেডিঅ'টো একেবাৰে নীৰৱ হৈ থাকিল। তপত হোৱাৰ পাছত ই সুন্দৰকৈ বাজিবলৈ ধৰিলে। তাত কোনো অদৰকাৰী শব্দ নহ'ল।

মানুহজনে প্ৰথমৰে পৰাই ভাবি আহিছিল যে এই সৰু ল'ৰাটোৱে ৰেডিঅ'টো মুঠেই ভাল কৰিব নোৱাৰিব। গতিকে ল'ৰাটোৰ কাম দেখি তেওঁ বৰ বেছিকৈয়ে আচৰিত হ'ল।

ৰিচাৰ্ড ফাইনমেনে পাছত স্মৃতিচাৰণ কৰি লিখিছে যে মানুহজনে তেওঁক ৰেডিঅ' মেৰামতিৰ আন কামো যোগাৰ কৰি দিলে। তেওঁ সকলোতে প্ৰচাৰ কৰি দিলে যে এই ল'ৰাটোৰ বুদ্ধি বৰ প্ৰখৰ।

তেওঁ সকলোকে কৈও ফুৰিলে, “এই ল'ৰাটোৱে চিন্তা কৰি ৰেডিঅ' ঠিক কৰে।”

চিন্তা কৰি কৰি ৰেডিঅ' এটা ঠিক কৰাৰ এই ধাৰণাটো—এটা সৰু ল'ৰাই বৈ বৈ চিন্তা কৰিছে, কি কৰিব লাগে সেইটো চিন্তা কৰি উলিয়াইছে সেই কথাটো—মানুহজনৰ কাৰণে বৰ অসম্ভৱ কথা যেনেই আছিল।

কিন্তু চিন্তা কৰিয়েই মানুহে জীৱনৰ সৰু-বৰ সমস্যাবোৰৰ সমাধান কৰে, চিন্তা কৰিয়েই মানুহে ন ন উদ্ভাৱন কৰে, ন ন সাহিত্য-সংগীত-কলাৰো সৃষ্টি কৰে। দৈনন্দিন জীৱনৰ প্ৰায় প্ৰতিটো খোজেই আমি ক'ব পৰা বা নোৱৰাকৈয়ে চিন্তা কৰিয়েই দিওঁ। অৱশ্যে ভুল চিন্তাই মানুহক ভুল দিশত পৰিচালিত কৰিব পাৰে। তেনেকৈ, ঋণাত্মক চিন্তাই মানুহক বিমৰ্ষ বা হতাশো কৰিব পাৰে; আমি তেনে চিন্তাৰ পৰা আঁতৰি থাকিবলৈ যত্ন কৰিব লাগে।

কিন্তু, চিন্তা নহ'লে আমি মানুহ নহ'লোঁহেঁতেন। ❖

কি, ক'ত, কিয় বিখ্যাত?

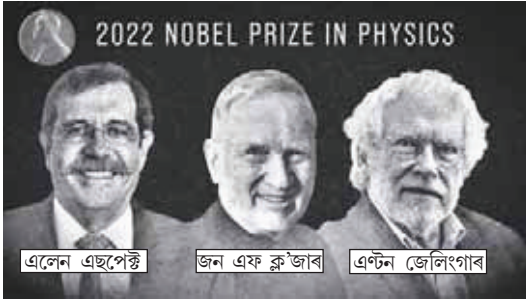
জীপ গাড়ী : জীপ গাড়ী (Jeep) এক শ্ৰেণীৰ মটৰগাড়ী। দ্বিতীয় মহাসমৰত মাৰ্কিন সৈন্যৰ বাবে ট্ৰাকৰ নিৰ্মাণ কৰিবলৈ লোৱাৰ সময়ত জীপ গাড়ীৰ উদ্ভাৱন ঘটে। ১৯৪০ চনত উইলীজ (Willys) নামৰ কোম্পানীয়ে কৰা আৰ্হি অনুসৰি জীপ গাড়ীৰ নিৰ্মাণ কাৰ্যৰ শুভাৰম্ভ হয়। প্ৰথমতে এই গাড়ীবোৰক 'General Purpose' (যিকোনো কামত অহা) বুলি কোৱা হৈছিল। পাছত চমুকৈ GP আৰু শেষত GPৰপৰা Jeep হয়গৈ। দ্বিতীয় মহাযুদ্ধৰ শেষলৈ সৰ্বমুঠ ৬,৩৯,০০০ খন জীপ গাড়ী নিৰ্মাণ কৰা হৈছিল। পিছত উইলীজৰ বাহিৰেও ফ'ৰ্ড আৰু আন আন কোম্পানীয়ে জীপ গাড়ী নিৰ্মাণ কৰিছিল। মহাযুদ্ধৰ শেষত জীপ গাড়ী অন্যান্য কামত ব্যৱহাৰ হ'বলৈ ধৰে।

ন'বেল পুৰস্কাৰ, ২০২২

■ অভিজিত শৰ্মা বৰুৱা

পদাৰ্থবিজ্ঞান

২০২২ চনৰ পদাৰ্থবিজ্ঞানৰ ন'বেল পুৰস্কাৰ লাভ কৰিছে ফ্ৰান্সৰ এলেন এছপেক্ট (Alain Aspect), আমেৰিকা যুক্তৰাষ্ট্ৰৰ জন এফ ক্লাউজাৰ (John F. Clauser) আৰু অষ্ট্ৰিয়াৰ এণ্টন জেলিংগাৰে (Anton Zeilinger)। 'আটক হৈ থকা' (entangled) ফ'ট'ন সম্পৰ্কত পৰীক্ষা-নিৰীক্ষা, বেল অসমীকৰণৰ ব্যতিক্ৰমৰ ব্যাখ্যা আৰু কোৱাণ্টাম তথ্যবিজ্ঞানৰ ক্ষেত্ৰত দিকদৰ্শী আৱিষ্কাৰৰ বাবে ('for experiments with entangled photons, establishing the violation of Bell inequalities and pioneering quantum information science') তেওঁলোকলৈ এই পুৰস্কাৰ আগ বঢ়োৱা হৈছে।

'আটক হৈ থকা' (entangled) ফ'ট'ন হ'ল ফ'ট'ন'ৰ এনে এক অৱস্থা, যি অৱস্থাত দুটা বা ততোধিক ফ'ট'ন কণাই পৃথক হৈ থকা অৱস্থাতো একেটা কণাৰ দৰে আচৰণ কৰে। কোৱাণ্টাম বলবিদ্যাৰ এই নতুন জ্ঞান ইতিমধ্যে বিভিন্ন ক্ষেত্ৰত ব্যৱহাৰ হৈছে। বিশেষকৈ কোৱাণ্টাম কম্পিউটাৰ, কোৱাণ্টাম নেটৱৰ্ক আৰু কোৱাণ্টাম সংকেতৰ ওপৰত নিৰ্ভৰশীল বিশ্বাসযোগ্য যোগাযোগ ব্যৱস্থাত ইয়াৰ যথেষ্ট ব্যৱহাৰ আছে। বিজ্ঞানীত্ৰয়ৰ গৱেষণাৰ সফলতাই কোৱাণ্টাম তথ্যৰ ওপৰত নিৰ্ভৰ কৰি নতুন প্ৰযুক্তিৰ বাটো মুকলি কৰি দিলে। ইণ্টাৰনেট, ম'বাইল ফ'নেৰে যোগাযোগ ব্যৱস্থা আৰম্ভ হোৱাৰে পৰা হেঁকাৰে বিভিন্ন উপায়েৰে

গুৰুত্বপূৰ্ণ তথ্য চুৰি, বেংকৰ টকা আত্মসাৎ, ফ'ন টেপিং আদি অনৈতিক কামেৰে এইবোৰ সেৱা ব্যৱহাৰ কৰা লোকসকলক ব্যতিব্যস্ত কৰি আহিছে। বিজ্ঞানীকেইজনৰ আৱিষ্কাৰৰ সহায়ত হেঁকাৰৰ পৰা সম্পূৰ্ণ মুক্ত টেলি-যোগাযোগ ব্যৱস্থা স্থাপন কৰিব পৰা যাব।

কোৱাণ্টাম বলবিদ্যাৰ কি তত্ত্বই বাৰু কেনেকৈ দুটা বা ততোধিক কণাক 'আটক' (entangled) হৈ থকাটো সমৰ্থন কৰে? সেই অৱস্থাত কণাসমূহ পৃথক হৈ থাকিলেও এটা কণাৰ প্ৰকৃতিয়ে আনটো কণাকো একে প্ৰকৃতিত থাকিবলৈ বাধ্য কৰে। এই প্ৰশ্নৰ উত্তৰ বহু বছৰ ধৰি বিজ্ঞানীসকলে পোৱা নাছিল। বহুতে ভাবিছিল যে কিছুমান লুক্কায়িত চলকে হয়তো সেয়া নিয়ন্ত্ৰণ কৰে। ১৯৬০ ৰ দশকত জন ষ্টুৱাৰ্ট বেলে এক গাণিতিক অসমীকৰণৰ (যাক 'বেল অসমীকৰণ' বুলি জনা যায়) দ্বাৰা দেখুৱাইছিল যে যদি তেনে কোনো লুক্কায়িত চলক থাকেও, তেতিয়াও সিহঁতৰ মাজৰ সম্পৰ্ক এক নিৰ্দিষ্ট মানতকৈ বেছি হ'ব নোৱাৰে। কিন্তু কোৱাণ্টাম বলবিদ্যাৰ কিছুমান পৰীক্ষাই বেলৰ এই অসমীকৰণ উলংঘা কৰিছিল।

জন ক্লাউজাৰে বেলৰ সেই ধাৰণাৰ সংশোধন ঘটালে। তেওঁ পৰীক্ষাৰ দ্বাৰা প্ৰমাণ কৰি দেখুৱালে যে লুক্কায়িত চলকৰ ধাৰণাটোৱেই ভুল। পাছে সেই পৰীক্ষাৰ ভিত্তিত ক্লাউজাৰে যি মতামত পোষণ কৰিছিল, তাতো কিছুমান ত্ৰুটি থাকি গৈছিল। এলেন এছপেক্টে ক্লাউজাৰৰ পৰীক্ষাটোকেই অধিক আগ বঢ়াই নি সেই অশুদ্ধিবোৰ দূৰ কৰি ক্লাউজাৰৰ তত্ত্বক এক গ্ৰহণযোগ্য ৰূপ দিবলৈ সমৰ্থ হ'ল।

তাৰ পাছত অধিক উন্নত সঁজুলি আৰু এক দীঘলীয়া শ্ৰেণীৰ পৰীক্ষা-নিৰীক্ষা চলাই এণ্টন জেলিংগাৰে 'এই আটক হৈ থকা' (entangled) কোৱাণ্টাম অৱস্থাক ব্যৱহাৰিক ক্ষেত্ৰত প্ৰয়োগ কৰিবলৈ ল'লে। তেনে এক পৰীক্ষাৰ যোগেদি জেলিংগাৰৰ নেতৃত্বাধীন এটা দলে 'কোৱাণ্টাম টেলিপটেছন' (quantum teleportation)

সাম্প্ৰতিকী

নামেৰে এক পৰিঘটনা প্ৰদৰ্শন কৰি দেখুৱালে যে দূৰৰ পৰাই এটা কণাৰ কোৱাণ্টাম পৰ্যায় আন এক পৰ্যায়লৈ সলনি কৰিব পাৰি।

ৰসায়নবিজ্ঞান

২০২২ চনৰ ৰসায়নবিজ্ঞানৰ ন'বেল বঁটা লাভ কৰিছে আমেৰিকা যুক্তৰাষ্ট্ৰৰ দুগৰাকী বিজ্ঞানী কেৰ'লিন আৰ বাৰ্ট'জি (Carolyn R. Bertozzi) আৰু কাৰ্ল বেৰী ছাৰ্পলেছ (Karl Barry Sharpless) লগতে ডেনমাৰ্কৰ বিজ্ঞানী মৰ্টেন মেলডালে (Morten Meldal)। 'ক্লিক ৰসায়ন আৰু বায়'অৰ্থগ'নৈল ৰসায়নৰ বিকাশ'ৰ ('for the development of click chemistry and bioorthogonal chemistry') বাবে তেওঁলোকলৈ এই বঁটা আগ বঢ়োৱা হৈছে। অণুৰ ৰাসায়নিক প্ৰক্ৰিয়া অৰ্থাৎ অণুৰ গঠন আৰু সংযুতিসম্পৰ্কিত এই আৱিষ্কাৰ নিঃসন্দেহে যুগান্তকাৰী।

বাৰ্ট'জি আমেৰিকা যুক্তৰাষ্ট্ৰৰ ষ্টেনফ'ৰ্ড বিশ্ববিদ্যালয়ত কৰ্মৰত আৰু ছাৰ্পলেছে আমেৰিকা যুক্তৰাষ্ট্ৰৰ লা জোলাৰ 'স্ক্ৰিপছ ৰিছাৰ্চ'ত গৱেষণাৰ কাম কৰে। আনহাতে মেলডাল ডেনমাৰ্কৰ কোপেনহেগেন বিশ্ববিদ্যালয়ৰ অধ্যাপক। কাৰ্ল বেৰী ছাৰ্পলেছে ইয়াৰ আগতে ২০০১ চনতো ন'বেল পুৰস্কাৰ লাভ কৰিছিল। একেটা বিষয়ত ন'বেল বঁটা পোৱা তেওঁ দ্বিতীয় বিজ্ঞানী। ক্লিক ৰসায়ন সম্পৰ্কত তেওঁলোকৰ সফল গৱেষণাই ভৱিষ্যতে ফাৰ্মাচিউটিকেল ক্ষেত্ৰক প্ৰভূত সহায় কৰিব।

ক্লিক ৰসায়ন হ'ল ৰসায়নবিজ্ঞানৰে এক শাখা। এই শাখাত ৰাসায়নিক পদাৰ্থসমূহক আয়নীয় গাঁথনিক এককৰ (ionic building block) ৰূপত ক্ষিপ্ৰগতিত আৰু সুদক্ষভাৱে সংযোগ কৰি নতুন ৰাসায়নিক দ্ৰব্য তৈয়াৰ

কৰা হয়। বেৰী ছাৰ্পলেছ আৰু মৰ্টেন মেলডালে এই ক্লিক ৰসায়নৰ ভেটি নিৰ্মাণ কৰিছিল। কেৰ'লিন বাৰ্ট'জিয়ে এই ক্লিক ৰসায়নক জীৱিত কণাৰ দেহত ব্যৱহাৰ কৰি ইয়াক এক নতুন মাত্ৰা প্ৰদান কৰিছিল।

বিশেষ গুণসম্পন্ন হোৱাকৈ জটিল ৰাসায়নিক দ্ৰব্য তৈয়াৰ কৰাটো ৰসায়নবিজ্ঞানীসকলৰ এক সপোন। সেই পৰিকল্পনাকে বাস্তৱায়িত কৰি ফাৰ্মাচিউটিকেল ক্ষেত্ৰত কিছুমান প্ৰাকৃতিক অণুক পুনৰ সৃষ্টি কৰা হৈছিল আৰু সেই অণুবোৰত কিছুমান গুণ আৰোপ কৰা হৈছিল। সেইবোৰে খুব ভালৈই কাম কৰিছিল, কিন্তু উৎপাদন পদ্ধতি বেছ খৰচী আছিল। ক্লিক ৰসায়নৰ যোগেদি সেই কাম সৰল পদ্ধতিত, কম খৰচত কৰিব পৰা গ'ল।

বেৰী ছাৰ্পলেছে ২০০০ চনৰ আশে-পাশে ক্লিক ৰসায়নৰ ধাৰণাৰ সৃষ্টি কৰিছিল। এই ৰাসায়নিক পদ্ধতি আছিল বেছ সৰল আৰু বিশ্বাসযোগ্য, অথচ এই পদ্ধতিত ৰাসায়নিক বিক্ৰিয়াবোৰ দ্ৰুত গতিত সংঘটিত হৈছিল আৰু অবাঞ্ছনীয় উপজাত সামগ্ৰী দূৰ কৰিব পৰা গৈছিল। তাৰ পাছতে মৰ্টেন মেলডাল আৰু বেৰী ছাৰ্পলেছে — এজনে আনজনৰ কামৰ কথা নজনাকৈ স্বতন্ত্ৰভাৱে আন এক আৱিষ্কাৰ কৰিলে। তেওঁলোকে ক্লিক ৰসায়নৰ ক্ষেত্ৰত প্ৰথম গুৰুত্বপূৰ্ণ পদ্ধতি, কম সময়তে সংঘটিত কৰিব পৰা 'কপাৰ কেটেলাইজড এজাইড-এলকাইন ছাইক্ল'এডিছন'ৰ বিকাশ কৰিলে। ইয়াক আন ব্যৱহাৰৰ লগতে ফাৰ্মাচিউটিকেলৰ বিকাশত, ডি এন এ মেপিং আৰু অধিক উপযুক্ত দ্ৰব্যৰ সৃষ্টি আদি কামত ব্যৱহাৰ কৰিব পৰা গ'ল।

কেৰ'লিন বাৰ্ট'জিয়ে ক্লিক ৰসায়নক এক নতুন পৰ্যায়লৈ লৈ গ'ল। কোষৰ পৃষ্ঠৰ বিশেষ জৈৱিক অণুৰ বিষয়ে তেওঁ এনে এক ক্লিক বিক্ৰিয়াৰ বিকাশ ঘটালে, যি বিক্ৰিয়া জীৱদেহৰ ভিতৰতো সংঘটিত হ'ব পাৰে। আনহাতে এই বিক্ৰিয়াত কোষৰ নিজস্ব ৰসায়নৰো একো পৰিবৰ্তন নঘটে। কোষৰ প্ৰকৃতিৰ বিষয়ে অধিক জানিবলৈ আৰু জৈৱিক পদ্ধতিবোৰ অনুসৰণ কৰিবলৈ এই পদ্ধতি এতিয়া সমগ্ৰ বিজ্ঞান বিশ্বই ব্যৱহাৰ কৰে।

চিকিৎসাবিজ্ঞান

২০২২ চনৰ চিকিৎসাবিজ্ঞানৰ ন'বেল পুৰস্কাৰ লাভ কৰিছে ছাণ্টে পাব'ই (Svante Paabo)। 'বিলুপ্ত মানৱসদৃশ প্ৰজাতিৰ জিন'ম আৰু মানৱ বিবৰ্তনৰ ক্ষেত্ৰত তেওঁৰ আৱিষ্কাৰ'ৰ ('for his discoveries concerning the genomes of extinct hominins and human evolution') বাবে পাব'ই এই বঁটা আগ বঢ়োৱা হৈছে। ন'বেল কমিটীয়ে উল্লেখ কৰিছে যে পাব'ই তেওঁৰ গৱেষণাৰ জৰিয়তে মানৱ প্ৰজাতিৰ বিবৰ্তনত জিন'মৰ ভূমিকাৰ লগতে মানৱ প্ৰজাতিৰ লগত সম্পৰ্কিত বিলুপ্ত হৈ যোৱা প্ৰজাতিসমূহৰ বিষয়ে ব্যাখ্যা আগ বঢ়াইছে।

ছাণ্টে পাব'

মানুহৰ আদিম ৰূপ কি আছিল, তাৰ ৰহস্য এতিয়াও সম্পূৰ্ণৰূপে খোল খোৱা নাই। আমি ক'ৰ পৰা আহিলোঁ, আমাৰ আগতে থকা প্ৰজাতিসমূহৰ লগত আমাৰ সম্পৰ্ক কি, আমি আন সকলো

মানৱসদৃশ প্ৰজাতিৰ পৰা পৃথক এক প্ৰজাতি 'হ'ম' ছেপিয়েন্স' (*Homo sapiens*) হিচাপে কেনেকৈ সৃষ্টি হ'লোঁ—এইবোৰ প্ৰশ্নৰ সন্দেহাতীত উত্তৰ কোনেও দিবলৈ সক্ষম হোৱা নাই। পাব'ই তেওঁৰ দিক্‌সৃষ্টিকাৰী গৱেষণাৰ যোগেদি কিছুমান অসম্ভৱপ্ৰায় ঘটনা সম্ভৱ কৰি তুলিছিল। তেওঁ বৰ্তমানৰ মানৱপ্ৰজাতিৰ এক নিকটসম্পৰ্কীয় প্ৰজাতি নিয়েণ্ডাৰথেলৰ জিন'ম শ্ৰেণীবদ্ধকৰণ (sequencing) কৰিবলৈ সক্ষম হৈছিল। আমি আগতে নজনা আন এক মানৱসদৃশ প্ৰজাতি 'ডেনিছ'ভা' (Denisova) সম্পৰ্কত কিছু চমকপ্ৰদ তথ্য আৱিষ্কাৰ কৰিবলৈও তেওঁ সক্ষম হৈছিল। পাব'ৰ গৱেষণাত প্ৰকাশ পাইছিল যে বিলুপ্ত মানৱসদৃশ প্ৰজাতিৰ পৰা 'হ'ম' ছেপিয়েন্সলৈ (বৰ্তমানৰ মানৱ প্ৰজাতি) কিছুমান জিন স্থানান্তৰিত হৈছিল আৰু প্ৰায় ৭০,০০০ বছৰ আগতে 'হ'ম' ছেপিয়েন্সসকলে আফ্ৰিকাৰ পৰা পৰিব্ৰজন কৰাৰ সময়ত সেয়া সংঘটিত হৈছিল। জিনৰ

এই প্ৰাচীন স্থানান্তৰণে বৰ্তমানৰ মানৱ প্ৰজাতিৰ শাৰীৰিক আৰু দৈহিক তন্ত্ৰসমূহৰ পৰিবৰ্তনৰ ক্ষেত্ৰতো সহায় কৰিছিল। উদাহৰণস্বৰূপে, আমাৰ প্ৰতিৰক্ষা তন্ত্ৰই কোনো জীৱাণুৰ সংক্ৰমণৰ সময়ত কেনেদৰে প্ৰতিক্ৰিয়া কৰিব লাগে, সেয়া তেতিয়াই নিৰূপিত হৈছিল।

পাব'ৰ এই মৌলিক আৱিষ্কাৰসমূহে এক সম্পূৰ্ণভাৱে নতুন বৈজ্ঞানিক ক্ষেত্ৰৰ সৃষ্টি কৰিছে। এই নতুন শাখাটোৰ নাম দিয়া হৈছে 'পেলিঅ'জিন'মিক্স' (Paleogenomics)। এই শাখাত বিলুপ্ত প্ৰজাতিৰ জিনীয় তথ্যৰ পুনৰ্গঠন আৰু বিশ্লেষণ কৰা হয়। সংগ্ৰহালয়সমূহত সংৰক্ষিত কংকালসমূহ, বৰফৰ গভীৰতাত বা প্ৰত্নতাত্ত্বিক স্থানসমূহত থকা প্ৰাচীন জীৱাশ্মৰ ডি এন এ-বোৰৰ (ancient DNA বা aDNA) নিষ্কাশন পদ্ধতি উন্নত হৈ উঠাৰ পৰিপ্ৰেক্ষিতত এতিয়া এনে বিশ্লেষণ সম্ভৱ হৈ উঠিছে। আনকি এতিয়া পৰবৰ্তী প্ৰজন্মসমূহত ডি এন এসমূহৰ কি ৰূপান্তৰণ হ'ব পাৰে, তাকো ধাৰণা কৰিব পৰা গৈছে।

অৰ্থনীতিবিজ্ঞান

২০২২ চনত অৰ্থনীতিবিজ্ঞানৰ ন'বেল পুৰস্কাৰ লাভ কৰিছে তিনিজন আমেৰিকান অৰ্থনীতিবিদ ক্ৰমে বেন এছ বাৰ্নানকে (Ben S. Bernanke), ডগলাছ ডব্লিউ ডায়মণ্ড (Douglas W. Diamond) আৰু ফিলিপ এইচ ডিবভিগে (Philip H. Dybvig)। বাৰ্নানকে বাশ্বিংটন ডি চিৰ ব্ৰুকলীন ইন্সটিটিউটত কৰ্মৰত, ডায়মণ্ড চিকাগো বিশ্ববিদ্যালয়ৰ অধ্যাপক আৰু ডিবভিগে বাশ্বিংটন বিশ্ববিদ্যালয়ৰ অধ্যাপক। 'বেংক আৰু বিত্তীয় সংকটৰ সম্পৰ্কত কৰা গৱেষণা'ৰ বাবে তেওঁলোকক এই বঁটাৰ বাবে নিৰ্বাচিত কৰা হৈছে। ন'বেল কমিটীয়ে জনাইছে যে তেওঁলোকৰ গৱেষণাই অৰ্থনীতিত বিত্তীয় সংকটৰ সময়ত বেংকসমূহৰ ভূমিকা আৰু কিদৰে বিত্তীয় বজাৰক নিয়ন্ত্ৰণ কৰিব পৰা যায়, সেই সম্পৰ্কে বুজাত সহায় কৰিছে আৰু লগতে সেই সমস্যাসমূহ কেনেকৈ সমাধান কৰিব পাৰি তাৰো পথ-নিৰ্দেশনা দিছে।

অৰ্থনীতিবিদ ডায়মণ্ড আৰু ডিবভিগে উদ্ভাৱন কৰা

সাম্প্ৰতিকী

তাত্ত্বিক মডেলে বেংকসমূহৰ অৱস্থান, সমাজত বেংকসমূহৰ ভূমিকা, বেংকসমূহৰ অৱস্থা শোচনীয় হৈ পৰা আৰু এনে দুৰৱস্থা সহজে কিদৰে হ্ৰাস কৰিব পৰা যায়, সেই সম্পৰ্কে ব্যাখ্যা কৰে। শোচনীয় হৈ পৰা বেংকক উদ্ধাৰ কৰিবৰ বাবে ডায়মণ্ড আৰু ডিভিভিগে চৰকাৰৰ ধন 'ডিপ'জিট ইন্সিঅ'ৰেন্স' ৰূপত ৰাখি সমাধানৰ সূত্ৰ আগ বঢ়াইছিল। যেতিয়া গ্ৰাহকসকলে বেংকত জমা থকা ধনৰ চৰকাৰে গেৰাণ্টি দিয়া বুলি জানিব পাৰে, তেতিয়া বেংক দেউলীয়া হ'ব বুলি উৰাবাতৰি ওলালেও গ্ৰাহকসকলে সেয়া বিশ্বাস নকৰে আৰু নিজৰ টকা উলিয়াই নি নিয়ে।

বেংকসমূহে কেনেকৈ সামাজিকভাৱে গুৰুত্বপূৰ্ণ আন কামসমূহো কৰিব পাৰে, ডায়মণ্ডে সেয়াও দেখুৱাইছে। বেংক হ'ল জমা ৰাখোঁতা আৰু ঋণ লওঁতাসকলৰ মধ্যৱৰ্তী এক প্ৰতিষ্ঠান। বেংকসমূহে কেনেকৈ ধাৰ লওঁতাসকলক সুদক্ষভাৱে নিৰ্বাচন কৰিব পাৰে আৰু লগতে ধন জমা ৰাখোঁতাসকলৰ মনতো এনে ভাব সৃষ্টি কৰিব পাৰে যে তেওঁলোকৰ ধন উচিত স্থানতে বিনিয়োগ কৰা হৈছে, তেওঁ তাৰ বিশ্লেষণ আগ বঢ়াইছে।

(টোকা—আলফ্ৰেড ন'বেলৰ ইচ্ছাপত্ৰত 'অৰ্থনীতিবিজ্ঞান' বিষয়ত ন'বেল বঁটা প্ৰদান কৰা সম্পৰ্কত উল্লেখ কৰা হোৱা নাছিল। পাছত ১৯৬৯ চনৰ পৰাহে এই পুৰস্কাৰ দিবলৈ লোৱা হয়।)

শান্তি

২০২২ চনৰ শান্তিৰ ন'বেল পুৰস্কাৰ আগ বঢ়োৱা হৈছে এগৰাকী ব্যক্তি আৰু দুটা সংগঠনলৈ। বেলানুৰুহৰ মানৱ অধিকাৰ কৰ্মী আলেছ বিয়ালিয়াটস্কি (Ales Bialiatski), ৰাছিয়াৰ মানৱ অধিকাৰ সংগঠন

'মেম'ৰিয়েল' (Memorial) আৰু ইউক্ৰেইনৰ মানৱ অধিকাৰ সংগঠন 'চেণ্টাৰ ফৰ চিভিল লিবাৰ্টিজ'লৈ (Centre for Civil Liberties) এই বঁটা আগ বঢ়োৱা হৈছে।

১৯৮০ৰ দশকৰ মাজভাগত বেলানুৰুহত গণতন্ত্ৰ প্ৰতিষ্ঠাৰ বাবে হোৱা আন্দোলনত আলেছ বিয়ালিয়াটস্কিয়ে নেতৃত্বানীয় ভূমিকা গ্ৰহণ কৰিছিল। নিজৰ দেশৰ শান্তিপূৰ্ণ উন্নয়ন আৰু গণতন্ত্ৰ ৰক্ষাৰ বাবে বিয়ালিয়াটস্কিয়ে আজীৱন সংগ্ৰাম কৰিছিল। ১৯৯৬ চনত তেওঁ ৰাষ্ট্ৰপতিৰ একনায়কত্ববাদী ক্ষমতা বৃদ্ধি কৰিবলৈ বিতৰ্কিত সংবিধান সংশোধনৰ বিৰুদ্ধে জোৰদাৰ প্ৰতিবাদ কৰিবলৈ ভিয়াজনা (Viasna অৰ্থ—বসন্ত) নামৰ এক সংগঠন প্ৰতিষ্ঠা কৰে। এই আন্দোলনত যিসকল লোক নিৰ্যাতিত হৈছিল বা কাৰাবাস খাটিছিল, ভিয়াজনাই তেওঁলোকক সমৰ্থন কৰিছিল আৰু লগতে তেওঁলোকৰ পৰিয়ালবৰ্গলৈ অন্ন-বস্ত্ৰ আৰু অন্যান্য সহায় আগ বঢ়াইছিল। চৰকাৰে তেওঁৰ কণ্ঠ ৰুদ্ধ কৰিবলৈ পাৰ্য্যমানে চেষ্টা কৰিছিল। তেওঁক ২০১১ চনৰ পৰা ২০১৪ চনলৈ কাৰাৰুদ্ধ কৰি ৰখা হৈছিল। ২০২০ চনত শাসক পক্ষৰ বিৰুদ্ধে প্ৰতিবাদ কৰাৰ পাছত তেওঁক আকৌ আটক কৰা হৈছিল। তেওঁ এতিয়াও কাৰাবন্দী হৈয়েই আছে, কিন্তু কঠিন সমস্যাৰ মাজতো তেওঁ নিজৰ লক্ষ্য আৰু আদৰ্শৰ পৰা এক বিন্দুও লৰচৰ কৰা নাই।

১৯৮৭ চনত পূৰ্বৰ ছোভিয়েট ইউনিয়নৰ কিছুসংখ্যক মানৱ অধিকাৰ কৰ্মীয়ে 'মেম'ৰিয়েল' নামৰ সংগঠনটো প্ৰতিষ্ঠা কৰে। তেওঁলোকৰ লক্ষ্য আছিল—কমিউনিষ্ট শাসনৰ সময়ত যিসকল লোক অন্যায়া-অবিচাৰ-অত্যাচাৰৰ সমুখীন হৈছিল, সেইসকল লোকৰ কথা যাতে মানুহে পাহৰি নাযায়। ন'বেল বঁটা বিজয়ী

সাহিত্য

২০২২ চনৰ সাহিত্যৰ
ন'বেল পুৰস্কাৰ লাভ কৰিছে
ফ্ৰাচী সাহিত্যিক আনি
এখনোঁৰে (Annie
Ernaux)। সাহিত্য বিভাগত
ন'বেল পুৰস্কাৰ আগ বঢ়োৱা

আন্দ্ৰেই ছাখাৰভ আৰু মানৱ অধিকাৰ কৰ্মী শ্বেটলানা গানুছকিনা এই সংগঠনৰ প্ৰতিষ্ঠাতা আছিল। এই মতবাদৰ ভিত্তিত 'মেম'ৰিয়েল' প্ৰতিষ্ঠা কৰা হৈছিল যে নতুন অপৰাধবোৰ প্ৰতিৰোধ কৰাৰ ক্ষেত্ৰত পুৰণি অপৰাধবোৰৰ বিষয়ে বিশদভাৱে জানি সেইবোৰৰ প্ৰতিবাদ কৰাটো বেছ জৰুৰী। ছোভিয়েট ইউনিয়নৰ বিভংগনৰ পাছত 'মেম'ৰিয়েল' ৰাছিয়াৰ সৰ্ববৃহৎ মানৱ অধিকাৰ সংগঠনত পৰিণত হয়। ৰাছিয়াত স্টেলিনৰ শাসনৰ সময়ৰ অত্যাচাৰসমূহৰ ফট', বৰ্ণনা আদি সংগ্ৰহ কৰাৰ উপৰি তেওঁলোকে ৰাছিয়াৰ পাছৰ পৰ্য্যায়ৰো ৰাজনৈতিক নিষ্পেষণ আৰু মানৱ অধিকাৰ ভংগৰ ঘটনাবোৰৰ বিষয়ে তথ্য সংগ্ৰহ কৰি সেইবোৰক পদ্ধতিগতভাৱে সংৰক্ষণ কৰি ৰাখিছে। তদুপৰি এই সংগঠনে সামৰিক আগ্ৰাসন আৰু মানৱ অধিকাৰ ভংগৰ বিৰুদ্ধে কাম কৰি আছে। ২০২১ চনৰ ডিচেম্বৰত কৰ্তৃপক্ষই 'মেম'ৰিয়েল'ৰ তথ্য কেন্দ্ৰটোক বন্ধ কৰি দিয়ে। অৱশ্যে 'মেম'ৰিয়েল'ৰ আঁৰৰ মানুহবোৰে সেয়া মানি ল'বলৈ অস্বীকাৰ কৰে।

ইউক্ৰেইনত মানৱ অধিকাৰ আৰু গণতন্ত্ৰক আগ বঢ়াই লৈ যাবৰ বাবে ২০০৭ চনত কিয়েভত 'চেণ্টাৰ ফৰ চিভিল লিবাৰ্টিজ' প্ৰতিষ্ঠা কৰা হয়। ইউক্ৰেইনৰ অসামৰিক লোকসকলক শক্তিশালী কৰিবলৈ আৰু লগতে ইউক্ৰেইনত পূৰ্ণাংগ গণতন্ত্ৰ প্ৰতিষ্ঠা কৰিবৰ বাবে এই সংগঠনে চেষ্টা চলাই আহিছে। ইউক্ৰেইনত যাতে আইনৰ শাসন চলে, তাক সুনিশ্চিত কৰিবলৈ এই সংগঠনে ইউক্ৰেইনক 'আন্তৰ্জাতিক ক্ৰিমিনেল ক'ৰ্ট'ৰ অন্তৰ্ভুক্ত কৰিবলৈ দাবী জনাই আহিছে। ২০২২ চনৰ ফেব্ৰুৱাৰীত ৰাছিয়াই ইউক্ৰেইন আক্ৰমণ কৰাৰ পাছত এই সংগঠনে ৰাছিয়াই যুদ্ধৰ সময়ত যিবোৰ নীতিবিৰুদ্ধ কাম কৰিছিল, সেই বিষয়ে তথ্য সংগ্ৰহ কৰি ৰাখিছে। যুদ্ধ অপৰাধীসকলক তেওঁলোকৰ অপৰাধৰ বাবে দোষী সাব্যস্ত কৰিবৰ বাবে এই সংগঠনে চেষ্টা চলাই আহিছে।

ছুইডিছ অকাডেমিয়ে উল্লেখ কৰিছে যে আনি এখনোঁৰ লেখাত সদায় এক পৃথক দৃষ্টিকোণ পৰিলক্ষিত হয়। সাহিত্য ৰচনাৰ ক্ষেত্ৰত তেওঁ এক দীৰ্ঘ আৰু কঠিন পথ অতিক্ৰম কৰি আহিছে আৰু সফল সাহিত্যিক হিচাপে নিজকে প্ৰতিষ্ঠিত কৰিবলৈ সক্ষম হৈছে। তেওঁৰ ৰচনাত লিংগ বৈষম্য, শ্ৰেণী বিভাজন, ভাষা আদিয়ে যথেষ্ট গুৰুত্ব লাভ কৰিছে।

ফ্ৰান্সৰ নৰ্মাণ্ডিৰ এটা শ্ৰমিক পৰিয়ালত ১৯৪০ চনত এখনোঁৰ জন্ম হৈছিল। তেওঁ ৰুয়েঁ আৰু ব'ৰ্ড' বিশ্ববিদ্যালয়ত সাহিত্য বিষয়ত অধ্যয়ন কৰিছিল। বিশ্ববিদ্যালয়ত পঢ়ি থকা সময়ৰে পৰা এখনোঁৰে লিখি আহিছে। ৮২ বছৰীয়া এখনোঁৰে তেওঁৰ সাহিত্য জীৱনত বিছখনৰো অধিক গ্ৰন্থ ৰচনা কৰিছে। তেওঁৰ সাহিত্যকৰ্মত আধুনিক ফ্ৰান্সৰ সমাজ জীৱনৰ এক নিখুঁত ৰূপ প্ৰতিফলিত হৈছে। তেওঁৰ দ্বাৰা ৰচিত বেছিসংখ্যক উপন্যাসেই আত্মজীৱনীমূলক। তেওঁৰ ব্যক্তিগত স্মৃতি ৰোমন্থনত শিপাৰ সন্ধানৰ প্ৰচণ্ড স্পৃহা প্ৰকাশ পাইছে। যৌনতা, গৰ্ভপাত, অসুস্থতা, মৃত্যু আদি সকলো ক্ষেত্ৰৰ অভিজ্ঞতাই তেওঁৰ ৰচনাত স্থান পাইছে। আনি এখনোঁৰ এখন বিখ্যাত উপন্যাস 'লা প্লেচ'ত তেওঁ পিতৃৰ সৈতে নিজৰ সম্পৰ্ক ব্যক্ত কৰিছে। আন এখন উপন্যাস 'লে আনিছ'ত তেওঁ দ্বিতীয় বিশ্বযুদ্ধৰ পৰা এতিয়ালৈকে তেওঁৰ জীৱন-স্মৃতি ৰোমন্থন কৰিছে। তেওঁৰ দ্বাৰা ৰচিত আন কেইখনমান গ্ৰন্থ হ'ল—'এ ৰমেনছ ষ্ট'ৰী', 'ছিম্পল প্লেচ', 'আই ৰিমেইন ইন ডাৰ্কনেছ', 'পেছন ছিম্পল' আদি। ❖

শ্বেহান কৰুণাতিলাকালৈ বুকাৰ পুৰস্কাৰ

শ্ৰীলংকাৰ বিশিষ্ট লেখক শ্বেহান কৰুণাতিলাকাক ২০২২ বৰ্ষৰ আন্তঃৰাষ্ট্ৰীয় বুকাৰ পুৰস্কাৰ আগ বঢ়োৱা হৈছে। দেশৰ অৰ্থনৈতিক অশান্তি জৰ্জৰিত গৃহযুদ্ধৰ আলমত ৰচিত তেওঁৰ

দ্বিতীয়খন উপন্যাস 'দা ছেভেন মুনছ অৱ মালি আলমেইদা'ৰ বাবে তেওঁ এই বঁটা লাভ কৰিবলৈ সমৰ্থ হৈছে। ৪৭ বছৰীয়া শ্ৰীলংকান লেখক কৰুণাতিলাকা হৈছে এই বঁটা লাভ কৰা শ্ৰীলংকাৰ দ্বিতীয়গৰাকী সাহিত্যিক। ইয়াৰ পূৰ্বে মাইকেল ওনদাটজেই ১৯৯২ চনত তেওঁৰ 'দা ইংলিছ পেচেন্ট' উপন্যাসখনৰ বাবে এই বঁটা লাভ কৰিছিল। ১৯৭৫ চনত গালেত জন্মগ্ৰহণ কৰা কৰুণাতিলাকাক যোৱা ১৭ অক্ট'বৰ তাৰিখে লণ্ডনত বুকাৰ পুৰস্কাৰ আনুষ্ঠানিকভাৱে প্ৰদান কৰা হয়। কৰুণাতিলাকাই তেওঁৰ প্ৰথমখন উপন্যাস 'চাইনামেন'ৰ বাবে ২০১১ চনত কমনৱেলথ পুৰস্কাৰ লাভ কৰিবলৈ সমৰ্থ হৈছিল।

ভাৰতৰ পৰবৰ্তী মুখ্য ন্যায়াধীশ ডি ৰাই চন্দ্ৰচূড়

উচ্চতম ন্যায়ালয়ৰ জ্যেষ্ঠ ন্যায়াধীশ ধনঞ্জয় ৰাই চন্দ্ৰচূড়ক যোৱা ১৭ অক্ট'বৰ তাৰিখে ভাৰতৰ ৰাষ্ট্ৰপতিয়ে মুখ্য ন্যায়াধীশ হিচাপে নিযুক্তি দিয়ে। ৬৩ বছৰীয়া ডি ৰাই

চন্দ্ৰচূড়ে অহা ৯ নৱেম্বৰত আনুষ্ঠানিকভাৱে মুখ্য ন্যায়াধীশৰূপে দায়িত্বভাৰ গ্ৰহণ কৰিব। ১৯৫৯ চনত মুম্বাইত জন্মগ্ৰহণ কৰা ন্যায়াধীশ চন্দ্ৰচূড়ে ২০১৬ চনত উচ্চতম ন্যায়ালয়ৰ ন্যায়াধীশ হিচাপে নিযুক্তি লাভ কৰিছিল। বৰ্তমানৰ মুখ্য ন্যায়াধীশ ইউ ইউ ললিতে অহা ৮ নৱেম্বৰত অৱসৰ গ্ৰহণ কৰিব। উল্লেখযোগ্য যে ডি ৰাই চন্দ্ৰচূড়ৰ পিতৃ ৰাই ভি চন্দ্ৰচূড়েও ১৯৭৮ চনৰ পৰা ১৯৮৫ চনলৈ উচ্চতম ন্যায়ালয়ৰ মুখ্য ন্যায়াধীশ হিচাপে কাৰ্যনিৰ্বাহ কৰিছিল। বিভিন্ন জটিল গোচৰৰ মীমাংসাত সক্ৰিয়ভাৱে জড়িত ন্যায়াধীশ চন্দ্ৰচূড়ে

২০২৪ চনৰ ১০ নৱেম্বৰলৈ মুখ্য ন্যায়াধীশ হিচাপে সেৱা আগ বঢ়াব।

লোক-সংস্কৃতিৰ গৱেষক

ড° নবীন চন্দ্ৰ শৰ্মাৰ দেহাৱসান

লোক-সংস্কৃতিৰ বিশিষ্ট গৱেষক, পণ্ডিত, গুৱাহাটী বিশ্ববিদ্যালয়ৰ অৱসৰপ্ৰাপ্ত অধ্যাপক ড° নবীন চন্দ্ৰ শৰ্মাৰ যোৱা ১৬ অক্ট'বৰ তাৰিখে দেহাৱসান ঘটে। অসম সাহিত্য

সভাৰ 'সদস্য মহীয়ান' উপাধি প্ৰাপ্ত তথা ওজাপালি পৰিবেশ্য কলাক এক অনন্য ৰূপ দিওঁতা ড° শৰ্মাৰ মৃত্যুৰ সময়ত বয়স হৈছিল ৮৪ বছৰ। ড° শৰ্মাৰ জন্ম হৈছিল দৰং জিলাৰ হাজৰিকাপাৰাত ১৯৩৮ চনত। অসমৰ বিভিন্ন শিক্ষানুষ্ঠানত শিক্ষকতা কৰা ড° শৰ্মাই ১৯৮১ চনত গুৱাহাটী বিশ্ববিদ্যালয়ত অধ্যাপকৰূপে যোগদান কৰি ২০০১ চনত অৱসৰ গ্ৰহণ কৰে। অসমৰ সাহিত্য-সংস্কৃতিৰ জগতখনলৈ অমূল্য অৱদান আগ বঢ়োৱা যোৱা ড° শৰ্মাৰ কেইখনমান উল্লেখযোগ্য গ্ৰন্থ হৈছে—'অসমীয়া লোক-সংস্কৃতিৰ আভাস', 'অসমৰ ওজাপালি', 'অসমৰ পৰিবেশ্য কলা ওজাপালি', 'লোক-সংস্কৃতি', 'আধুনিক সমাজত লোক-সংস্কৃতি', 'অসমৰ সাংস্কৃতিক ইতিহাস', 'অসমীয়া সাহিত্যৰ আলোক ৰেখা', 'পশ্চিমৰ পৰা পূবলৈ', 'মাউত মৈষাল মাজি ইত্যাদি', 'উভতি চাবলৈ মন' ইত্যাদি। তেওঁ ইংৰাজী ভাষাত 'Essays on the Folklore of North Eastern India', 'The Vaisnavite Poets of North Eastern India' আদিকে ধৰি কেইবাখনো গ্ৰন্থ ৰচনা কৰি থৈ গৈছে।

ৰাষ্ট্ৰসংঘত মহাত্মা গান্ধীৰ বিশেষ প্ৰতিকল্প

২ অক্ট'বৰৰ 'আন্তঃৰাষ্ট্ৰীয় অহিংসা দিৱস'ৰ লগত সংগতি ৰাখি ৰাষ্ট্ৰসংঘই অনুষ্ঠিত কৰা 'মানৱজাতিৰ উন্নয়নৰ বাবে শিক্ষা' শীৰ্ষক আলোচনা চক্ৰত মহাত্মা গান্ধীৰ বিশেষ প্ৰতিকল্প (পূৰ্ণাৱয়ব) উজলি উঠে। ৰাষ্ট্ৰসংঘৰ ভাৰতৰ স্থায়ী মিছন আৰু ইউনেস্ক'ৰ মহাত্মা

দেশ-বিদেশৰ খবৰ

গান্ধী শান্তি আৰু বহনক্ষম শিক্ষা প্রতিষ্ঠানৰ আলোচনা চক্ৰত এই প্ৰতিকল্প উদ্ভাসিত হৈ বক্তৃতা প্ৰদান কৰে। এই প্ৰদৰ্শনে মহাত্মা গান্ধীৰ বাস্তৱধৰ্মী আদৰ্শৰ উজ্জ্বলতাই ৰাষ্ট্ৰসংঘ আৰু বিশ্বৰ নেতাসকলক উজ্জীৱিত কৰি ৰখাৰ কথাটো প্ৰমাণ কৰে। ২০০৭ চনত সাধাৰণ পৰিষদত গৃহীত এটা সিদ্ধান্তৰ এয়া বাস্তৱ ৰূপ বুলি ইউনেস্ক'ৰ মহাত্মা গান্ধী শিক্ষা প্রতিষ্ঠানৰ সঞ্চালক অনন্ত ডুৰাইআপ্লাই ঘোষণা কৰে। বিশেষ ডিজিটেল পদ্ধতিত নিৰ্মিত বিশেষ প্ৰতিকল্পটোৱে গান্ধীৰ নিজৰ বাণী, মতামত তথা আদৰ্শ ব্যক্ত কৰে। ভাৰতৰ ৰাষ্ট্ৰসংঘত থকা ৰাষ্ট্ৰদূত ৰুচিনা কামৰোজে দক্ষিণ আফ্ৰিকাত ৰাষ্ট্ৰদূত হিচাপে কৰ্মৰত হৈ থকা সময়তে গান্ধীজীৰ বিশেষ প্ৰতিকল্প নিৰ্মাণৰ কাম আৰম্ভ কৰা হৈছিল।

দেশৰ নতুন চিডিএছ অনিল চৌহান

অৱসৰপ্ৰাপ্ত লেফটেনেণ্ট জেনেৰেল অনিল

চৌহানক দেশৰ সামৰিক বাহিনীসমূহৰ মুৰব্বী (চিডিএছ) হিচাপে অলপতে কেন্দ্ৰীয় চৰকাৰে নিযুক্তি প্ৰদান কৰিছে। বৰ্তমান ৰাষ্ট্ৰীয় নিৰাপত্তা সচিবালয়ত সৈনিক উপদেষ্টা

হিচাপে কৰ্মৰত চৌহানে সামৰিক বাহিনীসমূহৰ মুৰব্বী হিচাপে সেৱা আগ বঢ়োৱাৰ উপৰি কেন্দ্ৰীয় চৰকাৰৰ সামৰিক পৰিক্ৰমা বিভাগৰ সচিবৰূপেও কাৰ্যনিৰ্বাহ কৰিব। ১৯৬১ চনত জন্মগ্ৰহণ কৰা অনিল চৌহানে বিভিন্ন কমান্ডৰ মুৰব্বী হিচাপে দক্ষতাৰে কাৰ্যনিৰ্বাহ কৰাৰ উপৰি সন্মাসজৰ্জৰ জম্মু-কাশ্মীৰ আৰু উত্তৰ-পূৰ্বাঞ্চলতো সেৱা আগ বঢ়াইছিল। চৌহানে কৃতিত্বৰ স্বীকৃতিস্বৰূপে 'পৰম বিশিষ্ট সেৱা পদক', 'উত্তম যুদ্ধ সেৱা পদক' আদি সন্মান লাভ কৰিবলৈও সক্ষম হৈছে।

বিশিষ্ট অভিনেত্ৰী আশা পাৰেখলৈ

দাদা চাহেব ফাল্কে বঁটা

বিশিষ্ট অভিনেত্ৰী আশা পাৰেখক ২০২০ বৰ্ষৰ দাদা চাহেব ফাল্কে বঁটা যোৱা ৩০ ছেপ্টেম্বৰত নতুন দিল্লীত

আনুষ্ঠানিকভাৱে প্ৰদান কৰা হয়। ভাৰতীয় চলচ্চিত্ৰ জগতখনলৈ আগ বঢ়োৱা অনবদ্য বৰঙণিৰ স্বীকৃতি স্বৰূপে ৭৯ বছৰীয়া পাৰেখক দেশৰ সংগীত আৰু চলচ্চিত্ৰ ক্ষেত্ৰৰ এই সৰ্বোচ্চ বঁটোৱে

সন্মানিত কৰা হৈছে। দহ বছৰ বয়সতে অভিনয় জীৱন আৰম্ভ কৰা পাৰেখে ৯৫ খনৰো অধিক ছবিত অভিনয়েৰে দৰ্শক-অনুৰাগীৰ মন জয় কৰিবলৈ সক্ষম হৈছে। হিন্দী ছবিজগতৰ প্ৰভাৱশালী অভিনেত্ৰীগৰাকীয়ে অভিনয় কৰা কেইখনমান জনপ্ৰিয় চলচ্চিত্ৰ হৈছে—'দিল দেকে দেখো', 'কটি পতংগ', 'তিছৰি মঞ্জিল', 'বাহাৰো কে সপ্নে', 'প্যাৰ কা মৌচম', 'কাৰৱান' ইত্যাদি। ১৯৫২ চনত 'আস্মান' নামৰ ছবিখনত শিশু শিল্পীৰূপে অভিনয় জীৱন আৰম্ভ কৰা পাৰেখৰ মূল অভিনেত্ৰী হিচাপে অভিষেক ঘটিছিল ১৯৫৯ চনত 'দিল দেকে দেখো' ছবিখনৰ জৰিয়তে। পদ্মশ্ৰী সন্মানেৰে বিভূষিত পাৰেখে ১৯৯৮ চনৰ পৰা ২০০১ চনলৈ 'চেণ্টেল ব'ৰ্ড অৱ ফিল্ম চাৰ্টিফিকেছন'ৰ (চিবিএফচি) অধ্যক্ষ হিচাপে কাৰ্যনিৰ্বাহ কৰিছিল।

দেশৰ দ্ৰুততম মানৱ অল্লান

জীৱনৰ প্ৰথমখন ৰাষ্ট্ৰীয় ক্ৰীড়াত প্ৰতিদ্বন্দ্বিতা কৰি অল্লান বৰগোহাঁয়ে গুজৰাটত অনুষ্ঠিত ৩৬ সংখ্যক ৰাষ্ট্ৰীয় ক্ৰীড়াত (নেছনেল গেমছ) পুৰুষৰ ১০০ মিটাৰ দৌৰত ৰাষ্ট্ৰীয় অভিলেখ

গঢ়িবলৈ সক্ষম হয়। অল্লানে ১০.৩৮ ছেকেণ্ডত দৌৰ সম্পূৰ্ণ কৰি স্বৰ্ণ পদক লাভ কৰি ৰাজ্যখনলৈ সুনাম কঢ়িয়াই আনিছে।

বুঢ়াসত্ৰীয়া বশিষ্ঠ দেৱশৰ্মাৰ জীৱনৰাসান

মহাপুৰুষ শ্ৰীশ্ৰীমাধৱদেৱ স্থাপিত বৰপেটা সত্ৰৰ বুঢ়াসত্ৰীয়া, শংকৰদেৱ বঁটাপ্ৰাপক, সত্ৰীয়া সংস্কৃতিৰ একনিষ্ঠ সেৱক বশিষ্ঠ দেৱশৰ্মাৰ যোৱা ২২ অক্ট'বৰ তাৰিখে গুৱাহাটীত দেহাৱসান ঘটে। ১৯৩৮ চনৰ ১ এপ্ৰিলত সুন্দৰীদিয়াত জন্মগ্ৰহণ কৰা বৈষ্ণৱ সংস্কৃতিৰ

দেশ-বিদেশৰ খবৰ

সাধকগৰাকীৰ মৃত্যুৰ সময়ত
বয়স হৈছিল ৮৪ বছৰ।

সত্ৰীয়া-সংস্কৃতিৰ প্ৰচাৰ
আৰু প্ৰসাৰৰ বাবে অহোপুৰুষাৰ্থ
কৰা সাধকগৰাকীয়ে ৰাজ্যখনৰ

জনজাতীয় আৰু অন্যান্য পিছপৰা জাতিসকলক ধৰ্মীয়
বাণীৰে উদ্বুদ্ধ কৰিছিল আৰু প্ৰায় ৩০০ শাখা সত্ৰক পুনৰ
সংগঠিত কৰিছিল।

সুলেখক শৰ্মাই ৰচনা কৰা গ্ৰন্থ কেইখনমান
হৈছে—নাওখেলৰ গীত, মহোহো গীত, থানৰ বাতৰি
সোধা, ভৱ ৰোগৰ ঔষধ কৃষ্ণ কথা, ৰাসতত্ত্ব, ভকত
ভঞ্জন, মানৱ জীৱন চন্দন, সত্ৰীয়া নীতি বিচাৰ ইত্যাদি।

সত্ৰীয়া ধৰ্ম-সংস্কৃতিৰ ক্ষেত্ৰলৈ আগ বঢ়োৱা
অনবদ্য অৱদানৰ স্বীকৃতিস্বৰূপে অসম সাংস্কৃতিক
মহাসভাৰ জীৱনজোৰা সাংস্কৃতিক সাধনা বাঁটা,
শ্ৰীশ্ৰীদৈত্যি ঠাকুৰদেৱ বাঁটা, শ্ৰীশ্ৰীবদলা পদ্মআতা
বাঁটা, অসম জাতীয় বিদ্যালয় ফেল'শ্বিপ (২০১২ চন)
আদি সন্মান লাভ কৰা দেৱশৰ্মাক ২০২০ চনত অসম
চৰকাৰে শ্ৰীমন্ত শংকৰদেৱ বাঁটাৰে বিভূষিত কৰে।

ইছৰোৰ একেলগে ৩৬টা উপগ্ৰহ উৎক্ষেপণ

ভাৰতীয় মহাকাশ
গৱেষণা সংস্থাই (ইছৰো)
যোৱা ২৩ অক্ট'বৰত
ইতিহাসৰ আটাইতকৈ
গধুৰ ৰকেটেৰে মহাকাশত

একেলগে ৩৬টা কৃত্ৰিম উপগ্ৰহ স্থাপন কৰি অভিলেখ
সৃষ্টি কৰে। ইছৰোৰে শ্ৰীহৰিকোটাৰ সতীশ ধাৱান স্পেচ
চেণ্টাৰৰ পৰা এলভিএম-৩ এম-২ ৰকেটেৰে বিভিন্ন
কক্ষপথত এই কৃত্ৰিম উপগ্ৰহসমূহ সংস্থাপিত কৰিবলৈ
সক্ষম হয়। ছয় টন ওজনৰ ৰকেটে মহাকাশলৈ কঢ়িয়াই
নিয়ে মুঠ দহ টন ওজনৰ উপগ্ৰহ। ইছৰোৰ বাণিজ্যিক
শাখা 'নিউ স্পেচ ইণ্ডিয়া লিমিটেড'ৰ এই অভিযানটো
সম্পূৰ্ণ বাণিজ্যিক অভিযান আছিল আৰু গধুৰ
ৰকেটেটোৱে ইংলণ্ডৰ দূৰ সংযোগ নেটৱৰ্ক 'ৱান-ৱেব'ৰ
৩৬টা উপগ্ৰহ কঢ়িয়াই নিছিল। ৱান-ৱেব আৰু নিউ

স্পেচ ইণ্ডিয়া লিমিটেডৰ মাজত হোৱা ১০০০ কোটি
টকাৰ চুক্তি অনুসৰি ইছৰোৰে প্ৰথমবাৰৰ বাবে
মহাকাশলৈ বাণিজ্যিক উপগ্ৰহ প্ৰেৰণ কৰি সফলতা
লাভ কৰিবলৈ সমৰ্থ হয়।

ইংলণ্ডৰ নতুন প্ৰধানমন্ত্ৰী ভাৰতীয় মূলৰ ঋষি ছুনাক

যোৱা ২৪ অক্ট'বৰ তাৰিখে
ভাৰতীয় মূলৰ ৰাজনীতিবিদ ঋষি
ছুনাক ইংলণ্ডৰ প্ৰধানমন্ত্ৰী হিচাপে
নিৰ্বাচিত হৈ ইতিহাস ৰচনা কৰে।
এসময়ত ভাৰত শাসন কৰা
ইংলণ্ডৰ প্ৰধানমন্ত্ৰী পদৰ বাবে নিৰ্বাচিত হোৱা ঋষি
ছুনাক হৈছে প্ৰথমগৰাকী ভাৰতীয় মূলৰ ব্যক্তি। পূৰ্বৰ
প্ৰধানমন্ত্ৰী লিজ ট্ৰাছে দায়িত্ব লোৱাৰ ৪৫ দিনৰ পাছতে
পদত্যাগ কৰাৰ ফলস্বৰূপে ছুনাক শাসকীয়
কনজাৰভেটিভ দলৰ নেতা হিচাপে নিৰ্বাচিত হয়। ৪২
বছৰীয়া ছুনাক হৈছে দুটা শতিকাৰ ইংলণ্ডৰ আটাইতকৈ
কনিষ্ঠতম প্ৰধানমন্ত্ৰী। নিজৰ কনজাৰভেটিভ দলৰ
প্ৰতিদ্বন্দ্বী পেনী মৰডাউণ্টে প্ৰধানমন্ত্ৰী পদৰ প্ৰাৰ্থী
হিচাপে নিজৰ নাম প্ৰত্যাহাৰ কৰাৰ পাছত ছুনাক
প্ৰধানমন্ত্ৰী নিৰ্বাচিত হয় আৰু ২৫ অক্ট'বৰত ৰজা চাৰ্লছ
তৃতীয়ৰ পৰা নিযুক্তি-পত্ৰ লাভ কৰে। ২৮ অক্ট'বৰত
তেওঁ দেশখনৰ ৫৭ সংখ্যক প্ৰধানমন্ত্ৰী হিচাপে শপত
গ্ৰহণ কৰে।

নিপন গোস্বামীৰ দেহাৱসান

অসমীয়া চলচ্চিত্ৰ আৰু মঞ্চ
জগতৰ প্ৰবাদপ্ৰতিম অভিনেতা
নিপন গোস্বামীৰ যোৱা ২৭ অক্ট'বৰ
তাৰিখে গুৱাহাটীত ৮০ বছৰ
বয়সত দেহাৱসান ঘটে। অভিনয়ৰ
জৰিয়তে অসমীয়া চলচ্চিত্ৰ আৰু
মঞ্চ জগতক সমৃদ্ধ কৰা যশস্বী অভিনেতাজনৰ জন্ম হৈছিল
১৯৪২ চনত তেজপুৰৰ কলিবাৰীত। অসমৰ প্ৰথমজন
আনুষ্ঠানিকভাৱে অভিনয়ৰ শিক্ষাপ্ৰাপ্ত জনপ্ৰিয় অভিনেতা
নিপন গোস্বামীয়ে পুনেৰ ফিল্ম এণ্ড টেলিভিছন

ইন্টাটিউটত তিনি বছৰীয়া অভিনয়ৰ শিক্ষা সম্পূৰ্ণ কৰি অমৰ পাঠক পৰিচালিত 'সংগ্ৰাম' চলচ্চিত্ৰৰ (১৯৬৮) যোগেদি অসমীয়া চলচ্চিত্ৰ ক্ষেত্ৰখনত নায়ক হিচাপে পদাৰ্পণ কৰে। উল্লেখযোগ্য যে তেওঁ ইয়াৰ পূৰ্বে ১২ বছৰ বয়সত ফণী শৰ্মা পৰিচালিত 'পিয়লি ফুকন' (১৯৫৫) ছবিখনত শিশু শিল্পী হিচাপে ৰূপালী পৰ্দাত আত্মপ্ৰকাশ কৰিছিল।

এশৰো অধিক অসমীয়া ছবিত অভিনয় কৰি অসমৰ সাংস্কৃতিক ক্ষেত্ৰখনত নিগাজী স্থান দখল কৰা প্ৰয়াত অভিনেতাগৰাকীয়ে অভিনয় কৰা কেইখনমান জনপ্ৰিয় অসমীয়া চলচ্চিত্ৰ হৈছে—'সংগ্ৰাম' (১৯৬৮), 'ড° বেজবৰুৱা' (১৯৬৯), 'বৰুৱাৰ সংসাৰ' (১৯৭০), 'আজলী নবৌ' (১৯৮০), 'ককাদেউতা নাতি আৰু হাতী' (১৯৮৩), 'শকুন্তলা আৰু শংকৰ যোছেফ আলী' (১৯৮৪), 'চিৰাজ' (১৯৮৮), 'হিয়া দিয়া নিয়া' (২০০০), 'মইনাজান' (১৯৮০), 'মন আৰু মৰম' (১৯৮০), 'অপৰূপা' (১৯৮২), 'জীৱন সুৰভি' (১৯৮৪), 'বৰদৈচিলা' (১৯৮৯), 'মিঠা মিঠা লগনত' (২০০২), 'গানে কি আনে' (২০১৬) ইত্যাদি। অসমীয়া চলচ্চিত্ৰৰ উপৰি তেওঁ হিন্দী আৰু বাংলা চলচ্চিত্ৰত অভিনয় কৰি দৰ্শকৰ মন জয় কৰিবলৈ সমৰ্থ হৈছিল। তেওঁ অভিনয় কৰা হিন্দী ছবিকেইখনমান হৈছে—'দো অনজানে', 'জগু', 'দো ভাই', 'মৌকাচ', 'বিৰোধী', 'কালসন্ধ্যা' ইত্যাদি। কহিনুৰ, হেঙুল, সুৰদেৱী, আৱাহন, শকুন্তলা, দেৱৰাজ আদি ভ্ৰাম্যমান থিয়েটাৰ গোষ্ঠীত দুৰ্দান্ত অভিনয়েৰে দৰ্শকক মোহাচ্ছন্ন কৰি ৰাখিব পৰা গোস্বামীয়ে দিল্লী দূৰদৰ্শনৰ পৰা সম্প্ৰচাৰিত 'লোহিত কিনাৰে', 'কামৰূপ কী কাহিনী' আদি জনপ্ৰিয় টিভি ছিৰিয়েলত তেওঁ অভিনয় কৰিছিল।

অসামান্য প্ৰতিভাধৰ গোস্বামীয়ে তেওঁৰ কৰ্মৰ স্বীকৃতি হিচাপে 'জ্যোতিৰূপা'ৰ জীৱনজোৰা সাধনা বাঁটা (২০০৪), প্ৰাগ চিনে এৱাৰ্ড (২০০৫), কলাগুৰু বিষুৱ ৰাভা বাঁটা (২০০৫) আদিৰ উপৰি ৰাজ্য চৰকাৰৰ নটসূৰ্য্য ফণী শৰ্মা বাঁটা লাভ কৰিছিল।

চিত্ৰশিল্পী নীলপৰন বৰুৱাৰ দেহাৱসান

যোৱা ২৮ অক্টোবৰ তাৰিখে বিশিষ্ট চিত্ৰশিল্পী নীলপৰন বৰুৱাৰ ৮৬ বছৰ বয়সত দেহাৱসান হয়। ১৯৩৬ চনত টীয়কৰ জাঁজী তামুলীছিগাত জন্মগ্ৰহণ কৰা নীলপৰন বৰুৱাই ১৯৬৬ চনত

কলকাতাৰ শান্তি নিকেতনৰ পৰা চাৰু-কাৰু শিল্পৰ শিক্ষা সমাপ্ত কৰি অসমৰ চৰকাৰী আৰ্ট কলেজত শিক্ষকতাৰে কৰ্মজীৱন আৰম্ভ কৰে। ধ্বনি কবি বিনন্দ চন্দ্ৰ বৰুৱাৰ বৰপুত্ৰ নীলপৰন বৰুৱা ১৯৭৬ চনত দৰদী কণ্ঠশিল্পী দীপালি বৰঠাকুৰৰ সৈতে বিবাহপাশত আবদ্ধ হয়। ৰোগগ্ৰস্ত হৈ সংগীত চৰ্চা চিৰদিনলৈ যতি পৰা পত্নীক দৈনিক পৰিচৰ্যা কৰি তেওঁ এক অনন্য জীৱনচৰ্যাৰ দৃষ্টান্ত ৰাখি থৈ যাবলৈ সক্ষম হৈছে।

ব্যক্তি জীৱনৰ সীমাবদ্ধতাক অতিক্ৰম কৰি ৰং-ৰেখাৰে সুন্দৰৰ সন্ধান কৰা শিল্পী বৰুৱাই ১৯৭০ চনৰ পৰা দেশৰ বিভিন্ন ঠাইত চিত্ৰ প্ৰদৰ্শনী অনুষ্ঠিত কৰি অগণন দৰ্শকৰ সমাদৰ লাভ কৰিবলৈ সক্ষম হৈছিল। সামান্য মাচুলৰ বিনিময়ত ছবি অঁকা শিকাবলৈ ১৯৮১ চনত বৰুৱাই নিজ বাসগৃহৰ চৌহদতে 'বসুন্ধৰা কলা নিকেতন' আৰম্ভ কৰি অসংখ্য ন শিকাৰুক কলা সন্ধানৰ পথ দেখুৱাই যায়। শিল্পী বৰুৱাই কাগজৰ মণ্ডৰে তৈয়াৰী ব'ৰ্ডত ছবি অঁকাৰ পদ্ধতি এটা উদ্ভাৱন কৰিছিল। তীব্ৰ কল্পনাশক্তি, বাস্তৱবোধ, সৃজনশীলতাৰ অধিকাৰী বৰুৱাৰ ছবিত ভাৱগত, ৰূপগত আৰু শৈলীগত ক্ৰমবিৱৰ্তনৰ ধাৰা স্পষ্টভাৱে প্ৰতিফলিত হয়। বসুন্ধৰা-১, বসুন্ধৰা-২, চিত্ৰকৰ, মাজুলী, বৰদোল আদি গ্ৰন্থৰ ৰচয়িতা নীলপৰন বৰুৱাক ২০২১ চনত অসম চৰকাৰে 'অসম সৌৰভ বাঁটা' প্ৰদান কৰিছিল। বিভিন্ন বাঁটা তথা সন্মান লাভ কৰা প্ৰথিতযশা শিল্পীগৰাকীয়ে ২০১৬ চনত অসম জাতীয় বিদ্যালয় ফেল'শ্বিপো লাভ কৰিছিল। ❖

■ সংগ্ৰহ : কুশল গোস্বামী

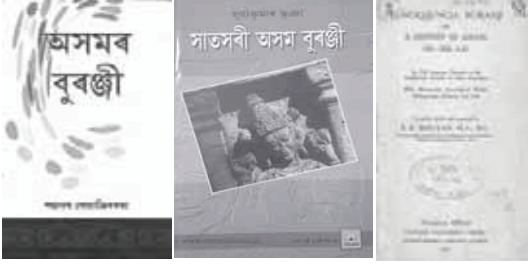
খবৰৰ লেছেৰি বোটলা

- (২১ ছেপ্টেম্বৰ ২০২২ ৰ পৰা ২০ অক্ট'বৰ ২০২২লৈ)
- ২১ **ছেপ্টেম্বৰ** : জনপ্ৰিয় কৌতুক অভিনেতা ৰাজু শ্ৰীবাস্তৱৰ ৫৯ বছৰ বয়সত মৃত্যু হয়।
- অসমৰ এলভিছ আলী হাজৰিকাই ইউৰোপৰ নৰ্থ চেনেল সফলতাবে সাঁতুৰি অভিলেখ সৃষ্টি কৰে।
  - ক্ৰিকেট খেলৰ বলত থুই লগাব নোৱাৰিব বুলি আইচিচিএ ঘোষণা কৰে।
- ২২ **ছেপ্টেম্বৰ** : নাছাৰ জেমছ ৰেব টেলিস্ক'পে নেপচুন গ্ৰহৰ স্পষ্ট আঙঠিয়ুক্ত প্ৰতিচ্ছবি ল'বলৈ সমৰ্থ হয়।
- ২৪ **ছেপ্টেম্বৰ** : ২৫ বছৰীয়া সুদীৰ্ঘ বৰ্ণিল কেৰিয়াৰৰ অন্ত পেলাই টেনিছ সত্ৰাট ৰ'জাৰ ফেডাৰাৰে অৱসৰ ঘোষণা কৰে।
- ২৬ **ছেপ্টেম্বৰ** : শৰাইঘাটত ৯৯৬ কোটি টকা ব্যয় সাপেক্ষে নতুন দুখলপীয়া দলং নিৰ্মাণ কৰা হ'ব বুলি কেন্দ্ৰীয় চৰকাৰে ঘোষণা কৰে।
- ২৭ **ছেপ্টেম্বৰ** : নাছাৰ মহাকাশযান ডাৰ্টে (DART) খুন্দা মাৰি গ্ৰহাণুৰ গতিপথ সলাই পৃথিৱী ৰক্ষা কৰা পৰীক্ষাত সফল হয়।
- ২৯ **ছেপ্টেম্বৰ** : গুজৰাটৰ আহমেদাবাদত প্ৰধানমন্ত্ৰী নৰেন্দ্ৰ মোডীয়ে ৩৬ সংখ্যক ৰাষ্ট্ৰীয় গেমছ উদ্বোধন কৰে।
- ৩০ **ছেপ্টেম্বৰ** : অসম বিধানসভা সচিবালয় ২৪ ঘণ্টাই চলি থাকিব বুলি অধ্যক্ষ বিশ্বজিৎ দৈমাৰীয়ে জাননী জাৰি কৰে।
- অসমত উচ্চতৰ মাধ্যমিক শ্ৰেণীত বড়ো মাধ্যম প্ৰবৰ্তন কৰিবলৈ ৰাজ্য চৰকাৰে অধিসূচনা জাৰি কৰে।
- ১ **অক্ট'বৰ** : প্ৰধানমন্ত্ৰী নৰেন্দ্ৰ মোডীয়ে ভাৰতত ৫ জি (5G) ম'বাইল ফ'ন সেৱা উদ্বোধন কৰে।
- ৩ **অক্ট'বৰ** : ইণ্ডোৰে ধাৰাবাহিকভাৱে ষষ্ঠবাৰৰ বাবে দেশৰ সবাতোকৈ পৰিষ্কাৰ চহৰৰ মৰ্যাদা লাভ কৰে।
- ৫ **অক্ট'বৰ** : মধ্যপ্ৰদেশ কেডাৰৰ জ্যেষ্ঠ আইপিএছ বিষয়া অসমৰ ড° সুজয়লাল থাউচেনক কেন্দ্ৰীয় চৰকাৰে চিআৰপিএফৰ সঞ্চালক-প্ৰধান হিচাপে নিযুক্তি দিয়ে।
- ৬ **অক্ট'বৰ** : বিশ্বৰ বিদেশী মুদ্ৰাৰ ভাণ্ডাৰ এবছৰত এক ত্ৰিলিয়ন ডলাৰ হ্রাস হোৱা বুলি ৰুমবাৰ্গে প্ৰকাশ কৰে।
- ৭ **অক্ট'বৰ** : ভাৰতৰ ডিফেণ্ডাৰ হৰমনপ্ৰীত সিং একেৰাহে দ্বিতীয়বাৰলৈ আন্তঃৰাষ্ট্ৰীয় হকী ফেডাৰেছনৰ বৰ্ষশ্ৰেষ্ঠ পুৰুষ খেলুৱৈ হিচাপে নিৰ্বাচিত হয়।
- ১২ **অক্ট'বৰ** : নৃত্যাচাৰ্য্য যতীন গোস্বামীক সংগীত নাটক অকাডেমি ফেল'শ্বিপ প্ৰদান কৰা হয়।
- ১৩ **অক্ট'বৰ** : ৰাষ্ট্ৰপতি দ্ৰৌপদী মুৰ্মুৱে দুদিনীয়া কাৰ্য্যসূচীৰে অসম ভ্ৰমণ কৰে আৰু গুৱাহাটী আইআইটিত ছুপাৰ কম্পিউটাৰ আৰু ধুবুৰীত মেডিকেল কলেজ উদ্বোধন কৰে।
- ১৫ **অক্ট'বৰ** : মহিলাৰ এছিয়া কাপ ক্ৰিকেট প্ৰতিযোগিতাত সপ্তমবাৰৰ বাবে ভাৰত চেম্পিয়ন হয়।
- অষ্ট্ৰেলিয়াৰ মেলব'ৰ্নত অষ্টমসংখ্যক আইচিচি টি-২০ বিশ্বকাপ প্ৰতিযোগিতা আৰম্ভ হয়।
- ১৮ **অক্ট'বৰ** : বিগত ১৫ বছৰত ভাৰতৰ ৪১.৫ কোটি লোক দাৰিদ্ৰ্যমুক্ত হোৱা বুলি ৰাষ্ট্ৰসংঘই প্ৰকাশ কৰে।
- অসম চৰকাৰে ৫০ বছৰতকৈ অধিক পুৰণি গছক 'ঐতিহ্য বৃক্ষ' (heritage tree) হিচাপে চিহ্নিত কৰিবলৈ সিদ্ধান্ত গ্ৰহণ কৰে।
  - জনপ্ৰিয় প্ৰাক্তন ক্ৰিকেটাৰ ৰজাৰ বিনী ভাৰতীয় ক্ৰিকেট নিয়ন্ত্ৰণ ব'ৰ্ডৰ ৩৬ সংখ্যক সভাপতি হিচাপে নিৰ্বাচিত হয়।
- ১৯ **অক্ট'বৰ** : ফিফাৰ ৰেংকিঙত ব্ৰাজিলে শীৰ্ষস্থান দখল কৰে। ভাৰতৰ স্থান ১০৬।
- জ্যেষ্ঠ নেতা তথা ৰাজ্যসভাৰ সাংসদ মল্লিকাৰ্জুন খাৰ্গে ভাৰতীয় জাতীয় কংগ্ৰেছ দলৰ ৯৮ সংখ্যক সভাপতিৰূপে নিৰ্বাচিত হয়।
- ২০ **অক্ট'বৰ** : ইংলণ্ডৰ প্ৰধানমন্ত্ৰী লিজ ট্ৰাছে পদত্যাগ কৰে। ❖

■ সংগ্ৰহ : কুশল গোস্বামী

ইতিহাস অধ্যয়নৰ আনন্দ

■ নৰেন পাটগিৰি

এটা সাধাৰণ ধাৰণা। উপন্যাস, গল্প, কবিতা পঢ়িব লাগে। ইতিহাস আকৌ কিয় পঢ়িব লাগে? স্কুল-কলেজত পঢ়িলেই হ'ল। বেলেগকে ইতিহাস পঢ়াৰ পয়োজনেই বা কি?

ইতিহাসৰ মূল বিষয় হ'ল মানুহ। অতীতৰ কোনো এক বিশেষ সময়খণ্ডত, কোনো এক নিৰ্দিষ্ট ঠাইৰ মানুহে কৰা কৰ্ম-কাণ্ডৰ পদ্ধতিগত অধ্যয়নেই ইতিহাস। আমিও মানুহ; মানুহে মানুহৰ অতীত নজনাকৈ বৰ্তমানক বুজিব পাৰিবনে? তৃতীয় প্ৰজন্মৰ প্ৰতিনিধিয়ে মাক-দেউতাক, ককা-আইতাকক জনাৰ দৰে কথা। বৰ্তমানৰ তুলাচনীত জুখি-মাখি, অতীতৰ ইতিহাস লিখিব নোৱাৰি বা অতীতৰ সমস্ত ঘটনাৱলীক সামৰি-সুতৰিও ইতিহাস লিখা নহয়। শংকৰদেৱ বা লাচিত বৰফুকনক ১৫-১৭ শতিকাৰ নিৰ্বাচিত ঐতিহাসিক সমল-তথ্যেৰেহে পুনৰ-নিৰ্মাণ কৰিব পৰা যাব।

ড° ভূপেন হাজৰিকাই গাই গৈছে—“অতীতৰ বুৰঞ্জী লিখকে লিখিছিল ৰজা-মহাৰজাৰ কথা! আজিৰ বুৰঞ্জী লিখকে লিখিছে মানুহৰ মুকুতিৰ কথা।” অতীতৰ সমাজ-ৰাজনীতিৰ অমানৱীয় শাসন আৰু নিষ্ঠুৰ শোষণৰ সলনি, মানুহৰ মুক্তি আৰু মানুহৰ উৎকৰ্ষ সাধনৰ অধ্যয়নেই ইতিহাস।

সম্ভৱতঃ কাশ্মীৰ আৰু অসমৰ বাহিৰে ভাৰতবৰ্ষৰ ক'তো ইতিহাস ৰচনাৰ পৰম্পৰা নাই। অসমৰ এই

পৰম্পৰাত ইতিহাস লিখনৰ থলুৱা পদ্ধতিটোৰ নাম 'বুৰঞ্জী'। 'বুৰঞ্জী'—‘অঙ্গ লোকৰ বাবে জ্ঞানৰ উঁহাল’। আমি অসমৰ বুৰঞ্জী লিখন প্ৰক্ৰিয়াটোৰ বিষয়ে কথা পাতেঁহঁক।

মূলতঃ সাঁচিপাতত লিখা এই বুৰঞ্জীসমূহ টাই আৰু অসমীয়া ভাষাত লিখা হৈছিল আৰু পুথিসমূহে ১২২৮-১৮২৬ খৃষ্টাব্দলৈকে আহোম শাসনৰ সকলো দিশ লিপিবদ্ধ কৰিছিল। বুৰঞ্জীসমূহক সময়ানুক্রমিক ঐতিহাসিক ঘটনাপঞ্জীৰ বিবৰণ (chronology) বুলিও দুই-এক গৱেষকে ক'ব খোজে। বুৰঞ্জীৰ বিশেষত্ব হ'ল, সমসাময়িক পাৰ্চী ভাষাৰ ঐতিহাসিক টোকা— বাহাৰিস্তান, পাদছাহনামা, আলমগীৰনামা, ফাতিহা আদিয়ে ইতিহাসৰ যিবোৰ বিষয়ত নিমাত, বুৰঞ্জীয়ে সেই বিষয়বোৰত সৰৱ। বুৰঞ্জী দুই ধৰণৰ—দেও বুৰঞ্জী আৰু ডিন বুৰঞ্জী। প্ৰথমভাগ বুৰঞ্জী আহোমৰ পূৰ্বপুৰুষ খুনলুং-খুনলাইয়ে স্বৰ্গৰ পৰা সোণৰ জখলাৰে পৃথিৱীলৈ নামি অহাৰ মিথ। ডিন বুৰঞ্জী হ'ল—টাই শাসনৰ বিস্তাৰ আৰু চাওলুং চুকাফাই মুংদেনচুনখাম-সোণৰ বাগিচাৰ দেশ অসমলৈ প্ৰব্ৰজন কৰাৰ ইতিহাস। বুৰঞ্জী অসমীয়া গদ্য-সাহিত্যৰ মাতৃ। আহোমৰ পুৰোহিত দেওধাই বাইলুংসকলক বুৰঞ্জী প্ৰণয়ন কৰাৰ বাবে মকৰল কৰা হৈছিল। এওঁলোকে ৰচনা কৰা কে'বাখনো অসম বুৰঞ্জীৰ লগতে উত্তৰ গুৱাহাটীৰ সুকুমাৰ মহন্তৰ ঘৰত পোৱা 'অসম বুৰঞ্জী', 'সাতসৰী অসম বুৰঞ্জী', 'দেওধাই অসম বুৰঞ্জী', 'কামৰূপৰ বুৰঞ্জী', শ্ৰীনাথ বৰুৱাৰ 'তুংখুঙ্গীয়া বুৰঞ্জী', কাশীনাথ তামুলী ফুকনৰ 'অসম বুৰঞ্জী পুথি', 'হৰকান্ত সদৰামিনৰ বুৰঞ্জী', দুতিৰাম হাজৰিকাৰ 'কলীভাৰত বুৰঞ্জী', বিশ্বেশ্বৰ বৈদ্যধিপৰ 'বেলিমাৰৰ বুৰঞ্জী'কে ধৰি টাই ভাষাৰ 'ৰেছালিছা'ই আহোম শাসনৰ নানা দিশ লিপিবদ্ধ কৰি থৈছে।

নিবন্ধ

আমি আগতে উল্লেখ কৰি আহিছোঁ, ইতিহাসৰ বিষয় মানুহ; মানুহে সৃষ্টি কৰে ইতিহাস; ইতিহাস সৃষ্টিত ৰজা বা শাসকৰ কোনো ভূমিকা নাই। আমি যৎকিঞ্চিৎ স্বাধীনতা আন্দোলনৰ কথাৰ পাতোঁহঁক।

গান্ধীয়ে ১৯১৫-১৬ চনত দক্ষিণ আফ্ৰিকাৰ পৰা দেশলৈ আহি, বিহাৰৰ চম্পাৰণৰ কৃষক বিদ্ৰোহৰ নেতৃত্ব দিবলৈ যাওঁতে দেখিলে, সভাবোৰত মহিলাসকল প্ৰায়ে অনুপস্থিত। কস্তুৰবাৰ হতুৱাই খা-খবৰ লৈ গম পালে, এটা ঘৰৰ তিনি-চাৰিজনী মহিলাৰ বাহিৰলৈ ওলোৱাৰ বাবে মাত্ৰ এঘোৰেই কাপোৰ। গান্ধীয়ে ভাবিলে, যিখন দেশৰ মহিলাসকলে পিন্ধিবলৈ এঘোৰ ভাল কপাহী কাপোৰেই নাই, তেনেস্থলত তেওঁ চাহাবৰ চুট-টাই পিন্ধাৰ যুক্তি ক'ত? গান্ধীয়ে এখন চুৰিয়া পিন্ধিবলৈ ল'লে আৰু এই ঘটনাই তেওঁক জনতাৰ মাজৰ এজন কৰি তুলিলে। তেওঁৰ নেতৃত্বতে দেশৰ হোজা নিৰক্ষৰ লোকে পৰম পৰাক্ৰমী বৃটিছ সাম্ৰাজ্যবাদকো ভাৰত ত্যাগ কৰিবলৈ বাধ্য কৰিলে। দৰঙৰ লালমাটি বাগানৰ অনাখৰী মহিলা, চাহ বাগানৰ মেনেজাৰৰ ৰক্ষিতা মাংৰী মেমে ১৯২১ চনতে স্বাধীনতাৰ হকে মৃত্যুবৰণ কৰিলে; গোলাঘাটৰ দ্বাৰকী দাসী বৰুৱাই ১৯৩০ চনত গৰ্ভাৱস্থাত জেলত মৰিল; নগাঁৱৰ বৃদ্ধা ভোগেশ্বৰী ফুকননীয়ে (৪২১) গণ আন্দোলনত চাহাবৰ গুলী খালে; গহপুৰত শ্বহীদ হ'ল— কনকলতা, মুকুন্দ কাকতি; ঢেকীয়াজুলিত প্ৰাণ দিলে ৰতন কছাৰী, খছলী দাস আৰু বহুজনে। এওঁলোক নেতা নহয়, দেশৰ হকে জীৱন বলিদান দিয়া সাধাৰণ লোক। সাধাৰণ লোকেই সলনি কৰে ইতিহাস। এওঁলোকেই ইতিহাসৰ চালিকা শক্তি। এনেবোৰ বিষয়ৰ অধ্যয়নে দেশক ভাল পাবলৈ, সাহসেৰে অন্যায়া-অবিচাৰৰ বিৰুদ্ধে মাত্ৰ মাতিবলৈ শিকাৰ পাঠ দি পাঠকক আনন্দদান কৰে। এই কাৰণেই চাগে' কবি হীৰুদাই লিখিছিল—দেশ বুলিলে নালাগে আদেশ! মোৰ তেজত তগবগাই উঠে! এহেজাৰ এটা ৰণুৱা ঘোঁৰা....।

ইতিহাসৰ পাততহে আমি অতীতৰ কিছুমান মজা লগা ঘটনাৰ সম্বন্ধ পাবোঁ। বৃটিছে ভূগৰ্ভৰ অনুসন্ধানমূলক প্ৰতিবেদনৰ পৰা অসমত খাৰুৱা তেল থকা কথাটো জানিব পাৰি, ভাৰতবৰ্ষৰ ভিতৰতে প্ৰথমতে ১৮৬৬ চনত নাহৰপুঙত তেলৰ খাদ খন্দাৰ চেষ্টা কৰে যদিও সফল নহ'ল। পৰবৰ্তী কালত অনুসন্ধানৰত বিষয়াসকলে মাকুম-মাঘেৰিটাৰ পৰা তেল লগা হাতীৰ খোজ অনুসৰণ কৰি আহি ডিগবৈ পালে আৰু তাতেই ১৮৮৯ চনৰ ছেপ্টেম্বৰ মাহত আৰম্ভ কৰিলে তেলৰ খাদ খন্দাৰ কাম। তাত কৰ্মৰত বৃটিছ অভিযন্তাই হেনো বনুৱাসকলক ইংৰাজী ভাষাতে হুকুম দিছিল—“ডিগ বয়” (খান্দ বনুৱা) আৰু তেতিয়াৰে পৰা ঠাইটুকুৰাৰ নাম হ'ল ডিগবৈ। অৱশ্যে নগৰখনৰ কাষত ডিগবৈ নামৰ নৈ এখনো আছিল বুলি স্থানীয় লোকে কয়। ইতিহাসবিদ ড° ৰাজেন শইকীয়াই এবাৰ বক্তৃতা এটাত কৈছিল—“লামডিঙৰ পৰা শিলচৰলৈ ৰেলপথ নিৰ্মাণ কৰাৰ বাবে অভিযন্তা চাহাবৰ দলে উপযুক্ত বাট বিচাৰি নাপাই, শেষত হাতী অহা-যোৱা কৰা কৰিড'ৰেদি ৰেলৰ আলি বনাইছিল। এইবোৰ ৰোমাঞ্চকৰ গল্পকথাৰ দৰে ইতিহাসৰ পাঠ।”

অলপ পশ্চিমলৈ যাওঁ। আগতে ইতিহাস মানে আছিল ‘ৰজা-মহাৰজাৰ কথা’। গ্ৰীক মূলৰ ‘হিষ্টৰী’ শব্দটোৰ অৰ্থ অনুসন্ধান (investigation or inquiry) হ'লেও এখেপৰ হিৰোডটাছ, থুকিডাইডছ বা পাছৰ কালৰ গ্ৰীক-ৰোমান ইতিহাসকাৰসকলে ইতিহাসক ধৰ্মপুথিৰ দৰে জ্ঞান কৰি কেৱল ৰজা-মহাৰজাৰ বন্দনা গীতকে গাইছিল। ১৯ শতিকাত ডেনমাৰ্কৰ জৰ্জ নেইবুৰ আৰু জাৰ্মানীৰ লিঅ'পল্ড ভন ৰাংকেই ইতিহাস লিখন পদ্ধতিত নতুন ধাৰাৰ জন্ম দিলে। ৰজাৰ ইতিবৃত্ত নহয়, স্মৃতিকথা, চিঠি-পত্ৰ, কূটনৈতিক সম্পৰ্ক আদিক সমলৰূপে লৈ ইতিহাস ৰচনাৰ নতুন বাট কাটিলে। কাৰ্ল মাৰ্ক্স ইতিহাস অধ্যয়নৰ ক্ষেত্ৰত বস্তুবাদী দৃষ্টিভংগীৰে অৰ্থনৈতিক

নিবন্ধ

ব্যাখ্যাৰ সংযোগ ঘটালে; কেৱল ৰাজনৈতিক ঘটনা নহয়, ইতিহাস নিৰ্মাণৰ মূল চালিকা শক্তি অর্থনীতি।

ইতিহাস গল্পকথা বা অতীতৰ বৰ্ণনামূলক নহয়। ই সততে এক তথ্য-নিৰ্ভৰ বিষয়। এই তথ্য অতীতৰ মানুহৰ জীৱনশৈলী, স্মৃতিচিহ্ন, ধৰ্মীয় অনুষ্ঠান, ৰাজগৃহ, ভগ্নাৱশেষ, শিল্প-ভাস্কৰ্য্য, লোককলা, পুৰণি দস্তাবেজ, মৌখিক ইতিহাস আদিৰ পৰা সংগ্ৰহ কৰা হয়। “ঐতিহাসিকে অতীত আৰু বৰ্তমানৰ মাজত সৃষ্টি কৰে সংলাপ বা কথোপকথন।” এয়া ই এইচ কাৰৰ কথা। ইয়াৰ অৰ্থ ইতিহাসৰ বিকৃতি নহয়, বৰং সঠিক-শুদ্ধভাৱে পুনৰ নিৰ্মাণ কৰাৰ তথ্য-নিৰ্ভৰ প্ৰয়াস।

বিকৃতি ইতিহাস নহয়, মানুহক বিভ্ৰান্ত কৰাৰ পৰিকল্পিত পদক্ষেপ। ১৬৭১ খৃষ্টাব্দৰ শৰাইঘাটৰ ৰণৰ কথাকে ধৰক। মোগলৰ সেনাবাহিনীৰ সেনাপতি হিন্দু ৰাজপুত বীৰ ৰাম সিংহ আৰু ত্যাগ-বৌদ্ধ ধৰ্মৰ অনুগামী (হিন্দু ধৰ্মৰ প্ৰভাৱ আছিল) আহোম আৰু উৰ্বৰা শক্তি আৰু কিৰাতীয় শৈৱ (ই ব্ৰহ্মণ্যবাদী শিৱ নহয়) উপাসক চুবুৰীয়া জনগোষ্ঠীয় সৰু সৰু ৰজা আৰু

মুখিয়ালৰ সংঘবদ্ধ ৰণচালি আছিল শৰাইঘাটৰ যুদ্ধ। লাচিতৰ লগত পাইকসেনা, জনগোষ্ঠীয় সেনা আৰু ইছলামধৰ্মী বাঘ হাজৰিকাও আছিল। সেয়ে শৰাইঘাট জাতি-বৰ্ণ-ধৰ্ম নিৰ্বিশেষে সাম্ৰাজ্যবাদী মোগলৰ বিৰুদ্ধে মাতৃভূমিক ৰক্ষা কৰাৰ মৰণপণ যুঁজ। ইয়াত ধৰ্মীয় ভাবাবেগৰ স্থান তিলমানো নাছিল; বুৰঞ্জীয়েও নকয়। এইবাবেই ইতিহাস—ভোটৰ ৰাজনীতিৰ বিকৃতি হ'ব নোৱাৰে। বিকৃত ইতিহাসে ভুল তথ্যেৰে মানুহক বিভ্ৰান্ত কৰে আৰু এনে ইতিহাস অধ্যয়নে পঢ়ুৱৈক আনন্দও দিব নোৱাৰে।

প্ৰসংগ পুথি :

- ১। The Comprehensive History of Assam, Vol. 2, H.K. Hazarika
- ২। The Ahoms, Arup Kr. Dutta.
- ৩। তত্ত্ব, তথ্য, ইতিহাস আৰু বিতৰ্ক, ড° ৰমেশ কলিতা
- ৪। আসাম বুৰঞ্জী, গুণাভিৰাম বৰুৱা
- ৫। মৃগাল কুমাৰ গগৈ, উৎস : লোক-সংস্কৃতিৰ সঁফুৰা, Webliography ❖

পুৰণি কীৰ্তিচিহ্ন, স্থাপত্য, ভাস্কৰ্য্য ইত্যাদি

য়েমেনৰ প্ৰাচীন অট্টালিকাবোৰ

■ নৱনীতা কলিতা

মাটিৰ ঘৰ। এই শব্দটোৰ উচ্চাৰণেই আমাক অতীজলৈ লৈ যায়। আগৰ দিনত সুন্দৰকৈ মাটিৰে ঘৰ সজা আমি দেখিছিলোঁ। এতিয়াও বহু ঠাইতে এনে ঘৰ দেখিবলৈ পোৱা যায়। এইসমূহ ঘৰ বাৰিষা অৰ্থাৎ বৰষুণত অধিক ক্ষয়-ক্ষতি হয় বাবে আজিকালি এনে ধৰণৰ ঘৰ সজা দেখিবলৈ পোৱা নাযায়। মাটিৰ ঘৰৰ কথা কওঁতেই আমাৰ মনলৈ পুৰণি দিনৰ গাঁৱৰ এখন সুন্দৰ ছবি ফুটি উঠে য'ত মাটিৰে সৰু সৰু ঘৰবোৰ সজা হৈছিল। কিন্তু আজি আমি এনে এখন দেশৰ

বিষয়ে আলোচনা কৰিবলৈ ওলাইছোঁ য'ত মাটিৰে নিৰ্মিত ওখ ওখ অট্টালিকা সজা হৈছিল। এই অট্টালিকাসমূহ শ শ শতিকা পুৰণি যদিও অতি আশ্চৰ্য্যজনক কথা যে এতিয়াও এইবোৰত মানুহে একো অসুবিধা নোহোৱাকৈয়ে বসবাস কৰি আছে। পৃথিৱীৰ আটাইতকৈ ওখ আৰু মাটিৰে সজা অট্টালিকা থকা একমাত্ৰ দেশখনেই হ'ল য়েমেন।

য়েমেন মধ্যপ্ৰাচ্যৰ এখন দেশ। দক্ষিণ-পশ্চিম এছিয়াৰ আৰব উপদ্বীপৰ দক্ষিণ প্ৰান্তত ওমান আৰু

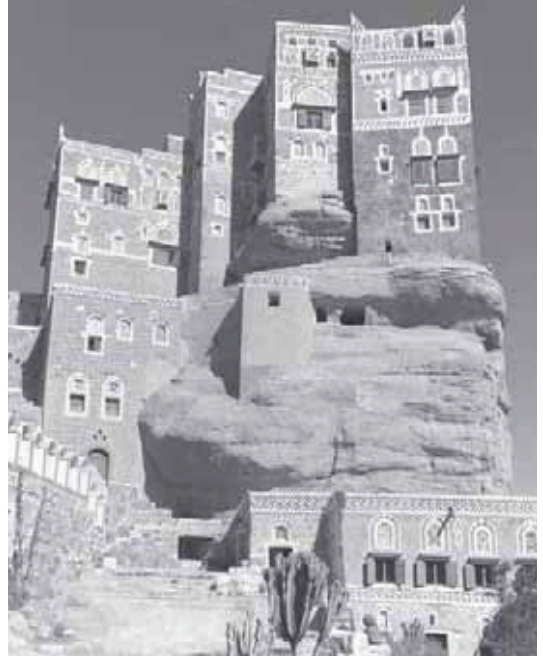
পুৰণি কীৰ্তিচিহ্ন, স্থাপত্য, ভাস্কৰ্য্য ইত্যাদি

চৌদি আৰবৰ মাজত অৱস্থিত এই দেশখন। ই লোহিত সাগৰ আৰু ভাৰত মহাসাগৰক সংযোগকাৰী বাব-এল-মানেব প্ৰণালীৰ মুখত অৱস্থিত। সুউচ্চ পৰ্বতমালাৰে ভৰা এই দেশখন। পশ্চিম, দক্ষিণ আৰু পূবত সৰু উপকূলীয় সমভূমি আৰু উত্তৰে চৌদি আৰবৰ লগত সীমান্তত মৰুভূমিৰ দ্বাৰা পৰিবেষ্টিত। দেশখনৰ জনসংখ্যা অত্যন্ত কম যদিও ইয়াত থকা ওখ ওখ মাটিৰে নিৰ্মিত অট্টালিকাসমূহৰ বাবে ই পৃথিৱীবিখ্যাত।

য়েমেনৰ এখন চহৰ শিবাম। এই চহৰখনতেই পৃথিৱীবিখ্যাত মাটিৰে নিৰ্মাণ কৰা ১১ শতিকা পুৰণি ওখ ওখ অট্টালিকাসমূহ দেখা পোৱা যায়। সেইবাবেই শিবামক পৃথিৱীৰ প্ৰাচীনতম ‘গগনচুম্বী অট্টালিকাৰ চহৰ’ হিচাপে আখ্যা দিয়া হৈছে। এই অট্টালিকাসমূহৰ বেছিভাগৰ উচ্চতা ৩০ মিটাৰৰো অধিক। ইয়াত থকা ওখ ওখ অট্টালিকাবোৰ কেঁচা ইটা আৰু মাটিৰে অতি সুন্দৰ তথা আটকধুনীয়াকৈ সজোৱা হৈছে। অট্টালিকাবোৰ সাতৰ পৰা দহ-এঘাৰ মহলাৰ আৰু প্ৰতিটো মহলাতে এটা বা দুটাকৈ কোঠা থাকে। এই চহৰখনত মাটিৰে ঘৰ সজা পদ্ধতিটো ১৬ শতিকাৰ পৰা প্ৰচলিত। শিবাম চহৰখনৰ এই বৈশিষ্ট্যৰ বাবে ১৯৮২ চনত ইউনেস্ক’ৰে (UNESCO) ইয়াক ‘বিশ্ব ঐতিহ্য ক্ষেত্ৰ’ হিচাপে স্বীকৃতি দিছে।

চহৰখনত প্ৰায় ৬০,০০০ লোকে বসবাস কৰে। ইয়াৰ অধিকাংশ লোকেই পশুপালন কৰে। ১৫৩০ চনত অহা বানপানীৰ বাবে চহৰখন সম্পূৰ্ণৰূপে ধ্বংস হৈছিল যদিও পাছত ইয়াত আকৌ মাটিৰে সুন্দৰ সুন্দৰ অট্টালিকাসমূহ সজোৱা হৈছিল। ২০১৫ চনত হোৱা গৃহযুদ্ধৰ সময়তো বোমা বিস্ফোৰণৰ বাবে ঘৰবোৰৰ যথেষ্ট ক্ষতি হৈছিল।

এই ঘৰসমূহ সংৰক্ষণ কৰি ৰখাটোও অত্যন্ত কষ্টকৰ, কাৰণ ইয়াত সঘনাই মাটিৰ প্ৰলেপ লগাই থাকিবলগীয়া হয়। বৰষুণ আৰু বতাহৰ বাবেও এনে অট্টালিকাবোৰৰ কিছু ক্ষয়-ক্ষতি হয় যদিও সঘনাই ইয়াৰ বাসিন্দাসকলে মেৰামতি কৰি লয়। ২০০৮ চনত হোৱা এক ভয়ংকৰ বানে য়েমেন দেশৰ এই চহৰখনতো

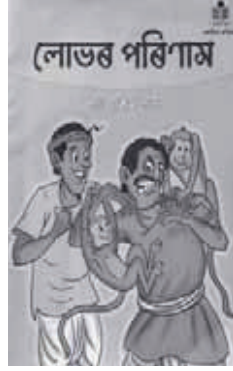
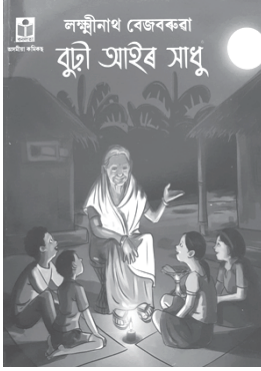
যথেষ্ট ক্ষয়-ক্ষতি কৰে। ২০০৯ চনত ইয়াত আল-কায়দাৰ আক্ৰমণৰ ফলতো চহৰখনৰ যথেষ্ট ক্ষতি হয় যদিও পাছলৈ নতুন নতুন কৌশল প্ৰয়োগ কৰি মেৰামতি কৰি লোৱা হয়। আজি প্ৰায় ৭,০০০ লোক এই ঘৰবোৰত বসবাস কৰে আৰু ইয়াত প্ৰায় ৭০০ অট্টালিকা আছে। মৰুভূমিৰ অত্যন্ত গৰমৰ বাবেই এই অট্টালিকাসমূহৰ মাটিবোৰ ইটাৰ দৰে টান হৈ পৰিছে। এই ঘৰবোৰৰ ভিতৰভাগ অত্যন্ত শীতল। মৰুভূমিৰ প্ৰচণ্ড গৰম এই অট্টালিকাবোৰৰ ভিতৰত অনুভৱ নহয়। ইয়াত ব্যৱহাৰ হোৱা মাটিসমূহৰ এক বিশেষত্ব আছে। এই মাটিয়ে বেছি পৰিমাণে তাপ শোষণ কৰিব পাৰে। অট্টালিকাবোৰ দৃঢ় কৰাৰ বাবে মাটিৰ মাজে মাজে কিছু অংশত কাঠৰো ব্যৱহাৰ কৰা হয়।

জানিব পৰা মতে, শিবাম চহৰখনৰ বাসিন্দাসকলে বেদুইন দস্যুসকলৰ আক্ৰমণৰ পৰা ৰক্ষা পাবলৈ এনে ধৰণৰ স্থাপত্যশৈলী বাছি লৈছিল। ১৬শ শতাব্দীতে তৈয়াৰী এই অট্টালিকাবোৰৰ বাবেই এই চহৰখনক ‘মৰুভূমিৰ চিকাগো’ আৰু ‘মৰুভূমিৰ ম্যানহাটন’ আখ্যা দিয়া হয়। ❖

চতুৰ্থৰ পৰা ষষ্ঠ শ্ৰেণীৰ শিক্ষাৰ্থীৰ বাবে বিশেষ পৃষ্ঠা

আন সকলো শ্ৰেণীৰ বাবেও প্ৰযোজ্য

কেইখনমান নতুন অসমীয়া কমিকছ

কমিকছ পঢ়ি
তোমালোকে আটাইয়ে
নিশ্চয় ভাল পোৱা।
কমিকছ বুলি ক'লে আমি
কিছুমান সাধুকথাৰ
কিতাপকে বুজোঁ; যিবোৰত
কাহিনীৰ লগত বং-বিৰঙৰ
ছবিও থাকে। একো

একোটা সৰু বাকচত এই কাহিনীবোৰ তুলি ধৰা হয়। তোমালোকে ভাল পাব পৰা তিনিখন নতুন অসমীয়া কমিকছৰ বিষয়ে তোমালোকক জনাব বিচাৰিছোঁ। প্ৰথমখন কমিকছ লক্ষ্মীনাথ বেজবৰুৱাৰ 'বুঢ়ী আইৰ সাধু' নামৰ গ্ৰন্থৰ নিৰ্বাচিত কেইটামান সাধুৰ আধাৰত সজোৱা 'বুঢ়ী আইৰ সাধু'। এইখন কমিকছত তোমালোকৰ আটাইৰে পৰিচিত ১০টা বসাল কাহিনী সন্নিৱিষ্ট হৈছে। বুঢ়া-বুঢ়ী আৰু শিয়াল, সৰবজান, বাঘ আৰু কেঁকোৰা, কুকুৰীকণা, টোৰাকাউৰী আৰু টিপচী চৰাই, বান্দৰ আৰু শিয়াল, জৰদগৰ ৰজাৰ উপাখ্যান, দুই বুধিয়ক, ভেকুলীৰ সাধু আৰু দীঘলঠেঙীয়া সাধুটোৰ কমিকছ ৰূপ দিয়া হৈছে। কিতাপখনৰ পৰিকল্পনা, সংলাপ আৰু সম্পাদনা নৱপ্ৰতিম দাসৰ। কাহিনীবোৰৰ ব্যাখ্যাচিত্ৰবোৰো অংকন কৰিছে নৱপ্ৰতিম দাসে।

আনখন কমিকছৰ নাম 'লোভৰ পৰিণাম'। কিতাপখনত থকা ১২টা কাহিনীৰ আটাইকেইটা লুভীয়া হোৱাৰ পৰিণাম কেনে হয় সেই বিষয় লৈয়ে ৰচনা কৰা। কিতাপখনৰ কাহিনীকেইটা কেইবাগৰাকীও লেখকে লেখা। এই কমিকছখনৰ কাহিনীবোৰ যিদৰে সুন্দৰ আৰু চিত্তা উদ্ৰেককাৰী; তেনেদৰে ছবিসমূহো বৰ ধুনীয়া। এইখন কিতাপো সম্পাদনা কৰিছে নৱপ্ৰতিম দাসে। একেগৰাকী লোকৰে সামগ্ৰিক পৰিকল্পনাত প্ৰকাশ পোৱা আন এখন নতুন কমিকছ হ'ল 'সদাগৰ আৰু মইনা চৰাই'। এইখন কমিকছত ১২টা ভাৰতীয় সাধু সন্নিৱিষ্ট হৈছে। কালিদাস, কৰ্মফল, সৌভাগ্য পুতলা, সদাগৰ আৰু মইনা চৰাই আদি কাহিনীবোৰ ভিন্নস্বাদৰ আৰু নীতিশিক্ষামূলক। এইখন কমিকছ পঢ়িও তোমালোকে নিশ্চয় ভাল পাবা। চলিত বছৰতে (জুন, ২০২২) প্ৰকাশ পোৱা এই তিনিওখন কমিকছৰে প্ৰকাশক অসমৰ আগশাৰীৰ প্ৰকাশন গোষ্ঠী বনলতা। ❖

চতুৰ্থৰ পৰা ষষ্ঠ শ্ৰেণীৰ শিক্ষাৰ্থীৰ বাবে বিশেষ পৃষ্ঠা

আন সকলো শ্ৰেণীৰ বাবেও প্ৰযোজ্য

অসমীয়া ফকৰা-যোজনা

বেটিয়ে ভাঙিলে কঁতৰা, গড়গাঁও পালেহি বতৰা,
ঘৈণীয়ে ভাঙিলে কাঁহী, থ'লে মিচিকিয়াই হাঁহি

কঁতৰা হৈছে ঢেঁকীশালৰ এবিধ সঁজুলি। বেটি অৰ্থাৎ কাম কৰা ছোৱালীয়ে যদি কঁতৰা এটা ভাঙে তেতিয়াহ'লে সেই 'অপৰাধ'ৰ বাতৰি ততালিকে বহু দূৰলৈ বিয়পি পৰে। আনহাতে পত্নীয়ে যদি কাঁহী এখন ভাঙে তেনেহ'লে সেই দোষ মিচিকিয়া হাঁহি এটাৰে গিৰিহঁতে লুকুৱাই থয়। এই যোজনাটোৰ অৰ্থ হ'ল নিজৰ আপোন মানুহৰ ডাঙৰ ভুলকো লুকুৱাই ৰাখে, আনহাতে আনে কৰা সৰু ভুলকো মানুহে প্ৰচাৰ কৰি কৰি ডাঙৰ কৰি তোলে।

প্ৰায়োগিক বাক্য : মন্ত্ৰী মহোদয়ৰ অঙহী-বঙহীৰ দুৰ্নীতিৰ বাতৰিবোৰ বৰকৈ নোলায় নহয়— ওলায় যদু, মধুৰ খবৰবোৰহে, কথাত কয় নহয় বেটিয়ে ভাঙিলে কঁতৰা, গড়গাঁও পালেহি বতৰা; ঘৈণীয়ে ভাঙিলে কাঁহী, থ'লে মিচিকিয়াই হাঁহি। ❖

বাহিৰে ৰং চং ভিতৰি কোৱাভাতুৰী

কোৱাভাতুৰী এবিধ লতাজাতীয় ফল। কোৱাভাতুৰী ফল পকিলে দেখিবলৈ ৰঙা হৈ পৰে। এই ফল বাহিৰৰ পৰা দেখাত ধুনীয়া হ'লেও ভিতৰভাগ দেখিবলৈ ভাল নহয়। ইয়াৰ ভিতৰভাগ ক'লা ৰঙৰ। অৰ্থাৎ কোৱাভাতুৰী ফল বাহিৰৰ পৰা ৰংচঙীয়া আৰু আকৰ্ষণীয় হ'লেও ইয়াৰ ভিতৰভাগ মুঠেই শুৱনি নহয়। এই যোজনাটোৰ দ্বাৰা বুজাব বিচৰা হৈছে যে কোনো বস্তু বা ব্যক্তিৰ বাহ্যিকতা দেখিয়েই তেওঁৰ গুণাগুণ নিৰূপণ কৰিব নোৱাৰি। বাহিৰৰ পৰা দেখাত চিকমিকাই থকা বস্তু এটা যিদৰে উন্নতমানৰ নহ'বও পাৰে; একেদৰে দেখাত শুৱনি, ভদ্ৰ যেন লগা মানুহ এজনৰ স্বৰূপো কোৱাভাতুৰীৰ নিচিনা হ'ব পাৰে।

প্ৰায়োগিক বাক্য : মধুৰামৰ কথাত ভোল নাযাবি বুজিছ, সি ভিতৰি বৰ চলাক মানুহ, তাৰ বাহিৰেহে ৰং চং ভিতৰি কোৱাভাতুৰীহে। ❖

চতুৰ্থৰ পৰা ষষ্ঠ শ্ৰেণীৰ শিক্ষাৰ্থীৰ বাবে বিশেষ পৃষ্ঠা

আন সকলো শ্ৰেণীৰ বাবেও প্ৰযোজ্য

স্তন্যপায়ীবোৰে নোম কেনেদৰে পৰিষ্কাৰ কৰে?

স্তন্যপায়ীবোৰৰ দেহটো নোম বা চুলিৰে আবৰা। এই নোমবোৰ কেৰাটিন নামৰ এবিধ প্ৰ’টিন-জাতীয় পদাৰ্থৰে গঠিত। এই নোমবোৰে প্ৰাণীটোক শীত, তাপ, বতাহ, পানী ইত্যাদিৰপৰা বক্ষা কৰে। বিভিন্ন পৰজীৱীৰপৰা বক্ষা পাবলৈ আৰু নোমবোৰ পৰিষ্কাৰ কৰি ৰাখিবলৈ স্তন্যপায়ীবোৰে বিভিন্ন উপায় অৱলম্বন কৰে। বেছিভাগ স্তন্যপায়ীয়ে জিভাৰে চেলেকি বা আঙুলিৰ সহায়ত ফণিয়াই নোমবোৰ পৰিষ্কাৰ কৰি ৰাখে। কিছুমান স্তন্যপায়ীয়ে দাঁতেৰে মৃদুভাৱে কামুৰি লগৰীয়াৰ নোম পৰিষ্কাৰ কৰি দিয়ে। বান্দৰজাতীয় প্ৰাণীৰ ক্ষেত্ৰত এনে অভ্যাস বা আচৰণ দেখা যায়। বান্দৰে হাতেৰেও লগৰীয়াৰ নোম পৰিষ্কাৰ কৰি দিয়ে। এনে অভ্যাসৰ দুটা সুবিধা আছে। প্ৰাণীটোৱে নিজে ঢুকি নোপোৱা ঠাইৰ নোমো এই ক্ষেত্ৰত পৰিষ্কাৰ হয়। আনহাতে এই অভ্যাসে প্ৰাণীবোৰৰ মাজত বন্ধুত্ব বঢ়ায়। ❖

শহাপহুৰ কাণ দুখন ডাঙৰ কিয়?

শহাপহু এবিধ সৰু নোমাল মৰমলগা প্ৰাণী। ই বৰ দুৰ্বল আৰু লাজকুৰীয়া। ইয়াৰ মাংস বৰ সোৱাদ আৰু সেয়ে ইয়াৰ শত্ৰুও বহুত। শহাপহুৰ প্ৰকৃতিয়ে আত্মৰক্ষাৰ বাবে এক বিশেষ ব্যৱস্থা কৰি দিছে। শহাপহুৰ কাণ দুখন বৰ শক্তিশালী। ইয়াৰ সহায়ত ই সৰু-বৰ প্ৰায় সকলো শব্দ ভালদৰে শুনা পায়। শহাপহুৰ বহিঃকৰ্ণ বৰ বহল। ই শব্দ সংগ্ৰাহকৰ কাম কৰে। ইয়াৰ সহায়ত শহাটোৱে অধিক মাত্ৰাত শব্দ সংকেত সংগ্ৰহ কৰি কাণৰ ভিতৰলৈ প্ৰেৰণ কৰে। সেয়ে ই বৰ ক্ষীণ শব্দও শুনে। ইয়ে পহুটোক শত্ৰুৰপৰা হাত সৰাত সহায় কৰে। শহাপহুৱে চেলেকি আৰু কোনো পৃষ্ঠত ঘঁহাই তাৰ কাণ দুখন পৰিষ্কাৰ কৰি ৰাখে।

মৰুভূমিত ‘জেক্ ৰেবিট’ (Jack Rabbit) নামৰ এবিধ শহাপহু পোৱা যায়। ইয়াৰ কাণ দুখনে শুনাৰ উপৰি দেহৰ উষ্ণতা নিয়ন্ত্ৰণতো সহায় কৰে। ইয়াৰ পাতল কাণখনত অসংখ্য ক্ষুদ্ৰ ক্ষুদ্ৰ ৰক্ত নলিকা থাকে। এই কাণত থকা নলীকাবোৰৰ মাজেদি তেজৰ চলাচল নিয়ন্ত্ৰণ কৰি ই দেহৰপৰা তাপ এৰি দিবও পাৰে আৰু প্ৰয়োজন হ’লে তাপ গ্ৰহণ কৰিবও পাৰে। ❖

চতুৰ্থৰ পৰা ষষ্ঠ শ্ৰেণীৰ শিক্ষাৰ্থীৰ বাবে বিশেষ পৃষ্ঠা

আন সকলো শ্ৰেণীৰ বাবেও প্ৰযোজ্য

সততে ভুল হোৱা কেইটামান শব্দ

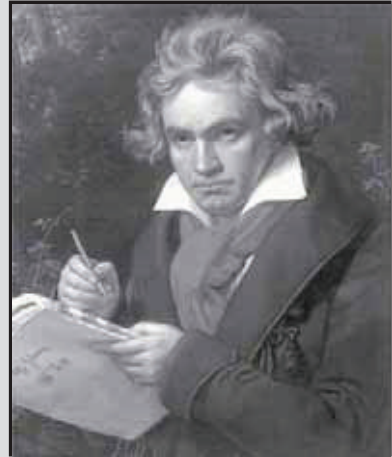
ভুল	শুদ্ধ	ভুল	শুদ্ধ
ভূঞা	ভূঞা	ভগবান	ভগৱান
ভূত	ভূত	ভগ্নস্তূপ	ভগ্নস্তূপ
ভূতুনী	ভূতুনী	ভণ্ডামী	ভণ্ডামি
ভূমিকা	ভূমিকা	ভনি	ভনী
ভূমিষ্ঠ, ভূমিস্থ	ভূমিষ্ঠ	ভনিতা	ভণিতা

এটা শব্দত প্ৰকাশ কৰা

মাটিৰ বাচন-বৰ্তন তৈয়াৰ কৰা লোক = কুমাৰ
লোৰ সামগ্ৰী তৈয়াৰ কৰা লোক = কমাৰ
কাঁহৰ সামগ্ৰী তৈয়াৰ কৰা লোক = কাঁহাৰ
চিকিৎসা কৰা লোক = চিকিৎসক
গাঁৱৰ মুখিয়াল ব্যক্তি = গাঁওবুঢ়া
যি উপকাৰ কৰে = উপকাৰী
যাৰ বিয়া হৈছে = বিবাহিত

জিভাৰে চেলেকি খাব পৰা বস্তু = লেহ্য
জন্তুৰ নিচিনা যি = জাস্তুৰ
যি গৰমো নহয় ঠাণ্ডাও নহয় = কুহুমীয়া
যি বতৰ শীতো নহয় উষ্ণও নহয় = নাতিশীতোষ্ণ
মাৰ ভনীয়েক = মাহী
দেউতাৰ ভনীয়েক = পেহী ❖

তলৰ ছবি দুখনৰ ব্যক্তি দুগৰাকীক চিনাক্ত কৰা

চতুৰ্থৰ পৰা ষষ্ঠ শ্ৰেণীৰ শিক্ষাৰ্থীৰ বাবে বিশেষ পৃষ্ঠা

আন সকলো শ্ৰেণীৰ বাবেও প্ৰযোজ্য

শব্দ শিকোঁ (এদিনত এটাকৈ, এমাহৰ বাবে ৩০টা শব্দ)
প্ৰশাসনীয় পৰিভাষা

অসমীয়া	ইংৰাজী	অসমীয়া	ইংৰাজী
সংৰক্ষণ	conserve	বৈপৰীত্য	contrast
বিবেচনা	consider	বৰঙণি, অৱদান	contribution
যড়যন্ত্ৰ	conspiracy	নিয়ন্ত্ৰক	controller
চিপাহী, কনিষ্টবল	constable	আহ্বায়ক	convenor
গঠন কৰা	constitute	সন্মিলন	convention
নিৰ্বাচন সমষ্টি	constituency	বন্দী, কয়দী	convict
সংবিধান	constitution	সমাৱৰ্তন	convocation
নিৰ্মাণ	construct	সহযোগ	co-operation
দূতাবাস	consulate	সমবায়	co-operative
গ্ৰাহক, উপভোক্তা	consumer	সমষ্টি	co-ordination
দূষিত, কলুষিত	contaminated	তাম	copper
প্ৰতিদ্বন্দ্বিতা	contest	প্ৰতিলিপি, নকল	copy
নিৰন্তৰ	continuous	প্ৰতিলিপি স্বত্ব	copyright
চুক্তি, ঠিকা	contract	অভিষেক	coronation
ঠিকাদাৰ	contractor	শুধৰণী পত্ৰ	corrigendum ❖

(উৎস : অসম চৰকাৰৰ ৰাজনৈতিক বিভাগে প্ৰকাশ কৰা প্ৰশাসনীয় পৰিভাষাৰ পৰা)

চতুৰ্থৰ পৰা ষষ্ঠ শ্ৰেণীৰ শিক্ষাৰ্থীৰ বাবে বিশেষ পৃষ্ঠা

আন সকলো শ্ৰেণীৰ বাবেও প্ৰযোজ্য

অসমৰ ঔষধি গছ

নাহৰ : ইংৰাজী নাম : Ceylon ironwood বা Indian rose chestnut,
বৈজ্ঞানিক নাম : *Mesua ferrea* :

নাহৰ হৈছে ঔষধিগুণযুক্ত এবিধ চিৰসেউজ বৃক্ষ। ই কেল'ফাইলেচিয়া (Calophyllaceae) পৰিয়ালৰ অন্তৰ্গত। নাহৰ শ্ৰীলংকাৰ জাতীয় বৃক্ষ। সমগ্ৰ দক্ষিণ-পূব এছিয়াত এই উদ্ভিদ যথেষ্ট পৰিমাণে দেখা পোৱা যায়। নাহৰ গছ প্ৰায় ১০০ ফুট ওখ হয়। এই গছৰ কাণ্ডৰ পৰা আঠা পোৱা যায়। এই গছৰ কাঠ বৰ টান হয়। নাহৰ শোভাবৰ্দ্ধক গছ। ইয়াৰ পাত আৰু ফুল

উভয়ে সুন্দৰ। ফুলৰ সুগন্ধ আছে। সাধাৰণতে নাহৰ ফুল বসন্ত ঋতুত ফুলে। পাতবোৰ সৰু আৰু বন্ধমাকৃতিৰ। বৃটিছসকলে কেৰাচিন তেলৰ প্ৰচলন কৰাৰ আগতে অসমত নাহৰ গুটি আৰু তেল ঘৰুৱা প্ৰজ্জ্বলক হিচাপে ব্যৱহাৰ কৰিছিল। ভাৰত, মালয়েছিয়া ইত্যাদি দেশত জৈৱিক ঔষধি হিচাপে ইয়াক ব্যৱহাৰ কৰা হয়। নাহৰ গছ আৰু ইয়াৰ গুটি শ্বাস-প্ৰশ্বাসজনিত ৰোগ, ছালৰ ৰোগ, জ্বৰ, কফজনিত সমস্যা আদি ৰোগসমূহ নিৰাময়ৰ ক্ষেত্ৰত ব্যৱহাৰ কৰিব পৰা যায়। তদুপৰি, এইবিধ ঔষধি গছে শৰীৰৰ ৰোগ প্ৰতিৰোধী ক্ষমতা বৃদ্ধি কৰে। এইবিধ গছ আয়ুৰ্বেদিক চিকিৎসাত বিশেষভাৱে ব্যৱহাৰ কৰা হয়। ❖

মেথি : ইংৰাজী নাম : Fenngreek, বৈজ্ঞানিক নাম : *Trigonella foenumgraecum* :

মেথি বা মিথি হৈছে ফেবেচিয়া (Fabaceae) পৰিয়ালৰ অন্তৰ্গত এবিধ একবৰ্ষীয় উদ্ভিদ। ই এবিধ মচলাজাতীয় উদ্ভিদ। মেথিৰ সৰ্ববৃহৎ উৎপাদনকাৰী দেশ হ'ল ভাৰতবৰ্ষ। ভাৰতৰ বাহিৰেও পাকিস্তান, বাংলাদেশ, নেপাল, আৰ্জেণ্টিনা, জাৰ্মানী আদি দেশেও মেথিৰ উৎপাদন কৰে। এজোপা মেথি গছ ২ৰ পৰা ৩ ফুট পৰ্য্যন্ত ওখ হ'ব পাৰে। মেথি গুটিৰ সোৱাদ অলপ তিতা আৰু

গোন্ধযুক্ত হোৱা বাবে ইয়াক ৰন্ধন কাৰ্য্যত ব্যৱহাৰ কৰা হয়। এই গছৰ ফল সৰু সৰু আকৃতিৰ আৰু বগা বৰণৰ। মেথি গছৰ গুটিত ভিটামিন, খনিজ লৱণ, আঁহ ইত্যাদি পৰ্য্যাপ্ত পৰিমাণে থাকে। তদুপৰি বিভিন্ন ৰোগৰ আয়ুৰ্বেদিক চিকিৎসাত মেথিৰ ব্যৱহাৰ অতি প্ৰাচীন কালৰে পৰা চলি আহিছে। বহুমূত্ৰ, হৃদৰোগ, শৰীৰত কলেষ্টেৰলৰ পৰিমাণ বৃদ্ধি, মেদবহুলতা, চুলিৰ সমস্যা, পেটৰ অসুখ ইত্যাদি বিভিন্ন ৰোগত মেথি গুটি ব্যৱহাৰ কৰিলে এই ৰোগসমূহৰ পৰা উপশম পোৱা যায়। ❖

শ্ৰীমন্ত শংকৰদেৱ—এক অসামান্য মহাজীৱন

■ ময়ূৰ বৰা

মধ্যযুগতে অসমৰ বৌদ্ধিক, সাংস্কৃতিক আৰু আধ্যাত্মিক জীৱনক এক অভূতপূৰ্ব উচ্চতালৈ লৈ যোৱা মহাপুৰুষ শ্ৰীমন্ত শংকৰদেৱৰ ধৰ্মীয় দিশটোৰ ব্যাখ্যা-বিশ্লেষণ অসমীয়া সমাজত যি ধৰণে হয়, তেওঁৰ আন আন অৱদানসমূহৰ আলোচনা একে মাত্ৰাতে হোৱা দেখা নাযায়। তদুপৰি ভাৰতৰ আন স্থানত

এইখন আইন বলবৎ হোৱাৰ সময়ত এডৱিন ছেমুৱেল মণ্টেগু আছিল ভাৰতৰ বাবে নিয়োজিত বৃটেইনৰ ছেক্ৰেটেৰী অব ষ্টেট আৰু লৰ্ড চেমছফ'ৰ্ড আছিল ভাৰতৰ ভাইচৰয়। শংকৰদেৱে অসমত আৰম্ভ কৰা বৈষ্ণৱ ভক্তি আন্দোলনৰ বিষয়ে চেমছফ'ৰ্ডে কৈছিল, “অসম দেশখন আগৰে পৰা

প্ৰতিভাশালী সন্ত পুৰুষসকলৰ কথা ৰাষ্ট্ৰীয় আৰু আন্তঃৰাষ্ট্ৰীয় পৰ্যায়ত শংকৰদেৱতকৈ বেছি চৰ্চা হোৱা কথাটোও কোনেও নুই কৰিব নোৱাৰে। একে সময়তে কিন্তু এইটো কথাও সত্য যে বাহিৰৰ প্ৰখ্যাত ব্যক্তিসকলে শংকৰদেৱৰ মহা প্ৰতিভাৰ বিষয়ে যিখিনি গুৰুত্বপূৰ্ণ কথা কৈ গৈছে, তেনেবোৰ কথাকো আমি পদ্ধতিগতভাৱে আলোচনা নকৰোঁ।

মই বিশ্বাস কৰোঁ, গতানুগতিক প্ৰশস্তিমূলক প্ৰবন্ধতকৈ বাহিৰৰ কেইজনমান বিখ্যাত লোকে শংকৰদেৱৰ বিষয়ে কি কৈ গৈছিল সেই বিষয়টোৰ তাৎপৰ্য্য বেছি।

ভাৰতীয় সংবিধানৰ অন্যতম প্ৰধান আধাৰ আছিল ১৯৩৫ চনৰ ভাৰত চৰকাৰৰ আইন। ১৯৩৫ চনৰ আগতেও ভাৰত চৰকাৰৰ আইন, বলবৎ হৈছিল। প্ৰথমবাৰ এই আইন বলবৎ হৈছিল ১৯১৯ চনত আৰু এইখন আইনকো ভাৰত চৰকাৰ আইন ১৯১৯ বুলি জনা যায়। ভাৰতত আংশিকভাৱে স্বায়ত্ত শাসনৰ ধাৰণাটো সূচনা কৰিবৰ বাবে এই আইন কাৰ্য্যকৰী কৰা হয়। এই আইনক মণ্টেগু-চেমছফ'ৰ্ড সংস্কাৰ বুলিও কোৱা হয়।

আজিলৈকে এখন পৰম ধাৰ্মিক দেশ। ৪৫০ বছৰমান পূৰ্বেই বৈষ্ণৱ ধৰ্মৰ আন্দোলনে ভাৰতবৰ্ষৰ সকলোটিকে টোৱাই পেলাইছিল। কিন্তু অসমত সেই আন্দোলন যিমান বলিষ্ঠ আৰু গভীৰ আছিল, আন ক'তো সিমান হোৱা নাছিল।”

কথাটো এইবাবেই গুৰুত্বপূৰ্ণ যে ১৯১৬ চনৰ পৰা ১৯২১ চনলৈকে সাম্ৰাজ্যবাদী বৃটিছ শাসনৰ মুৰব্বী হিচাপে থকা চেমছফ'ৰ্ডে সমগ্ৰ বৃটিছ ভাৰতৰ বিভিন্ন প্ৰদেশত কি কি চলিছিল, সকলোৰে গতি-বিধিত চকু ৰাখিছিল। ভাইচৰয় হিচাপে বিভিন্ন উৎসৰ পৰা তেওঁ খবৰ পাইছিল। তদুপৰি সাম্ৰাজ্যবাদী গোষ্ঠীৰ শীৰ্ষ শাসক হিচাপে উপনিৱেশৰ সাধাৰণ মানুহক ভালৰি বোলোৱাৰ কোনো প্ৰয়োজনো তেওঁৰ বাবে নাছিল। সেইবাবেই লৰ্ড চেমছফ'ৰ্ডৰ বক্তব্যটো বিশেষভাৱে তাৎপৰ্য্যপূৰ্ণ। মই অৱশ্যে অসমৰ কাকত-আলোচনীত এই বিষয়ে বেছি চৰ্চা হোৱা দেখা নাই।

আমি সততে দেখি থকা কেইটামান বিষয়ৰ মাজত কিছু সূক্ষ্মভাৱে জুমি চালে শংকৰদেৱে আৰম্ভ কৰা সাংস্কৃতিক নৱজাগৰণৰ গভীৰ প্ৰভাৱৰ কথা অনুভূত হয়। সুদূৰ ইৰাকৰ বাগদাদ চহৰৰ পৰা আজান ফকীৰ অসমলৈ আহিছিল শংকৰদেৱৰ জন্মৰ প্ৰায় ১৮০

বিশেষ নিবন্ধ

বছৰ পাছত। আজান ফকীৰে ৰচনা কৰা জিকিৰ আৰু জাৰীসমূহৰ মাজত শংকৰ-মাধৱৰ অমৰ সৃষ্টি বৰগীতৰ সাংঘাতিক সামঞ্জস্য দেখিবলৈ পোৱা যায়। মানৱিক দৰ্শনৰ দুই কাণ্ডাৰী হিচাপে আৰু লগতে সমন্বয়মুখী ভাবাদৰ্শৰ বলিষ্ঠ প্ৰতীক হিচাপে আজিও অসমৰ মানুহে শংকৰ-আজানৰ নাম লয়।

শংকৰদেৱে প্ৰচাৰ কৰা একশৰণ নামধৰ্মৰ প্ৰভাৱৰ ব্যাপকতাৰ কথা আন দুটা ঐতিহাসিক দৃষ্টান্তৰ দ্বাৰাও প্ৰমাণিত হয়। ঔৰংজেৱে ৰাম সিংহক অসম আক্ৰমণ কৰিবলৈ নিৰ্দেশ দিয়াৰ পাছৰ কথা। ৰাম সিংহৰ মাতৃয়ে অসমীয়া সৈন্যৰ বীৰত্বৰ লগতে সমগ্ৰ অসমতে দবা-কাঁহৰ শব্দত ঈশ্বৰৰ নাম-কীৰ্তন হৈ থকাৰ কথা শুনিছিল। সেয়েহে নিজৰ পুত্ৰই অসম আক্ৰমণৰ পৰিকল্পনা কৰাৰ সময়ত তেওঁ ইয়াৰ সাফল্যৰ বিষয়ে সন্দেহ ব্যক্ত কৰিছিল।

আমেৰিকান বেপ্টিষ্ট মিছনেৰীসকলৰ ভিতৰত অন্যতম আছিল মাইলছ ব্ৰনছন। আনসকলৰ দৰে ব্ৰনছনৰো মূল উদ্দেশ্য আছিল অসম মুলুকত খৃষ্ট ধৰ্ম প্ৰচাৰ কৰা। নগাঁৱত মিছন পাতি থাকোঁতেই ব্ৰনছনে উপলব্ধি কৰিছিল যে অসমৰ মানুহক ধৰ্মান্তৰিত কৰাটো সহজসাধ্য নহ'ব। বৌদ্ধিক সততাৰ অনবদ্য নিদৰ্শন দাঙি ধৰি ব্ৰনছনে বংগৰ পৰা প্ৰকাশিত 'Friend of India' কাকতত যিখিনি কথা লিখিছিল, সিয়েও প্ৰতীয়মান কৰে মহাপুৰুষজনাৰ আদৰ্শৰ গভীৰ প্ৰভাৱৰ কথা। তেওঁ লিখিছিল, "শংকৰদেৱে ৰাইজৰ মাজলৈ নামি আহি পবিত্ৰ হিন্দু ধৰ্মশাস্ত্ৰৰ কিছুমান গ্ৰন্থ মূল সংস্কৃতৰ পৰা অনুবাদ কৰি সেইবোৰ নিজ ভাষাত প্ৰকাশ কৰিলে। তেতিয়াৰ পৰা মানুহে আচহুৰা ভাষা আৰু কঠিন পৰিভাষাৰ পৰা মুক্ত হৈ ল'ৰালিৰ চিনাকি ভাষাত ঈশ্বৰৰ গুণ-গান কৰিব পৰা হ'ল। বনজুইৰ দৰে বিয়পি পৰি এই ৰচনাবোৰ সকলোৰে প্ৰিয় হৈ পৰিল। ইয়াৰ জনপ্ৰিয়তা আজিও আছে আৰু ক্ৰমশঃ বৃদ্ধিহে পাইছে।" মই ভাবোঁ এই ক্ষেত্ৰত আৰু সঠিক ব্যাখ্যাৰ প্ৰয়োজন নাই।

জাতিৰ পিতা মহাত্মা গান্ধীয়ে গুৰুজনাৰ বিষয়ে

কোৱা কথাকেইয়াৰ অৱশ্যে বহু লোকে নিজৰ লেখাত উল্লেখ কৰে। গান্ধীয়ে স্বীকাৰ কৰিছিল যে তেওঁৰ কল্পনাৰ ৰামৰাজ্যখন শংকৰদেৱে ১৫শ শতিকাতে অসমত নিৰ্মাণ কৰি তুলিছিল। বৈষ্ণৱ নৱজাগৰণে অসমীয়াক দয়ালু, সহনশীল আৰু প্ৰকৃত মানুহ হিচাপে গঢ়ি তুলিলে বুলিও তেওঁ কৈছে।

শংকৰদেৱৰ বিষয়ে আলোচনা কৰোঁতে আমি বাঙালী লেখক-চিত্ৰবিদৰ উচ্চাখিকা ভাব আৰু অনীহাৰ কথা প্ৰায়ে কওঁ। কিন্তু পাহৰি যোৱা অনুচিত যে কবিগুৰু ৰবীন্দ্ৰনাথ ঠাকুৰে শংকৰদেৱৰ বিষয়ে বাংলা ভাষাত এটা সুন্দৰ কবিতা ৰচনা কৰি গৈছে। প্ৰখ্যাত বাঙালী পণ্ডিত ড° সুনীতি কুমাৰ চট্টোপাধ্যায়ে কৈছে যে শংকৰদেৱে এক দেৱত শৰণৰ যোগেদি অসমত নতুন শিক্ষাৰ অনুশাসন দিলে। বহু জটিল গোপ্য ধৰ্ম আৰু অৰ্থহীন অনুষ্ঠানৰ চেপাৰ পৰা অসমক মুকলি কৰি এটি সৰল আৰু পোনপটীয়া বস্তু দি থৈ গ'ল বুলিও তেওঁ কৈছে। ড° চট্টোপাধ্যায়ৰ মতে অসমক এক পবিত্ৰতৰ আধ্যাত্মিক জীৱন দিওঁতা শংকৰদেৱ হৈছে অসমৰ সবাতেকৈ মহান নিৰ্মাতা। ধৰ্মগুৰুৰূপে তেওঁ যে ভাৰতৰ শ্ৰেষ্ঠসকলৰ এজন, সেই বিষয়ে প্ৰশ্নই উঠিব নোৱাৰে।

মহাৰাষ্ট্ৰৰ বিখ্যাত সমাজ সংস্কাৰক, সাংবাদিক তথা পণ্ডিত কাকাচাহেব কালেলকাৰে কৈছিল, "আটাইতকৈ উল্লেখযোগ্য কথা হৈছে—সৰ্বভাৰততে এতিয়াও অভাৱ হৈ থকা অস্পৃশ্যতা বৰ্জন কৰি শংকৰদেৱে সুদূৰ ষোড়শ শতিকাতে সৰ্বমানৱৰ এখন সমস্বত্বৰ সমাজ প্ৰতিষ্ঠা কৰিছিল। তেখেত পূৰবে নহয়, সৰ্বভাৰতৰ এগৰাকী মহাপুৰুষ।" ভাৰতৰ প্ৰাক্তন ৰাষ্ট্ৰপতি তথা বিশ্ববিশ্ৰুত দাৰ্শনিক পণ্ডিত ৰাধাকৃষ্ণণেও গুৰুজনাৰ অসামান্য বৰঙণিৰ কথা শ্ৰদ্ধাৰে সুঁৱৰিছে। তেওঁ লিখিছে, "শংকৰদেৱ অসমৰ বৈষ্ণৱ ধৰ্মৰ প্ৰবৰ্তক। তেওঁ মূৰ্তি পূজা, বলি-বিধান আৰু বৰ্ণৰ ভিত্তিত সমাজ ব্যৱস্থাৰ প্ৰবৰ্তনৰ বিৰোধিতা কৰি ভগৱান শ্ৰীকৃষ্ণৰ উপাসনা প্ৰচলন কৰিছিল।"

প্ৰতিজন সচেতন অসমীয়াই জানে কিদৰে

বিশেষ নিবন্ধ

গুৰুজনাই বেদান্তৰ ব্ৰহ্মক গীতাৰ শ্ৰীকৃষ্ণৰ যোগেদি আৰু ভাগৱতৰ ভকতিৰ মাজেৰে আনি অসম মুলুকত আধ্যাত্মিক সাম্যবাদৰ ভেটি নিৰ্মাণ কৰিছিল। তেৰাৰ সকলো সংগ্ৰাম সংকীৰ্ণ আৰু সাম্প্ৰদায়িক অপশক্তিৰ বিৰুদ্ধে আছিল যদিও কাহানিও তেওঁ নিজৰ ৰুচিশীল ৰূপটো ত্যাগ কৰা নাছিল। গুৰুজনাৰ অনন্যতা ইয়াতেই অন্তৰ্নিহিত হৈ আছে।

শ্ৰীমৎ স্বামী কৃষ্ণগনন্দ ব্ৰহ্মচাৰীয়ে কৈছিল, “শংকৰদেৱৰ বিশ্ববৰেণ্য মহাপুৰুষ। তেওঁৰ দৰে মহাপুৰুষ আজি পৰ্য্যন্ত বিশ্বত আৰিৰ্ভাৱ হোৱা নাই। তেওঁৰ বিশেষ বৈশিষ্ট্য এইখিনিতেই যে মানৱ জাতি, সমাজ, ৰাষ্ট্ৰ বা ব্যক্তিগত জীৱনৰ বাবে প্ৰয়োজনীয় সমস্ত সম্বলকে তেওঁ দান দি গৈছে।” প্ৰাচ্যতত্ত্ববিদ ড° বাসুদেৱ চৰণ আগৰৱালাই লিখিছে, “মন প্লাৱিত কৰি যোৱা এই সকলোবোৰ স্মৃতিৰ ভিতৰত প্ৰথম আৰু অগ্ৰগণ্য স্থান অধিকাৰ কৰিছে মহান ভাগৱত শিক্ষক শংকৰদেৱে—যাৰ আধ্যাত্মিক উপলব্ধি আৰু সুনাম, সাহিত্যিক আৰু কাব্যিক গুণাৱলীয়ে তেওঁক এনে এটা উচ্চতা দান কৰিছে, তাৰ তুলনা ক’তো পাবলৈ নাই বুলিলেই হয়। মই যিমনে শংকৰদেৱৰ কথা ভাবোঁ সিমনেই মোৰ মনটো গভীৰ শ্ৰদ্ধাত বিশাল হৈ পৰে।”

বিখ্যাত বাংলা লেখক তথা ৰবীন্দ্ৰ সংগীতৰ সাধক শান্তিদেৱ ঘোষে কৈছে—“শংকৰদেৱে একান্তভাৱে যেনেকৈ কৃষ্ণভক্ত ধৰ্মগুৰুৰ মৰ্যাদা পাইছিল, সেইদৰে আকৌ অসমৰ জনগণৰ মাজত নৃত্য-গীত-অভিনয় আৰু চিত্ৰকলাৰ গুৰুৰূপে তেওঁ আজি স্মৰণীয়। তেওঁৰ ৰচনাত যি শক্তিৰ বিকাশ দেখা গৈছিল, সি অতি বিস্ময়কৰ। সৃষ্টিকৰ্তাই তেওঁৰ বিশেষ এটা সৃষ্টিকৰ্মেই শংকৰদেৱক পৃথিৱীলৈ পঠিয়াইছিল।”

আধুনিক অসম নিৰ্মাতা বিশেষ তিনিজন ব্যক্তিৰ গুৰুজনা সম্পৰ্কে থকা ধাৰণাও আজি সকলোৰে বাবে অনুপ্ৰেৰণাৰ আকৰ। সেই বিশেষ তিনিজন ব্যক্তি হৈছে—জ্যোতিপ্ৰসাদ আগৰৱালা, বিষ্ণুপ্ৰসাদ ৰাভা আৰু ড° ভূপেন হাজৰিকা। ইউৰোপৰ পৰা ঘূৰি অহাৰ পাছতহে জ্যোতিপ্ৰসাদে শংকৰদেৱৰ বহুমুখী প্ৰতিভাৰ

বিষয়ে সম্যক ধাৰণা ল’বলৈ সক্ষম হৈছিল। এক বিৰল বৌদ্ধিক সততাৰ দৃষ্টান্ত দাঙি ধৰি জ্যোতিপ্ৰসাদে লিখিছিল—“আগে নিচিনিলোঁ/এবেসে জানিলোঁ/তেন্তে তুমি শ্ৰীৰাম/অঞ্জানীক মোক/প্ৰভু ক্ষেমিয়োক/চৰণে কৰোঁ প্ৰণাম।

“পশ্চিমীয়া শিক্ষাৰ অহংকাৰত অন্ধলা হৈ ঘৰতে মহাপ্ৰতিভাক চিনি নাপাই ফুৰা মোৰ মনটোৰ সকলো অহংকাৰ সেইদিনা একেবাৰে ধূলিসাৎ হৈ গ’ল। সেইদিনাৰ পৰাহে মই অসমীয়া হ’বলৈ আৰম্ভ কৰিলোঁ। মোৰ ভিতৰৰ চাহাবটো ওলাই লৰ মাৰিলে।” জ্যোতিপ্ৰসাদৰ স্পষ্ট বক্তব্য—“যিদিনা শংকৰদেৱৰ মহত্ব সম্পূৰ্ণকৈ উপলব্ধি কৰিব পাৰিলোঁ, সেইদিনাৰ পৰাহে মই প্ৰকৃত অসমীয়া হৈ পৰিলোঁ।”

আধুনিক অসমীয়া সমাজত গুৰুজনাৰ অদ্বিতীয় কৰ্মৰাজিক খুব গভীৰভাৱে হৃদয়ংগম কৰিব পৰা দুজন ব্যক্তি আছিল ক্ৰমে সাহিত্যৰথী লক্ষ্মীনাথ বেজবৰুৱা আৰু সৈনিক শিল্পী বিষ্ণুপ্ৰসাদ ৰাভা। বিশ্বৰ তিনিজন মহাপুৰুষক ৰাভাই শ্ৰেষ্ঠত্বৰ ডোলেৰে বান্ধিছে। তেওঁলোক হৈছে শ্ৰীকৃষ্ণ, ইটালীৰ লিঅ’নাৰ্ডো ডা ভিন্সি আৰু শ্ৰীমন্ত শংকৰদেৱ। তেওঁ লিখিছিল, “সঁচাকৈয়ে আজি শংকৰদেৱৰ যিকোনো সৃষ্টি বা সাহিত্য বাদ দিলে অসমীয়াৰ মৃত্যু হ’ব। শংকৰ নাথাকিলে অসমীয়াৰ একোৱেই নাথাকে। এনে যি শংকৰদেৱ, তেৰাই কোনো নাজানিছিল, কোনো নিদিছিল আৰু কোনো নিলিখিছিল।”

ড° ভূপেন হাজৰিকাই ষষ্ঠ শ্ৰেণীত পঢ়ি থাকোঁতে তেজপুৰৰ পৰা মাক-দেউতাকৰ লগত পবিত্ৰভূমি বৰদোৱালৈ আহিছিল। বৰদোৱাৰ পৰা ঘূৰি গৈয়েই মহাপুৰুষজনাক লৈ তেওঁ নিজৰ জীৱনৰ প্ৰথম গীতটো ৰচে। ড° হাজৰিকাই বিভিন্ন সময়ত বিভিন্ন স্থানত গুৰুজনাৰ বিষয়ে বহু আলোকসম্মানী কথা কৈ গৈছে। বৰ্তমানৰ প্ৰেক্ষাপটত তাৰে দুটামান কথা অতিকৈ প্ৰাসংগিক হৈ পৰিছে। যিটো সময়ত গুৰুজনাই জীৱন্ত কৰি তোলা অসমীয়াত্বৰ ধাৰণাটো বহু অপশক্তিৰ সন্মিলিত প্ৰভাৱত খহিবলৈ আৰম্ভ কৰিছে,

বিশেষ নিবন্ধ

তেনে সময়ত সুধাকণ্ঠৰ কথাখিনি যথেষ্ট গুৰুত্বপূৰ্ণ হৈ উঠিছে। তেওঁ লিখিছিল, “যিজন গুৰুৰ সমাজ-শিক্ষাৰ বাবে আজিও আমাৰ অসমত হিন্দু-মুছলমানৰ মৰামৰি, কটাকটি হোৱা নাই, যিজন গুৰু আজি অসমীয়া জাতীয়-নদীৰ গৰাখহনীয়াত একমাত্ৰ ‘নৈতিক মথাউৰি’ সদৃশ, তেনে এজন গুৰুৰ চিন্তা আজিৰ নব প্ৰজন্মৰ বৈপ্লৱিক চিন্তাধাৰাতকৈ কোনোপধ্যে কম আধুনিক নহয়।”

শব্দৰ মায়াজালেৰে মোহাচ্ছন্ন কৰিব পৰা ভূপেন হাজৰিকাৰ কাপৰ পৰা নিঃসৃত শব্দযুগল ‘নৈতিক মথাউৰি’ৰূপে গুৰুজনাক তুলি ধৰিব পাৰিলে উদাৰ অসমীয়াত্বৰ খহনীয়া নিশ্চিতভাৱে কিছু হ্রাস পাব। এই ক্ষেত্ৰত বিনোৱা ভাৱেৰ চিন্তাও বৰ্হুখিনি একে। তেওঁ লিখিছিল—“যেতিয়ালৈকে অসমীয়াই শংকৰ-মাধৱক অনুকৰণ কৰি তেৰাসৰে দেখুৱাই দিয়া পথেৰে চলি থাকিব, তেতিয়ালৈকে জগতৰ কোনো শক্তিযেই

অসমীয়াক অনিষ্ট কৰিব নোৱাৰিব। কিন্তু যিদিনাই অসমীয়াই নিজেই শংকৰ-মাধৱক পাহৰিব, সেইদিনা আৰু জগতৰ কোনো শক্তিয়ে অসমীয়াক নিঃশেষ হোৱাৰ পৰা ৰক্ষা কৰিব নোৱাৰিব।”

উল্লিখিত যিসকল লোকে গুৰুজনাৰ অসামান্য মহাজীৱনৰ বিষয়ে নিজৰ সুচিন্তিত মতামত প্ৰকাশ কৰি গৈছে, সেইখিনি কথাৰ বিচাৰ-বিশ্লেষণ সাম্প্ৰতিক অসমৰ সমাজত দৃষ্টিগোচৰ হোৱা প্ৰত্যাহ্বানবোৰক প্ৰেক্ষাপট হিচাপে ৰাখি কৰিব লাগে। অসমীয়াৰ সাংস্কৃতিক চেতনাবোধৰ মূল কেন্দ্ৰবিন্দু হৈছে উদাৰ আৰু পৰিশীলিত অসমীয়াত্বৰ। আৰু সেই অসমীয়াত্বক আঘাত কৰিব খোজা শক্তিক মৰিমুৰ কৰিবলৈ আমাৰ আছে এক অদ্বিতীয় মহা প্ৰতিভা। তেৱেঁই মহাপুৰুষ শ্ৰীমন্ত শংকৰদেৱ। এই কথা পাহৰিলে অসমীয়াৰ ভৱিষ্যৎ তিমিৰাচ্ছন্ন হ’ব। ❖

(পূৰ্বপ্ৰকাশ : দৈনিক জনমভূমি, ৩ ছেপ্টেম্বৰ, ২০১৯)

বিজ্ঞান বাৰ্তা

শৰীৰৰ অংগৰ মেৰামতি

■ চেহনাজ আখতাৰ আহমেদ

যন্ত্ৰপাতি বেয়া হ’লে তাৰ মেৰামতি কৰাৰ দৰে মানুহৰ শৰীৰটোৰো নিজকে মেৰামতি কৰিব পৰা এক অবিশ্বাস্য সামৰ্থ্য আছে। আমাৰ শৰীৰটো আঘাতপ্ৰাপ্ত হ’লে বা কোনো ৰোগৰ সংক্ৰমণ হ’লে আমাৰ শৰীৰে অতি শীঘ্ৰে আৰু কাৰ্যকৰীভাৱে শৰীৰটোৰ মেৰামতিৰ কামত লাগি যায়। এটা স্বাস্থ্যবান শৰীৰে সংক্ৰমণৰ লগত যুদ্ধ কৰে, ক্ষতস্থান নিৰাময় কৰে, কৰ্কট ৰোগৰ কোষ ধ্বংস কৰিব পাৰে তথা বান্ধক্য প্ৰক্ৰিয়াৰ লগত যুদ্ধ কৰে। কিন্তু শৰীৰৰ প্ৰাকৃতিক নিৰাময় পদ্ধতিৰ অধিকাৰী হ’বলৈ সুস্বাস্থ্য বজাই ৰাখিব

লাগিব।

আমাৰ শৰীৰে এই মেৰামতি কৰে কেনেকৈ? শৰীৰে নিজকে বিভিন্ন প্ৰকাৰে মেৰামতি কৰিব পাৰে। আমাৰ শৰীৰৰ কোষ ক্ষতিগ্ৰস্ত বা ৰুগীয়া হ’লে স্বাস্থ্যকৰ কোষৰ প্ৰতিলিপিকৰণৰ দ্বাৰা নতুন

কোষৰ প্ৰতিষ্ঠাপন হয়। শৰীৰত হাড় এডাল ভঙাৰ লগে লগে, কোনো ক্ষতস্থানৰ পৰা তেজ ওলোৱাৰ লগে লগে এই মেৰামতি কাৰ্য্য আৰম্ভ হৈ যায়। য’ত ক্ষতিগ্ৰস্ত কোষবোৰ আঁতৰ হৈ নতুন কোষৰ দ্বাৰা প্ৰতিষ্ঠাপিত হয়।

আমাৰ দেহৰ প্ৰায়খিনি অংশৰ প্ৰাকৃতিকভাৱে মেৰামতি কৰিব পৰা গুণটো আছে। এই অংশৰ ভিতৰত

বিজ্ঞান বাৰ্তা

এটা অংশ হ'ল আমাৰ দেহৰ ধমনী। ধমনীৰ বেৰ ঠেক হৈ পৰিলে তেজৰ চলাচলত অসুবিধাৰ সৃষ্টি হয়। শৰীৰে এনে সময়ত শৰীৰত থকা আন ধমনীসমূহ বহল কৰি এই অসুবিধা আঁতৰ কৰিবলৈ চেষ্টা কৰে। এই প্ৰক্ৰিয়াটোক এঞ্জিঅ'জেনেছিছ (angiogenesis) বুলি কোৱা হয়। কিন্তু এই প্ৰক্ৰিয়া সম্পন্ন হ'বলৈ আমাৰ শৰীৰ সুস্থ হৈ থাকিব লাগিব। শৰীৰত তেজ চলাচল ভালদৰে হ'বলৈ শাৰীৰিক ব্যায়ামৰ প্ৰয়োজন। গৱেষণাত প্ৰকাশ পোৱা মতে সুস্থ মানুহ এজনে কিছু সময় দৌৱাৰ পাছত শৰীৰত এণ্ডষ্ট্ৰেইন (endostrain) নামৰ এটা কাৰকৰ (factor) পৰিমাণ ৭৩ শতাংশ বৃদ্ধি পায়। ধমনীৰ বৃদ্ধিৰ বাবে এই এণ্ডষ্ট্ৰেইন কাৰকৰ প্ৰয়োজন।

আমাৰ দেহৰ হাড়ৰো প্ৰাকৃতিকভাৱে মেৰামতি হয়। বয়সৰ লগে লগে এই ক্ষমতা হ্রাস পাব পাৰে। হাড়ৰ মেট্ৰিক্সত হাড় তৈয়াৰ কৰিব পৰা কোষ অষ্টিঅ'চাইটবোৰ (osteocyte) হাড়ৰ মাজত মোনাৰ দৰে অংশত সোমাই থাকে। হাড় ভঙাৰ লগে লগে এই কোষবোৰ যথাস্থানৰ পৰা ওলাই যাবলৈ ধৰে। এই সময়ত ব্যক্তিজনে যথেষ্ট পৰিমাণে ভিটামিন K যুক্ত খাদ্য খোৱাৰ প্ৰয়োজন। ভিটামিন Kই হাড়ৰ কোষবোৰক নিজ নিজ স্থানত সংস্থাপিত কৰাত সহায় কৰে।

লিভাৰ বা যকৃতো ক্ষতিগ্ৰস্ত হোৱাৰ পাছতো যকৃতটো পুনৰ সুস্থ অৱস্থালৈ ঘূৰি আহিব পাৰে। যদি ৰোগীজনে কোনো দীৰ্ঘম্যাদী যকৃতৰ ৰোগত ভুগি থাকে তেন্তে এই মেৰামতি সম্ভৱ নহয়।

আমাৰ বৃহদান্ত্ৰ আৰু ক্ষুদ্ৰান্ত্ৰও নিজে মেৰামতি হ'ব পাৰে। কিন্তু এনে অৱস্থাত যথেষ্ট পৰিমাণে আঁহযুক্ত খাদ্য খোৱাৰ প্ৰয়োজন।

আমাৰ মগজুৰ কোনো অংশৰ ক্ষতি হ'লেও ই নিজে নিজে মেৰামতি কৰিব পাৰে। বিজ্ঞানীসকলৰ অধ্যয়নৰ মতে ব্যায়ামে আমাৰ মগজুৰ মেৰামতি কাৰ্য্যত অৰিহণা যোগায়।

ক্ষতিকাৰক ধোঁৱাৰ দ্বাৰা আমাৰ হাঁওফাঁওৰ যথেষ্ট হানি হয়। কিন্তু হাঁওফাঁওৰে সময়ে সময়ে নিজকে পৰিষ্কাৰ কৰি থাকিব পাৰে যদিহে অত্যধিক বেয়া ধোঁৱা আমি সেৱন নকৰোঁ। বিভিন্ন অধ্যয়নৰ মতে ব্যায়াম আৰু ভিটামিন A যুক্ত খাদ্যই এই মেৰামতি হোৱাত সহায় কৰে।

আমাৰ শৰীৰৰ ভিতৰত প্ৰাকৃতিকভাৱে মেৰামতি নোহোৱা একমাত্ৰ অংগ হ'ল আমাৰ দাঁত। দাঁতৰ ক্ষয় হ'লে তাত নতুন অংশৰ সৃষ্টি নহয় আৰু পুৰণি অংশ আঁতৰাই নতুন অংশই তাৰ ঠাই ল'বও নোৱাৰে। দাঁতৰ কোনো সংক্ৰমণ হ'লে এই সংক্ৰমণ সময়ৰ লগে লগে কেৱল বাঢ়িহে গৈ থাকে। এই সংক্ৰমণ কেৱল আমি সোনকালে চিনাক্ত কৰি ভৱিষ্যতলৈ আৰু অধিক ক্ষতি নোহোৱাৰ ব্যৱস্থাহে কৰিব পাৰোঁ।

টোপনি আৰু জিৰণি আমাৰ দেহৰ মেৰামতি কাৰ্য্যৰ বাবে অতি প্ৰয়োজনীয়। টোপনি গৈ থকা অৱস্থাত অতি কম শক্তিতে ব্যৱহাৰ হৈ থাকে। এনে অৱস্থাত শৰীৰৰ শক্তি মেৰামতি কাৰ্য্যত ব্যৱহাৰ হয়।

বহু ক্ষেত্ৰত এই মেৰামতি কাৰ্য্য ব্যৰ্থ হ'বও পাৰে। উপযুক্ত মেৰামতিৰ বাবে ব্যক্তি এজনক পুষ্টিযুক্ত আহাৰ, উপযুক্ত পৰিমাণৰ টোপনি, ব্যায়ামৰ লগতে সুস্থ মানসিক অৱস্থাহে প্ৰয়োজন।

প্ৰতিলিপিকৰণ : কোনো কোষৰ দ্বাৰা সাইলাখ একে কোষ সৃষ্টি কৰিব পৰা প্ৰক্ৰিয়া। ❖

দেউতাকক এৰি গুচি গৈছিল জীয়েক, ধৰা পৰিল ৫৪ হাজাৰ বছৰৰ পাছত

■ দিগন্ত ওজা

আজিৰ পৰা ভালেমান বছৰৰ আগৰ কথা। এটা পৰ্বতৰ পাদদেশত আছিল এটা পৰিয়াল। পৰিয়াল মানে বাপেক-জীয়েক। লগত আছিল এজন ল'ৰা। ল'ৰাটি মানুহজনৰ ভতিজাক বা ভাগিন। মানে ছোৱালীজনীৰ দূৰ সম্পৰ্কীয় ককায়েক বা ভায়েক। এগৰাকী আদহীয়া মহিলাও আছিল তেওঁলোকৰ সৈতে। মহিলাগৰাকীও ছোৱালীজনীৰ আইতাকৰ লেখীয়া। এই কেউগৰাকীয়ে বাস কৰিছিল এটা পৰিয়ালৰ দৰে। পৰিয়ালটোৰ সৈতে আৰু কিছু মানুহ আছিল। মুঠতে একেলগে বাস কৰিছিল ২০ জনমান লোক। এদিন হ'ল কি, ছোৱালীজনীয়ে বাপেকক এৰি গুচি গ'ল। ওলাই গৈ তাই ডেকা ল'ৰা এটা লগ পালে। ল'ৰাটি বয়সত তাইৰ সম্পৰ্কীয় ভাতৃজনৰ সমান।...

সাধু নহয়। ৫৪ হাজাৰ বছৰৰ আগৰ 'সঁচা কাহিনী' এয়া। কাহিনীটো ঘটিছিল (এতিয়াৰ ৰাছিয়াৰ অন্তৰ্গত) দক্ষিণ ছাইবেৰিয়া অঞ্চলৰ চাগিৰস্কায়া গুহাত। কাহিনীটো ওপৰত বৰ্ণনা কৰাৰ দৰেই ঘটিছিল। ছাইবেৰিয়াত উদ্ধাৰ হোৱা আমাৰ আদিম মানৱৰ কিছুমান হাডু-মূৰ পৰীক্ষা কৰি সাধু সাধু যেন লগা এই সঁচা কাহিনীটো উদ্ধাৰ কৰিছে

জাৰ্মানীৰ এদল বিজ্ঞানীয়ে। কিন্তু ৫৪ হাজাৰ বছৰৰ আগতে আমাৰ সেইসকল পূৰ্বপুৰুষনো কোন আছিল আৰু এই কাহিনীটোৱেই বা এতিয়াৰ বিজ্ঞানীয়ে উদ্ধাৰ কৰিলে কেনেকৈ? কাহিনী উদ্ধাৰৰ এই কাহিনীটোও কিন্তু বৰ মজাৰ।

আমি যে এতিয়া কিতাপ পঢ়োঁ, ম'বাইল টিপোঁ, এই পট্টক মহাকাশলৈ ৰকেটটো উৰা মৰা হৈছে— মানুহৰ এইবোৰ সফলতা একেদিনাই অহা নাই বুলি সকলোৱে জানো। আজিৰ পৰা ৬০ বছৰৰ আগতেও মহাকাশলৈ যোৱাটো সম্ভৱ নাছিল, ১২০ বছৰৰ আগতে আকাশত উৰাৰ কথা বহুতে অসম্ভৱ বুলি ভাবিছিল, ৭০০ বছৰৰ আগলৈকে কিতাপ ছপা কৰাটো আছিল সপোনৰ অগোচৰ...। এনেদৰে অতীতলৈ গৈ থাকিলে পামগৈ যে ১২ হাজাৰ বছৰৰ আগতে মানুহে খেতি কৰিবলৈকে শিকা নাছিল। তাৰো আগতে বনে-জংঘলে ঘূৰি খাদ্য গোটাৰ লাগিছিল। আৰু তাৰো আগতে মানুহ বুলিবলৈ নাছিলেই, আছিল নোমেৰে ভৰা শৰীৰ, গছে গছে বগাই ফুৰা কিছুমান বান্দৰ বা বন মানুহ।

এইদৰে বান্দৰৰ পৰা আজিৰ শিক্ষিত মানুহ হোৱাৰ পথত মানুহৰ ভালেকেইটামান প্ৰজাতি কালৰ বুকুত একেবাৰে বিলীন হৈ গৈছিল। তেনে এটা প্ৰজাতি আছিল নিয়োগুৰথেল।

নিয়োগুৰথেল বুলি যে মানুহৰ এটা পূৰ্বপুৰুষ প্ৰজাতি আছিল, এই কথাটো আজিৰ পৰা ডেৰশ বছৰমানৰ আগতেহে গম পোৱা গৈছিল। জাৰ্মানীৰ ড্যুছেল নৈৰ উপত্যকা অঞ্চলক কোৱা হয় নিয়োগুৰথেল। এই অঞ্চলতে ১৮৫৬ চনত পোৱা গৈছিল কিছুমান হাডু-মূৰৰ জীৱাশ্ম। পৰীক্ষা কৰি দেখা গ'ল যে এইবোৰ মানুহৰ এটা আদিম প্ৰজাতিৰ জীৱাশ্ম। নিয়োগুৰথেল উপত্যকাত এই

নিবন্ধ

জীৱাশ্ববোৰ অধ্যয়ন কৰি প্ৰজাতিটোৰ সন্ত্ৰেদ পোৱাৰ বাবে প্ৰজাতিটোৰ নাম ৰখা হৈছিল নিয়েণ্ডাৰথেল। (জাৰ্মান ভাষাত নিয়েণ্ডাৰথেলক নিয়েণ্ডাৰটেল বুলিও কয়।) পোনতে এই ধৰণৰ প্ৰাণীসমূহক একো বুদ্ধি-বৃত্তি নথকা অৰোধ বুলিয়েই ভবা গৈছিল। কিন্তু দিন যোৱাৰ লগে লগে নিয়েণ্ডাৰথেলে বিজ্ঞানীসকলক চমকুত কৰিবলৈ ধৰে। কাৰণ সেই সময়ৰ মানুহৰ আন পূৰ্বপুৰুষৰ তুলনাত নিয়েণ্ডাৰথেল আছিল বহু আগ বঢ়া। নিয়েণ্ডাৰথেলে জুইৰ ব্যৱহাৰ জানিছিল, শিলৰ অস্ত্ৰৰ ব্যৱহাৰ কৰিছিল, গুহাত আখলৰো সুবিধা কৰি ল'ব জানিছিল। এতিয়াৰ ধাৰণাৰে কথাবোৰ তেনেই সাধাৰণ হ'লেও সেই সময়ত এয়া অতি আগ বঢ়া কৌশল আছিল। ইহঁতে বাস কৰিছিল এতিয়াৰ ইউৰোপ আৰু এছিয়া ভূখণ্ডত। কিন্তু ইমান আগ বঢ়া হৈও ৪০ হাজাৰ বছৰমানৰ আগতে নিয়েণ্ডাৰথেল একেবাৰে নোহোৱা হৈ পৰিল। আৰু এটা আমোদজনক কথা উল্লেখ কৰি থ'ব পাৰি। বানৰজাতীয় প্ৰাণীৰ পৰা এতিয়াৰ মানুহ হোৱালৈকে পৰিবৰ্তনৰ এটা ধাৰাবাহিকতা বা শৃংখল আছে। কিন্তু নিয়েণ্ডাৰথেল এই শৃংখলটোৰ মাজত নাই। ইহঁত 'ক'ৰবাৰ পৰা ভুটুঙাই ওলোৱা'দি ওলাল, 'টুপাই বুৰ মৰাদি' নোহোৱা হ'ল। নিয়েণ্ডাৰথেলৰনো কিদৰে সৃষ্টি হ'ল সেই কথা বিজ্ঞানীসকলে এতিয়াও নিশ্চিতকৈ ঠাৱৰ কৰিবই পৰা নাই।

কিন্তু এতিয়ালৈকে জানিব পৰা নাই বুলি বিজ্ঞানীসকল হাত সাৰটি থাকিবনে? নাথাকে। বিজ্ঞানত অসম্ভৱ বুলি একো কথা থাকিবই নোৱাৰে। কেতিয়াবা কোনো তথ্য উদ্ধাৰ কৰিবলৈ সময় লাগিব পাৰে, কিন্তু অসম্ভৱ বুলি বিজ্ঞানীসকল কেতিয়াও কোনো কামৰ পৰা আঁতৰি নাযায়। নিয়েণ্ডাৰথেলৰ কথা জানিবলৈকো বিজ্ঞানৰ সকলো সমল ব্যৱহাৰ কৰি যুক্তিৰে বিচাৰ কৰি এচাম বিজ্ঞানী দেহে-কেহে লাগিয়েই আছে। তেওঁলোকৰে দুগৰাকীমানে একেবাৰে শেহতীয়াকৈ ডাঙৰ কাম এটা কৰিলে। হাড়-মূৰ পম খেদি পুৰণি কাহিনী এটা বিচাৰি উলিয়ালে।

এই বছৰ চিকিৎসাবিজ্ঞানত ন'বেল বঁটা লাভ কৰিছে ছাণ্টে পাব' (Svante Paabo) নামৰ ছুইডিছ বিজ্ঞানী

এগৰাকীয়ে। তেওঁ জাৰ্মানীৰ লিপজিগ বিশ্ববিদ্যালয়ৰ মেক্স প্লাংক ইন্সটিটিউট ফৰ ইভলিউছনাৰী এনথ্ৰ'পলজিত কৰ্মৰত। মানুহৰ (আন প্ৰাণীৰো) স্বভাৱ-চৰিত্ৰৰ লগতে ককাক-আজোককাকৰ দিনৰ পৰা কিছুমান বেমাৰ-আজাৰ যে চলি থাকে, এই সকলোবোৰ নিৰ্ভৰ কৰে শৰীৰৰ কোষত থকা জিন বোলা এটা 'পদাৰ্থ'ৰ ওপৰত। বানৰৰ পৰা মানুহলৈ ৰূপান্তৰ ঘটাদি বিভিন্ন প্ৰাণীৰ যে পৰিবৰ্তন হয়, সেয়াও জিনৰ ওপৰতে নিৰ্ভৰ কৰে। একেবাৰে সহজতে ক'বলৈ গ'লে জিন সলনি হ'লেহে প্ৰাণীৰ ৰূপান্তৰ হ'ব পাৰে। জিনৰ এনে ৰূপান্তৰ বা বিবৰ্তন সন্দৰ্ভতে গৱেষণা কৰি ছাণ্টে পাব'ৱে বহু নতুন তথ্য উদ্ভাৱন কৰিছে। তেৱেঁই প্ৰথমবাৰলৈ ২০১০ চনত নিয়েণ্ডাৰথেলৰ জিনৰ অনুক্ৰম কৰিবলৈ সক্ষম হৈছিল। এই কথাটো বৰ গুৰুত্বপূৰ্ণ। আমাৰ কাৰোবাৰ সৈতে থকা যিকোনো সম্পৰ্ক জিনত সোমাই থাকে। সেইবাবে জিনৰ পৰীক্ষা কৰি কাৰোবাৰ সৈতে আন কাৰোবাৰ সম্পৰ্ক থকা বা নথকাৰ কথাটো নিৰ্ণয় কৰিব পাৰি। সহজ অৰ্থত জিন হৈছে প্ৰাণী বা উদ্ভিদৰ বংশগতিৰ কাৰ্য্যকৰী একক। (যিটো পদাৰ্থৰ ভিত্তিত আনুবংশিক সংকেত লাভ কৰা যায়, সেইটোক কোৱা হয় ডি এন এ।)

ছাণ্টে পাব'ৰ অধীনত সেই মেক্স প্লাংক ইন্সটিটিউট ফৰ ইভলিউছনাৰী এনথ্ৰ'পলজিয়ে ১৮টা নিয়েণ্ডাৰথেলৰ জিন সম্পৰ্কীয় তথ্য উদ্ঘাটন কৰিছিল। তাতেই একেবাৰে শেহতীয়াকৈ আৰু ১৩টা নিয়েণ্ডাৰথেলৰ জিন সম্পৰ্কীয় তথ্য উদ্ধাৰ কৰা হৈছে। এই জিন সংগ্ৰহ কৰা হৈছে নিয়েণ্ডাৰথেলৰ ১৫ টুকুৰা হাড় আৰু দাঁতৰ পৰা। এই হাড়-মূৰ আদি পোৱা গৈছিল ৰাছিয়াৰ ছাইবেৰিয়া অঞ্চলত আলটাই পৰ্বতৰ দুটা গুহা চাগিৰস্কায়া আৰু অক্লাডনিকভত। জিনগত পৰীক্ষা (বা অধিক স্পষ্টকৈ ক'বলৈ হ'লে ডি এন এ পৰীক্ষা) কৰাৰ আগতে হাড়-মূৰ পোৱা নিয়েণ্ডাৰথেলবোৰ আজিৰ পৰা ৫১ হাজাৰৰ পৰা ৫৯ হাজাৰ বছৰৰ আগতে বসবাস কৰা বুলি অনুমান কৰা হৈছিল। দুয়োটা গুহাৰ মাজৰ দূৰত্ব প্ৰায় এশ কিল'মিটাৰ। কিন্তু এতিয়া জিন সম্পৰ্কীয় পৰীক্ষাই দেখুৱালে যে দুয়োটা গুহাতে পোৱা নিয়েণ্ডাৰথেলবোৰে প্ৰায় একে সময়তে বাস কৰিছিল। তদুপৰি চাগিৰস্কায়াত পোৱা হাড়-মূৰৰ জিন

নিবন্ধ

পৰীক্ষাই দেখুৱাইছে যে সিহঁতৰ কিছুমান একে বংশৰ। কিছুমানৰ বংশগত মিল দূৰণিবটীয়া। কিছুমান সম্পৰ্কত দূৰ, কিন্তু একেগৰাকী মহিলাৰ সৈতে সম্পৰ্ক আছে। মানে আইতাক একেগৰাকী, কিন্তু খুৰাক-বৰদেউতাকৰ যে সন্তান, তেনে ধৰণৰ। জিনৰ এনে অধ্যয়নৰ আলমতেই এই লেখাৰ আৰম্ভণিতে উল্লেখ কৰা বাপেক-জীয়েক-আইতাক-ককায়েক-ভনীয়েকৰ কাহিনীটো বিজ্ঞানীসকলে দাঙি ধৰিছে।

উদ্ধাৰ হোৱা আন নিয়েণ্ডাৰথেলসমূহৰ সম্পৰ্কৰ সবিশেষ জানিব পৰাকৈ এতিয়াও পৰ্যাপ্ত জিন সংগ্ৰহ কৰা হোৱা নাই। কিন্তু অক্সাডনিকভ গুহাৰ এজনী ছোৱালীৰ জিনৰ সৈতে চাগিৰস্কায়্যা গুহাৰ এজন পুৰুষৰ জিনৰ (ডি এন এ) ইমানেই মিল পোৱা গৈছে যে দুয়োকে বাপেক-জীয়েক বুলি সন্দেহাতীতভাৱে ঘোষণা কৰিব পৰা গৈছে।

মেক্স প্লাংক ইন্সটিটিউটৰ বিজ্ঞানীসকলে এই সম্পৰ্কৰ কথাবোৰ প্ৰকাশ কৰিছে। তেওঁলোকে কথাবোৰ ৰাজহুৱা কৰাৰ লগে লগে পৃথিৱীজুৰি হৈ-চৈৰ সৃষ্টি হৈছে। কিয়নো প্ৰথম কথা ডি এন এ বা জিনৰ অধ্যয়নৰ আধাৰত কোৱা কথা কেতিয়াও মিছা হ'ব নোৱাৰে। ইয়াৰ আগতে

নিয়েণ্ডাৰথেলৰ জিনৰ এনে বিশ্লেষণ হোৱাও নাছিল। তদুপৰি যিবোৰ কথা জানিব পৰা গৈছে সেইবোৰো কম নহয়। আজিৰ পৰা ৫৪ হাজাৰ বছৰৰ আগতেই আমাৰ সেইসকল পূৰ্বপুৰুষে সমাজ পাতি বাস কৰিছিল। এতিয়াৰ দৰে ছোৱালী 'বিয়া' হৈ দেউতাকৰ ঘৰ এৰি স্বামীৰ ঘৰলৈ গৈছিল। বেলেগ দলত থাকিলেও বিয়া-বাৰু হ'ব পৰাকৈ তেওঁলোকৰ হয়তো মিল আছিল। আচলতে ছাইবেৰিয়াৰ সেই গোটেই অঞ্চলটোত তেতিয়া নিয়েণ্ডাৰথেলে বসবাস কৰিছিল। পৰ্বতত থকা শিলেৰে অস্ত্ৰ সাজি বাইছন, ঘোঁৰা, বনৰীয়া ছাগলী বা আন তেনে কোনো প্ৰাণী চিকাৰ কৰিছিল।

আমাৰ পূৰ্বপুৰুষ প্ৰজাতি এটাৰ বিষয়ে ইমানবোৰ গুৰুত্বপূৰ্ণ কথা জানিব পৰাৰ বাবেই পৃথিৱীৰ সকলো জনা-বুজা মানুহ উৎসাহিত হৈ উঠিছে। এই নিয়েণ্ডাৰথেলসকল এদিন নোহোৱা হৈ গ'ল সঁচা, কিন্তু তেওঁলোকেই যে আমাক দি গ'ল জুইৰ ব্যৱহাৰ, সমাজ পাতি বাস কৰাৰ শিক্ষা। ❖

(টোকা: সংবাদ প্ৰতিষ্ঠানৰ তথ্যৰ ওপৰত ভিত্তি কৰি লেখাটো যুগুতাই উলিওৱা হৈছে।)

কেৰিয়াৰ

বৃত্তিমূলক শিক্ষা

■ নৱজ্যোতি তালুকদাৰ

বৃত্তিমূলক শিক্ষা হ'ল যি শিক্ষাৰ দ্বাৰা এজন শিক্ষাৰ্থীয়ে হাতে-কামে কোনো বিশেষ বৃত্তি সম্পৰ্কে জ্ঞান আৰু দক্ষতা অৰ্জন কৰি নিজকে এজন আত্মনিৰ্ভৰশীল ব্যক্তিকৰূপে গঢ়ি তোলে। অৰ্থাৎ যি শিক্ষাই শিক্ষাৰ্থীক কোনো কামৰ মাজেৰে জীৱিকাৰ উপযোগী জ্ঞান আৰু দক্ষতা প্ৰদান কৰে, তাকে বৃত্তিমুখী শিক্ষা বোলা হয়। তেনে শিক্ষাবোৰ হ'ল— কৃষিকাৰ্য্য, ক্ষুদ্ৰ আৰু বৃহৎ শিল্পৰ কাম, যন্ত্ৰ চলোৱা তথা মেৰামতি কৰা, মটৰ মেকানিক, ৰাজমিস্ত্ৰি, কাঠমিস্ত্ৰি,

পেইণ্টাৰ, বিউটিচিয়ান, ইলেকট্ৰিচিয়ান, ম'বাইল মেকানিক, কম্পিউটাৰ মেকানিক আদি।

বৰ্তমান সময়ত মহাবিদ্যালয়, বিশ্ববিদ্যালয়সমূহত কাৰিকৰী জ্ঞানৰ বাবে শিক্ষাদানৰ ব্যৱস্থা কৰা হৈছে। তদুপৰি সমগ্ৰ দেশতে কাৰিকৰী শিক্ষাৰ প্ৰশিক্ষণ অনুষ্ঠান, অধ্যয়ন কেন্দ্ৰ স্থাপন কৰি বৃত্তিমূলক শিক্ষাৰ প্ৰসাৰ ঘটোৱা হৈছে।

আমাৰ দেশৰ বহুসংখ্যক শিক্ষাৰ্থীয়ে প্ৰায় ২০-২৫ বছৰ বয়সলৈকে পিতৃ-মাতৃৰ আয়ৰ সহায়ত চলি

কেৰিয়াৰ

থাকে। বিদ্যালয় এৰা শিক্ষার্থীবোৰ কম বয়সৰ পৰা বিভিন্ন কৰ্মত নিয়োজিত হয় যদিও কষ্ট অনুসৰি প্ৰাপ্য মাননি নাপায়। ইয়াৰ প্ৰধান কাৰণ হৈছে বৃত্তিমূলক শিক্ষাৰ অভাৱ।

বৃত্তিমূলক শিক্ষাৰ প্ৰয়োজনীয়তা তথা গুৰুত্ব :

- বৃত্তিমূলক শিক্ষাই শিক্ষার্থীক স্বনির্ভৰশীল হোৱাত সহায় কৰে।
- বৃত্তিমূলক শিক্ষাদানত হাতে-কামে কোনো এটা বিষয়ত শিক্ষা প্ৰদান কৰা হয়। সেয়ে শিক্ষার্থীসকলে শিক্ষা লাভত বিৰক্ত নহয় আৰু শিক্ষাৰ প্ৰতি ইতিবাচক মনোভাব গঢ় লৈ উঠে।
- আমাৰ সমাজত বিভিন্ন কামৰ ক্ষেত্ৰত বিশেষজ্ঞৰ প্ৰয়োজন। এই শিক্ষাই বিভিন্ন ক্ষেত্ৰৰ বিশেষজ্ঞৰ সৃষ্টি কৰিব পাৰে।
- তদুপৰি সাধাৰণ শিক্ষাৰ লগতে বৃত্তিমূলক শিক্ষাৰে শিক্ষিত শিক্ষার্থীৰ কৰ্ম সংস্থাপনৰ সুযোগ বৃদ্ধি হয়।

বৃত্তিমূলক শিক্ষা আৰু ৰাষ্ট্ৰীয় শিক্ষানীতি :

ৰাষ্ট্ৰীয় শিক্ষানীতি, ১৯৮৬ত পৰিকল্পনা কৰা হৈছিল যে ১৯৯৫ চনলৈ ২৫ শতাংশ শিক্ষার্থীক বৃত্তিমূলক শিক্ষা প্ৰদান কৰা হ'ব। কিন্তু বৰ্তমানলৈ এই শিক্ষা মাত্ৰ শতকৰা ৫ ভাগ শিক্ষার্থীৰ মাজতহে প্ৰচলিত হৈছে। ৰাষ্ট্ৰীয় শিক্ষানীতি অনুসৰি ২০২০ (NEP, 2020) বিদ্যালয়, মহাবিদ্যালয় আৰু বিশ্ববিদ্যালয় এই সকলো পৰ্যায়ৰ শিক্ষানুষ্ঠানতে বৃত্তিমূলক শিক্ষা সমন্বিত কৰাৰ পৰিকল্পনা কৰা হৈছে। লগতে ২০২৫ চনৰ ভিতৰত অতি কমেও শতকৰা ৫০ ভাগ শিক্ষার্থীৰ বাবে বৃত্তিমূলক শিক্ষাৰ ব্যৱস্থা কৰাৰ পৰিকল্পনা কৰিছে। বৃত্তিমূলক শিক্ষাৰ বিষয় বাছনিৰ ক্ষেত্ৰত স্থানীয় সা-সুবিধাৰ প্ৰতি গুৰুত্ব প্ৰদান কৰা হ'ব। এই উদ্দেশ্য আগত ৰাখিয়ে মানৱ সম্পদ মন্ত্ৰালয়ে এক বিশেষ সংস্থা গঠনৰ পোষকতা কৰিছে।

বৃত্তিমূলক শিক্ষাৰ বিষয় আৰু অনুষ্ঠান

বৰ্তমান অসমত চৰকাৰীভাৱে প্ৰায় ৮৭টা বৃত্তিমূলক বিষয় ৪৬ খন মহাবিদ্যালয়ত প্ৰচলন হৈ আছে। এইবোৰ স্নাতক বা ডিপ্ল'মা পাঠ্যক্ৰম।

আন বহু বিষয় প্ৰধানকৈ ব্যক্তিগত অনুষ্ঠানত চলি আছে, যিবোৰ স্নাতক ডিপ্ল'মা আৰু প্ৰমাণপত্ৰ পাঠ্যক্ৰম।

অসম তথা সমগ্ৰ ভাৰতবৰ্ষত প্ৰায় ২৩০টামান বৃত্তিমূলক বিষয় বিজ্ঞানসন্মতভাৱে অধ্যয়নৰ বাবে বিভিন্ন চৰকাৰী তথা বেচৰকাৰী শিক্ষা প্ৰতিষ্ঠানত উপলব্ধ।

শিক্ষার্থীয়ে উচ্চতৰ মাধ্যমিক শ্ৰেণীত উত্তীৰ্ণ হোৱাৰ পাছত শিক্ষাগ্ৰহণ কৰিব পৰা অতি বেছি চাহিদা থকা ১৫টা তেনে বিষয় হ'ল— ক) অডিঅ' টেকনিচিয়ানছ (audio technicians), খ) গেম ডিজাইনাৰ (game designer), গ) ফৰেইন লেংগুৱেজ এক্সপাৰ্ট (foreign language expert), ঘ) কমাৰ্চিয়েল পাইলট ট্ৰেইনিং (commercial pilot training), ঙ) এয়াৰ হোস্টেজ ট্ৰেইনিং (air hostess training), চ) ইভেণ্ট মেনেজমেণ্ট ক'ৰ্ছ (event management course), ছ) ডিপ্ল'মা ইন হস্পিটেলিটি (diploma in hospitality), জ) ডিজিটেল মাৰ্কেটিং (digital marketing), বা) এনিমেছন, গ্ৰাফিকছ এণ্ড মাল্টিমিডিয়া (animation, graphics and multimedia), এও) ফেছন ডিজাইনিং (fashion

কেৰিয়াৰ

designing), ট) ডিপ্ল'মা ইন বেংকিং এণ্ড ফাইনেঞ্চ (diploma in banking & finance), ঠ) ৱেব ডেভেলপমেণ্ট এণ্ড ডিজাইনিং (web development and designing), ড) ফট'গ্ৰাফী (photography), ঢ) বিউটিচিয়ান (beautician), ণ) কেটাৰিং মেনেজমেণ্ট (catering management)।

ওপৰৰ বিষয়বোৰৰ কিছুমান স্নাতক আৰু কিছুমান ডিপ্ল'মা পাঠ্যক্রম উপলব্ধ।

ইয়াৰ উপৰি আন কেইটামান বিষয় হ'ল— ক) অট' মেকানিক (auto machanic), খ) কমাৰ (blacksmithing), মিস্ত্ৰি (carpentry), গ) কেটাৰিং এণ্ড হোটেল মেনেজমেণ্ট (catering and hotel management), ঘ) কেমিকেল প্লেণ্ট অপাৰেটৰ (chemical plant operator), ঙ) কনষ্ট্ৰাকছন মেনেজমেণ্ট (construction management), চ) ডিজেল মেকানিক (desiel mechanics), ছ) ইলেকট্ৰিচিয়ান (electrician), জ) ইলেক্ট্ৰনিকছ টেকনিচিয়ান (electronics technician), ঝ) ফায়াৰ ফাইটাৰ (fire fighter), ঞ) মেডিকেল লেবৰেটৰি টেকনিচিয়ান (medical laboratory technician), ট) নিউ মিডিয়া কমিউনিকেছনছ (new media communications), ঠ) ছাইক'লজি এণ্ড কাউঞ্চেলিং (psychology and counselling), ড) ছিকিউৰিটি ছিষ্টেম টেকনিচিয়ান (security systems technician), ঢ) টেলিকমিউনিকেছনছ টেকনিচিয়ান (telecommunications technician) আদি।

ওপৰত উল্লেখ কৰা বিষয়সমূহৰ প্ৰায়বোৰেই অসমৰ বিভিন্ন চৰকাৰী তথা বেচৰকাৰী শিক্ষা প্ৰতিষ্ঠানত স্নাতক, ডিপ্ল'মা বা চাৰ্টিফিকেট পাঠ্যক্রম হিচাপে উপলব্ধ। তেনেকুৱা কিছুমান প্ৰতিষ্ঠানৰ নাম তলত উল্লেখ কৰা হ'ল। (প্ৰতিটো অনুষ্ঠানতে বেলেগ বেলেগ দুটা, তিনিটা বা ততোধিক বিষয় উপলব্ধ।)

ক) বিএন কলেজ, ধুবুৰী (B.N. College, Dhubri), খ) শৰাইঘাট কলেজ (Saraighat

College), গ) এনচি কলেজ, কৰিমগঞ্জ (N.C. College, Karimganj), ঘ) কামৰূপ কলেজ অব ভ'কেছনেল ট্ৰেইনিং, গুৱাহাটী (Kamrup College of Vocational Training, Guwahati), ঙ) ইণ্ডাষ্ট্ৰিয়েল ট্ৰেইনিং ইন্সটিটিউট, গুৱাহাটী (Industrial Training Institute, Guwahati), চ) ছিম্পু-টেক মেনেজমেণ্ট ইন্সটিটিউট, গুৱাহাটী (Simpu-Tech and Management Institute, Guwahati), ছ) দক্ষিণ কামৰূপ কলেজ, গুৱাহাটী (Dakshin Kamrup College, Guwahati), জ) কেচি দাস কমাৰ্চ কলেজ, গুৱাহাটী (K.C. Das Commerce College, Guwahati), ঝ) ডনবস্ক' টেকনিকেল স্কুল, গুৱাহাটী (Donbosco Technical School, Guwahati), ঞ) আছাম প্ৰফেছনেল অকাডেমি, গুৱাহাটী (Assam Professional Academy, Guwahati), ট) ইণ্ডাষ্ট্ৰিয়েল ট্ৰেইনিং ফৰ ৱমেন, গুৱাহাটী (Industrial Training for Women, Guwahati), ঠ) ললিত চন্দ্ৰ ভৰালী কলেজ, গুৱাহাটী (Lalit Chandra Bharali College, Guwahati), ড) ৰিজিঅ'নেল কলেজ অৱ নাৰ্ছিং, গুৱাহাটী (Regional College of Nursing, Guwahati), ঢ) ডিফু গৱৰ্নমেণ্ট কলেজ, ডিফু (Diphu Government College, Diphu), ণ) আৰ্য্য বিদ্যাপীঠ কলেজ, গুৱাহাটী (Arya Vidyapeeth College, Guwahati), ত) আইআইটি, গুৱাহাটী (IIT, Guwahati), থ) কটন কলেজ, গুৱাহাটী (Cotton College, Guwahati), দ) জাগীৰোড কলেজ, জাগীৰোড (Jagiroad College, Jagiroad), খ) মংগলদৈ কলেজ, দৰং (Mangaldoi College, Darrang) ইত্যাদি।

ওপৰত উল্লেখ কৰা শিক্ষা প্ৰতিষ্ঠানসমূহৰ উপৰি আৰু বহুত প্ৰতিষ্ঠান আছে যিবোৰে আমাৰ শিক্ষার্থীসকলক বৃত্তিমূলক শিক্ষা প্ৰদান কৰি স্বাৱলম্বী কৰাত সহায় কৰিছে। ❖

কবীৰ

■ বঘুনাথ কুমাৰ

কবি কবীৰ দাসৰ জীৱন আৰু কৰ্মৰাজি সম্পৰ্কে আলোচনা কৰাটো খুবই কঠিন কাম। ইমান বিশাল ব্যক্তিত্ব, ইমান বিশাল পাণ্ডিত্য আমাৰ দৰে সাধাৰণ পাঠকৰ বাবে ঢুকি পোৱা অতিকৈ দুৰূহ। মহাপুৰুষ শ্ৰীমন্ত শংকৰদেৱৰ দৰে কবীৰে সৰ্বকালৰ এগৰাকী যুগদ্ৰষ্টা, মহানায়ক আৰু মহাপুৰুষ।

প্ৰখ্যাত সাহিত্যিক তথা সমালোচক ড° ৰাম কুমাৰ বাৰ্মাই

কৈছে—“হিন্দু আৰু মুছলমানৰ মাজৰ সাম্প্ৰদায়িক সীমা ভাঙি এক ভাবধাৰাৰে, এটা সুঁতিৰে দুয়োকে বোৱাই নিব পৰাৰ অপূৰ্ব শক্তি কবীৰৰ কাব্যত বিদ্যমান।”

আনহাতে ডা° হজাৰী প্ৰসাদ দ্বিবেদীৰ মতে “হিন্দু সাহিত্যৰ হাজাৰ বছৰৰ ইতিহাসত কবীৰৰ দৰে ব্যক্তিত্ব লৈ কোনো মহান কবি আজিলৈ জন্মই হোৱা নাই।”

মহান কবি কবীৰ দাস হিন্দী সাহিত্যৰ ভক্তিকালৰ এগৰাকী শ্ৰেষ্ঠ কবি।

কবীৰ দাসৰ জন্ম সম্বন্ধে অনেক মতভেদ দেখা যায় যদিও অধিকাংশ বিদ্বানৰ মতে তেওঁৰ জন্ম ১৩৯৮ চনত উত্তৰ প্ৰদেশৰ কাশীত হৈছিল।

জনশ্ৰুতি অনুসৰি তেওঁ এগৰাকী বিধবা ব্ৰাহ্মণীৰ গৰ্ভত জন্ম হয়, কিন্তু লোকলজ্জাৰ বাবে ব্ৰাহ্মণীয়ে জন্মৰ পাছতেই তেওঁক ‘লহৰতাৰা’ পুখুৰীত উটুৱাই দিয়ে। দৈৱত্ৰমে নীৰু আৰু নীমা নামেৰে এহাল মুছলমান দম্পতীয়ে তেওঁক পায় আৰু আল্লাৰ ৰহম মানি নিজৰ সন্তান হিচাপে ডাঙৰ-দীঘল কৰিবলৈ লয়।

কবীৰ দাস নিৰক্ষৰ আছিল, তেওঁ লিখা-পঢ়া নাজানিছিল। তেওঁ কেৱল প্ৰত্যক্ষ জ্ঞান আৰু

অভিজ্ঞতাকহে মহত্ব প্ৰদান কৰিছিল। বেদৰ জ্ঞানেই হওক অথবা কোৰানৰ জ্ঞানেই হওক, পুথিগত জ্ঞানক তেওঁ মহত্ব প্ৰদান নকৰিছিল। তেওঁ কৈছে—“মैं कहता आँखिन को देखी।” (মই চাক্ষুষ জ্ঞানহে বিশ্বাস কৰোঁ।)

কবীৰৰ বাণীসমূহক ‘সাখী’ হিচাপে জনা যায়। ‘সাখী’ শব্দৰ অৰ্থ হ’ল প্ৰত্যক্ষ জ্ঞান। কবীৰৰ শিষ্যসকলে তেওঁৰ মুখৰ পৰা ওলোৱা প্ৰত্যক্ষ বাণীসমূহ

লিপিবদ্ধ কৰি গৈছিল।

বীজক তেওঁৰ মুখ্য কাব্যগ্ৰন্থ। তেওঁৰ কাব্যভাষা সধুৰুড়ী বা পঞ্চমেল খিচড়ী। কবীৰৰ ‘সাখী’সমূহত প্ৰকাশ পোৱা ভাবৰ কেইটামান মূৰ্ত প্ৰকাশ এনে ধৰণৰ :

প্ৰেম-ভক্তি আৰু সাধনাৰ বিষয়ে তেওঁ এনেদৰে কৈছে—

পোখী পঢ়ি পঢ়ি জগ মুআ

পণ্ডিত ভয়া ন কোই

ঢাই অক্ষৰ প্ৰেম কা

পঢ়ে চো পণ্ডিত হেই।

অৰ্থাৎ পুথিগত শিক্ষাৰে সংসাৰত কোনো পণ্ডিত হ’ব পৰা নাই। প্ৰেম শব্দৰ আঢ়ৈটা আখৰৰ মৰ্ম যি বুজে সিহে প্ৰকৃতার্থত পণ্ডিত হ’ব পাৰে।

কবীৰে সাধাৰণতে জাতিগত, বংশগত, ধৰ্মগত, সংস্কাৰগত আৰু শাস্ত্ৰগত বিষমতাৰ জাল ছিঙিবৰ বাবে অদম্য সাহসেৰে উচ্চ বৰ্ণৰ অহংকাৰক তীক্ষ্ণভাৱে সমালোচনা কৰিছে। তথাকথিত পণ্ডিত আৰু মৌলবীসকলক তীক্ষ্ণ বাক্যৰে ব্যংগ কৰিছে। তেওঁ কৈছিল—

নিবন্ধ

“জাতি ন পুছো, সাধু কো (সাধু-জ্ঞানীজন)

পুছ লিজিএ জ্ঞান

মোল কৰো তলৱাৰ কা

পড়া বহনে দো ম্যান।”

সাধু বা জ্ঞানীজনৰ ওচৰলৈ গৈ জাত-পাতৰ কথা
নুসুধিবা। কেৱল জ্ঞানৰ বিষয়ে সোধা। তৰোৱালখনকহে
গুৰুত্ব দিয়া, খাপখনক নহয়।

গুৰু সম্পৰ্কে তেওঁৰ ব্যাখ্যা আছিল এনে ধৰণৰ—

“গুৰু গোবিন্দ দোও খড়ে

কাকে লাগু পায়।

বলিহাৰী গুৰু আপনো

গোবিন্দ দিও বতাই”

“সত্‌গুৰু কী মহিমা অনন্ত

অনন্ত কিয়া উপগাৰ

লোচন অনন্ত উঘাড়িয়া

অনন্ত দিখাৱন হাৰ”

তেওঁ প্ৰথম দোহাটোত গুৰুৰ মহত্ব সম্পৰ্কে কৈছে
যে গুৰুৰ দ্বাৰাহে ভগৱান প্ৰাপ্তি সম্ভৱ। দ্বিতীয় দোহাটোৰ
ভাৱাৰ্থ—সত্‌ গুৰুৰ দ্বাৰাইহে আমাৰ জ্ঞান চকু মেল খাব
পাৰে।

তেওঁ কৈছিল—

“কল কৰে চো আজ কৰ

আজ কৰে চো অব

পল মে পৰলয় হোয়েগা

বহৰি কৰেগো কব?”

ঠিক তেনেদৰে গভীৰ অধ্যয়নৰ প্ৰয়োজন সম্পৰ্কে

তেওঁ কৈছে—

“জিন দুটা তিন পাইয়া

গহৰে পানী পৈঠ

জো বৌৰা ডুবন ডৰা

বহা কিনাৰে বৈঠ”

গভীৰ অধ্যয়নৰ জৰিয়তেহে জীৱনত সফল হ'ব
পাৰি। জীৱনত সফল হ'বলৈ গভীৰ অধ্যয়নৰ গত্যন্তৰ
নাই।

এনেদৰে তেওঁ নীতিজ্ঞানকেই আদি কৰি আত্মা-
পৰমাত্মাৰ কথা, জাত-পাত, উচ্চ-নীচৰ বিৰোধিতাৰ কথা,
গুৰু-শিষ্যৰ সম্বন্ধ, গুৰুৰ মহত্ব, ঈশ্বৰৰ অস্তিত্ব, সময়ৰ
মহত্ব, মূৰ্তি পূজাৰ বিৰোধিতা, প্ৰেম-জ্ঞানৰ মহানতা,
শ্ৰেষ্ঠত্ব, নৰৰূপী মানুহৰ নাৰায়ণ ৰূপ আদিৰ বিষয়ে
সাৱলীল আৰু সূক্ষ্মভাৱে বিভিন্ন উপমাৰ জৰিয়তে
উপস্থাপন কৰি গৈছে। সমাজৰ অন্ধবিশ্বাস আৰু কুৰীতিৰ
বিৰুদ্ধে তেওঁ সাখীত এনেদৰে প্ৰতিবাদ কৰিছে—

“পাহন পূজে হৰি মিলে তো মেহ পুজো পহাৰ

তাতে যে চকী ভলী পীচ খায় সংসাৰ।।”

শিল এটা পূজা কৰিলে যদি ভগৱান পোৱা যায়,
তেতিয়াহ'লে মই এখন পাহাৰ পূজা কৰিম।

কবীৰৰ মতে ভগৱান সৰ্বব্যাপী, সেয়ে কোনো
জীৱকেই হয় প্ৰতিপন্ন কৰাটো অন্যায়া-অপৰাধ। তেওঁ
কৈছে—

“ঘট ঘট মে সাই ব বমতা

কটুক বচন মত বোল ৰে।”

উল্লিখিত ‘সাখী’সমূহৰ আলোচনাৰ অন্ততঃ আমি
ন-দি ক'ব পাৰোঁ যে কবীৰ এগৰাকী বৈজ্ঞানিক দৃষ্টিসম্পন্ন
মহান কবি।

বিদ্বান সমাজৰ মতে কবীৰ দাস এগৰাকী দক্ষ সমাজ
সংস্কাৰক তথা নৱজাগৰণৰ মহান হোতা।

কবীৰে সাহিত্য সৃষ্টিৰ তাড়নাতে কেৱল কবিতা ৰচনা
কৰা নাছিল, কবিতা আছিল তেওঁৰ অভিজ্ঞতা আৰু
চিত্তাবোৰ সৰ্বসাধাৰণৰ মাজলৈ কঢ়িয়াই লৈ যোৱা এটা
মাধ্যমহে মাত্ৰ।

সেয়ে ডা° হজাৰী প্ৰসাদ দ্বিবেদীয়ে কৈছিল—তেওঁ
(কবীৰ দাস) মুছলমান নাছিল। হিন্দু হৈও হিন্দু নাছিল।
তেওঁ সাধু হৈও গৃহস্থ নাছিল। বৈষ্ণৱ হৈও বৈষ্ণৱ নাছিল,
যোগী হৈও যোগী নাছিল। তেওঁ প্ৰকৃত্যৰ্থত ভগৱানৰ এটি
মানৱ প্ৰতিমূৰ্তি আছিল।

কবীৰ এগৰাকী বিশ্ব নাগৰিক আছিল, বিশ্ব কবি
আছিল। তেওঁৰ বাণীসমূহ সকলো সময় তথা প্ৰজন্মৰ বাবে
প্ৰাসংগিক হৈ থাকিব। ❖

কুইজ

- ১। ২০২২ চনৰ 'দাদাচাহেব ফাল্কে বঁটা' লাভ কৰা অভিনেত্ৰী আশা পাৰেখে ১০ বছৰ বয়সত শিশু শিল্পী হিচাপে কোনখন ছবিত অভিনয় কৰিছিল?
- ২। ৫৯ বছৰৰ পাছত সৌৰজগতৰ আটাইতকৈ ডাঙৰ গ্ৰহ বৃহস্পতিয়ে চলিত বছৰৰ ২৬ ছেপ্টেম্বৰত পৃথিৱীৰ একেবাৰে কাষ চাপি আহিছিল। পুনৰ কিমান বছৰৰ পাছত এই বিৰল মুহূৰ্তৰ পুনৰাবৃত্তি ঘটিব?
- ৩। শেহতীয়াকৈ জনপ্ৰিয় হোৱা 'ITMS'ৰ সম্পূৰ্ণ অৰ্থ কি?
- ৪। শৰাইঘাটত ব্ৰহ্মপুত্ৰৰ ওপৰত প্ৰস্তাৱিত তৃতীয়খন দলং কিহৰ অংশ হিচাপে নিৰ্মাণ কৰা হ'ব?
- ৫। সৰ্বাধিক আন্তঃৰাষ্ট্ৰীয় গ'ল দিয়া সক্ৰিয় ফুটবলাৰসকলৰ তালিকাত তৃতীয় স্থানত থকা ভাৰতীয় ফুটবলাৰ 'সুনীল ছেত্ৰী'ৰ দক্ষতাক ফিফাই কিদৰে স্বীকৃতি প্ৰদান কৰিছে?
- ৬। গুজৰাটত অনুষ্ঠিত সদ্য সমাপ্ত ৰাষ্ট্ৰীয় ক্ৰীড়াত দেশৰ দ্ৰুতবেগী মানৱ হিচাপে স্বীকৃত অসম সন্তান অল্লান বৰগোহাঁইয়ে কিমান সময়ত ১০০ মিটাৰ দৌৰ সম্পূৰ্ণ কৰিছিল?
- ৭। ২০২২ বৰ্ষত ৰসায়নবিজ্ঞানৰ ন'বেল বঁটা লাভ কৰা তিনিগৰাকী বিজ্ঞানীৰ ভিতৰত মাৰ্কিন 'কে বেরী ছাৰ্পলেছে' ইয়াৰ আগতেও এবাৰ ন'বেল বঁটা পাবলৈ সক্ষম হৈছিল। কোন বৰ্ষত তেওঁ এই বঁটা পাইছিল?
- ৮। ২০২২ বৰ্ষৰ উপন্যাসৰ বুকাৰ বঁটা লাভ কৰা উপন্যাস 'দ্য ছেভেন মুনছ অৱ মালি আলমেইদা'ত ১৯৯০ দশকৰ শ্ৰীলংকাত হোৱা গৃহযুদ্ধত নিহত এজন ফট'গ্ৰাফাৰৰ অভিযান আৰু মৃত্যুৰ পাছৰ জীৱনৰ বিষয়ে চমৎকাৰ বৰ্ণনা আছে। উপন্যাসখনৰ লেখকজন কোন?
- ৯। যোৱাটো ছিজনত ৰিয়েল মাদ্ৰিদ ফুটবল দলৰ হৈ কৰা দুৰ্দান্ত প্ৰদৰ্শনৰ বাবে দ্বিতীয়জন ফৰাচী ফুটবলাৰ হিচাপে ২০২২ বৰ্ষত 'কৰিম বেনজেমাই 'বেলনডিঅৰ' বঁটা লাভ কৰে। 'বেলনডিঅৰ' বঁটা লাভ কৰা প্ৰথমজন ফৰাচী ফুটবলাৰ কোন আছিল?
- ১০। 'আই ৰিমেইন ইন ডাৰ্কনেছ' নামৰ গ্ৰন্থখনৰ লেখিকাগৰাকী সদ্যহতে সমগ্ৰ বিশ্বতে এক চৰ্চিত নাম। তেওঁ কোন আৰু কি কাৰণত তেওঁ বিশ্ববিখ্যাত?
- ১১। ৰাছিয়া-ইউক্ৰেইনৰ যুদ্ধৰ বিৰুদ্ধে শান্তিৰ প্ৰয়াস চলাই ছুইডেনৰ ন'বেল কমিটীয়ে কিদৰে এই যুদ্ধৰ প্ৰতিবাদ সাব্যস্ত কৰিছে বুলি বৰ্তমান চৰ্চিত?
- ১২। 'মই জীয়াই থকালৈকে কেতিয়াও দেশভক্তিক মানৱতাৰ উদ্ধলৈ যাবলৈ নিদিওঁ।' এই কথাষাৰৰ বক্তা কোন?
- ১৩। ১৯৪১ চনত আৰম্ভ হোৱা সন্তোষ ট্ৰফী ছিনিয়ৰ ৰাষ্ট্ৰীয় ফুটবল প্ৰতিযোগিতাখন অহা বৰ্ষৰ পৰা এক নতুন ৰূপত অনুষ্ঠিত হ'ব। সেয়া কি?
- ১৪। কোনগৰাকী ভাৰতীয় হকী খেলুৱৈয়ে ক্ৰমাগতভাৱে দ্বিতীয়বাৰৰ বাবে আন্তঃৰাষ্ট্ৰীয় হকী ফেডাৰেছনৰ বৰ্ষশ্ৰেষ্ঠ খেলুৱৈ হিচাপে নিৰ্বাচিত হৈছে?
- ১৫। এখন আলোকচিত্ৰৰে ইৰানৰ হিজাব বিৰোধী আন্দোলনক বিশ্ববাসীৰ সন্মুখত দাঙি ধৰি আন্দোলনক এক নতুন মাত্ৰা প্ৰদান কৰা মহিলা সাংবাদিকগৰাকী কোন?
- ১৬। দেশৰ ৫০ সংখ্যক মুখ্য ন্যায়াধীশ হিচাপে নৱেম্বৰত দায়িত্ব গ্ৰহণ কৰিবলগীয়া 'ডি ৰাই চন্দ্ৰচূড়'ৰ পিতৃও আমাৰ দেশৰ মুখ্য ন্যায়াধীশ আছিল। তেওঁ কোন?
- ১৭। 'হায়া কাৰ্ড' কি? ❖

■ সংগ্ৰহ : হিৰণ্য কলিতা

প্ৰসংগ : সৃষ্টিশীলতা

■ ড° সত্যজিৎ ভূঞা

সৃষ্টি এই শব্দটোৰ আঁৰত যেন সোমাই থাকে এক বিশেষ মাদকতা। এক উন্মাদনা, উদ্দীপনা, আনন্দ। কিবা এটা নতুন। ৰূপত নতুন, ভাবনাত নতুন। ৰূপত আনন্দ, ভাবনাত আনন্দ। মুঠতে সৃষ্টিশীল কাৰবাৰটোৱে মনোজগত আহ্বাদিত কৰাটো চিৰন্তন সত্যৰ দৰে। স্ৰষ্টা আৰু দ্ৰষ্টাক সি যে মূল্যবান সম্পদৰ অধিকাৰী কৰিব সেইটো ধুৰূপ। সৃষ্টি স্পৰ্শাতীত হ'বও পাৰে বা স্পৰ্শ কৰিব পৰা বিধৰো হ'ব পাৰে। কেৱল সাহিত্য, কলা, গীত, বাদ্যবাদন এইবোৰতে ইয়াৰ পৰিসৰ সীমিত নহয়। ছাৰ্জন এজনে অপাৰেছনৰ নতুন শৈলী আৱিষ্কাৰ কৰিছে, সিও বহন কৰে সৃষ্টিশীলতাৰ স্বাক্ষৰ। ইঞ্জিনিয়াৰ এজনে চলি থকা ডিজাইন এটা সলাই নতুন এটা আনিছে, আনি মানুহক সুখ, আনন্দ দিছে, সিও এক সৃষ্টি। বিভিন্ন সমস্যা সমাধানৰ নৱীকৰণ প্ৰক্ৰিয়াটোও সৃষ্টিশীল কাৰবাৰ। যদিও সাধাৰণভাৱে মানুহৰ মন উদ্বেলিত কৰা কল্পনাপ্ৰসূত কৰ্মবোৰকহে অধিক সৃষ্টিশীল বুলি ধৰি লোৱা হয়।

ষষ্ঠদশ শতিকাৰ মাজভাগৰ পৰা সপ্তদশ শতিকাৰ মাজভাগলৈ এই এশটা বছৰকে সাধাৰণভাৱে বৈজ্ঞানিক প্ৰগতিৰ প্ৰথম স্তৰ বুলি কোৱা হয়। ব্যৱহাৰিক দিশতকৈ পুথিগত দিশত এই সময়ছোৱাত অধিক গুৰুত্ব দিয়া হৈছিল। প্ৰকৃত বৈজ্ঞানিক আন্দোলন আৰম্ভ

হৈছিল শিল্প বিপ্লৱৰ জৰিয়তে। যন্ত্ৰৰ সহায়ত কম সময়ত অধিক কৰ্ম কৰিব পৰা হ'ল। কামৰ সুচলতা বাঢ়িল। অৱশ্যে প্ৰভাৱবোৰ সকলো সময়তে সকলো দিশতে শুভ আছিল তেনে নহয়। বহু ঠাইত যন্ত্ৰই মানুহক সংস্থাপনহীন কৰিলে। ভাৰতৰ হস্ততাঁত শিল্প বৃট্টেইনৰ যন্ত্ৰ আধাৰিত বস্ত্ৰ উদ্যোগৰ সৈতে বিষম প্ৰতিদ্বন্দ্বিতাত নামিবলগীয়া হ'ল।

বৰ্তমানৰ সমাজ, বিজ্ঞান আধাৰিত সমাজ। বিজ্ঞান প্ৰযুক্তিয়ে সকলোকে প্ৰভাৱিত কৰিছে। কিন্তু উৎপাদন, বৃদ্ধি আৰু ভোগকে বিজ্ঞান আধাৰিত সমাজৰ ভৱিষ্যৎ বুলি ধৰিলে কি হ'ব? বিজ্ঞান প্ৰযুক্তিয়ে সুখ আৰু সমৃদ্ধি আনি দিয়াটো সত্য। কিন্তু পুৰাতন সাংস্কৃতিক মৌলবোৰক ধ্বংস কৰি পেলাইছে। বিজ্ঞান আধাৰিত সমাজত মূল্যবোধৰ অৱক্ষয় এক সাধাৰণ ঘটনাত পৰ্য্যবসিত হৈছে। অষ্টাদশ শতিকাৰ মাজভাগত ক্ষমতালোভী বৃটিছে উপনিৱেশ বিস্তাৰত মগ্ন হৈ যুদ্ধ-বিগ্ৰহত লিপ্ত হৈ থকাৰ সময়ত তেওঁলোকৰ প্ৰতি বিৰোধগাৰ কৰা হৈছিল এনেকৈ :

"Except your ships being solid, your gunfire fierce and your rockets powerful, what good qualities do you have?"

চীনা সাহিত্যিক য়ান ফুৱে বিজ্ঞানৰ প্ৰগতিয়ে পশ্চিমীয়া সমাজলৈ আনি দিয়া চাৰিটা কুফলৰ কথা কৈছিল এনেদৰে—“বিজ্ঞানৰ প্ৰগতিৰ ফলত/পশ্চিমে শিকিলে/কেনেকৈ স্বাৰ্থপৰ হ'ব লাগে/কেনেকৈ আনক হত্যা কৰিব লাগে/ঐক্য কিদৰে নাশ কৰিব লাগে/আৰু লজ্জা কিদৰে নোহোৱা কৰিব লাগে।”

পশ্চিমীয়া সভ্যতাক বাহিৰৰ পৰা এনেদৰে প্ৰত্যক্ষ কৰা হৈছিল। প্ৰকৃততে সভ্যতা আৰু সংস্কৃতি দুটা পৃথক বস্তু। সভ্য হ'লেই সংস্কৃত হ'ব, এনে আশা বৃথা। বিজ্ঞান আৰু প্ৰযুক্তিৰ বিকাশে নতুন সভ্যতাৰ

বিশেষ নিবন্ধ

জন্ম দিব পাৰে। কিন্তু সংস্কৃতি? অৰ্থাৎ প্ৰভাৱৰ কুফলৰ সময়ত গুৰুত্বহীন হৈ থাকিলেও শেহান্তৰত তাৰ পৰা নিস্তাৰ পোৱা টান। সেয়া বিজ্ঞানৰ ক্ষেত্ৰতে হওক বা আন ক্ষেত্ৰতে হওক। সচেতন ব্যক্তি মাত্ৰেই মৌলিক সম্পদৰ প্ৰতি আগ্ৰহী। ব্যক্তি মাত্ৰেই এই বিষয়ে অধিক সাৱধানী হোৱা জৰুৰী।

সাহিত্য যিদৰে জাতিৰ দাপোণ, একেদৰে সংস্কৃতিও জাতি একোটাৰ নিজা পৰিচয়। সাংস্কৃতিক বৈশিষ্ট্যৰ মাজত জাতিটোৰ স্বকীয়তা, সৃষ্টিশীলতা, সৌন্দৰ্য্যপিপাসা সকলো উদ্ভাসিত হৈ উঠে। সাংস্কৃতিক কাৰ্য্যকুশলতাই পৃথিৱীৰ সকলো লোককে কম-বেছি পৰিমাণে আকৰ্ষণ কৰে। সাংস্কৃতিক কৰ্মসমূহ বহু সময়ত ভাষা ভেদৰ উৰ্দ্ধত হোৱা বাবেও সিবোৰৰ বিপুল জনপ্ৰিয়তা অৱশ্যস্তৰী। মৰণোত্তৰভাৱেও সাংস্কৃতিক জগতৰ বহু পুৰোধাই সমাজত প্ৰভাৱ বিস্তাৰ কৰি থাকে। মৃত্যুৰ পাছতো মেৰিলিন মনৰো, ছ'ফিয়া লৰেন, বিটলছৰ গায়ক, কিশোৰ কুমাৰ, দেৱানন্দ, ভূপেন হাজৰিকাই দৰ্শক-শ্ৰোতাক নানা ধৰণে প্ৰভাৱিত কৰি থাকে। মহান শিল্পীসকলৰ কথা বাদ দি সাধাৰণভাৱে সাধাৰণ শিল্পীসকলেও সাধাৰণ জনতাক অতি অসাধাৰণভাৱে প্ৰভাৱিত কৰি থাকে।

ইয়াৰ সুযোগ গ্ৰহণ কৰে নানা ধৰণৰ কোম্পানীসমূহে। তেওঁলোকে নিজক সামগ্ৰীক জনসাধাৰণৰ ওচৰ চপাই নিয়াৰ স্বাৰ্থত এনে ধৰণৰ প্ৰভাৱশালী শিল্পীসকলক নানা তৰহৰ বিজ্ঞাপনত ব্যৱহাৰ কৰে। ধনৰ বাবেই হওক বা প্ৰচাৰৰ লালসাতে হওক শিল্পীসকলেও সততে তেনে ধৰণৰ ৰংচঙীয়া বিজ্ঞাপনত ভাগ লয়। স্বাস্থ্য হানিকাৰক খাদ্য সামগ্ৰী, মদ, চিগাৰেট, নানা তৰহৰ পোছাক, নিত্য ব্যৱহাৰ্য্য সামগ্ৰীৰ ওপৰত এনেদৰে তাৰকাসকলে ভাগ লয়। লাহে লাহে আন ক্ষেত্ৰৰ প্ৰভাৱশালী ব্যক্তিসকল, যেনে—নামী খেলুৱৈ আদিয়েও এনেদৰেই নিজৰ প্ৰভাৱৰ কুপ্ৰয়োগ সম্ভৱ কৰি তুলিছে।

নিজে ব্যৱহাৰ নকৰা ব্ৰেণ্ডৰ চিগাৰেট আনক ব্যৱহাৰ কৰিবলৈ আহ্বান জনায়, নিজে ভাল নোপোৱা

পোছাক আনক পিন্ধিবলৈ পৰামৰ্শ দি, নিজে কোনোদিনে নিকিনা চাবোন আনক উত্তম বুলি কৈ, এনেকৈয়ে এইসকল লোকে বৃহত্তৰ সমাজক প্ৰভাৱান্বিত কৰাৰ অপপ্ৰয়াস অব্যাহত ৰাখে। বহু সময়ত সামগ্ৰীৰ গুণাগুণ নজনা কৈ বহু ব্যক্তিয়ে বিজ্ঞাপনৰ ৰংচঙীয়া কাৰবাৰত ভোল যায় আৰু সেই অনুৰূপে কৰ্ম কৰে। চেলিব্ৰিটীয়ে ক'লেই সকলো শুদ্ধ নহয়। আচলতে নিজকে কোনো চেলিব্ৰিটী, কোনো বিশেষ পাৰিপাৰ্শ্বিক, কোনো বিশেষ বাদৰ প্ৰভাৱিত হ'বলৈ এৰি দিয়াৰ পূৰ্বে ব্যক্তিয়ে সুস্থিৰভাৱে তাৰ সম্ভাৱ্য ফল চিন্তা কৰি লোৱা উচিত। অন্যথা জীৱন দুৰ্বিষহ হোৱাৰ সম্ভাৱনা সৰহ।

বহু সময়ত 'প্ৰভাৱ'ৰ প্ৰসংগত অন্যান্য কিছুমান বিসংগতিপূৰ্ণ কথাও চকুত পৰে। এবাৰ সৌৰভ কুমাৰ চলিহাই এখন ৰচনাত লিখিছিল এনেদৰে—

“কিছুমান বিখ্যাত কিতাপ আজিলৈকে নপঢ়াকৈ থকাৰ আন এটা কাৰণ এয়ে যে সমালোচকসকলে মোৰ লিখিবোৰৰ বিষয়ে কিছুমান বৰ আচহুৱা কথা কয়। চেতনা প্ৰৱাহ, এলিয়েছন, সামাজিক দায়বদ্ধতা কিবাকিবি। যিবোৰৰ কথা পঢ়ি বিমোৰত পৰোঁ, একো বুজিব নোৱাৰোঁ। ফলত পঢ়িম পঢ়িম বুলি ভাবি থকা কিছুমান কিতাপ পঢ়িবলৈ ইচ্ছা নোহোৱা হৈ যায়। যেনে, যেতিয়া অ'ত-ত'ত পঢ়িবলৈ পালোঁ যে মোৰ লিখাত জেমছ জয়চৰ ইউলিচিচ উপন্যাসৰ চেতনা স্ৰোতৰ প্ৰভাৱ পৰিছে, যিখন কিতাপ মই পঢ়াই নাই, তেতিয়া কিতাপখন হাতলৈ আহিলত দেখিলোঁ, সেইখন পঢ়াৰ প্ৰবৃত্তি লোপ পাইছে—অৱশ্যে আশা কৰি আছোঁ অদূৰ ভৱিষ্যতে ইউলিচিচখন পঢ়ি পেলাম। সমালোচকসকল কিন্তু তথাপিও নাছোড়বান্দা, তেওঁলোকে কয়, 'যদি জেমছ জয়চৰ প্ৰভাৱ পৰা নাই তেতিয়া নিশ্চয় ভাৰ্জিনিয়া উল্ফৰ প্ৰভাৱ পৰিছে আৰু এই ক্ষেত্ৰতো তেওঁলোকে জানিব নিবিচাৰে মই ভাৰ্জিনিয়া উল্ফ পঢ়িছোঁ নাই।'

মোৰ বোধেৰে এই আছকালটোৰ সৃষ্টি হৈছে মোৰেই দোষত—কিছুমান মানুহে যেনেকৈ নিজৰ প্ৰভাৱ প্ৰতিপত্তি জাহিৰ কৰিবলৈ কথা-বতৰাৰ মাজে

বিশেষ নিবন্ধ

মাজে বিখ্যাত বা প্ৰভাৱশালী লোকৰ নাম উল্লেখ কৰি যায়, ময়ো তেনেকৈয়ে মোৰ গল্পৰ অত-তত কিছুমান কিতাপৰ নাম ভৰাই দিওঁ, সমালোচকসকলে ধৰি লয় যে মই সেইবোৰ পঢ়িছোঁ। মোৰ বিশ্বাস যে বিশ্ব সাহিত্যৰ অতিমাত্ৰা গুৰুভোজনে কথাশিল্পীৰ বদহজমহে ঘটায় আৰু সাহিত্যৰ শ্ৰেণী বিভাজন, গতিধাৰা, আংগিক বনাম পাঠ, আদিবোৰ বস্ত্ৰৰ বোজা ডিঙিত আঁৰি নোলোৱাই ভাল। তেতিয়াহে স্বচ্ছন্দতাৰে নিজক প্ৰকাশ কৰাটো সম্ভৱ।”

সৌৰভ কুমাৰ চলিহাই কেৱল সাহিত্যৰ ক্ষেত্ৰতে এই প্ৰভাৱৰ কুফলৰ কথা উল্লেখ কৰিছে যদিও প্ৰকৃততে সকলো ক্ষেত্ৰতে অতিমাত্ৰা গুৰুভোজন, অনুকৰণ বা অনুসন্ধিৎসাই মৌলিক চিন্তা-ভাবনা, মৌলিক সৃষ্টিৰ ক্ষেত্ৰত বিৰূপ প্ৰভাৱ পেলোৱাটো অৱধাৰিত। অনুকৰণ বা অধিক প্ৰভাৱৰ ফলত বহু সম্ভাৱনাপূৰ্ণ কবি সময়ত কবিত্বহীন হোৱাও দেখা গৈছে। মৌলিক ধৰ্ম ৰক্ষা কৰিবলৈ হ’লে, নিজস্বতাৰ উৎকৰ্ষ সাধন কৰিবলৈ হ’লে ব্যক্তিয়ে অধিক প্ৰভাৱিত হোৱাৰ পৰা ৰক্ষা পোৱাৰ কিটিপ-কৌশল আয়ত্ত কৰিবলৈ জানিব লাগিব। সূৰ্য্যৰ উপস্থিতিত সৰু গ্ৰহ প্ৰভাৱিত হোৱাটো সাধাৰণ সংঘটন। একেদৰে অসাধাৰণ প্ৰতিভাধৰ ব্যক্তি এজনে সেই ক্ষেত্ৰৰ সমসাময়িক সাধাৰণ কৰ্মীসকলক প্ৰভাৱিত কৰাটোও সাধাৰণ সত্য। কিন্তু তেনে পৰিস্থিতিত, তদ্ৰূপ পৰিবেশতো ব্যক্তিয়ে অধিক শ্ৰম, মৌলিকতাৰ উৎকৰ্ষ সাধনৰ প্ৰয়াসেৰে নিজৰ পৰিচয়ক সুকীয়া মাত্ৰা প্ৰদান কৰিবলৈ সক্ষম হ’ব পাৰে।

অভাৱেই আৱিষ্কাৰৰ মূল। কেৱল বিজ্ঞানৰ ক্ষেত্ৰখনতে ই সত্য নহয়। সাহিত্য, সংস্কৃতিৰ সকলো সৃষ্টিমূলক কৰ্মৰ জৰিয়তে ই সত্যৰূপে বিবেচিত হ’বৰ যোগ্য। অসমীয়া উপন্যাস সাহিত্যৰ অভাৱ পূৰণ কৰিবলৈ ৰজনীকান্ত বৰদলৈয়ে যৎপৰোনাস্তি চেষ্টা কৰি গ’ল। চনেটৰ অভাৱ পূৰণ কৰিবলৈ হিতেশ্বৰ বৰবৰুৱাই অহোপুৰুষাৰ্থ কৰিলে। সাহিত্য হয় যদি হওক, নহয় যদি নহওক বুলি কৈ ৰসৰাজ বেজবৰুৱাই অসমীয়া

সাহিত্যৰ প্ৰায় সকলো বিভাগতে নানা সৃষ্টিমূলক কৰ্মত নিজকে যিদৰে নিয়োজিত কৰিছিল সি সঁচাকৈ চিৰস্মৰণীয়। সেইদৰে নাটক, গীতিসাহিত্য, সুৰৰ জগত, নৃত্যৰ জগত, বাদ্যৰ জগত—এই সকলোতে নানাভাৱে নানা ধৰণে অভাৱ পূৰণ কৰিবলৈকে নানা তৰহৰ সৃষ্টিমূলক কৰ্ম কৰি গৈছে। তেওঁলোকক হয়তো অভাৱে প্ৰভাৱিত কৰিছিল। মনৰ মাজত তীব্ৰ কৰ্মোন্মাদনা আৰু জেদ ভাবৰ জন্ম দিছিল। ফলত তেওঁলোকে সৃষ্টিৰ বাবে উদ্বাউল হৈ জীৱন পণ কৰিব পাৰিছিল। কেৱল আনৰ দ্বাৰা, আনৰ কৰ্মৰ দ্বাৰা প্ৰভাৱান্বিত হৈ ব্যক্তিয়ে সৃষ্টিমূলক কৰ্মত মৌলিকতা ৰক্ষা কৰি উত্তৰোত্তৰ উন্নতি কৰা সদায় সম্ভৱ নহয়।

এইখিনিতে এটা উপাদেয় কাহিনীৰ অৱতাৰণা কৰিব পাৰি। সাহিত্যিক জীৱনৰ প্ৰাৰম্ভতে হেমিংৱেই তেওঁৰ গল্পসমূহ লিখিবলৈ লৈছিল নিজৰ চিনাকি, সম্পৰ্কীয় লোক কিছুমানৰ চৰিত্ৰ অংকন কৰি বা তেওঁলোকৰ কৰ্মকাণ্ডৰ ছবি আঁকি। পাছত তেওঁ তাৰ বাবে বহু চিনাকি লোক বা আত্মীয়ৰ ৰোষত পৰিছিল। তেনেদৰে সাধাৰণ লোকৰ অতি সাধাৰণ জীৱনৰ দ্বাৰা প্ৰভাৱিত হৈ হেমিংৱেই কৰা সাহিত্য সাধনা কাৰো চকুত পৰা বিধৰ নাছিল। তাৰ পাছত তেওঁ অধিক পঢ়া-শুনা কৰি সাহিত্যৰ কালিকা শিকিলে। নানা তৰহৰ বাস্তৱ অভিজ্ঞতা অৰ্জন কৰিলে। সাধাৰণ জীৱনৰ অসাধাৰণ ৰূপ, বৈপৰীত্য সকলো তেওঁ সাহিত্যৰ মাজলৈ আনিবলৈ সক্ষম হ’ল। তেওঁৰ সাহিত্য ভৌগোলিক সীমা, কালৰ সীমাৰ উদ্ৰত উঠিল। অৰ্থাৎ প্ৰভাৱিত হোৱাৰ পূৰ্বে কাৰ দ্বাৰা প্ৰভাৱিত হোৱা হৈছে, কিদৰে কি মাত্ৰাত প্ৰভাৱিত হৈছে, সৃষ্টিশীল কৰ্মত মৌলিকতা ৰক্ষা পৰিছেনে—এই সকলোবোৰ ভালদৰে লক্ষ্য কৰিবলগীয়া বিষয়।

সাধাৰণতে চেলিব্ৰিটীৰ জীৱনে বহুতক প্ৰভাৱিত কৰে। কিন্তু কোনবোৰ দিশে? এসময়ৰ শ্বাৰানা আজমীৰ চুলিৰ ষ্টাইল, দেবানন্দৰ দেহভংগিমা, অমিতাভ বচনৰ কখনভংগী, ভূপেন হাজৰিকাৰ পৰিবেশন শৈলী নকল কৰিলেই তেওঁলোকৰ প্ৰতিভা আয়ত্ত কৰা নুবুজায়।

বিশেষ নিবন্ধ

তেওঁলোকৰ দৰে কাম কৰিবলৈ হ'লে, নিজস্বতা ৰক্ষা কৰি সেৱা আগ বঢ়াবলৈ হ'লে ব্যক্তিয়ে পৰিশ্ৰম তথা সাধনা কৰাৰ বাদে অন্য উপায় নাই। জীৱনৰ লক্ষ্য হোৱা উচিত নিজস্বতা ৰক্ষা কৰি সাধনা কৰি থকা, আনৰ দ্বাৰা প্ৰভাৱিত হ'বলৈ এৰি দিয়া নহয়।

আটাইতকৈ ডাঙৰ কথা হৈছে সৃষ্টিশীল লোকসকল কেতিয়াও সন্তুষ্ট নহয়। এটা সৃষ্টিৰ পাছত খস্কেকলৈ সুখী হ'লেও তেওঁলোকে জানে কোনো

সৃষ্টিৰ ক্ষেত্ৰত অন্তিম ৰূপ বা স্থায়ী ৰূপ বুলি কথা নাই। নতুনে তাক স্পৰ্শ কৰিবই। অভিনৱ ধাৰণাই তাক আকৌ নতুন ৰূপত তুলি ধৰিবই। তৎসত্ত্বেও মানুহ সৃষ্টিৰ উন্মাদনাত ব্যাকুল। সেই দুখ, বেদনাবোৰৰ প্ৰতি ব্যাকুল যিবোৰে ভিতৰৰ পৰা সৃষ্টিশীল সত্ত্বাক জাগ্ৰত কৰে। ❖

(লেখক অসম অভিযান্ত্ৰিক মহাবিদ্যালয়ৰ বৈদ্যুতিক বিভাগৰ অধ্যাপক)

কি, ক'ত, কিয় বিখ্যাত?

ৰেডিঅ' দূৰবীণ (Radio Telescope)

ৰেডিঅ' দূৰবীণৰ সহায়ত মহাকাশৰপৰা অহা ৰেডিঅ' তৰংগ সংগ্ৰহ কৰা হয়। এই তৰংগবোৰ পিছৰ পৰ্যায়ত ছবি বা তথ্যলৈ ৰূপান্তৰিত কৰা হয়। এই দূৰবীণবোৰ দেখাত এখন ডাঙৰ অবতল পৃষ্ঠৰ দৰে। আমি সচৰাচৰ দেখা টিভিৰ ডিস্ক এণ্টেনাৰ নিচিনা। ৰেডিঅ' দূৰবীণত পোহৰ তৰংগ ব্যৱহাৰ কৰা নহয়। ইয়াত ব্যৱহাৰ কৰা ৰেডিঅ' তৰংগবোৰ বৰ শক্তিশালী, সেয়েহে মেঘাচ্ছন্ন বতৰ বা ৰাতিৰ

ভাগতো এনে দূৰবীণে কাম কৰিব পাৰে। দূৰবীণটোৰ ডিস্কখনে ৰেডিঅ' তৰংগবোৰ প্ৰতিফলিত কৰি এঠাইত কেন্দ্ৰীভূত কৰে। তাত এটা এণ্টেনা স্থাপন কৰা হয়। এণ্টেনাই এই তৰংগবোৰ এটা পৰিবৰ্ধকলৈ (amplifier) প্ৰেৰণ কৰে। পৰিবৰ্ধকে প্ৰয়োজনীয় তৰংগবোৰ পৰিবৰ্ধন কৰি কম্পিউটাৰলৈ পঠিয়ায়। তাত এনে তৰংগৰপৰা ছবি, তথ্য আদি প্ৰস্তুত কৰা হয়। কেতিয়াবা একোটা ছবি ল'বলৈ বা একোটা কামৰ বাবে কেবাখনো ডিস্ক ব্যৱহাৰ কৰা হয়। এই ক্ষেত্ৰত এখন ছবি প্ৰস্তুত কৰিবলৈ আটাইবোৰ ডিস্কৰপৰা পোৱা তৰংগ ব্যৱহাৰ কৰা হয়। আমেৰিকাৰ ভি এল এ (Very Large Array) নামৰ দূৰবীণটো এনে এক প্ৰকাৰৰ দূৰবীণ। ইয়াত ২৭ খন ডিস্ক আছে আৰু প্ৰত্যেকখনৰ ব্যাস ২৫ মিটাৰ। এখন ডিস্কৰ সবাতোকৈ ডাঙৰ দূৰবীণটোৰ নাম হ'ল 'এৰেচিবো ডিস্ক' (Arecibo Disc)। ই পুৰ্ট'ৰিক'ত অৱস্থিত। এই ডিস্কখনৰ ব্যাস হ'ল ৩০০ মিটাৰ আৰু ইয়াক আজিৰপৰা ৪০ বছৰ আগতে স্থাপন কৰা হৈছিল। ●

টোকা : ৰেডিঅ' তৰংগ : ৩ হাজাৰ হাৰ্জৰপৰা ৩০ হাজাৰ কোটি হাৰ্জ কম্পনাংকৰ বিদ্যুৎ-চুম্বকীয় তৰংগবোৰক ৰেডিঅ' তৰংগ বোলা হয়।

ভৱিষ্যতৰ সংগ্ৰহালয়

■ অমৰজ্যোতি কলিতা

প্ৰযুক্তিবিদ্যাৰ চহৰ 'ডুবাই'য়ে নিতৌ নতুন নতুন আৱিষ্কাৰৰ সংযোজনেৰে সমগ্ৰ বিশ্বক সময়ে সময়ে আচৰিত কৰি আহিছে। বিশ্বৰ আটাইতকৈ ওখ অট্টালিকা (বুৰ্জ খালিফা), বিশ্বৰ আটাইতকৈ ডাঙৰ শ্বপিং মলৰ (ডুবাই মল) পৰা আৰম্ভ কৰি বিশ্বৰ আটাইতকৈ ওখ হোটেল পৰ্য্যন্ত ডুবাইত পোৱা যায়। এই তালিকাত শেহতীয়া সংযোজন হ'ল এক সংগ্ৰহালয় যাৰ নাম ৰখা হৈছে 'মিউজিয়াম অব দি ফিউচাৰ' (Museum of the future) অৰ্থাৎ ভৱিষ্যতৰ সংগ্ৰহালয়। নতুন নতুন বৈজ্ঞানিক চিন্তা, ভৱিষ্যৎধৰ্মী পৰিকল্পনাৰ প্ৰদৰ্শন কৰিবলৈ ইয়াক নিৰ্মাণ কৰা হৈছে। ডুবাই ফিউচাৰ ফাউণ্ডেছনে (Dubai Future Foundation) ইয়াক নিৰ্মাণ কৰি উলিয়াইছে। ২০২২ বৰ্ষৰ ২২ ফেব্ৰুৱাৰী তাৰিখে ইয়াৰ প্ৰবেশদ্বাৰ সাধাৰণ ৰাইজৰ বাবে মুকলি কৰা হয়। ২০২২ চনত ইয়াক উদ্বোধন কৰা হৈছিল যদিও বহু বছৰ আগৰ পৰাই ইয়াত প্ৰদৰ্শনী পাতি থকা হৈছে। বিশ্বৰ বিভিন্ন দেশে ২০১৬ চনৰ পৰাই এই সংগ্ৰহালয়টোত ৰবট আৰু নতুন বৈজ্ঞানিক চিন্তাৰ বিভিন্ন আৰ্হি সময়ে সময়ে প্ৰদৰ্শন কৰি আহিছে। ইয়াত ২০১৬ চনৰ অক্টোবৰ মাহত দ্য মেচিন লাইফ (The Machine Life) নামৰ এখন প্ৰদৰ্শনী অনুষ্ঠিত হৈছিল। এই প্ৰদৰ্শনীত কিছুমান সংবেদনশীল অত্যাধুনিক ৰবট প্ৰদৰ্শন কৰা হৈছিল। ২০১৭ চনত হোৱা প্ৰদৰ্শনীসমূহৰ মূল বিষয়বস্তু আছিল গোলকীয় উত্তাপন আৰু জলবায়ুৰ পৰিবৰ্তনক নেওচি মানৱ সভ্যতা ২০৫০ চনলৈ কিদৰে বৰ্তি থাকিব। মানৱ শৰীৰ আৰু মনৰ ওপৰত নতুন বৈজ্ঞানিক আৱিষ্কাৰে কিদৰে প্ৰভাৱ পেলাব পাৰে সেই বিষয়ৰ এখন প্ৰদৰ্শনী ২০১৯ চনত অনুষ্ঠিত হৈছিল।

এই সংগ্ৰহালয়টোৰ মূল উদ্দেশ্য হ'ল বিশ্বৰ বৰেণ্য বিজ্ঞানীসকলক গৱেষণা আৰু তাৰ প্ৰদৰ্শনৰ এখন উমৈহতীয়া মঞ্চ প্ৰদান কৰা। ভৱিষ্যতলৈ এই সংগ্ৰহালয়টোৱে স্বাস্থ্য, শিক্ষা, শক্তি, যোগাযোগ, কৃত্ৰিম

বুদ্ধিমত্তা আদিৰ ক্ষেত্ৰত বৈজ্ঞানিক গৱেষণা তথা প্ৰদৰ্শনী অনুষ্ঠিত কৰাৰ পৰিকল্পনা কৰিছে।

সংগ্ৰহালয়টো নিৰ্মাণ কৰি উলিয়াইছে কিলা ডিজাইন আৰ্কিটেক্চাৰ ষ্টুডিঅ' (Killa Design Architecture Studio) নামৰ অনুষ্ঠানটোৱে। ইয়াৰ মূল তত্ত্বাৱধায়ক আছিল বুৰো হেপ্পল্ড (Buro Happold)। সংগ্ৰহালয়টোৰ বেৰত তিনিটা বিখ্যাত উক্তি খোদিত কৰা আছে। সেইকেইটা হ'ল—

১) আমি এশ বছৰ জীয়াই নাথাকিব পাৰোঁ, কিন্তু আমি কিছুমান বস্তু সৃষ্টি কৰিব পাৰোঁ যিবোৰ এশ বছৰ জীয়াই থাকিব। ২) ভৱিষ্যৎ সেইসকলৰ বাবেহে উজ্জ্বল হ'ব যিয়ে কল্পনা কৰিব পাৰে, সৃষ্টি আৰু নিৰ্মাণ কৰিব পাৰে। ভৱিষ্যৎ আজিয়েই নিৰ্মাণ কৰিব পাৰি। ৩) নতুন জীৱনৰ, মানৱ সভ্যতাৰ অগ্ৰগতিৰ মূলমন্ত্ৰই হ'ল সৃষ্টিশীল কৰ্ম।

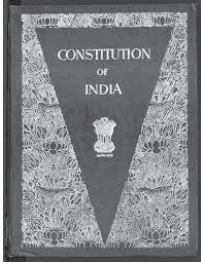
সংগ্ৰহালয়টোত মুঠ সাতটা মহলা আছে। ইয়াৰ তিনিটা মহলা বহিঃজগতৰ লগত জড়িত নতুন আৱিষ্কাৰ, পৰিস্থিতিতত্ত্ব, স্বাস্থ্য আৰু জীৱবিজ্ঞানৰ বাবে ব্যৱহাৰ কৰা হয়। আনকেইটা মহলা ভৱিষ্যতৰ প্ৰযুক্তিৰ বাবে ব্যৱহাৰ কৰা হয় য'ত পানী, স্বাস্থ্য, খাদ্য আৰু যোগাযোগৰ বিভিন্ন আৱিষ্কাৰ প্ৰদৰ্শিত হৈ আছে। শেষৰ মহলাটো বিশেষকৈ শিশু আৰু কিশোৰ-কিশোৰীৰ বাবে নিৰ্মাণ কৰা হৈছে। ক'ব পাৰি আধুনিক প্ৰযুক্তিবিদ্যাৰ ক্ষেত্ৰত বিশ্বদৰবাৰলৈ ডুবাইৰ এক উল্লেখনীয় অবদান হ'ল এই 'ভৱিষ্যতৰ সংগ্ৰহালয়'। ❖

স্মৰণীয় সময়, স্মৰণীয় ঘটনা

■ অপৰ্ণা দেৱী

শিক্ষার্থীসকল, তোমালোক আটায়ে জনা যে ১৯৪৭ চনৰ ১৫ আগষ্ট তাৰিখে আমাৰ দেশ বৃটিছৰ কবলৰ পৰা মুক্ত হৈছিল অৰ্থাৎ স্বাধীনতা লাভ কৰিছিল। আমাৰ দেশে স্বাধীনতা লাভ কৰাৰ পাছত বহুতো ঘটনা-পৰিঘটনা সংঘটিত হৈছিল। এই বছৰ ভাৰতবৰ্ষই স্বাধীনতা লাভ কৰাৰ ৭৫ বছৰ সম্পূৰ্ণ হ'ল। এইখিনি সময়ত স্বাধীন ভাৰতত সংঘটিত হোৱা ঘটনাসমূহৰ ভিতৰত মাইলৰ খুঁটি স্বৰূপ কিছুমান ঘটনা তোমালোক, আমি সকলোৱে জনা উচিত। তেনে কিছুমান ঘটনা-পৰিঘটনা এনে ধৰণৰ—

ভাৰতৰ সংবিধান বলবৎ

আমাৰ দেশৰ সংবিধানখন দেশৰ সৰ্বোচ্চ আইন বা দেশৰ অভিভাৱক স্বৰূপ। আমাৰ দেশ এই সংবিধানৰ দ্বাৰা পৰিচালিত হয়। ১৯৪৯ চনৰ ২৬ নৱেম্বৰ তাৰিখে ভাৰতৰ সংবিধানখন গৃহীত হয় যদিও ১৯৫০ চনৰ ২৬ জানুৱাৰী তাৰিখৰ পৰাহে বলবৎ হয়। ড° বি আৰ আম্বেদকাৰক চেয়াৰমেন হিচাপে লৈ সংবিধানৰ খচৰা প্ৰস্তুত কমিটী গঠন হৈছিল। বিভিন্ন চৰকাৰী অনুষ্ঠানে মানি চলিবলগীয়া ক্ষমতা, কৰ্তব্য, পদ্ধতি ইত্যাদিৰ বিষয়ে আমাৰ সংবিধানত উল্লেখ আছে। ভাৰতীয় সংবিধানত মৌলিক অধিকাৰ, নিৰ্দেশাত্মক নীতি আৰু নাগৰিকৰ কৰ্তব্য সম্পৰ্কেও উল্লেখ আছে।

ভাৰতৰ প্ৰথম সাধাৰণ নিৰ্বাচন

১৯৫১-৫২ চনৰ কথা। আমাৰ দেশত প্ৰথম সাধাৰণ নিৰ্বাচন ১৯৫১ চনৰ ২৫ অক্টোবৰ তাৰিখৰ পৰা আৰম্ভ হৈছিল আৰু ১৯৫২ চনৰ ফেব্ৰুৱাৰীৰ ২১ তাৰিখলৈ চলিছিল। সেই সময়ত ২১ বছৰ বা তাৰ ওপৰৰ বয়সৰ সকলো লোকেই ভোটদানৰ অধিকাৰ

পাইছিল। ১৯৮৮ চনৰ পৰাহে এয়া ১৮ বছৰ কৰা হয়। প্ৰথম সাধাৰণ নিৰ্বাচনৰ অন্তত গণতান্ত্ৰিকভাৱে নিৰ্বাচিত এখন চৰকাৰক শাসনকাৰ্য্য চলোৱাৰ দায়িত্ব দিয়া হয়। ১৯৫১ চনৰ লোকপিয়ল অনুসৰি ৩৫ কোটি জনসংখ্যাৰ ১৭ কোটি লোকহে ভোটাৰ হিচাপে পঞ্জীয়ন হৈছিল। প্ৰথম সাধাৰণ নিৰ্বাচনৰ পাছত ১৯৫২ চনৰ ১৪ মে' তাৰিখে নতুন দিল্লীৰ ৰাষ্ট্ৰপতি ভৱনত পণ্ডিত জৱাহৰলাল নেহৰুৱে প্ৰধানমন্ত্ৰী আৰু ড° ৰাজেন্দ্ৰ প্ৰসাদে ৰাষ্ট্ৰপতি হিচাপে শপত গ্ৰহণ কৰে।

ভাৰতৰ পৰিকল্পনা আয়োগ গঠন

১৯৫০ চনৰ মাৰ্চ মাহৰ ১৫ তাৰিখে ভাৰতৰ পৰিকল্পনা আয়োগ গঠন হয়। ১৯৫১ চনৰ ১ এপ্ৰিল তাৰিখে প্ৰথম পঞ্চবাৰ্ষিক পৰিকল্পনা আৰম্ভ কৰা হয়। পঞ্চবাৰ্ষিক পৰিকল্পনাসমূহৰ মূল লক্ষ্য আছিল নাগৰিকৰ জীৱন ধাৰণৰ মান উন্নত কৰা। এইখিনিতে উল্লেখ কৰিব লাগিব যে ভাৰতৰ পৰিকল্পনা আয়োগ ২০১৪ চনত ভংগ কৰা হয়। বৰ্তমান পৰিকল্পনা আয়োগৰ পৰিবৰ্তে নিটি আয়োগ গঠন কৰা হৈছে।

আই.আই.টি. আৰু এইমছৰ স্থাপন

আমাৰ দেশত উচ্চ প্ৰযুক্তিগত শিক্ষাৰ অনুষ্ঠান-প্ৰতিষ্ঠান ১৯৫০ চনত স্থাপন কৰা হয়। সেই অনুষ্ঠান-প্ৰতিষ্ঠান স্থাপন কৰাৰ অন্তৰ্নিহিত উদ্দেশ্য আছিল দক্ষ বিজ্ঞানী, অভিযন্তা আৰু চিকিৎসক সৃষ্টি কৰা। সেই উদ্দেশ্যে ১৯৫১ চনত স্থাপিত খড়গপুৰ আইআইটি

নিবন্ধ

হ'ল ভাৰতৰ আটাইতকৈ পুৰণি আইআইটি। ১৯৫৬ চনত দিল্লীত প্ৰথম ভাৰতীয় আয়ুৰ্বিজ্ঞান প্ৰতিষ্ঠান (এইমছ) স্থাপিত হয়।

গোৱা, দমন আৰু ডিউৰ ভাৰতৰ সৈতে চামিলকৰণ

শিক্ষার্থীসকল, তোমালোকে নিশ্চয় জানা যে ১৯৬১ চনলৈ গোৱা ভাৰতৰ অংশ নাছিল। গোৱা পৰ্টুগালৰ অধীনতহে আছিল। ভাৰত চৰকাৰে ভাবিছিল যে পৰ্টুগালে গোৱা, দমন আৰু ডিউক নিজৰ অধীনৰ পৰা এৰি দিব, কিন্তু বাস্তৱত সেয়া সম্ভৱ হোৱা নাছিল। এক ধৰণৰ প্ৰতিবাদ সাব্যস্ত কৰিহে সেই অঞ্চলকেইটা ভাৰতে অধিগ্ৰহণ কৰিব পাৰিছিল। পৰ্টুগালৰ অধীনত থকা দাদৰা নগৰ হাভেলীয়ে সেই সময়তে নিজকে স্বাধীন বুলি ঘোষণা কৰিছিল।

চীনাৰ ভাৰত আক্ৰমণ

ৰিপাব্লিক চীনাৰ প্ৰতিষ্ঠাপক মাও জে ডঙে ১৯৬২ চনৰ অক্টোবৰ মাহত ভাৰতলৈ চীনা সৈন্য পঠিয়াইছিল।

চীনা সৈন্যই লাডাখত প্ৰবেশ কৰিছিল। সেই সময়ত ভাৰতীয় সৈন্য যুদ্ধৰ বাবে প্ৰস্তুত নাছিল। চীনাৰ আক্ৰমণৰ কথা তেওঁলোকে ভাবিবই পৰা নাছিল। চীনা সৈন্যদল যথেষ্ট শক্তিশালী আছিল। ভাৰতে সেইবাবে আমেৰিকাৰ সহায় ল'ব লগা হৈছিল। আমেৰিকাই যদিও ভাৰতলৈ সহায়ৰ হাত আগ বঢ়াইছিল, সেয়া যথেষ্ট নাছিল। সেই সময়ৰ ভাৰতৰ প্ৰধানমন্ত্ৰী জৱাহৰলাল নেহৰুৱে পুনৰবাৰ আমেৰিকাৰ সহায় বিচাৰিব লগা হ'ল। কিন্তু মাৰে ১৯৬২ চনৰ নৱেম্বৰ মাহৰ ২১ তাৰিখে যুদ্ধ বিৰতি ঘোষণা কৰে।

সেউজ বিপ্লৱ

ষাঠিৰ দশকৰ এটা উল্লেখযোগ্য ঘটনা আছিল সেউজ বিপ্লৱ। সেই সেউজ বিপ্লৱৰ নেতৃত্ব প্ৰদান কৰিছিল প্ৰখ্যাত বিজ্ঞানী এমএছ স্বামীনাথনে। স্বামীনাথনৰ প্ৰচেষ্টাত খাদ্যৰ অভাৱত থকা দেশ এখন খাদ্য সামগ্ৰীৰে পৰিপূৰ্ণ দেশ এখনলৈ পৰিবৰ্তিত হ'ল। আনকি ভাৰতবৰ্ষই খাদ্য সামগ্ৰী ৰপ্তানি কৰিব পৰা পৰিস্থিতি এটাৰো সৃষ্টি হ'ল। সেই পৰিবৰ্তন কঢ়িয়াই অনাত সহায় কৰিলে উচ্চ উৎপাদন ক্ষমতাসম্পন্ন বীজৰ ব্যৱহাৰ, পৰ্যাপ্ত জলসিঞ্চন ব্যৱস্থা, কীটনাশক দ্ৰব্যৰ প্ৰয়োগ ইত্যাদিয়ে। ১৯৬৭-৬৮ চনৰ সময়ছোৱাতে কৃষি পদ্ধতিৰ উন্নীতকৰণ সম্পৰ্কীয় ভালেখিনি কাম সমাধা হৈছিল। চাউল, গম, ঘেঁহু আদিৰ উৎপাদন বৃদ্ধি হৈছিল। কৃষি উৎপাদন বৃদ্ধিৰ সেই সমগ্ৰ প্ৰক্ৰিয়াটোকে সেউজ বিপ্লৱ বোলা হয়।

ভাৰত-পাকিস্তান যুদ্ধ

১৯৪৭ চনৰ দেশ বিভাজনৰ পাছত পূৰ্ব বংগ পাকিস্তানৰে এটা অংশ আছিল। সেই ভূভাগক পূব পাকিস্তান বুলি কোৱা হৈছিল। পূব পাকিস্তান সেই সময়ত পশ্চিম পাকিস্তানৰ তলতীয়া হৈ থাকিবলগীয়া হৈছিল আৰু পূব পাকিস্তানৰ লোকৰ বিশেষ অধিকাৰ নাছিল। পূৰ্ব বংগৰ লোকসকল সাংস্কৃতিক, আৰ্থিক তথা আন বহু কথাত পাকিস্তানৰ লোকসকলৰ পৰা পৃথক আছিল। এই সকলোবিলাক কথাক ভিত্তি কৰি পূব পাকিস্তানে স্বাধীনতা বিচাৰিছিল। স্বাধীনতা প্ৰয়াসী লোকসকলৰ নেতৃত্ব দিছিল শ্বেখ মুজিবুৰ ৰহমানে।

এই আন্দোলন তথা ৰায়তক দমন কৰিবলৈ পাকিস্তান চৰকাৰে কঠোৰ নীতি অৱলম্বন কৰিছিল। লক্ষ লক্ষ বঙালী লোকে নিৰাপত্তা বিচাৰি ভাৰতলৈ আহিছিল, সেই ক্ষেত্ৰত ভাৰতে মুজিবুৰ ৰহমান নেতৃত্বাধীন লিবাৰেছন ফ্ৰন্টৰ সৈতে লগ লাগি সহায়ৰ হাত আগ বঢ়ালে। যাৰ ফলত পাকিস্তানে ভাৰতক আক্ৰমণ কৰিলে। সেয়া ১৯৭১ চনৰ কথা। সেই যুদ্ধক ভাৰত-পাকিস্তানৰ যুদ্ধ বোলা হয়। এই যুদ্ধত ভাৰত আৰু পূব-পাকিস্তানৰ সন্মিলিত বাহিনীয়ে জয়লাভ কৰে।

(ফ্ৰেমশঃ)

তেজপিয়াৰ ৰং

■ সুজিৎ কুমাৰ নেওগ

তেজপিয়া সৰীসৃপ শ্ৰেণীৰ অন্তৰ্গত এবিধ মাংসভোজী প্ৰাণী। ইয়াৰ বৈজ্ঞানিক নাম ট্ৰাইচেৰাছ মেলেৰি (*Triceros melleri*), গড় ওজন ৪০৮ গ্ৰাম আৰু দৈৰ্ঘ্য গড়ে ২১ ইঞ্চি। ইয়াৰ গড় আয়ুস প্ৰায় ১২ বছৰ। এই সৰীসৃপবিধ ভাৰত, আফ্ৰিকা, মাদাগাস্কাৰ, দক্ষিণ ইউৰোপ, দক্ষিণ এছিয়া, শ্ৰীলংকা আদিত পোৱা যায়। ইহঁতে সাধাৰণতে মৰুভূমি নাইবা বৰ্ষাৰণ্যত বসবাস কৰে।

তেজপিয়াৰ কিছুমান বিশেষ চাৰিত্ৰিক বৈশিষ্ট্য আছে। ইয়াৰ ভিতৰত শৰীৰৰ ৰং পৰিবৰ্তন কৰিব পৰাটো বিশেষভাৱে উল্লেখযোগ্য। সাধাৰণতে গছত থকা তেজপিয়াৰ ৰং সেউজীয়া আৰু মৰুভূমিত থকাবিলাকৰ ৰং মুগা হয়। কিন্তু ভিন্ন পৰিস্থিতিসাপেক্ষে ইহঁতে নিজৰ ছালৰ ৰং সলনি কৰে। ই যি পৰিবেশত থাকে সেই পৰিবেশৰ সৈতে খাপ খোৱাকৈ শৰীৰৰ উষ্ণতা নিয়ন্ত্ৰণ কৰিবৰ বাবে গাৰ ৰং সলায়। যেনে, ঠাণ্ডা পালে তাপ শোষণ কৰিবৰ বাবে শৰীৰৰ ৰং ক'লা কৰে। আনহাতে বেছি গৰম পালে সূৰ্য্যৰ পোহৰৰ প্ৰতিফলনৰ বাবে শৰীৰৰ ৰং পাতল কৰে। ইয়াৰ উপৰি মনোভাব প্ৰকাশ আৰু অন্য তেজপিয়াৰ সৈতে যোগাযোগ তথা প্ৰজননৰ আগ মুহূৰ্ত্ততে ইহঁতে শৰীৰৰ ৰং সলনি কৰে।

তেজপিয়াইনো কেনেদৰে নিজৰ শৰীৰৰ ৰং পৰিবৰ্তন কৰিব পাৰে? তেজপিয়াৰ ছালৰ আটাইতকৈ বাহিৰৰ তৰপটো স্ফচ্ছ। ইয়াৰ তলত ছালৰ কেইবাটাও তৰপ থাকে যিবোৰ ক্ৰমেট'ফ'ৰ (*Chromatophore*) নামৰ বিশেষ কোষেৰে গঠিত। প্ৰত্যেক তৰপৰ ক্ৰমেট'ফ'ৰবিলাক ভিন্ন প্ৰকৃতিৰ ৰঞ্জক পদাৰ্থৰ (*pigment*) মোনাৰে ভৰি থাকে। আটাইতকৈ গভীৰৰ তৰপটো মুগা ৰঙৰ মেলানিনেৰে ভৰি থাকে। (মেলানিন নামৰ ৰঞ্জক পদাৰ্থবিধেই মানুহৰ ছালৰ ৰং প্ৰদান কৰে।) তাৰ ওপৰৰ তৰপটোত নীলা ৰঞ্জক পদাৰ্থ থাকে যি নীলা আৰু বগা পোহৰ প্ৰতিফলিত কৰে। এই তৰপকেইটাৰ ওপৰৰ

তৰপটোৰ কোষত হালধীয়া আৰু ৰঙা ৰঞ্জক পদাৰ্থ থাকে। সাধাৰণতে, ৰঞ্জক পদাৰ্থবিলাক কোষৰ ভিতৰৰ সৰু সৰু মোনাত আবদ্ধ হৈ থাকে। কিন্তু যেতিয়া এটা তেজপিয়াৰ শৰীৰৰ উষ্ণতা বা মনোভাব (*mood*) সলনি হয়, তেতিয়া ইয়াৰ স্নায়ুতন্ত্ৰই ক্ৰমেট'ফ'ৰবিলাকক খোল খাবলৈ বা বন্ধ হ'বলৈ নিৰ্দেশ দিয়ে। ইয়াৰ ফলত বিভিন্ন কোষৰ পৰা ৰঞ্জক পদাৰ্থবিলাক মুকলি হৈ কোষৰ ৰং সলনি কৰে। ছালৰ আটাইকেইটা তৰপত থকা বিভিন্ন কোষৰ সলনি হোৱা ভিন্ন ৰঙৰ বাবে তেজপিয়াই বেলেগ বেলেগ ধৰণৰ ৰং প্ৰদৰ্শন কৰিব পাৰে। উদাহৰণস্বৰূপে, উত্তেজিত অৱস্থাত তেজপিয়া এটাই বাকী সকলো কোষক বাধা দি ৰঙা ৰঞ্জক পদাৰ্থেৰে ভৰি থকা কোষক সম্পূৰ্ণৰূপে খোল খাবলৈ দিয়ে, সেয়েহে তেনে অৱস্থাত ইয়াৰ ছালৰ ৰং ৰঙা হয়। আনহাতে, কেতিয়াবা নীলা আৰু ৰঙা ৰঞ্জক পদাৰ্থ মিহলি হৈ তেজপিয়াৰ ছালৰ ৰং বেঙুনীয়া হয়। কোষৰ এই ভিন্ন তৰপবিলাকৰ সহায়ত কিছুমান তেজপিয়াই ৰঙা, গুলপীয়া, হালধীয়া, নীলা, সেউজীয়া আৰু মুগা ৰঙৰ একোটা চিক্‌মিকীয়া পোহৰৰ শৃংখলা প্ৰদৰ্শিত কৰিব পাৰে।

পৃথিৱীত প্ৰায় ১৫০ৰ অধিক তেজপিয়াৰ প্ৰজাতি আছে আৰু ইয়াৰে কিছুমান বিলুপ্তিৰ পথত। আশ্চৰ্য্যজনকভাৱে তেজপিয়াৰ দুয়োটা চকুৰে একে সময়তে দুটা ভিন্ন দিশত চাব পাৰে। সেয়েহে ইহঁতৰ মগজুৰে চাৰিওকাষৰ পৰিবেশ ভালদৰে বিশ্লেষণ কৰিব পাৰে। ❖

১০০টা সংখ্যা, ১০০টা বেটুপাত

১০০টা সংখ্যা, ১০০টা বেটুপাত

১০০টা সংখ্যা, ১০০টা বেটুপাত

শৈশৱ আৰু প্ৰেৰণা

■ ড° ধৰণী ধৰ গোস্বামী

মৰমৰ ছাত্ৰ-ছাত্ৰীসকল,

আশাকৰোঁ তোমালোক ভালে-কুশলে আছা। দুবছৰ ক'ভিড-১৯ অতিমাৰীৰ পাছত এইবাৰ ভালদৰে দুৰ্গা পূজাও পাৰ হ'ল। পূজা, বিহু এইবোৰ উৎসৱ-পাৰ্বণ বছৰে বছৰে যথা সময়ত আহি থাকিব, সময়-সুযোগ আৰু সুবিধা অনুসৰি এইবোৰত অংশগ্ৰহণ কৰিবা। কাৰণ উৎসৱ-পাৰ্বণে মন আনন্দময় কৰি তোলে। কিন্তু তোমালোকৰ মুখ্য উদ্দেশ্য হ'ল অধ্যয়ন। জীৱনৰ এয়া আৰম্ভণিহে তোমালোকৰ। সেয়েহে বাল্যকালৰ এই সময়খিনি তোমালোকৰ বাবে বৰ গুৰুত্বপূৰ্ণ। কথাটো মনত ৰাখিবা।

আজি তোমালোকক মই দুটিমান কথা ক'ম বুলি ভাবিছোঁ। প্ৰথমতে অষ্ট্ৰেলিয়াৰ এটি সৰু ল'ৰা 'বব'ৰ কথাৰে আৰম্ভ কৰিব খুজিছোঁ। বব তোমালোকৰ বয়সৰে হ'ব। ভিতৰুৱা গাঁৱৰ ল'ৰা ববে ভাবিছিল যে অলিম্পিকত দৌৰ প্ৰতিযোগিতাত সি অংশগ্ৰহণ কৰিব। কিন্তু গাঁওখনত কোনো ধৰণৰ খেলপথাৰ নাছিল, কোনো খেল জনা ব্যক্তিও নাছিল। আছিল মাত্ৰ ৰেল লাইনৰ লগত সমান্তৰালকৈ যোৱা এটি গ্ৰাম্য পথ। গাঁওখনলৈ পুৱা ৭ বজাত এখন ৰেলগাড়ী আহে আৰু ৭ বাজি ৫ মিনিট যোৱাত ষ্টেছন এৰে। সেই ৰেলগাড়ীখনকে লক্ষ্য কৰি অবুজন চিন্তৰ বালক ৮ বছৰীয়া ববে দৌৰাৰ প্ৰতিযোগিতা আৰম্ভ কৰিলে। ৰেলৰ লগত ববে যেতিয়া প্ৰথম দৌৰা আৰম্ভ কৰিছিল তেতিয়া বব বহু পাছত আৰু ৰেলখন বহু আগত। প্ৰায় চাৰি বছৰমান পাছত ৰেলখন আৰু ববে সমান সমান গতিত যাবলৈ ধৰিলে। আৰু কেইবছৰমান যোৱাৰ পাছত বব বহু আগত আৰু ৰেলখন বহু পাছত অৰ্থাৎ ৰেলৰ গতিতকৈ ববৰ দৌৰাৰ গতি ক্ষিপ্ৰতৰ হ'ল। সেই বছৰতে ববে মেট্ৰিকো অলিম্পিকত যোগদান কৰি

১০০ মিটাৰ দৌৰত প্ৰথম হৈ স্বৰ্ণ পদকেৰে মাতৃভূমি অষ্ট্ৰেলিয়াক উজলাইছিল। গতিকে ববৰ দৰে লক্ষ্য স্থিৰ কৰিবা। লক্ষ্য থাকিলে দৃষ্টি নেহেৰায়, দৃষ্টি থাকিলে লক্ষ্য নেহেৰায়।

তোমালোকে এতিয়াৰ পৰা জীৱনত এটি লক্ষ্য স্থিৰ কৰি আগ বাঢ়ি যাবা। কাৰণ, লক্ষ্যহীন জীৱন বঠাহীন নাৱৰ দৰে। এই লক্ষ্যত উপনীত হ'বলৈ প্ৰাণটাকি চেপ্টা কৰিছা,

কিন্তু লক্ষ্যত উপনীত হ'বলৈ পৰা নাই। চিন্তা নকৰিবা, হতাশো নহ'বা। সংগ্ৰাম কৰি এই পৃথিৱীত বাচি থকাৰ বহুতো পথ আছে। মাত্ৰ সাহস নেহেৰুৱাবা। তোমালোকে বিল গেইট্ছৰ নাম নিশ্চয় শুনিছা! তেওঁ মাইক্ৰ'ছফটৰ স্বত্বাধিকাৰী। কেই বছৰমানৰ আগতে এদিন বিল গেইট্ছে তেওঁৰ কৰ্মচাৰীসকলক উদ্দেশ্য কৰি কৈছিল—“মোৰ মৰমৰ কৰ্মচাৰীসকল, বহুদিনৰ পৰা মই আপোনালোকক এটি কথা ক'ম ক'ম বুলি ভাবি আছিলোঁ। আজি আপোনালোকক ক'বলৈ ওলাইছোঁ। মোৰ বাল্যকালৰ কথা। যেতিয়া মই নৱম-দশম শ্ৰেণীৰ ছাত্ৰ আছিলোঁ, শ্ৰেণীৰ ছয়মাহিলি আৰু বছৰেকীয়া পৰীক্ষাসমূহত বিশেষকৈ গণিত বিষয়ত মই প্ৰায়ে কম নম্বৰ পাইছিলোঁ। মোৰ এজন বন্ধুৱে গণিত বিষয়ত সদায় সৰহ নম্বৰ পাইছিল। ইয়াকে লৈ মোৰ পিতাই মোক সদায় তিৰস্কাৰ কৰিছিল, গালি পাৰিছিল। প্ৰায়ে মোৰ গণিতত সৰহ নম্বৰ পোৱা বন্ধুজনৰ প্ৰসংগ টানি আনিছিল।

“বন্ধুসকল, মোৰ সৈতে একেলগে পঢ়া গণিতত সৰহ নম্বৰ পোৱা সেই বন্ধুজন আজি এজন অভিজ্ঞ

নিবন্ধ

হিচাপে আমাৰ কাৰ্য্যালয়ত কৰ্মৰত আৰু মই এই সমগ্ৰ সংস্থাটোৰ গৰাকী।”

মৰমৰ ছাত্ৰী-ছাত্ৰীসকল, এতিয়া বুজি পালানে কিমান কষ্ট আৰু ত্যাগ স্বীকাৰ কৰি বিল গেইটছে এই অৱস্থাত উপনীত হ'ল।

তোমালোকক আৰু মাত্ৰ পৃথিৱীৰ এজন বিখ্যাত সাহিত্যিকৰ বাল্যকালৰ কাহিনী ক'বলৈ ওলাইছে।

তেওঁৰ নাম গী দ্য মোপাঁছ। ফৰাচী সাহিত্যিক। মাত্ৰ দহ বছৰ বয়সৰ মোপাঁছই এদিন মাকক ক'লে—

ঃ মা ! মই লেখক হ'ব বিচাৰোঁ।

ঃ কিয় বাছা ! মানুহে পঢ়া-শুনা কৰি চিকিৎসক হয়, অভিযন্তা হয়, উকীল হয়।

ঃ মা ! মোৰ সেইবোৰ হ'বৰ ইচ্ছা নাই।

ঃ কিয় বাছা !

ঃ মা ! চিকিৎসক হৈ মই মানুহৰ অসুখ-বিসুখক মূলধন হিচাপে লৈ জীৱিকা অৰ্জন কৰিব নোখোজেঁ। তেনেদৰে উকীল হৈও কাৰ্জিয়া-পেঁচালক গুৰুত্ব দি জীৱিকা অৰ্জন কৰিব নোৱাৰোঁ। সেইবাবে, মা মই লেখক হ'ব খুজিছোঁ।

ঃ ঠিক আছে ! এদিন মই মোৰ এজন বন্ধু বিখ্যাত সাহিত্যিক ফ্লেবোয়াৰৰ ওচৰলৈ লৈ যাম। তেওঁ তোক লেখক হোৱাৰ বাবে প্ৰয়োজনীয় দিহা-পৰামৰ্শ দিব পাৰিব।

মোপাঁছৰ মাকে এদিন মোপাঁছক তেওঁৰ বাল্যবন্ধু ফ্লেবোয়াৰৰ ওচৰলৈ লৈ গ'ল আৰু ক'লে— “ভৱিষ্যতে মোৰ ল'ৰা আপোনাৰ দৰে লেখক হ'ব বিচাৰিছে, আপুনি তাক অলপ দিহা-পৰামৰ্শ দিয়ক, যাতে সি আগ বাঢ়ি যাব পাৰে।”

মোপাঁছৰ গা-মূৰ পিহি ফ্লেবোয়াৰে ক'লে— “তুমি দুই-তিনিদিনমানৰ পাছত মোৰ ওচৰলৈ আহিবা, মই তোমাক সকলো কথা বুজাই ক'ম। আজি মই বৰ ব্যস্ত হৈ আছোঁ।”

দুই-তিনিদিনমানৰ পাছত মোপাঁছই অকলে অকলে ফ্লেবোয়াৰৰ ওচৰলৈ গ'ল। প্ৰথমে চিনি নাপালেও

মাকৰ পৰিচয় দিয়াত ফ্লেবোয়াৰে মোপাঁছক চিনি পালে। সেই সময়তো, তেওঁ বৰ ব্যস্ত থকা হেতুকে আলমাৰিৰ পৰা এখন কিতাপ উলিয়াই কম বয়সীয়া অবুজন চিত্ৰৰ বালক মোপাঁছক দি ক'লে—

“লোৱা, এইখন মুখস্থ কৰিলে তুমি লেখক হ'ব পাৰিবা। কিতাপখন মুখস্থ হ'লে তুমি মোৰ ওচৰলৈ আহিবা।”

মোপাঁছই পৰম আনন্দেৰে কিতাপখন হাতত লৈ, ফ্লেবোয়াৰক নমস্কাৰ জনাই ঘৰলৈ ঘূৰি আহিল। তিনি মাহৰ অন্তত সেই গ্ৰন্থখন সম্পূৰ্ণভাৱে মুখস্থ কৰি এদিন পুনৰ মোপাঁছ ফ্লেবোয়াৰৰ ওচৰলৈ গ'ল। মোপাঁছক দেখি ফ্লেবোয়াৰে সুধিলে—

ঃ তুমি ক'ৰ পৰা আহিছা ?

ঃ তিনিমাহৰ আগতে মই আপোনাৰ ওচৰলৈ আহিছিলোঁ, মহাশয়। তেতিয়া আপুনি কৈছিল যে— এই কিতাপখন মুখস্থ কৰিলে মই লেখক হ'ব পাৰিম, আজি এই কিতাপখন মই মুখস্থ কৰি আহিছোঁ।

ঃ চাওঁ ! কি কিতাপ দিছিলোঁ তোমাক ?

মোপাঁছৰ হাতৰ পৰা কিতাপখন নি চাই হতবাক হ'ল ফ্লেবোয়াৰ। কাৰণ সেইখন আছিল এখন অভিধান। গুৰুৰ বাক্য, বেদবাক্য বুলি ভাবি মোপাঁছই দিন-ৰাতি একাকাৰ কৰি সেই অভিধানখনকেই মুখস্থ কৰি পেলাইছিল।

ছাত্ৰ-ছাত্ৰীসকল ! বুজি পালানে এজন সফল লেখক হ'বলৈ মোপাঁছই কি কৰা নাছিল ? এজন সফল লেখক হোৱাৰ যি লক্ষ্য আগত ৰাখি মোপাঁছ জীৱন যুদ্ধত নামিছিল—অৱশেষত সেই যুদ্ধ জয় কৰিব পাৰিছিল, একমাত্ৰ ধৈৰ্য আৰু অধ্যৱসায়ৰ জৰিয়তে।

নিবন্ধ

তোমালোকে জানা এতিয়া প্ৰযুক্তিবিদ্যাৰ যুগ। পৰিবৰ্তনৰ যুগ। গোলকীকৰণৰ যুগ। এই গোলকীকৰণৰ যুগত আমি আগ বাঢ়ি যাব লাগিব। সময়ৰ লগত খোজ মিলাই অগ্ৰসৰ হ'ব লাগিব। বিশিষ্ট চিন্তাবিদ আৰ্নল্ড টয়নবিয়ে কৈছিল—“যিটো জাতি, যিটো সংস্কৃতিয়ে পৰিবৰ্তনৰ লগত খোজ মিলাই আগ বাঢ়ি যাব নোৱাৰে, সেই জাতি, সেই সংস্কৃতি ইতিহাসৰ বুকুত হেৰাই যায়।”

আমি ইতিহাসৰ বুকুত হেৰাই যাবলৈ জন্ম লাভ কৰা নাই। মানুহ ধ্বংস হৈ যাব পাৰে, ই কেতিয়াও কাৰো লগত আপোচ নকৰে। বিখ্যাত আমেৰিকান লেখক হেনৰী ডেভিদ থৰোৱে কৈছিল—“মানুহ পৃথিৱীলৈ আহিছে কৃতকাৰ্য্যতা লাভ কৰিবলৈ, অকৃতকাৰ্য্য হ'বলৈ এই পৃথিৱীত জন্ম লোৱা নাই।”

পৃথিৱীত মানৱ জীৱন বৰ দুৰ্লভ। আমাৰ গুৰুজনায়ো কৈছিল—“ধন্য ধন্য কলিকাল, ধন্য নৰতনু ভাল, ধন্য ধন্য ভাৰত বৰিষে।” আমাৰ অসমৰ বনফুলৰ কবি যতীন্দ্ৰনাথ দুৱৰাদেৱে এটি কবিতাত লিখিছিল—

“এই পৃথিৱীত এটি মাত্ৰ সাঁচ

আন সকলোটি তেনেই ভুল।

এবাৰ মৰিলে সৃষ্টিৰ বুকুত

নুফুলে দুনাই জীৱন ফুল।”

সঁচাকৈ, এই জীৱন ফুল পৃথিৱীত দুনাই কেতিয়াও নুফুলে। সেইবাবে, তোমালোকে এই কম সময়ৰ জীৱনত, প্ৰতিটো মিনিট, প্ৰতিটো ছেকেণ্ড বৰ পৰিকল্পিতভাৱে ব্যৱহাৰ কৰিবা। এক মিনিট সময়ো অপব্যয় নকৰিবা। বোৱঁতী ব্ৰহ্মপুত্ৰ নদীত আজি

ৰাতিপুৱা তুমি যিখিনি পানী দেখিছা, সেইখিনি পানী কাইলৈ ৰাতিপুৱা পুনৰ নেদেখা। সময়ো তেনেকুৱাই। আমাৰ অসমৰ স্বনামধন্য সাহিত্যিক, বোলছবি পৰিচালক প্ৰয়াত ড° ভবেন্দ্ৰনাথ শইকীয়াদেৱে সময়ৰ বৰ সৎ ব্যৱহাৰ কৰিছিল। শইকীয়া ছাৰ আমাৰ প্ৰতিজন অসমীয়াৰে এজন আদৰ্শ ব্যক্তি। ছাৰৰ ‘জীৱন বৃত্ত’ নামৰ এখন আত্মজীৱনী আছে। সেইখন পঢ়িবা। উপাদেয় গ্ৰন্থ।

মৰমৰ ছাত্ৰ-ছাত্ৰীসকল! জীৱনটোক সুন্দৰকৈ সজোৱাই হৈছে মানুহৰ লক্ষ্য। ইয়াৰ বাবে আমাক দুটা বস্তুৰ প্ৰয়োজন—শাৰীৰিক সজীৱতা আৰু মানসিক সজীৱতা।

শাৰীৰিক সজীৱতা লাভ কৰিবলৈ সদায় ব্যায়াম, যোগাসন, খোজ কঢ়া আদি কাম কৰিবা। তেতিয়া শৰীৰ ভালে থাকিব। দেহা থাকিলেহে বেহা। মনত ৰাখিবা, সুস্থ শৰীৰতহে সুস্থ মনে বাহ লয়।

মানসিক সজীৱতা লাভ কৰিবলৈ গ্ৰন্থ অধ্যয়ন আৰু সজ আলোচনা কৰিবা। কিতাপ পঢ়াৰ অভ্যাস এতিয়াৰে পৰা গঢ়ি তুলিবা।

বহু হাজাৰ বছৰ আগতে, বিশ্ববন্দিত গ্ৰীক দাৰ্শনিক ছক্ৰেটিছে গ্ৰীচৰ ৰাস্তাই-ঘাটে জ্ঞানগৰ্ভ বাণী বিলাই কৈ ফুৰিছিল—“তোমালোক ভাল হোৱা, সৎ হোৱা, মানুহ হোৱা।” সেই পুণ্য শ্লোক ব্যক্তিজনৰ লগত সুৰ মিলাই আমিও তোমালোকক ক'ব খুজিছোঁ—“তোমালোক ভাল হোৱা, সৎ হোৱা, মানুহ হোৱা, ভগৱানে তোমালোকৰ মংগল কৰিব।” ❖

তোমালোকৰ বাবে প্ৰশ্ন (নৱেম্বৰ সংখ্যা)

১। চলিত ৰাষ্ট্ৰীয় ক্ৰীড়াত মহিলাৰ ১০০ মিটাৰ ফ্ৰীষ্টাইলত কোনে স্বৰ্ণপদক অৰ্জন কৰে? ২। অস্কাৰলৈ মনোনীত গুজৰাটী ছবি ‘চেঙ্লো শ্ব’ৰ এগৰাকী শিশু শিল্পীৰ ২ অঙ্কবৰত অকাল মৃত্যু হয়। তেওঁ কোন? ৩। সদ্যসমাপ্ত ৰাষ্ট্ৰীয় ক্ৰীড়াত অসমে কিমানটা সোণৰ পদক অৰ্জন কৰে? ৪। বিখ্যাত ‘লিচু পুখুৰী’ অসমৰ কোন ঠাইত অৱস্থিত? ৫। এক কেলেণ্ডাৰ বৰ্ষত আন্তঃৰাষ্ট্ৰীয় ক্ৰিকেটত সৰ্বাধিক খেলত কোনখন দেশে জয় অৰ্জন কৰিছে?

Did You Know ?

The Judean date palm tree is a special kind of tree grown in Judea, Israel. It became extinct 2000 years ago and was brought back to life by two women scientists in 2005 - Dr. Sarah Sallon and Dr. Elaine Solowey.

In Biblical times, the Judean date palm was known for its medicinal properties. The dates were very famous. They were praised in the Bible and the Quran for their diverse qualities. The plant had such significance that it even featured on ancient coins. Changes in weather and growing conditions along with human activities are likely to be blamed for the extinction of the Judean date palm in the middle age.

In the mid-1900s, archaeologists discovered date palm seeds which were stored in an ancient jar in Masada. The dry and arid climate was enough to preserve these seeds for 2000 years. The seeds were held in storage for 40 years at Bar-Ilan University.

Dr Sarah Sallon, who was originally trained as a pediatric gastroenterologist founded the Natural Medicine Research Center at Hadassah in 1995 in order to investigate healing in general and the healing potential of nature in particular. On the other hand, Dr. Elaine Solowey is the Director of

The Judean Date Palm

■ Bhaktimala Saikia

the Center for Sustainable Agriculture at the Arava Institute for Environmental Studies. Her current research covers a wide range of subjects from the study of endangered medicinal herbs to the search for plants that can be grown in marginal and arid areas. In 2005, both Sarah and Elaine tried to grow some of the date palm seeds. Sarah asked Elaine to grow this plant. It took the latter quite a while to figure out how she was going to sprout the seeds. But it seemed to her that the first step would be to hydrate them slowly. She had a bottle warmer in those days. She put the seeds in the bottle warmer and waited, not expecting much to happen. Few weeks later, one of those seeds sprouted. That was the oldest tree to be successfully germinated. They named it “Methuselah”. Trees are like humans. The pollen from a male tree is needed to pollinate the flowers of a female plant. As Methuselah was a male Judean date palm, so the team of scientists planted few more seeds from those ancient seeds unearthed from the ruins to propagate a female tree. And six grew, out of which two were female. They named them Hannah and Judith. In 2020, Hannah became the first Judean date palm tree, resurrected from the dust of ancient seeds, to bear fruit. The fruit is being researched for its nutritional value. It is believed that out of changes from natural weather shifts new life can grow again.

Sarah and Elaine’s resolve to germinate the ancient seeds has brought this once extinct biblical fruit back to life. ❖

The Merchant of Venice

■ Priom Saikia

(Continued from October Issue, 2022)

In Belmont, Bassanio is ready to choose a box out of the three, one of which contains Portia's portrait. Success in this quest will make him an eligible groom for Portia. However, Portia tries to delay Bassanio as she feels that she will lose his company if he fails to select the correct box. But Bassanio is in a hurry as he does not want to prolong their marriage anymore.

Portia wants music to be played when Bassanio makes his choice. She also compares him with the Greek demigod, Hercules. As he proceeds towards his quest, he carefully examines the three boxes. He rejects the gold box because he feels that the world is still focused on ornament and it doesn't reflect Portia's image. Furthermore, he rejects the silver box considering it to be too pale and boring. Finally, he selects the lead box. When he opens the box, the portrait of Portia is revealed along with a poem congratulating him on his success. Thus, Bassanio has won Portia's hand in marriage.

Bassanio's successful choice seems inevitable and brings the drama of the caskets to an end. Bassanio's excellence is made clear in his ability to select the correct box. Both of them express their happiness and Portia presents Bassanio with a ring that he must never part with. The removal of the

ring will signify the end of his love with her.

Bassanio's friend Gratiano, who accompanied him, confesses his love for Nerrisa, Portia's lady-in-waiting. They also suggest a double wedding where both the couples get united together. During this happy moment, Lorenzo and Jessica arrive with a letter written by Antonio. In this letter, Antonio reveals about the misfortune that all his ships are lost. This revelation leads to the latter part of the bargain where Shylock would get a pound of Antonio's flesh if he fails to return the money.

This news provokes a sense of guilt in Bassanio which compels Portia to make an offer to resolve the problem by paying twenty times the sum. However, Jessica is in constant worry about the situation as she is certain that her father is more interested in revenge than in money. Bassanio reads out the letter where he asks for a brief reunion before he takes his last breath. Portia makes her husband leave immediately and help his friend; thus, Bassanio leaves for Venice. ❖

Contd...

Save Soil Movement

■ Jiri Barman

Introduction:

Save Soil is a global movement launched by Sadhguru to address the soil crisis by bringing together people from around the world to stand up for soil health and supporting leaders of all nations to institute national policies and actions towards increasing the organic content in cultivable soil.

The journey began in London on 21.03.2022 and ended in Southern India. Sadhguru has passed through 27 nations in Europe, Central Asia and the Middle East. He embarked on 100 days motorcycle journey crossing 30,000 k.m. The main motive of the movement was to increase awareness about deteriorating soil health.

Something about soil:

1. Magic of soil:

The only magic material that turns death into life is soil. The Save Soil movement is about bringing humanity together to keep the magic of soil alive.

2. Soil is sand and organic matter:

There is a common misconception that soil is a bunch of minerals and rock dust. But it is a complex symbiotic system of organic matter, minerals, gases; liquids and living organism that together support life. Soil is the foundation of almost all life on this planet.

3. 87% of life on earth depends on soil:

One teaspoon of soil contains more living organisms than there are people on this planet.

Soil supports the entire food chain and ecosystem. The richness of organic content in soil sustains all other dependent life,

including human life. In fact, the very word 'human' comes from the Latin word 'humus'.

4. Carbon stored in soil is 3 times that in living plants:

After oceans, soil is the largest carbon stock in the world. The soil which is rich in organic content traps and stores CO_2 . On the other hand, land that is ploughed and left to dry up and die releases the same CO_2 into the atmosphere.

5. The water stored in soil represents about 65% of fresh water:

Soil is the largest water stock on the planet. 90% of the water needed for agriculture comes from soil. Soil diversity plays a big role in purifying water that seeps into soil.

6. Soil also plays an important role in keeping the air clean:

Soil microbes have a proven ability to

Environment

absorb air pollutants. The trees, plants, shrubs and grasses that soil hosts are the lungs of the earth, which provide us with vital oxygen and absorb excess CO_2 .

7. 95% of our food comes from precious top soil:

Healthy soil leads to healthy food products. Healthy soil supplies the essential nutrients, water and oxygen so that plants can grow and flourish.

The crisis:

Lack of organic contents turns soil into sand, leading to food crisis, water scarcity, loss of biodiversity, climate change, loss of livelihood, conflicts and migrations etc. 52% of agricultural soils of the world are already degraded. The UN agencies are saying that, we have soil left only for approximately 80-100 harvests, which means another 40-60 years of agriculture.

The solution:

The solution is to bring back at least 3-6% organic content in the soil. To enrich soil by increasing organic content, we need two things. One is plant litter and another is animal waste. Further bringing the land under the shade of vegetation also enriches soil.

The plan:

Soil health needs supportive policies in every nation. To frame enforceable policies, supports from people of all nations are required otherwise governments of nations will not make any policies. For peoples' support, there must be awareness about soil health among the people of the world. That is why; the goal of the movement is to take the message to the 4 billion people of the world so that every government of the world takes initiatives towards policy making for soil enrichment.

To ensure soil health, collective

participations of all citizens is needed, which can only be ensured by adopting the necessary policies in every nation of the world.

What can be done by a common man to support this movement?

1. Write a Letter to Our Leaders

We can send letters to our leaders and let our voice be heard to Save Soil for generations to come.

2. Talk About Soil:

We can help the world understand the soil crisis by sharing on social media

3. Pledge Your Support

We can make a commitment to garner others' support to Save Soil.

4. Save Soil Toolkit:

We can find materials to share about Save Soil by visiting the website savesoil.org.

5. Activity of the Day:

We can help the world understand the soil crisis on social media.

6. Follow the save Soil Movement:

We can share using #Savesoil in twitter and other social media about update of the save soil movement.

Conclusion:

74 nations including India have declared support to Save Soil and save soil policies will be implemented in those nations.

NOTE : I have compiled and written this article by going through the website savesoil.org.

Hereby, I place a request before all of you – please visit the website savesoil.org so that we can increase our awareness about the crisis and the solution. Before visiting the website, I never knew that enriched soil can be the solution to so many environmental issues. ❖

চুড'কু

তলৰ আকৃতি এটাৰ ৯টা শাৰী আৰু ৯টা স্তম্ভৰ লগতে প্ৰতিটো বৰ্গক্ষেত্ৰত ১ৰ পৰা ৯লৈ সংখ্যাকেইটা এবাৰকৈহে বহিব।

চুড'কু ১৮৭

	7						2	1
8							9	6
4			9	7			3	
					2			
	3	6	1					9
5							3	
					9		1	
3		5		8				
1				3		9	8	

চুড'কু ১৮৬

1	3	5	2	9	6	8	4	7
9	4	8	7	3	5	2	6	1
2	7	6	1	8	4	9	3	5
5	8	9	3	6	1	7	2	4
3	1	7	8	4	2	5	9	6
4	6	2	5	7	9	1	8	3
8	5	4	9	1	3	6	7	2
6	9	1	4	2	7	3	5	8
7	2	3	6	5	8	4	1	9

তোমালোকে জানানে?

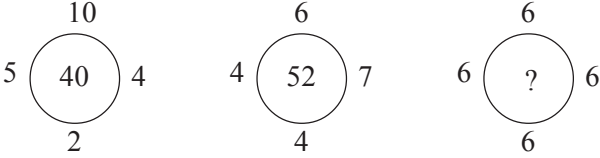
পিন ক'ড কি? ইয়াত থকা নম্বৰবোৰে কি সূচায়?

পিন ক'ড (PIN Code) হ'ল চিঠি-পত্ৰ বাহনি আৰু বিতৰণ অধিক সুবিধাজনক তথা দ্ৰুত কৰাৰ উদ্দেশ্যে ভাৰতীয় ডাক বিভাগে প্ৰবৰ্তন কৰা এক বিশেষ সংখ্যা। ১৯৭২ চনৰ ১৫ আগষ্টৰ পৰা ভাৰতত পিন ক'ডৰ প্ৰচলন হয়। পিন ক'ডৰ সম্পূৰ্ণ নাম হ'ল Postal Index Number Code। অসমীয়াত পিন ক'ডক ডাক সূচক সংখ্যা বুলিও জনা যায়। পিন ক'ডত ছটা সংখ্যা থাকে। ইয়াৰ একেবাৰে বাঁওফালৰ সংখ্যাটোৱে এটা নিৰ্দিষ্ট মণ্ডলক (zone) বুজায়। দ্বিতীয় আৰু তৃতীয় সংখ্যা দুটাই এটা নিৰ্দিষ্ট উপমণ্ডলক (sub zone) আৰু চিঠি এখন কোন পথেৰে যাব সেই কথা নিৰ্দেশ কৰে। একেবাৰে সোঁফালৰ সংখ্যা তিনিটাই চিঠি-পত্ৰ বিলোৱা নিৰ্দিষ্ট ডাকঘৰ এটাক বুজায়। উদাহৰণস্বৰূপে, ৭৮৫০০১ এই পিনক'ডটোৰ একেবাৰে বাঁওফালৰ বা বাঁওফালৰ সংখ্যাটোৱে (৭) নিৰ্দিষ্ট মণ্ডলটোক (অসম) সূচাইছে। তাৰ পিছৰ সংখ্যা দুটাই (৮৫) নিৰ্দিষ্ট উপমণ্ডলক (যোৰহাট) আৰু সংখ্যা তিনিটাই (০০১) নিৰ্দিষ্ট ডাকঘৰটোক (যোৰহাটৰ প্ৰধান ডাকঘৰ) নিৰ্দেশ কৰিছে। ভাৰতৰ ৰাজ্য আৰু কেন্দ্ৰীয়শাসিত অঞ্চলসমূহক আঠটা মণ্ডলত ভাগ কৰা হৈছে। এই ব্যৱস্থা প্ৰণয়নৰ ফলত ভাৰতত ডাক যোগাযোগ ব্যৱস্থা আৰু অধিক দ্ৰুত আৰু সুচল হৈছে। ভাৰতৰ দৰে পৃথিৱীৰ অন্যান্য বহু দেশতো এনে ডাক সূচকৰ ব্যৱস্থা আছে। ❖

উৎস : শান্তনু কৌশিক বৰুৱাৰ 'বিজ্ঞানৰ কি কিয় কেনেকৈ কোন আৰু কেতিয়া'

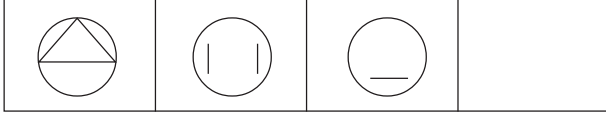
মানসিক সামৰ্থ্য বিকাশ

■ **ৰবীন্দ্ৰ বৰ্মন**

- তলত চাৰিযোৰ সংখ্যা দিয়া আছে। ইয়াৰে তিনিটা যোৰত থকা সংখ্যা দুটাৰ মাজত একে ধৰণৰ সম্পৰ্ক আছে। অমিল যোৰটো বাছি উলিওৱা :
a) (4, 63)   b) (1, 0)   c) (6, 217)   d) (5, 124)
- তলৰ অনুক্ৰমটোৰ 'x' চিনৰ ঠাইত কি বহিব?
1, 5, 5, 25, 125, ?
a) 5   b) 125   c) 625   d) 3125
- যদি এটা সংকেতত 'TWENTY'ক 863985 আৰু 'ELEVEN'ক 323039 হিচাপে লিখা হয় তেন্তে 'TWELVE'ক কি হিচাপে লিখা হ'ব?
a) 863203   b) 863584   c) 863903   d) 863063
- দেবৰ এজন ভায়েক অনিল। দেব হ'ল চন্দ্ৰৰ পুতেক। বিমান চন্দ্ৰৰ দেউতাক। সম্বন্ধত অনিল বিমানৰ কি হয়?
a) ককাদেউতা   b) ভাই   c) পুত্ৰ   d) নাতি
- তলৰ কোনটো শব্দ অভিধানত শেষত পোৱা যাব?
a) Prepare   b) Premise   c) Presence   d) Premium
- 'x' চিনৰ ঠাইত কি সংখ্যা বহিব?

a) 24   b) 72   c) 18   d) 0
- যদি CLOCK শব্দটো 44 ৰে প্ৰকাশ কৰা হয়, তেন্তে একে নিয়মেৰে TIME শব্দটো কি সংখ্যাৰে প্ৰকাশ কৰা হ'ব?
a) 47   b) 48   c) 52   d) 36
- এটা ঘড়ী এনেদৰে ৰখা হৈছে যে ইয়াৰ মিনিটৰ কাঁটাডাল দুপৰীয়া 12 বজাত উত্তৰ-পূবমুৱা হৈ থাকে। ইয়াৰ ঘণ্টাৰ কাঁটাডাল 1:30 বজাত কোনমুৱা হৈ থাকিব?
a) উত্তৰমুৱা   b) দক্ষিণমুৱা   c) পূবমুৱা   d) পশ্চিমমুৱা

মানসিক সামৰ্থ্য বিকাশ

9. তলৰ চিত্ৰৰ ক্ৰমটোত চতুৰ্থ স্থানত কি চিত্ৰ বহিব?

- a)   b)   c)   d)

10. অমিলটো বাছি উলিওৱা :

- a) ELS   b) HOV   c) CJQ   d) KRX

11. অমিল সংখ্যাটো বাছি উলিওৱা :

- a) 43   b) 53   c) 63   d) 73

12. অনুপে এটা অৱস্থানৰ পৰা দক্ষিণমুৰাকৈ খোজ কাঢ়িবলৈ আৰম্ভ কৰিলে। 15 মি. খোজ কঢ়াৰ পাছত তেওঁ উত্তৰমুৰা হৈ 20 মি. গ'ল। তাৰ পাছত তেওঁ পূবমুৰা হৈ 10 মি. গ'ল। তাৰ পিছত তেওঁ দক্ষিণমুৰা হৈ 5 মি. গ'ল। তেওঁ এতিয়া আৰম্ভণি অৱস্থানৰ পৰা কিমান দূৰত আৰু কোন দিশত আছে?

- a) 10 মি. উত্তৰ   b) 10 মি. দক্ষিণ   c) 20 মি. পশ্চিম   d) 10 মি. পূব

13. কোনো এটা পৰীক্ষাত শ্ৰেণীৰ ভিতৰত বমেনৰ স্থান আৰম্ভণিৰ পৰা পঞ্চম আৰু শেষৰ পৰা 25 তম। শ্ৰেণীটোত মুঠতে কিমানগৰাকী শিক্ষাৰ্থী আছে?

- a) 30   b) 28   c) 29   d) 25

14. তলৰ অনুক্ৰমটোৰ লুপ্ত সংখ্যাটো নিৰ্ণয় কৰা :

6, 126, - , 9, 108, 12, 7, 133, 19, 12, 72, 6

- a) 21   b) 23   c) 30   d) 35

15. তলৰ অনুক্ৰমটোৰ ভুল সংখ্যাটো বাছি উলিওৱা :

1, 2, 5, 14, 41, 124

- a) 2   b) 5   c) 14   d) 124

16. কোন দুটা চিন পৰস্পৰ সালসলনি কৰিলে তলৰ সম্পৰ্কটো শুদ্ধ হ'ব?

$$5 \times 15 \div 7 - 20 + 4 = 77$$

- a) - আৰু +   b) $\times$ আৰু $\div$ c) + আৰু $\div$ d) + আৰু $\times$

উত্তৰসমূহ :

1. c	2. d	3. a	4. d	5. c	6. b	7. a	8. c
9. c	10. d	11. c	12. d	13. c	14. a	15. d	16. c

ভাৰতীয় গণতন্ত্ৰত বিৰোধী দলপতি

■ প্ৰণীতা দেৱী

গণতান্ত্ৰিক শাসন ব্যৱস্থাত ৰাজনৈতিক দল অপৰিহাৰ্য্য। বৰ্তমানৰ প্ৰতিনিধিত্বমূলক গণতন্ত্ৰত ৰাজনৈতিক দলসমূহে এক গুৰুত্বপূৰ্ণ ভূমিকা পালন কৰে। ঠিক সেই সুস্থ গণতান্ত্ৰিক পৰম্পৰা বৰ্তাই ৰখাৰ বাবে বিৰোধী দলেও অতন্ত্ৰ প্ৰহৰীৰ দৰে কাম কৰে।

বিৰোধী দলৰ নেতাগৰাকীক বিকল্প প্ৰধানমন্ত্ৰী হিচাপে আখ্যা দিছিল। সংসদীয় ব্যৱস্থাত বিৰোধী দলৰ নেতাগৰাকীয়ে মন্ত্ৰীসভাৰ সদস্যৰ মৰ্য্যাদা লাভ কৰে।

বিৰোধী দলৰ নেতা সম্পৰ্কে ভাৰতৰ সংবিধানত একো উল্লেখ

নাই। সংসদ পৰিচালনাৰ বিধি (Rules of House) আৰু সংসদীয় বিধিত (Parliamentary statute) এই পদবীটোৰ বিষয়ে উল্লেখ আছে। ভাৰতত বিৰোধী দলৰ স্বীকৃতি পাবলৈ হ'লে দলটোৱে সদনত কমেও ১০% আসন লাভ কৰিব লাগিব। এই ক্ষেত্ৰত সেই দলটোৰ নেতাগৰাকী বিৰোধী দলপতি হিচাপে স্বীকৃতি দিয়া হয়। ভাৰতত লোকসভা আৰু ৰাজ্যসভাত ১৯৭৭ চনৰ পৰা বিৰোধী দলৰ নেতাই আইনগত স্বীকৃতি লাভ কৰিছে। বিৰোধী দলত নেতাগৰাকীয়ে কেবিনেট মন্ত্ৰীৰ সমমৰ্য্যাদাও লাভ কৰাৰ লগতে দৰমহা, বানচ আৰু অন্যান্য সা-সুবিধা লাভ কৰে। আনহাতে আমেৰিকা যুক্তৰাষ্ট্ৰত বিৰোধী দলৰ নেতাগৰাকীক সংখ্যালঘু নেতা (minority leader) বুলি কোৱা হয়।

সংসদীয় গণতন্ত্ৰত বিৰোধী দলৰ নেতাই এক বিশেষ ভূমিকা পালন কৰে। শাসক পক্ষৰ বিভিন্ন নীতি সন্দৰ্ভত গঠনমূলক সমালোচনা আগ বঢ়োৱাই তেওঁৰ প্ৰধান উদ্দেশ্য। বিৰোধী দল বিকল্প চৰকাৰ গঠনৰ বাবে সদা প্ৰস্তুত হৈ থাকিব লাগে।

ভাৰতত বৰ্তমান লোকসভাত কোনো স্বীকৃত বিৰোধী দল নথকাৰ হেতু বিৰোধী দলৰ নেতাৰ আসনখনো খালী হৈ আছে। আনহাতে ৰাজ্যসভাত ভাৰতীয় জাতীয় কংগ্ৰেছৰ মল্লিকাৰ্জুন খাৰ্গেই বিৰোধী দলপতি হিচাপে কাৰ্য্যনিৰ্বাহ কৰি আছে। আনহাতে অসমত বৰ্তমান ভাৰতীয় জাতীয় কংগ্ৰেছৰ দেবব্ৰত শইকীয়াই বিৰোধী দলৰ দলপতি হিচাপে কাৰ্য্যনিৰ্বাহ কৰি আছে। ❖

সাধাৰণতে নিৰ্বাচনত একক সংখ্যাগৰিষ্ঠ আসনেৰে চৰকাৰ গঠন কৰা ৰাজনৈতিক দলটোৰ পাছতেই যিটো ৰাজনৈতিক দলে সৰ্বাধিক আসন লাভ কৰে সেই দলটোকে বিৰোধী দল বুলি কোৱা হয়। বিৰোধী দলে চৰকাৰৰ কাম-কাজক সমালোচনা কৰি শাসকীয় দলক জনসাধাৰণৰ প্ৰতি দায়বদ্ধ কৰি ৰাখে। সেয়ে গণতান্ত্ৰিক দেশসমূহত জনস্বার্থ ৰক্ষাৰ ক্ষেত্ৰত শাসকীয় দলৰ লগতে বিৰোধী দলো সমানেই দায়বদ্ধ।

সংসদীয় পৰম্পৰাত প্ৰধানমন্ত্ৰীৰ নেতৃত্বত শাসকীয় দলে কাৰ্য্য সম্পাদন কৰে। ঠিক সেইদৰে সংসদৰ উভয় সদনতে বিৰোধী দলৰ নেতাই গুৰুত্বপূৰ্ণ ভূমিকা পালন কৰে। সংসদীয় গণতন্ত্ৰৰ জন্মভূমি বৃটেইনত 'ছায়া মন্ত্ৰীসভা'ৰ (Shadow cabinet) এক অনন্য পৰম্পৰা আছে। এই ব্যৱস্থা অনুসৰি বৃটেইনত ভৱিষ্যতে মন্ত্ৰীপদসমূহ চম্ভালিব পৰাকৈ সদস্যসকলক সাজু কৰাৰ লগতে শাসকীয় মন্ত্ৰীসভাৰ (cabinet) সৈতে সন্তুলন ৰক্ষাৰ উদ্দেশ্যে বিৰোধী দলে ছায়া মন্ত্ৰীসভা গঠন কৰে। এই ছায়া মন্ত্ৰীসভাত শাসকীয় মন্ত্ৰীসভাত থকাৰ দৰে আটাইকেইজন সদস্যই থাকে। চৰকাৰ সলনি হ'লে এই ছায়া মন্ত্ৰীসভাই প্ৰয়োজন সাপেক্ষে 'বিকল্প মন্ত্ৰীসভা' হিচাপে কাৰ্য্যনিৰ্বাহ কৰে। এই ব্যৱস্থাতো বিৰোধী দলৰ নেতাগৰাকীয়ে বিশেষ ভূমিকা পালন কৰে।

বৃটিছ আইনজ্ঞ আইভৰ জেনিংছে (Ivor Jennings)

হয়, বিন—Mr. Bean

■ জোনালী দেৱী

এটা বাদামী জেকেট, এটা বগা কামিজ, এডাল ৰঙা টাই, বাদামী ট্ৰাউজাৰ আৰু এযোৰ ৰঙা জোতা। হয়, এনে বেশভূষাৰ কৌতুক অভিনেতাজনেই হ'ল মিষ্টাৰ বিন। বাহ্যিক সাজ-সজ্জা বা নিজৰ কথাৰে নহয়, মাত্ৰ নিজৰ অংগ-ভংগি আৰু নিজৰ মাজতে মচগুল হৈ হাঁহিৰ খোৰাক যোগোৱা আৰু সকলোৰে আকৰ্ষণৰ কেন্দ্ৰবিন্দু হৈ পৰা মি. বিন এক কমিক চৰিত্ৰ। এই চৰিত্ৰৰ আঁৰৰ ব্যক্তিজন হ'ল ৰোৱান ছেবাস্টিয়ান এটকিনছন (Rowan Sebastian Atkinson)।

১৯৯০ চনৰ বছৰৰ প্ৰথমটো দিন, আমেৰিকা যুক্তৰাজ্যৰ টেলিভিছনৰ পৰ্দাত দেখা গৈছিল এজন মানুহক। দৃশ্যাংশত ওপৰৰ পৰা পোহৰৰ ৰশ্মিয়ে আলিবাট এটাৰ একাংশ পোহৰাই তুলিছে। পোহৰৰ ৰশ্মিৰ পথেৰে মানুহ এজন নিজান আলিবাটটোতে ওপৰৰ পৰা সৰি পৰিছে। লগে লগে টেলিভিছনৰ পৰ্দাত বাজি উঠিছে এটা গান—Ecce Homo quies faba ('Behold the man who is a bean')। এনেদৰেই আমাক নিজৰ চিনাকি দিছিল মিষ্টাৰ বিনে।

সৰুৰে পৰাই নিজৰ অংগ-ভংগিৰে আনক হঁহুৱাই ভালপোৱা ৰোৱান এটকিনছনৰ জন্ম হৈছিল ১৯৫৫ চন ৬ জানুৱাৰী তাৰিখে ইংলণ্ডৰ কনছেট (Consett) চহৰত। ১৯৭৫ চনত নিউকেছেল বিশ্ববিদ্যালয়ৰ (Newcastle University) পৰা বৈদ্যুতিক অভিযান্ত্ৰিক (Electrical Engineering) বিষয়ত স্নাতক ডিগ্ৰী আৰু ১৯৭৮ চনত কুইন্স কলেজ, অক্সফ'ৰ্ডৰ (The Queen's College, Oxford) পৰা একেটা বিষয়তে স্নাতকোত্তৰ ডিগ্ৰী লাভ কৰে এটকিনছনে।

যদিও ৰোৱান এটকিনছনক আমি সকলোৱে মিষ্টাৰ বিন বুলি জানো, কিন্তু অভিনয় জগতত এটকিনছনে প্ৰবেশ

কৰিছিল বৃটিছ ছিটকমৰ যোগেদি। বৃটিছ ছিটকম হৈছে টেলিভিছনৰ বাবে প্ৰস্তুত কৰা, ৩০ মিনিট দৈৰ্ঘ্যৰ হাস্য-ব্যংগ অনুষ্ঠান।

মিষ্টাৰ বিন নামৰ ছিটকমৰ জৰিয়তে এটকিনছনে সুখ্যাতি লাভ কৰে যদিও তেওঁ প্ৰথম কাম কৰিছিল বিবিচিৰ দ্বাৰা সম্প্ৰচাৰিত স্কেচ কৌতুক কাৰ্য্যসূচীত (Sketch Comedy Show)। ইয়াৰ বাবে

চলচ্চিত্ৰ আৰু দূৰদৰ্শন কলাৰ বৃটিছ অকাডেমিয়ে আয়োজন কৰা এক অনুষ্ঠানত তেওঁক বৃটিছ অকাডেমি টেলিভিছন বঁটা প্ৰদান কৰা হয়। ৰোৱান এটকিনছন আৰু তেওঁৰ বন্ধু ৰিচাৰ্ড কাৰ্টিছৰ (Richard Curties) দ্বাৰা ৰচিত ছিটকম মিষ্টাৰ বিনত আছিল মুঠ ১৫টা খণ্ড। এই ছিটকমৰ প্ৰথম খণ্ড মি. বিনৰ (Mr. Bean) পৰা শেষ খণ্ড 'দি বেষ্ট বাইটছ অব মি. বিনত (The Best Bits of Mr. Bean) এটকিনছনে পিন্ধা পোছাকযোৰকে ধৰি তেওঁ ব্যৱহাৰ কৰা কমলা ৰঙৰ গাড়ীখন, তেওঁ লগত লৈ ফুৰা টেডি বিয়েৰ, ৰাতিপুৱা টোপনিৰ পৰা উঠিবলৈ প্ৰয়োগ কৰা বিভিন্ন কৌশল আদিয়ে আজিও দৰ্শকৰ দৃষ্টি আকৰ্ষণ কৰে।

টেলিভিছন ছিটকামৰ উপৰি এটকিনছনে কেইবাখনো চলচ্চিত্ৰত মুখ্য ভূমিকা পালন কৰিছে। তাৰ ভিতৰত আছে—জেমছ বণ্ড (James Bond Film), নেভাৰ ছে নেভাৰ এগেইন (Never Say Never Again) ১৯৯৩, ফ'ৰ উইডিং এণ্ড এ ফিউনাৰেল (Four Wedding and a Funeral) ১৯৯৪, লাভ এক্চুৱেলি (Love Actually) ২০০৩; ইত্যাদি। এইজনা কৌতুক অভিনেতাই ১৯৮১ চনত অলিভিয়েৰ বঁটা (Olivier Award) পাবলৈ সক্ষম হৈছে। ❖

শিশু দিৱস আৰু নেহৰু খুৰা

■ অভিকপ আকাশ শাণ্ডিল্য

পঞ্চম শ্ৰেণী

বিশ্বৰ বিভিন্ন দেশত বছৰৰ বিভিন্ন মাহত শিশু দিৱস পালন কৰা হয়। আমাৰ দেশত ১৪ নৱেম্বৰৰ দিনটো প্ৰতি বছৰে শিশু দিৱস হিচাপে পালন কৰা হয়। আনহাতে ২০ নৱেম্বৰত গোটেই বিশ্বজুৰি শিশু দিৱস পালন কৰা হয়। ১৯৫৪ চনৰ পৰা ৰাষ্ট্ৰসংঘই (United Nations) প্ৰতি বছৰে এই দিনটোত বিশ্ব শিশু দিৱস (World Children's Day) পালন কৰি আহিছে। সমগ্ৰ বিশ্বৰ শিশুৰ কল্যাণ আৰু বিকাশৰ বাবে এই দিনটোত ৰাষ্ট্ৰসংঘই বিশ্বজুৰি বিভিন্ন কাৰ্যসূচী পালন কৰে।

যুক্তৰাষ্ট্ৰই আকৌ প্ৰতি বছৰে ১ জুনৰ দিনটোত আন্তৰ্জাতিক শিশু দিৱস (International Children's Day) পালন কৰে।

আমাৰ ভাৰতবৰ্ষত ১৯৬৪ চনৰ পৰা ১৪ নৱেম্বৰৰ দিনটো শিশু দিৱস হিচাপে উদযাপন কৰি আহিছে। ১৮৮৯ চনৰ এই দিনটোত ভাৰতৰ প্ৰথম প্ৰধানমন্ত্ৰী জৱাহৰলাল নেহৰুৰ জন্ম হৈছিল। তেখেতৰ জন্মদিনটোকেই ভাৰতত শিশু দিৱস হিচাপে পালন

কৰাৰ সিদ্ধান্ত লোৱা হৈছিল ১৯৬৪ চনত। নেহৰুৰ মৃত্যুৰ আগতে ভাৰততো ৰাষ্ট্ৰসংঘৰ দ্বাৰা স্বীকৃত দিনটোতে শিশু দিৱস পালন কৰা হৈছিল। কিন্তু দেশৰ প্ৰথম প্ৰধানমন্ত্ৰীগৰাকীৰ মৃত্যুৰ পাছত ভাৰতীয় সংসদত তেখেতৰ জন্মদিনটোৰ দিনাই শিশু দিৱস পালন কৰাৰ প্ৰস্তাৱ গৃহীত হয়। পণ্ডিত জৱাহৰলাল নেহৰুৱে শিশুক বৰ ভাল পাইছিল। তেওঁ সদায় শিশুৰ শিক্ষা আৰু উন্নতিৰ বাবে সদায় চিন্তা কৰিছিল। শিশুসকলেও তেওঁক মৰমতে 'চাচা' বুলি মাতিছিল। ১৪ নৱেম্বৰৰ দিনটোত আমাৰ ভাৰতত শিশু দিৱস পালনৰ জৰিয়তে

পণ্ডিত নেহৰুক শ্ৰদ্ধাঞ্জলি জনোৱাৰ লগতে তেওঁ শিশুৰ বাবে চিন্তা কৰা কামবোৰো কৰিবলৈ চেষ্টা কৰা হয়। জৱাহৰলাল নেহৰুৱে কৈছিল, "আজিৰ শিশুৱে কাইলৈ ভাৰত গঢ়িব। আমি তেওঁলোকক যি ধৰণে ডাঙৰ-দীঘল কৰিম, সেই কথাতোৱে দেশৰ ভৱিষ্যৎ নিৰ্দ্ধাৰণ কৰিব।"

শিশুৰ কল্যাণৰ বাবে সদায়েই চিন্তা কৰিছিল 'চাচা' নেহৰুৱে। শিশুৰ সৈতে সময় কটাই ভাল পাইছিল তেওঁ। নেহৰু খুৰাই লিখা গ্ৰন্থসমূহৰ মাজত শিক্ষার্থীৰ উপযোগী গ্ৰন্থও বহুকেইখন আছে। তাৰ ভিতৰত 'দা ডিস্ক'ভাৰী অব ইণ্ডিয়া', 'লোটাৰছ ফ্ৰম এ ফাডাৰ টু হিজ ডটাৰ' (পিতাৰ পৰা জীয়ৰীলৈ চিঠি), 'গ্লিম্পছেছ অব ৱৰ্ল্ড হিষ্টৰী' আদি উল্লেখযোগ্য। ১৯৫৫ চনত ভাৰত চৰকাৰে তেওঁক দেশৰ সৰ্বোচ্চ সন্মান ভাৰত ৰত্ন বঁটাৰে সন্মানিত কৰিছিল। একেৰাহে ১৭ বছৰ প্ৰধানমন্ত্ৰী হৈ থকা জৱাহৰলাল নেহৰুৱে ১৯৬৪ চনৰ ১৭ মে'ত নতুন দিল্লীত শেষ নিশ্বাস ত্যাগ কৰে। মৃত্যুৰ সময়ত তেওঁৰ বয়স আছিল ৭৪ বছৰ। ❖

প্ৰতি, প্ৰিয়তমা

■ সংস্থিতা শৰ্মা

প্ৰাক্তন ছাত্ৰী

কালি ৰাতি প্ৰায় দুই বজাতো তাৰ ৰুমৰ পৰা গান ভাহি আহিছিল। নাই নাই, ইংৰাজী গান নহয়। কালি অসমৰ লেজেণ্ড 'দা হাজৰিকা'ৰ জন্মদিন আছিল। সেয়ে কালি হাজৰিকা নাইট। হাজৰিকাৰ গানবোৰ জীৱনমুখী। তাত জীৱনীশক্তি এটা লুকাই থাকে। বিনা প্ৰতিবাদে এই বিষয়ে সি দেউতাকৰ স'তে একমত। তাৰ আৰু দেউতাকৰ মাজত এনে সময় বহু কমি আহিছে য'ত কোনো বিষয়ে দুয়োজনেই একে সময়তে একমত হৈছে। তাকো কোনো তৰ্ক-প্ৰতিবাদৰ অবিহনে। সেইবাবেই কৈছোঁ এনে মুহূৰ্তবোৰ এই পিতা-পুত্ৰৰ বাবে দুস্প্ৰাপ্য, মূল্যবান আৰু ঐতিহাসিক, এতিয়া নহ'লেও এদিন নিশ্চয়কৈ হ'বগৈ !

কালিও বেছ ৰাতিলৈ সি গানত মছগুলা হৈ আছিল, নিজৰ ৰুমতে। পাছে ধৰি লওক, সি বেলকনিত বহি আছে। হাতত একাপ কফি। দৃষ্টি শূন্যত। মৃদু স্বৰত বাজি আছে 'সুৰাত মগন ভয়াল ৰাতি'। তাৰ মুখত এটা চিন-নিচিন হাঁহি আৰু নিঃসন্দেহে কোনো ভাবত বিভোৰ।

পাছে সেয়া চিনেমেটিক ভিউৰে চালেহে। বাস্তৱত সি নিজৰ ৰুমৰ চাৰিবেৰৰ ভিতৰৰ আবদ্ধ বেৰখনৰ এটা নিৰ্দিষ্ট বিন্দুত একেথৰে চাই আছে। মুখখন অস্বাভাৱিকভাৱে গহীন আৰু কোঠাটোও লগাতকৈ বেছি নীৰৱ। মুখখনত তাৰ বিৰক্তিক চিনো স্পষ্ট।

যোৱা প্ৰায় তিনি-চাৰিদিন ধৰি সি এই বিৰক্তিত ভুগিছে। বিৰক্তিৰ কাৰণ? সি নিজেই ! নিজৰ ওপৰতেই প্ৰচণ্ড বিৰক্তি জন্মিছে তাৰ। বাৰে বাৰে বিফলতাত ভুগি সি আজি ৰাতিও পুনৰ চেষ্টা কৰিছে। কিজানিবা মনত পৰেই !

আনদিনাৰ দৰে আজিও তাৰ কিবা এটা চকা-মকাইকৈ মনত পৰিছে। এক অস্পষ্ট অৱয়ব। আচলতে সম্পূৰ্ণ অৱয়ব বুলি ক'লে ভুল হ'ব। নহ'বও পাৰে। হাঁহিটো অৱয়বৰ ভিতৰত পৰে জানো? সি নাজানে। কিন্তু সি হাঁহিটো মনত পেলাব পৰা নাই। তাইৰ মুখখন তাৰ স্পষ্ট মনত আছে। মাত্ৰ হাঁহিটোহে !

আচলতে তাইৰ হাঁহিটোৱে তাক সেইদিন ধৰি চুম্বকৰ দৰে টানি আছে। সি মুখখন মনত পেলাবও খোজা নাই। সেই বিশেষ ভংগীৰ হাঁহিটোৰ প্ৰতিহে তাৰ আকৰ্ষণ। অথচ সি সেই হাঁহিটোকে মনত পেলাব পৰা নাই।

হাঁহি সদায় সুখৰেই হয় জানো? সিতো নাজানে সেই হাঁহিটো সুখৰ নে দুখৰ, প্ৰাপ্তিৰ নে অপ্ৰাপ্তিৰ ! কিন্তু সি নিশ্চিত সেই হাঁহিটো নিৰ্ভেজাল আছিল। সুখৰ আভিধানিক অৰ্থৰ পৰাও বহুযোজন আঁতৰত জীৱনৰ আঁক-বাঁকেৰে ক্লিষ্ট সেই হাঁহিটো আছিলনে নিৰ্ভেজাল? নৱজাতকৰ দৰে ওলাওঁ-নোলোওঁকৈ মৰা সেই হাঁহিটো কি আছিল সি নাজানে। পাছে ঠিক, সেই হাঁহিটো শীতৰ ল'ঠা গছত কিছু সেউজীয়া ছটিয়াবলৈ যথেষ্ট আছিল।

সি তাইৰ হাঁহিটো নকল কৰিবলৈ চেষ্টা কৰিলে, ঠিক যোৱা দুই ৰাতি কৰাৰ দৰেই। তথাপি সি হাঁহিটো মনত পেলাব নোৱাৰিলে। অস্পষ্টভাৱে মনত আছে তাৰ, বগা দাঁতকেইটাৰ ওপৰত পাতল হালধীয়াৰ এটা মিহি তৰপ।

সি মনত পেলাইছে তাইক দেখা দিনটোলৈ। মৃদু বতাহ এজাকে তাৰ চুলিখিনি আউলী-বাউলী কৰি পেলাইছে। গুৱাহাটীৰ মাজমজিয়াত পাতল ভিৰ।

শিক্ষার্থীৰ আখৰা-তলী

এখন হাত ষ্টিয়েৰিঙত আৰু আনখন হাতত ম'বাইলটো অভ্যাসবশতঃ লৈ আছে যদিও চকু তাৰ বাহিৰতহে। মনোবিজ্ঞানৰ প্ৰতি তাৰ প্ৰবল আকৰ্ষণ থকাৰ বাবেই হওক বা আন কিবা কাৰণতেই সি মানুহক এনেদৰে মাজে মাজে পৰ্য্যবেক্ষণ কৰে। একপ্ৰকাৰৰ নিচা। আজিও মন কৰিছে সি প্ৰত্যেকৰে মুখৰ বেলেগ বেলেগ অভিব্যক্তি। কিছুমানৰ মুখত বিৰক্তি, কোনোৰ মুখত চিন্তা। কোনোৱে আকৌ 'আই ড'ন্ট কেয়াৰ' ভংগীত ফ'ন চাই আছে। এনেও এই গুৱাহাটীৰ জামটোৱে সকলোকে অশান্তি দিয়ে। গাড়ীৰ ভিতৰতেই সি এই ট্ৰেফিক সমস্যাটোক লৈ এজাউৰি গালি পাৰিলে। আৰু ঠিক তেতিয়াই, ঠিক তেতিয়াই তাৰ চকু গ'ল ৰিয়েৰ ভিউ মিৰ'ৰখনলৈ। তেতিয়াৰ পৰাই তাৰ মনত ধুমুহা বলিছে।

যিদৰে সি এই অসময়ত এই মুহূৰ্তবোৰ পুনৰ মনত পেলাবলৈ ধৰিছে, সেইদৰে চাবলৈ গ'লে ই বেছ চিনেমেটিক। হয়তো প্ৰয়োজনাত্মক হিন্দী ছবি দৰ্শনৰেই প্ৰভাৱ মাথোঁ। অৱশ্যে সেই দৃষ্টিৰে চাবলৈ গ'লে এই দৃশ্যটো নিশ্চয়কৈ চিনেমেটিক। অভাৱ আছিল মাথোঁ বেকগ্ৰাউণ্ড মিউজিক এটিৰ। অন্যথা, পাৰফেক্ট ফ্ৰেমিং।

কথাবোৰ ঠিক এনে ধৰণৰ হোৱা হ'লে বৰ ভাল আছিল। যিয়েই নহওক, সি কোনো ৰিয়েৰ ভিউ মিৰ'ৰত তাইৰ হাঁহিটো দেখা নাছিল। বাহিৰৰ মানুহকো সি মন কৰি থকা নাছিল।

উৎকট গৰম আৰু গুৱাহাটীৰ প্ৰচণ্ড জামৰ মাজত সি ফুটপাথতহে সৰি পৰা দেখিছিল সেই বিশেষ হাঁহিটো। সেই জামৰ মাজৰ পৰা সি ভালদৰে চাব পৰা নাছিল, তথাপি দূৰৰ পৰাই লক্ষ্য কৰিছিল সি, বগা দাঁতকেইটাৰ ওপৰত পৰা হালধীয়াৰ মিহি তৰপটোক।

তাৰ পাছৰ পৰাই আৰম্ভ হ'বলৈ ধৰিলে তাৰ অশান্তি। মুখখন ঠিকেই মনত পৰিছে, হাঁহিটো নাই। অশান্তি-বিৰক্তি-যন্ত্ৰণাত সি বাৰে বাৰে ঘামি পৰিছে। এইখন নাটক যোৱা দুই ৰাতি ধৰি চলি আহি আছে। আজি তিনিদিন। সোনকালে শেষ হোৱাৰ আশা ক্ষীণ। অনিৰ্দিষ্ট কাললৈ চলি যাব পাৰে এই নাটক !

প্ৰথম নিশা অৱস্থা আৰু পুতৌজনক আছিল।

স্পষ্ট মুখখনৰ হাঁহিটো হঠাৎ অস্পষ্ট হৈ যোৱাত সি বেছ আতংকিত হৈছিল। হাত-ভৰি বেৰত আঁচাৰিবলৈ লৈছিল। পিয়াহত অৰ্ণ-কৰ্ণ শুকাই গৈছিল। কি এক অদ্ভুত যাতনা !

সি পাছদিনা আকৌ চাবলৈ গৈছিল। নাই। ফুটপাথ খালী। সি হঠাৎ অনুভৱ কৰিলে গুৱাহাটীত এবাৰ দেখা পোৱা মানুহক পুনৰাই লগ পোৱাৰ সম্ভাৱনা নাই। সি ফুটপাথতে চাহ একাপ লৈ হাঁহিটো মনত পেলাবলৈ আকৌ এবাৰ যত্ন কৰিলে।

আজিও তাৰ কোনো ব্যতিক্ৰম নাই। মাত্ৰ আজি ৰাতিটো বেছ দীঘলীয়া। সি জানিছে এই চেপ্তা বৃথা। হাঁহিটো তাৰ আৰু মনত নপৰে। তথাপি...তথাপি !

ৰাতি পুৱাবলৈ আৰু বেছি সময় নাই। অলপ পাছতেই কাউৰীৰ তাণ্ডৱলীলা আৰম্ভ হ'ব। সি লাইটটো অফ কৰি দিলে। ৰুমটোৰ ভিতৰত থকা শেষ পোহৰকণো নোহোৱা হৈ গ'ল।

আৰু তেতিয়াই...

ঠিক তেতিয়াই...

সি অনুভৱ কৰিলে তাইৰ মুখখনো তাৰ মানসপটৰ পৰা লাহে লাহে মচ খাবলৈ ধৰিছে। ধীৰে ধীৰে, খুব সম্ভৱণে মুখখন অস্পষ্ট হৈ যাবলৈ ধৰিছে। অথচ !

অথচ, তাৰ মনত পৰিছে তাইৰ সমগ্ৰ অৱয়বটো। মলিয়ন। খুব মলিয়ন। জঁট বন্ধা চুলি। গাত মাত্ৰ এচলা ফটা কাপোৰ। ব্যস্ত পদপথটোৰ এচুকত ভিক্ষা পাত্ৰটো হাতত লৈ তাই মুখেৰে কিবাকিবি বিৰবিৰাই আছে। আৰু, আৰু (?) মুখত এটি হাঁহি !

ঠিক তেতিয়াৰ পৰাই তাই হেৰাই গ'ল।

হেৰাই গ'ল জানো? নে বিলীন হৈ পৰিল? সূৰ্য্যোদয়ৰ মাত্ৰ আগে আগে আকাশখনে ছটিয়াই দিয়া কেইটিমান পোহৰ কণাই তাৰ খিৰিকীখনত খুন্দিয়াবলৈ ধৰিলে। সি খিৰিকীখন খুলি দি সি ৰুমটোৰ একোণলৈ চাই পঠিয়ালে।

তাৰ আধা অঁকা কেনভাছখনত স্পষ্টকৈ জিলিকি আছে সেই হাঁহিটো। সি কাষতে লাহে লাহে লিখিলে— ডিয়েৰ, বিলাভড ! ❖

হেৰোৱা দিনৰ গান

■ আনতাৰা মুবাছছিৰা হক খন্দকাৰ

দশম শ্ৰেণী

“আগলি বতাহে সৰালে চুপহি
কাজলী জপা দুচকুৰ পতাত
ধেমালি চলেৰে কৰেনো টিপচী
নিচুকনি গীত জুৰি যায়...”

আস ! পুৰণি আৰেগৰ কাঁড়পাট যেন বুকু ভেদি
সোমাই গৈছে গভীৰৰ পৰা গভীৰতলৈ... । এই সুৰ,
এই গান, এই মায়ারী কলি... । এক মধুৰ যন্ত্ৰণা ! এই
গানৰ প্ৰতিটো কলিয়ে মোক লৈ যাব বহুদিন আগেয়ে
এৰি থৈ অহা সেই সপোনপূৰীলৈ, যান্ত্ৰিকতাৰ আঁৰত
লুকাই পৰা সেই ৰম্যভূমিলৈ ।

মনৰ পটত আকৌ ভাহি উঠিছে সেই হেৰোৱা
আওপুৰণি ছবি। ছবিখনত এয়া কোন? এয়াচোন মই।
কিন্তু এই মুখখনত নাই কৃত্ৰিমতা। ওচৰে-পাঁজৰে ভাহি
উঠিছে এনে আৰু বহুতো মুখ, অনবৰতে হাঁহি-
ধেমালিৰে ভৰি থকা পৰিবেশৰ বতাহ কিয় অকণমান
গধুৰ যেন লাগিছে! স্কুলীয়া জীৱনৰ শেষ বিদ্যালয়
সপ্তাহৰ শেষৰটো দিন। গধুৰ বতাহত ভাহি উঠিছে সেই
কলি...

“.....

এই ৰিক্ত বুকুতে

বাসনা ঢালিলা

মোৰ তেজে তেজে সিনেৰে সিনেৰে

বোৱালা প্ৰেমৰ অলকানন্দা !”

.....

নিউ ইয়ৰ্ক এক ব্যস্ত নগৰী। ব্যস্ত মানুহ, ব্যস্ত
মন। এখন্ডক ৰ'বলৈ কাৰো আহৰি নাই। ট্ৰেফিক
লাইটে সেউজীয়া সংকেত দিছে, নাই মোৰ ব্যস্ত
জীৱনৰ দুৰাৰে মোক সেউজীয়া সংকেত দিছে। হঠাৎ
বাজি উঠা ম'বাইলটোৰ যান্ত্ৰিক শব্দই সোঁৱৰাই দিছে
বাস্তৱ জীৱনৰ কথা। আকৌ হেৰাই গ'ল সেই কলি,
যান্ত্ৰিকতাৰ পৃথিৱীখনত হেৰাই থাকিল সেই সুৰ।

ছবিৰ খেল মই বেয়া নাপাওঁ, বিশেষকৈ ছবিয়ে
যেতিয়া মনত আৰেগৰ টো খেলে। পুৰণি বাখৰৰ এই
পাতবোৰতো যে লুকাই স্মৃতিৰ সুবাস। সযতনে সাঁচি
ৰখা বাকচটো আজি মেলি লৈছোঁ, মেলি লৈছোঁ স্কুলীয়া
জীৱনৰ প্ৰতিটো স্বৰ্গীয় অনুভূতিৰ দলিল পুৰণি বাখৰ,
অন্বেষণ, মোৰ মেম'খন। পুৰণি ছবিবোৰে আজি প্ৰাণ
পাই উঠিছে—

“অই, মোক দুডাল বেণী গুঁঠি দেনা !”

“অ’, মই যেন একেবাৰে পাৰ্লাৰহে খুলি বহি
আহোঁ।”

“দেনা অ’, আজি ৰাতিপুৱা মোৰ দুডাল বান্ধি
আহিবৰ সময় নহ'ল। এই বাইদেৱে দেখা পালে দিব
মোক।”

.....

“অই, পৰীক্ষা আহিল গম পাৰনে?”

“নক'বিচোন এইবোৰ কথা। টেনছন কিয়নো
দিছ? এনেয়ে একো পঢ়া হোৱা নাই মোৰ।”

“এইবোৰ কথা বাদ দেচোন। কিবা এটা গাব মন
গৈছে গাওঁ ব'লনা।”

সূৰ্য্যৰ পোহৰৰ বিচ্ছুৰণ ঘটাবলৈ ইয়াত প্ৰয়োজন

শিক্ষার্থীৰ আখৰা-তলী

নাই প্ৰিজমৰ। বৰষুণ, বামধেনু একোৰে প্ৰয়োজন নাই।
এই পৰিবেশ সদায় সাতোৰঙী, সদায় মধুৰ।

পুৰণি বস্তুবোৰ বুকুৰ মাজত সাবটি লৈছোঁ।
অনুভৱ কৰিব বিচাৰিছোঁ সেই সুৰ। মোৰ বুকুৰ প্ৰতিটো
স্পন্দনে আজি মিলি যাব বিচাৰিছে সেই গীতৰ প্ৰতিটো
হৃদৰ সৈতে।

ধপ্ ধপ্ ধপ্... মোৰ বুকুৰ স্পন্দন মই নিজেই
শুনিবলৈ পাইছোঁ। এড্ৰিনেলিন হৰম'নৰ ক্ষৰণ, সেই
তাহানিতে পঢ়িছিলোঁ। মোৰ চকুৰ আগত লেপটপৰ
স্ক্ৰীনখনত ভাহি উঠিছে এটি ই-মেইল। শৈশৱ-কৈশোৰৰ
সময়ছোৱাত যিখন বিদ্যালয়ৰ দোলনাত দুলিছিলোঁ
সেইখনে আজি পঞ্চাছ বছৰ অতিক্ৰম কৰিবলৈ লৈছে।
সেই অনুসৰি সকলো প্ৰাক্তন শিক্ষার্থীকে নিমন্ত্ৰণ জনোৱা

হৈছে। মই কল্পনা কৰিছোঁ কেইখনমান ছবি কোনোবা
অকণমান শকত হৈছে, কোনোবা অকণমান খীণাইছে,
কাৰোবাৰ চুলি সৰিছে। কাৰোবাৰ চেহেৰা আকৌ 'কভি
খুশি কভি গম'ৰ হাত্তিক ৰোচন চৰিত্ৰটোৰ দৰে একেবাৰে
সলনি হৈ যোৱা নাইতো...।

“ট্ৰিং...।”

ম'বাইলত মেছেজ। হয়তো এক জৰুৰী মিটিং। নাই
আজি সেয়া চাবলৈ মন যোৱা নাই। আজি কেৱল মনে
কৈছে—

জীৱন এবাৰ উভতি চোৱানা

সময় এখন্তেক ৰৈ যোৱানা

মোৰ হৃদয়ে আজি বিচাৰি যাব বিচাৰিছে হেৰোৱা

দিনৰ সেই গান। ❖

তোমালোকৰ বাবে প্ৰশ্নৰ উত্তৰদিওঁতা (অক্ট'বৰ)

অভিলেষ মেধি (অষ্টম গ)

তোমালোকৰ বাবে প্ৰশ্নৰ উত্তৰ (অক্ট'বৰ)

১। শ্ৰীলংকা। ২। চাৰিটা। ৩। ১৫ জানুৱাৰী। ৪। ননী পালকিভালা। ৫। বৰোদা।

কুইজৰ উত্তৰসমূহ

১) বিমল ৰায়ৰ দ্বাৰা পৰিচালিত 'মা' ছবিত। ২। ১০৭ বছৰৰ পাছত। ৩। Integrated Traffic Management System (সংহত যান-বাহন ব্যৱস্থাপনা প্ৰণালী)। ৪। 'প্ৰধানমন্ত্ৰীৰ গতিশক্তি মিছন'ৰ অংশ হিচাপে। ৫। ফিফাৰ ট্ৰিপিং প্লেটফৰ্ম 'ফিফা +'ত খেলুৱৈজনৰ জীৱন আৰু কেৰিয়াৰক লৈ তিনিটা খণ্ডৰ এটা শৃংখলা ফিফাই মুকলি কৰিছে। ৬। ১০:৩৮ ছেকেণ্ডত। ৭। ২০০১ বৰ্ষত। ৮। শ্বেহান কৰুণাতিলকা। ৯। জিনেদাইন জিদান। ১০। ফৰাচী সাহিত্যিক 'এনি আৰনাও। তেওঁ ২০২২ বৰ্ষৰ সাহিত্যৰ ন'বেল বঁটা লাভ কৰিছে। ১১। যুদ্ধৰ বিৰুদ্ধে শান্তিৰ বাৰ্তা বিলাই থকা বেলাৰুছৰ কাৰাবন্দী মানৱাধিকাৰ কৰ্মী 'এলিছ বিলিয়াথস্কি' আৰু বাছিয়াৰ মানৱাধিকাৰ সংগঠন 'মেম'ৰিয়েল' তথা ইউক্ৰেইনৰ মানৱাধিকাৰ সংগঠন 'চেণ্টাৰ ফৰ চিভিল লিবাৰ্টিজ'লৈ ২০২২ বৰ্ষৰ শান্তিৰ ন'বেল বঁটা প্ৰদান কৰি যুদ্ধৰ বিৰুদ্ধে বিশ্বজোৰা বৃহৎ প্ৰতিবাদ ন'বেল কমিটীয়ে সাব্যস্ত কৰে। ১২। কবিগুৰু ৰবীন্দ্ৰনাথ ঠাকুৰ। ১৩। পোনপ্ৰথমবাৰৰ বাবে ২০২৩ বৰ্ষৰ পৰা এই প্ৰতিযোগিতাৰ নক-আউট পৰ্যায়ৰ খেল বিদেশত (ছৌদি আৰবত) অনুষ্ঠিত হ'ব। ১৪। হৰমনপ্ৰীত সিং। ১৫। নিলোফাৰ হামেদি। ১৬। ৱাই ভি চম্ৰচুড়। তেওঁ ১৯৭৮ চনৰ পৰা ১৯৮৫ চনলৈ সেই পদত কাৰ্যনিৰ্বাহ কৰিছিল। ১৭। কাটাৰ ফুটবল বিশ্বকাপ চলি থকা সময়ত (১৪ পৰা ২৩ নৱেম্বৰলৈ) দেশখনত প্ৰবেশৰ বাবে কাটাৰ চৰকাৰে প্ৰদান কৰিবলগীয়া এখন বিশেষ অনুমতি পত্ৰ। ❖

ডাঙৰ মানুহৰ সাধু

■ প্ৰিয়াংশু প্ৰীতিশ শৰ্মা

চতুৰ্থ শ্ৰেণী

২০২২ চনৰ জানুৱাৰী মাহৰ ৮ তাৰিখে চানমাৰি অভিযান্ত্ৰিক প্ৰতিষ্ঠানৰ বাকৰিত অনুষ্ঠিত অসম গ্ৰন্থমেলাৰ পৰা সংগ্ৰহ কৰা মোৰ কিতাপৰ টোপোলাটোত দিগন্ত ওজাদেৱৰ 'ডাঙৰ মানুহৰ সাধু' নামৰ কিতাপখনো আছিল। সেইকেইদিন ক'ভিডৰ দ্বিতীয় নে তৃতীয় টো চলি থকাৰ বাবে আমাৰ বিদ্যালয়ো বন্ধ আছিল। শীতৰ উমাল ৰ'দৰ উম পিঠিত লৈ তেনেকুৱা দিনকেইটাত 'ডাঙৰ মানুহৰ সাধু'ৰ আমেজ লৈছিলোঁ।

কিতাপখনত ছগৰাকী বিজ্ঞানীৰ শিশুকালৰ বসাল কাহিনী বৰ্ণনা কৰা হৈছে। আমি সচৰাচৰ বিজ্ঞানীৰ জীৱনী পঢ়ি ভাল পাওঁ। কিন্তু সেয়া যদি সাধুৰূপত পঢ়িবলৈ পাওঁ, তেন্তে আৰু বেছি ভাল পাওঁ। সেয়েহে এই কিতাপখন পঢ়ি মই বৰ ভাল পাইছিলোঁ।

কিতাপখন যিকেইগৰাকী বিজ্ঞানীৰ কাহিনী আছে, সেইকেইগৰাকী হ'ল ক্ৰমে—থালিছ, আডা বাইৰন, জেমছ মেস্সৰেল, মেৰী কুৰী, কুৰ্ট গডেল আৰু ফ্ৰাণ্টিছ আৰ্নল্ড। তেওঁলোকৰ শৈশৱৰ কাহিনী পঢ়ি এনে লাগিছিল তেওঁলোকৰ শৈশৱো আমাৰ দৰেই। কোনোবাজন দুষ্ট, কোনোবাজন জলছ, আকৌ কোনোবাজন আছিল অনবৰতে প্ৰশ্ন সুধি ভালপোৱা ধৰণৰ।

এই কিতাপখন পঢ়িয়েই মেৰী কুৰীয়ে যে তেওঁ আৱিষ্কাৰ কৰা পল'নিয়াম নামৰ মৌলবিধৰ নাম নিজ দেশ পোলেণ্ডৰ নামেৰে ৰাখিছিল সেই কথা জানিব পাৰিছিলোঁ। ইয়াৰ জৰিয়তে তেওঁৰ নিজ দেশৰ প্ৰতি থকা ভালপোৱা আৰু দায়িত্ববোধৰ উমান পোৱা যায়। আন এটা উল্লেখযোগ্য কথা যে সাধুবোৰৰ নামবোৰ বিজ্ঞানীসকলৰ নামেৰে নিদি আমাৰ বাবে মনোগ্ৰাহী হোৱাকৈ এটা ধুনীয়া নামেৰে দিছে। বেটুপাতত বিজ্ঞানীকেইগৰাকীৰ ফটো আমি ভালপোৱা ধৰণেৰে সজাই কিতাপখনৰ প্ৰতি আমাৰ আগ্ৰহ বৃদ্ধি কৰাত শিল্পী প্ৰদীপ নাথ ডাঙৰীয়া বাৰুকৈয়ে সফল হৈছে। ভিতৰত সাধুবোৰৰ সৈতে সামঞ্জস্য ৰাখি উপস্থাপন কৰা ছবিবোৰো খুব সুন্দৰ। কেইগৰাকীমান বিজ্ঞানীৰ নাম কিতাপখন পঢ়াৰ আগলৈকে মই শুনাই নাছিলোঁ। পাছত তেওঁলোকৰ নাম আৰু ফটো মই গুগলত বিচাৰিও চাইছিলোঁ। এই কিতাপখনে শিশু সাহিত্য অকাডেমি বঁটা লাভ কৰা শুনি মই খুব আনন্দিত হ'লোঁ। এই ছেগতে লেখক দিগন্ত ওজা ডাঙৰীয়ালৈ অভিনন্দন জ্ঞাপন কৰিছোঁ। লগতে তেখেতৰ পৰা এনে ধৰণৰ ন-ন সৃষ্টি ভৱিষ্যতলৈ পঢ়িবলৈ পাম বুলি আশা ৰাখিছোঁ। মোৰ বাবে অতি গৌৰৱৰ কথা যে মোৰ সংগ্ৰহ আৰু অধ্যয়নৰ তালিকাত 'ডাঙৰ মানুহৰ সাধু'ৰে ইতিমধ্যেই স্থান দখল কৰিছে। ❖

ড° ভূপেন হাজৰিকাৰ গীতত স্বদেশ প্ৰেম

■ সাক্ষী প্ৰিয়স্বদা

নৱম শ্ৰেণী

ড° ভূপেন হাজৰিকা। ১৯২৬ চনৰ ৮ ছেপ্টেম্বৰত ভাৰতৰ পূব দিশত থকা সূৰ্য্য উঠা দেশ এই অসমতে জন্ম হৈছিল তেওঁৰ। একাধাৰে গীতিকাৰ, সুৰকাৰ, গায়ক, চিত্ৰশিল্পী, চলচ্চিত্ৰ পৰিচালক ভূপেন হাজৰিকাকনো নাজানে কোনে? তেওঁ এগৰাকী বহুমুখী প্ৰতিভাসম্পন্ন ব্যক্তি আছিল। হ'লেও ভূপেন হাজৰিকাই সমাজত পৰিচিত লাভ কৰাৰ মুখ্য কাৰণটো হ'ল তেওঁৰ গান। গানৰ বাবেই বিশ্ববিদ্যালয়ত

অধ্যাপনা কৰা ভূপেন্দ্ৰ কুমাৰ হাজৰিকা হৈ পৰিছিল ভূপেন হাজৰিকা আৰু কালক্ৰমত এদিন হৈ পৰিছিল ভূপেনদা বা আমাৰ দৰে অকণিহঁতৰ মৰমৰ ভূপেনমামা। ভূপেন হাজৰিকাই অজস্ৰ গীত লিখিছে। হয়তো তেওঁৰ বহু গীত কালক্ৰমত হেৰাই গৈছে। ভূপেন হাজৰিকাৰ নিজে কৰা গীতৰ সংকলন চাৰিখন: 'জিলিকাৰ লুইতৰে পাৰ', 'সংগ্ৰাম লাগে আজি', 'আগলি বাঁহৰে লাহৰী গগনা' আৰু 'বহিমান ব্ৰহ্মপুত্ৰ'। 'গীতাৱলী' তেওঁৰ সমগ্ৰ গীতৰ সংকলন। এইখনৰ সম্পাদনা কৰিছে সূৰ্য্য হাজৰিকাই।

ভূপেন হাজৰিকাৰ গীতত তেওঁ বাস কৰা সময়ৰ সমাজখনৰ বিভিন্ন ঘটনাৰ প্ৰতিফলন ঘটিছে। ভূপেন হাজৰিকাই তেওঁৰ গীতৰ মাজেৰেই সমাজৰ বিভিন্ন ছবি উদঙাই দিছিল। ভূপেন হাজৰিকাৰ গীতত তেওঁৰ স্বদেশপ্ৰেমো ফুটি উঠিছিল। তেওঁ অসমখনক, ভাৰতখনক ভাল পাইছিল। তেওঁ ভাল পাইছিল অসমীয়া জাতিক। অসমৰ শংকৰ-মাধৱৰ প্ৰতি, তেওঁলোকৰ অমৰ সৃষ্টিৰ প্ৰতি হাজৰিকাৰ আছিল অসীম শ্ৰদ্ধা। সেই শ্ৰদ্ধাৰে প্ৰতিফলন ঘটিছিল ১৯৩৭ চনত তেওঁৰ দহ-এঘাৰ বছৰ বয়সত লিখা এই অমৰ গীতটিত—

কুসুম্বৰ পুত্ৰ শ্ৰীশংকৰ গুৰুৱে ধৰিছিল নামৰে তান।

নামৰে সুৰতে আনন্দত নাচিছিল
পবিত্ৰ বৰদোৱা থান।

শংকৰদেৱক শ্ৰদ্ধা নিবেদিবলৈ
তাহানিৰে পৰা আমাৰ ভাষাত অসংখ্য
কবিতা, গীত, প্ৰবন্ধ আনকি চৰিতো ৰচনা
কৰা হৈছিল। কিন্তু হাজৰিকাই দহ-এঘাৰ
বছৰ বয়সতে শংকৰদেৱৰ সৃষ্টিৰাজি
দুয়াৰিতে উল্লেখ কৰিব পৰাটো তেওঁৰ
কৃতিত্বৰ পৰিচায়ক। তেওঁ লিখিছিল—

নামঘৰ সাজিলা, ৰাইজক থাপিলা

একতাৰ আসনত আনি

ভাওনা-সোণতে বৰগীত-সুৰগা প্ৰচাৰিলা দেৱবাণী।

১৩ বছৰ বয়সতে ভূপেন হাজৰিকাই সপোন
দেখিছিল এখন নতুন অসম গঢ়াৰ। দুৰ্নীতিমুক্ত অসম গঢ়াৰ
এই সপোনটোৱেই হাজৰিকাৰ গীত 'অগ্নিগুৰু ফিৰিঙতি'ৰ
মাজেৰে ফুটি উঠিছে। সেই গীতটোত তেওঁ লিখিছে—

অগ্নিগুৰু ফিৰিঙতি মই

নতুন অসম গঢ়িম।

সৰ্বহাৰাৰ সৰ্বস্ব

পুনৰ ফিৰাই আনিম।

১৩ বছৰীয়া সেইগৰাকী ভূপেন হাজৰিকাৰ 'নতুন'
অসমত শোষণকাৰী, ধৰ্ম ব্যৱসায়ীৰ কোনো ঠাই নাছিল।
এই কথাৰ প্ৰমাণ পোৱা যায় গীতটিৰ এই দুটি অন্তৰাত—

নৰকংকালৰ অস্ত্ৰ সাজি

শোষণকাৰীক বধিম

আৰু

ধৰ্মব্যৱসায়ীৰ ঠাই নাই তাত

জাতিৰ অহংকাৰ লয় পাব তাত।

সংঘৰ্ষ-বৈষম্যৰ বিপৰীতে হাজৰিকাই মনতে এখন
সোণৰ অসম গঢ়িছিল। সেইবাবেই তেওঁ লিখিছে—

শিক্ষার্থীৰ আখৰা-তলী

ভেদাভেদৰ প্ৰাচীৰ ভাঙি

সাম্যৰ সৰগ ৰচিম।

‘শংকৰ-মাধৱৰ মহা মহা সৃষ্টিৰে’ ভূপেন হাজৰিকাৰ আন এটি গীত য’ত তেওঁৰ অসমৰ প্ৰতি থকা ভালপোৱা ফুটি উঠিছে। অসমীয়া সাহিত্য-সংস্কৃতিৰ প্ৰতি থকা তেওঁৰ প্ৰেম, অসমীয়া ভাষাৰ সাধকসকলৰ প্ৰতি থকা শ্ৰদ্ধা এই গীতটোত ফুটি উঠিছে। এই গীতটোত অসমীয়া সংস্কৃতিৰ সমন্বয়ৰ মহান আদৰ্শকো সুঁৱৰিছে। কৈছে—

শংকৰ-মাধৱৰ মহা মহা সৃষ্টিৰে

উজ্জ্বল লুইতৰ পাৰ

বিভিন্ন জাতি-জনগোষ্ঠী লগ হৈহে যে বৃহত্তৰ অসমীয়া জাতিটো গঠন হৈছে, তেওঁ সেই কথাও কৈছে—

উপাধ্যায়-ত্ৰিপাঠি, আফাজ-তমিজ

আৰু কৰ্মকাৰ চাহ বাগিচাৰ।

এসময়ত এনে এচাম মানুহ আছিল যিয়ে অসমীয়া জাতিৰ এই সমন্বয়ক ঘৃণা কৰিছিল। তাৰ উত্তৰ হিচাপে হাজৰিকাই লিখিছিল—

বহু যুগ অসমতে থকা কিছু মানুহৰ

দেখো কিয় চাৱনি ঘূৰাৰ ?

ৰচনাৰ দিন-বাৰ উল্লেখ নাথাকিলেও এই গীতটি অসমীয়া-বঙালী সংঘাতৰ সময়ত লিখা বুলি জ্ঞানীসকলে মত পোষণ কৰে।

ড° ভূপেন হাজৰিকাই ১৯৪৬ চনত ‘অ’ মোৰ ভৈয়াই’ শীৰ্ষক এটি গীত লিখিছিল। এই গীতটিত তেওঁ আক্ষেপ কৰি কৈছে ‘অসমত অসমক ভাল পোৱা নাই।’ তেওঁ লিখিছে—

পুৰণি অসমৰ আকাশখনি

গৌৰৱৰ পোহৰে ৰমকে জমকে

লাচিতৰ হেংদাং পিছলি পৰিলে

ধৰোঁতা কোনো নৰ’লে।

সেইবাবেই হয়তো ১৯৪৮ত লিখা ‘চেনেহৰ বীৰ’ শীৰ্ষক গীতটিত শিশুসকলক আহ্বান জনাই লিখিছে—

শোষণ মুক্ত কৰি পূৰ্বভাৰতীৰ

উজলাই ৰাখিবা শিৰ

অ’ মোৰ চেনেহৰ অকণি অকণি বীৰ।

১৯৮০ চনত তেওঁ লিখিছিল তেওঁৰ জীৱনৰ এটি অন্যতম গীত ‘মহাবাহু ব্ৰহ্মপুত্ৰ’। এই গীতটোত তেওঁ লিখিছে অসমৰ জীৱনৰেখা ব্ৰহ্মপুত্ৰৰ মহানতাৰ কথা—

মহাবাহু ব্ৰহ্মপুত্ৰ

মহামিলনৰ তীৰ্থ

কত যুগ ধৰি আহিছে প্ৰকাশি

সমন্বয়ৰ অৰ্থ।

এই গীতটোতেই হাজৰিকা ডাঙৰীয়াই কৈছে কলাগুৰু বিষুৱাভা আৰু ৰূপকোঁৱৰ জ্যোতিপ্ৰসাদ আগৰৱালাৰ কথা।

বাংলাদেশৰ পৰা অজস্ৰ মানুহ যুগে যুগে অসমলৈ আহিছে। আহি লুইতৰ পাৰৰ চৰবিলাকত বাস কৰিছে। লুইতেও সকলোকে আদৰি লৈছে। এই কথাখিনিকে হাজৰিকাই এনেদৰে প্ৰকাশ কৰিছে—

পদ্মা নদীৰ ধুমুহাত পৰি কত শতজন আহিলে

লুইতৰ দুয়ো পাৰে কতনা অতিথি আদৰিলে।

যেতিয়া ভাৰত স্বাধীন হৈছিল তেতিয়া ভূপেন হাজৰিকাৰ মনতো স্বদেশ প্ৰেমে বিপুল আনন্দৰ খলকনিৰ সৃষ্টি কৰিছিল। তাৰেই প্ৰমাণ এই গীতটি—

অ’ ভাৰতীৰে অ’ পৃথিৱীৰে

স্বাধীনচিঠীয়া দল

ভাৰতী স্বাধীন হ’ল।

ভাৰতীৰ দৃষ্টি ভাৰতীৰ কৃষ্টি

সকলো মহীয়ান হ’ল।

ভাৰতবৰ্ষৰ শিল্প-স্বাৰ্ণাত্য, ঐতিহাসিক ঘটনাৰাজিৰ দ্বাৰা ভূপেন হাজৰিকা প্ৰভাৱান্বিত হৈছিল। ঐতিহাসিক কীৰ্তি চিহ্নৰ দ্বাৰা অনুপ্ৰাণিত হৈ তেওঁ ৰচনা কৰিছিল ‘কঁপি উঠে কিয় তাজমহল’ নামৰ গীতটিত। সেই গীতটিত তেওঁ লিখিছে—

প্ৰেমিক প্ৰিয় ছাহজাহান

দুঃখ হ’ল অৱসান

আশাৰ ফলিল ফল

গঢ়িলা তাজমহল।

ভূপেন হাজৰিকাৰ সমাজ সচেতনতাৰ ভাবধাৰাৰ বাবেই হয়তো তেওঁ আছিল সুখী-দুখী, ধনী-দুখীয়া, পুৰুষ-

শিক্ষার্থীৰ আখৰা-তলী

মহিলা, ডেকা-বুঢ়া সকলোৰে অতি আদৰৰ। চীনৰ আক্ৰমণৰ সময়ত তেওঁ লিখা গীতটিয়েও যিকোনো লোকৰ অশ্ৰু বোৱাই দিব পাৰে—

কত পিতৃ পুত্ৰহাৰা হ'ল

কোন মাতৃৰ বুকু শুদা হ'ল

বঙা সেন্দূৰ কাৰ মচা গ'ল

কাৰ বাসনা অপূৰ্ণ হৈ ৰ'ল।

ভূপেন হাজৰিকাৰ কণ্ঠ তথা গীতৰ সুৰত প্ৰকাশ

হৈছিল অমৃতসুধা। ভূপেন হাজৰিকাৰ গীতত মূৰ্ত হৈ উঠিছে অতীত, বৰ্তমান আৰু ভৱিষ্যৎ। তেওঁৰ গীতত ফুটি উঠিছিল তেওঁৰ দেশপ্ৰেম, অসমীয়া সাহিত্য-সংস্কৃতিৰ প্ৰতি থকা ভালপোৱা। তেওঁ দেশক, অসমীয়া জাতিক ভাল পাবলৈ শিকিছিল। তেওঁ নতুন অসম গঢ়াৰ সপোন দেখিছিল। আনকো শিকাইছিল গীতৰ মাজেৰেই। কাৰণ গীতেই আছিল ভূপেন হাজৰিকাৰ প্ৰাণ। স্বদেশ আৰু স্বজাতিয়েই আছিল তেওঁৰ বিবিধ ৰচনাৰ প্ৰাণকেন্দ্ৰ। ❖

কি, ক'ত, কিয় বিখ্যাত?

জিনছ : জিনছ বুলি ক'লে এতিয়া আৰু কাৰো অজানা নহয়। কিন্তু এই জিনছৰ কাপোৰৰ আঁৰত এক মনোগ্ৰাহী কাহিনী লুকাই আছে। বৰ ঘনকৈ বোৱা এই কাপোৰবিধ সমগ্ৰ বিশ্বতে জনপ্ৰিয়। আজিৰপৰা প্ৰায় ৫০৫ বছৰৰ আগতে ফ্ৰান্সৰ নাইম (nime) নামৰ ঠাইত 'ডেনিম' নামৰ এবিধ টান, খহটা, বগা সূতা পোৱা গৈছিল। ইয়াৰ বহু বছৰৰ পাছত ইটালীৰ জেনোৱা বন্দৰত জাহাজৰ নাৱিকসকলে এই বগা ডেনিম সূতাৰে পেণ্ট চিলাই লৈছিল। পিছে বগা পেণ্টবোৰ সোনকালে লেতেৰা হোৱা বাবে নাৱিকসকলে ইয়াক ৰং কৰি নীলা কৰি লৈছিল। আদিতে ইয়াৰ নাম আছিল জিন'ছ (Genocse)। পাছলৈহে ইয়াৰ নাম জিনছ হয়গৈ। ১৮৫০ চনমানত জাৰ্মানীৰ বভেৰিয়াৰ লেভি ষ্ট্ৰ'ছ নামৰ কাপোৰৰ

ব্যৱসায়ী এজনে আমেৰিকালৈ এই কাপোৰ লৈ গৈছিল। তেতিয়া টম্বু সজা কামতহে এই কাপোৰ ব্যৱহৃত হৈছিল। পিছলৈ খনিত কাম কৰা শ্ৰমিকবিলাকে জিনছৰ পেণ্ট পিন্ধিবলৈ লয়।

জিনছৰ ইতিহাস দীঘলীয়া যদিও ঊনবিংশ শতিকাৰ মাজভাগমানৰ পৰাহে ই জনপ্ৰিয় হৈ পৰে। এতিয়া সমগ্ৰ বিশ্বতে অন্যতম জনপ্ৰিয় কাপোৰ হিচাপে পৰিগণিত হৈছে জিনছ। ❖

ইংলিছ চেনেল (English channel) : অসমীয়াত চেনেল মানে হ'ল প্ৰণালী। যি ঠেক সাগৰীয় অংশই দুখণ্ড ভূমিক পৃথক কৰে তাকে প্ৰণালী বোলে। ইংলিছ চেনেলে ফ্ৰান্স আৰু ইংলণ্ডক পৃথক কৰিছে। এই প্ৰণালীটোৰ আটাইতকৈ ঠেক অংশৰ প্ৰস্থ ২৭ কিল'মিটাৰ। ইয়াৰ দৈৰ্ঘ্য ৫৬০ কিল'মিটাৰ। ই

আটলাণ্টিক মহাসাগৰৰ এটা অংশ। মেথিউ বেব (Mathew Webb) নামৰ ব্যক্তি এজনে প্ৰথম ইংলিছ চেনেল সাঁতুৰি পাৰ হয় (১৮৭৫ চন)। ইংলিছ চেনেল সাঁতুৰি পাৰ হোৱা প্ৰথম ভাৰতীয় পুৰুষ মিহিৰ সেন (১৯৫৮) আৰু প্ৰথম মহিলা আৰতি সাহা (১৯৫৯)।

জলাহ অৰণ্য

■ মহানন্দ শৰ্মা

সমুদ্ৰৰ উপকূলৱৰ্তী অঞ্চলবোৰত দেখা যায় বিস্তীৰ্ণ এলেকাজুৰি বিশাল অৰণ্য। পানীৰ লগত সংলগ্ন এই অৰণ্যবোৰ বছৰ বছৰ ধৰি পানীকে নিৰ্ভৰ কৰি জীয়াই থাকে। পানী অবিহনে এই অৰণ্য নিষ্প্ৰাণ। বিশেষকৈ ক্ৰান্তীয় আৰু উপ-ক্ৰান্তীয় অঞ্চলত দেখা পোৱা এনে অৰণ্যবোৰকে 'জলাহ অৰণ্য' (Mangrove forest) বুলি কোৱা যায়। এতিয়ালৈকে এনে জলাহ অৰণ্যত ৮০বিধমান জলাহ উদ্ভিদৰ (Mangrove trees) প্ৰজাতি চিনাক্ত কৰা হৈছে। এই উদ্ভিদবোৰৰ জীৱন ধাৰণ প্ৰক্ৰিয়া বৰ জটিল। কম অক্সিজেনযুক্ত মাটিতো ইহঁত বিকশিত হ'ব পাৰে। সমুদ্ৰৰ কম অথবা অত্যন্ত লৱণযুক্ত পানীতো ইহঁত জীয়াই থাকিবলৈ সক্ষম। উপকূলীয় জলৰাশিত দেখিবলৈ পোৱা এনে উদ্ভিদসমূহে সমুদ্ৰৰ জোৱাৰ-ভাটাৰ কোবাল সোঁতকো প্ৰত্যাহান জনাই হাজাৰ হাজাৰ বছৰ ধৰি জীৱবিচিত্ৰতাৰ গুৰুত্বপূৰ্ণ অৱদান আগ বঢ়াই আহিছে। এই জলাহ অৰণ্যসমূহে পৃথিৱীৰ প্ৰাকৃতিক ভাৰসাম্য ৰক্ষা কৰাৰ লগতে জলবায়ু পৰিবৰ্তন ৰোধৰ ক্ষেত্ৰত অনন্য ভূমিকা লৈ আহিছে। জলাহ অৰণ্য হৈছে বিভিন্ন সামুদ্ৰিক প্ৰাণীৰ নিৰাপদ আবাসস্থল।

কিদৰে সৃষ্টি হয় জলাহ অৰণ্য?

সমুদ্ৰৰ জলৰাশি আৰু উপকূলৰ ভূভাগৰ মাজত

গঢ় লৈ উঠা এই জলাহ অৰণ্যবোৰে মূলতঃ সমুদ্ৰৰ আৱৰ্জনা আৰু বোকা, বিভিন্ন জৈৱিক উপাদান আদি সঞ্চিত কৰি বিকাশ লাভ কৰে। প্ৰতিনিয়ত এনে অৰণ্যক সমুদ্ৰৰ কোবাল সোঁতে খুন্দা মাৰি থাকে। সোঁতত উঠি যোৱা আৱৰ্জনা, বোকা আৰু জৈৱিক উপাদানবোৰে উপকূলৱৰ্তী অঞ্চলত উদ্ভিদৰ সৃষ্টি আৰু বংশবৃদ্ধিৰ সমল যোগায়। আন এটা লক্ষ্যণীয় দিশ যে এনে উদ্ভিদৰ গুটি পানীত পৰাৰ পাছত শিপাবোৰে তাক পানীত উঠি যোৱাত বাধা দিয়ে আৰু তাতেই নতুন উদ্ভিদৰ জন্ম হয়। এনে পৰিবেশৰ উপযোগী উদ্ভিদেই জলাহ অৰণ্যৰ সৃষ্টি কৰে। এই অৰণ্যৰ উদ্ভিদে প্ৰাকৃতিকভাৱে লাভ কৰে শক্তিশালী আৰু দীঘল আকাৰৰ শিপা। এই অৰণ্যবোৰ অত্যন্ত সহনশীল আৰু শক্তিশালী জলাহ উদ্ভিদবোৰৰ বাবেহে গঢ় লৈ উঠাটো সম্ভৱ হৈছে। প্ৰকৃতি আৰু পৰিবেশ ৰক্ষাৰ অন্যতম অংশীদাৰ এই জলাহ অৰণ্যবোৰ। এনে উদ্ভিদে অতিশয় বিষাক্ত আৰু উচ্চ মাত্ৰাৰ কাৰ্বন আৰু লৱণযুক্ত উপাদান শোষণ কৰি পৃথিৱীৰ বায়ুমণ্ডল আৰু জীৱপ্ৰজাতিক ৰক্ষণাবেক্ষণ দি আহিছে।

জলাহ অৰণ্যৰ বিস্তৃতি

ভাৰত-বাংলাদেশৰ ভূভাগক সামৰি বংগোপ-সাগৰৰ উপকূলীয় অঞ্চলত বিশ্বৰ বিশালতম জলাহ অৰণ্য দেখিবলৈ পোৱা যায়। সুন্দৰবন ব-দ্বীপ অঞ্চলত থকা এই জলাহ অৰণ্য ১০,০০০ বৰ্গ কিল'মিটাৰ জুৰি (৩,৯০০ বৰ্গ মাইল) বিস্তৃত। ইয়াৰ প্ৰায় ৬,০০০ বৰ্গ কিল'মিটাৰ (২,৩০০ বৰ্গ মাইল) বাংলাদেশৰ অন্তৰ্গত। সুন্দৰবন ব-দ্বীপ জলাহ অৰণ্য অঞ্চল কেৱল যে জলাহ উদ্ভিদৰ বাবেই বিখ্যাত এনে নহয়। বৰধু, টেঁকীয়াপতীয়া বাঘৰ বাবেও বিখ্যাত। ইয়াত থকা উদ্ভিদ আৰু প্ৰাণীৰ বৈচিত্ৰ্য পৃথিৱী বিখ্যাত। এই জলাহ

প্ৰকৃতি

অৰণ্য বিভিন্ন চৰাই, হৰিণা, ঘঁৰিয়াল আৰু সাপৰ বাবেও জনাজাত। সেইবাবে সুন্দৰবনক ইউনেস্ক'য়ে বিশ্ব ঐতিহ্য ক্ষেত্ৰ হিচাপে স্বীকৃতি প্ৰদান কৰিছে। বিশ্ব আটাইতকৈ বেছি ভূমি জলাহ অৰণ্যই আৰবি থকা দেশখন হৈছে ইণ্ডোনেছিয়া। ইণ্ডোনেছিয়াত মুঠ ৩১,০০০ বৰ্গ কিল'মিটাৰ (১২,০০০ বৰ্গ মাইল) এলেকা জলাহ অৰণ্যই দখল কৰি আছে। বিশ্বৰ ১০০ৰো অধিক ক্ৰান্তীয় আৰু উপক্ৰান্তীয় দেশৰ ভূখণ্ডত জলাহ অৰণ্য দেখিবলৈ পোৱা যায়। বিশ্বৰ মুঠ ১,৪০,০০০ বৰ্গ কিল'মিটাৰ (৫৪,০০০ বৰ্গ মাইল) ভূমি জলাহ অৰণ্যই আঙৰি আছে। জলাহ অৰণ্যৰ বাবে বিখ্যাত ইকুৱেডৰত ৬০ মিটাৰ পৰ্য্যন্ত উচ্চতাৰ জলাহ উদ্ভিদৰ প্ৰজাতি পোৱা যায়।

কিয় জলাহ অৰণ্যৰ প্ৰয়োজন?

আমাৰ বাবে জলাহ অৰণ্য অত্যন্ত প্ৰয়োজনীয়। এক কথাত ক'বলৈ গ'লে সমুদ্ৰ লৱণযুক্ত উপকূলীয় জলবান্ধিত বছৰ বছৰ ধৰি জোৱাৰ-ভাটাৰ প্ৰকোপ সহ্য কৰি এই অৰণ্যই বিশাল পৰিমাণৰ কাৰ্বন ধৰি ৰাখিব পাৰিছে আৰু আমাৰ পৃথিৱীখনৰ জলবায়ু পৰিবৰ্তন ৰোধৰ যুঁজখনত প্ৰধান ভূমিকা লৈ আহিছে। সেই দিশৰ পৰা আমি জলাহ অৰণ্যক সুৰক্ষিত কৰি পৃথিৱীৰ ভৱিষ্যতক সুৰক্ষিত কৰিব পাৰোঁ। আন এটা লক্ষ্যণীয় কথা যে এনে অৰণ্যসমূহে সমুদ্ৰৰ বিভিন্ন মাছ, ঘঁৰিয়াল, সাপ আৰু আন আন প্ৰজাতিৰ জীৱক নিৰাপদ আবাস

দিছে আৰু জীৱজগতৰ ৰক্ষণাবেক্ষণত প্ৰভূত বৰঙণি যোগাই আহিছে। এনে অৰণ্যবোৰ ক্ষুদ্ৰাতিক্ষুদ্ৰ প্ৰজাতিৰ পৰা বিশাল আকাৰৰ প্ৰজাতিৰ সামুদ্ৰিক আৰু আন জলজ প্ৰাণীৰ নিৰাপদ বাসস্থান। এই কথাও আমি লক্ষ্য কৰিব পাৰোঁ যে জলাহ অৰণ্যবোৰে সমুদ্ৰৰ উপকূলৱৰ্তী আবাসিক অঞ্চলৰ লোকক জীৱন-জীৱিকা দিয়াৰ লগতে সামুদ্ৰিক ধুমুহাৰ পৰা ৰক্ষা কৰি আহিছে। মৎস্য ব্যৱসায় আৰু দৈনন্দিন জীৱনত প্ৰয়োজনীয় কাঠ আৰু খৰিৰ অভাৱ দূৰ কৰাৰ লগতে এনে অৰণ্যৰ উদ্ভিদৰ অত্যন্ত ঘন আৰু শক্তিশালী শিপাসমূহে স্থানীয় বাসিন্দাক সমুদ্ৰৰ সোঁত আৰু বানৰ পৰা ৰক্ষা কৰি আহিছে। যিহেতু এনে অৰণ্যত ক্ষুদ্ৰ ক্ষুদ্ৰ উদ্ভিদৰ লগতে জলপৃষ্ঠৰ পৰা ৪০ মিটাৰ পৰ্য্যন্ত ওখ ওখ উদ্ভিদ পোৱা যায়, সেই হিচাপত এই অৰণ্যবোৰ অসংখ্য বিচিত্ৰ প্ৰজাতিৰ উদ্ভিদৰ ভাণ্ডাৰ। হয়তো পৃথিৱীত এতিয়াও এনে গভীৰ জলাহ অৰণ্য আছে য'লৈ মানুহ যোৱাটো সম্ভৱ হোৱা নাই। এনে অৰণ্যবোৰত কিমান যে বিচিত্ৰ প্ৰজাতিৰ উদ্ভিদ এতিয়াও চিনাক্ত নোহোৱাকৈ আছে তাৰ হিচাপ নাই। এই অৰণ্যবোৰে বিভিন্ন দেশক বান-খহনীয়া আৰু আন ভূ-অৱয়বৰ ক্ষয়-ক্ষতিৰ পৰাও ৰক্ষা কৰি আহিছে। সেইবাবে মানৱ সমাজৰ বাবে জলাহ অৰণ্যৰ গুৰুত্ব অপৰিসীম। মানৱ সমাজেই নিজৰ হিতৰ বাবে জলাহ অৰণ্য সংৰক্ষণৰ দায়িত্ব ল'ব লাগিব। ❖

কি, ক'ত, কিয় বিখ্যাত?

ঘূণ (Weevil) : ঘূণ এবিধ এনেকুৱা কীট যিয়ে কাঠ, বাঁহ, শস্য আদি নষ্ট কৰে। ঘৰুৱা বস্ত্ৰৰ অনিষ্ট সাধন কৰা কীটৰ ভিতৰত ঘূণ অন্যতম। ইয়াক সেমেকা জলবায়ুৰ ঠাইত পোৱা যায়। পূৰ্ণবয়স্ক ঘূণ এটা দেখাত ক'লা-বগা বৰণৰ হয়। ইহঁত ৪.৫ মিলিমিটাৰৰপৰা ৭ মিলিমিটাৰ পৰ্য্যন্ত দীঘল হয়। পূৰ্ণবয়স্ক ঘূণবোৰে উৰিবও পাৰে। কিন্তু ডাঙৰ ঘূণবোৰতকৈ সৰুবোৰেহে বেছি অনিষ্ট কৰে। কণীৰপৰা পূৰ্ণবয়স্ক হ'বলৈ এটা ঘূণক ২৫-৩০ দিন সময় লাগে। এই সময়ছোৱাতে শস্যৰ দানাৰ ভিতৰত আশ্ৰয় লোৱা ঘূণে গোটেই দানাটো পতান কৰি পূৰ্ণবয়স্ক হৈ ওলাই আহে। এজনী মাইকী ঘূণে এবাৰত ৮০টামান কণী পাৰে। পৃথিৱীৰ প্ৰায় সকলো দেশতে ঘূণ পোৱা যায়।

ইংৰাজী ভাষাত সাহিত্য চৰ্চা কৰা কেইগৰাকীমান অসমীয়া

■ নিশা দেৱী

কোৱা হয় সাহিত্যই জাতিৰ দাপোণ; এটা জাতিৰ সাহিত্যই সেই জাতিৰ সামাজিক, ৰাজনৈতিক আৰু সাংস্কৃতিক চেতনাৰ পৰিচয়। অসমীয়া জাতিৰ ক্ষেত্ৰতো এই কথা সঁচা। অসমীয়া সাহিত্য জগতখনৰ কথা ভাবিলেই আমাৰ মনলৈ আহে বৰেণ্য অসমীয়া কথা-শিল্পী, কবি, ঔপন্যাসিকসকলৰ নাম আৰু তেওঁলোকৰ সৃষ্টিসমূহ। বিভিন্ন সময়ত বিভিন্ন লেখক, সাহিত্যিকে নিজৰ নিজৰ কৰ্মৰাজিৰে অসমীয়া সাহিত্যৰ ভঁৰাল চহকী কৰি আহিছে। মাতৃভাষাত সাহিত্য চৰ্চা কৰি এইসকল অসমীয়াই অসমীয়া জাতি আৰু অসমীয়া ভাষাটোক উজ্জীৱিত কৰি ৰখাৰ উপৰি অসমীয়া সাহিত্যক ৰাষ্ট্ৰীয় আৰু আন্তঃৰাষ্ট্ৰীয় প্ৰেক্ষাপটতো পৰিচয় কৰাই দিছে। পাছে এই কামটোত আন এচাম অসমীয়াৰো অৱদান কম নহয়। ক'বলৈ গ'লে, এইচাম অসম সন্তানেও কেৱল নিজৰ কলমেৰেই খুব কম সময়তে অসম আৰু অসমীয়াৰ বাবে-বহণীয়া সাহিত্য-সংস্কৃতিৰ সৈতে বিশ্বক চিনাকি কৰাই দিবলৈ সক্ষম হৈছে। এই লেখকসকলৰ বিশেষত্ব হ'ল এওঁলোকে ইংৰাজী ভাষাত সাহিত্য চৰ্চা কৰে। এইচাম অসমীয়া লেখক-সাহিত্যিকে ইংৰাজী ভাষাত সাহিত্য চৰ্চা কৰি ৰাষ্ট্ৰীয় আৰু আন্তঃৰাষ্ট্ৰীয় খ্যাতি লাভ কৰাৰ লগতে অসম আৰু উত্তৰ-পূৰ্বাঞ্চলক বিশ্বৰ মজিয়ালৈ লৈ যাবলৈ সক্ষম হৈছে। এই লেখকসকলৰ বিষয়বস্তুৰ গভীৰতা আৰু ভাষাৰ নিপুণতাই ইতিমধ্যেই দেশ-বিদেশৰ পাঠকৰ দৃষ্টি আকৰ্ষণ কৰিবলৈ সক্ষম হৈছে। ইংৰাজী ভাষাত সাহিত্য চৰ্চা কৰি অসম, অসমীয়া আৰু উত্তৰ-পূৰ্বাঞ্চলৰ উত্তৰোত্তৰ উন্নতিৰ হকে নীৰৱ সাধনাত ব্ৰতী এই লেখকসকলৰ অন্যতম কেইগৰাকীমান হ'ল—সঞ্জীৱ বৰুৱা, ধ্ৰুৱ হাজৰিকা, অৰূপ কুমাৰ দত্ত, সঞ্জয় হাজৰিকা, জাহ্নৱী বৰুৱা, আৰুণি কাশ্যপ আৰু উদয়ন মিশ্ৰ।

সঞ্জীৱ বৰুৱা

ইংৰাজী ভাষাত লেখা-মেলা কৰি সমাদৰ লাভ

কৰিবলৈ সক্ষম হোৱা আন এজন অসমীয়া হ'ল সঞ্জীৱ বৰুৱা। সঞ্জীৱ বৰুৱাৰ জন্ম অবিভক্ত অসমৰ ৰাজধানী শ্বিলঙত, ১৯৫১ চনত। তেওঁ কটন কলেজৰ পৰা স্নাতক আৰু দিল্লী বিশ্ববিদ্যালয়ৰ পৰা স্নাতকোত্তৰ ডিগ্ৰী লাভ কৰিছিল। বৰ্তমান তেওঁ আমেৰিকা যুক্তৰাষ্ট্ৰৰ বাৰ্ড কলেজত (Bird College) প্ৰফেছৰ হিচাপে কাৰ্যনিৰ্বাহ কৰি আছে। সঞ্জীৱ বৰুৱাৰ উল্লেখযোগ্য কিতাপকেইখন হ'ল—'ইণ্ডিয়া এগেইনষ্ট ইটছেল্ফ : আছাম এণ্ড দা পলিটিক্ছ অব নেছনেলিটি' (India Against Itself : Assam and the Politics of Nationality), প্ৰকাশক : ইউনিভাৰ্ছিটি অব পেন্‌ছিলভেনিয়া প্ৰেছ, ফিলাডেলফিয়া; 'ডিউৰেবল ডিজৰ্ডাৰ : আণ্ডাৰষ্টেণ্ডিং দা পলিটিক্ছ অব নৰ্থ-ইষ্ট ইণ্ডিয়া' (Durable Disorder : Understanding the Politics of Northeast India), প্ৰকাশক : অক্সফ'ৰ্ড ইউনিভাৰ্ছিটি প্ৰেছ আৰু প'ষ্টফ্ৰণ্টিয়াৰ ব্লুজ (Postfrontier Blues), প্ৰকাশক : ইষ্ট-ৱেষ্ট চেণ্টাৰ, ৱাশ্বিংটন।

অৰূপ কুমাৰ দত্ত

১৯৪৬ চনৰ ২ জুলাইত জন্মগ্ৰহণ কৰা অৰূপ কুমাৰ দত্তই এতিয়ালৈকে ১৮ খন গ্ৰন্থ প্ৰাপ্তবয়স্কৰ বাবে আৰু ১৭ খন অভিযানমূলক উপন্যাস শিশুৰ বাবে লিখি উলিয়াইছে।

সাহিত্য

প্রাপ্তবয়স্কৰ বাবে লিখা কিতাপসমূহৰ বেছিভাগেই প্রকৃত তথ্যভিত্তিক সাহিত্য (Non-fiction)। এই কিতাপসমূহৰ বিষয়বস্তু বিবিধ আৰু মনোগ্রাহী। যেনে, ২০০১ চনত নেছনেল বুক ট্ৰাষ্টে প্ৰকাশ কৰা 'দ্য ব্ৰহ্মপুত্ৰ' (The Brahmaputra), অৰ্কিড পাব্লিকেছনে ২০১৩ চনত প্ৰকাশ কৰা 'চা গৰম : দা টি ষ্ট'ৰী' (Cha Garam : The Tea Story), কনাৰ্কে প্ৰকাশ কৰি উলিওৱা 'ইউনিকৰ্নিছ : দা গ্ৰেট ইণ্ডিয়ান ৰাইন'চেৰছ' (Unicornis : The Great Indian Rhinoceros) আৰু ২০০২ চনত ৰূপা পাব্লিকেছনে প্ৰকাশ কৰা 'দ্য ৰ'ভিং মিনছট্ৰেল' (The Roving Minstrel)। অৰূপ কুমাৰ দত্তৰ এই গ্ৰন্থসমূহত বিশ্ববাসীয়ে অসম আৰু অসমৰ নান্দনিক বৈচিত্ৰ্যৰ পৰিচয় পায়। ২০১৬ চনত অসম জাতীয় বিদ্যালয় ন্যাসে প্ৰকাশ কৰা 'দা আহোমছ' (The Ahoms) লেখকৰ আন এখন লেখত ল'বলগীয়া গ্ৰন্থ।

শিশু সাহিত্যৰ জগতখনত অৰূপ কুমাৰ দত্ত ইতিমধ্যেই ভাৰতৰ লেখত ল'বলগীয়া লেখকসকলৰ ভিতৰত অন্যতম। আশীৰ দশকত ভাৰতীয় শিশুবোৰে যেতিয়া অভিযানমূলক শিশু উপন্যাসৰ বাবে পশ্চিমীয়া দেশসমূহৰ সাহিত্যৰ কাষ চাপিবলগীয়া হৈছিল, অৰূপ কুমাৰ দত্তই এইটো ধাৰাৰ উপন্যাস সৃষ্টি কৰি এটা নতুন যুগৰ সূচনা কৰিছিল। তেওঁৰ দ্বাৰা সৃষ্টি শিশু উপন্যাসসমূহ হ'ল—'কাজিৰঙা ট্ৰেইল' (Kaziranga Trail), 'ট্ৰাবল এট কলঙীজান' (Trouble at Kolongijan), 'দা ব্লাইণ্ড উইটনেছ' (The Blind Witness), 'এ ষ্ট'ৰী এবাউট টি' (A Story About Tea), 'দা লিঅ'ৰ অব জাংগ্ৰীলা' (The Lure of Zangrila), 'ৰিভেঞ্জ' (Revenge), 'স্মেক' (Smack), 'ছেভ দা পুল' (Save the Pool), 'দা ক্ৰীষ্টেল কেভ' (The Crystal Cave), 'ফুটপ্ৰিণ্টছ ইন দা ছেণ্ড' (Footprints in the Sand), 'দা বয় হু বিকেম কিং' (The Boy Who Became King) ইত্যাদি।

২০১৪ চনত এইগৰাকী লেখকে এছ'চিয়েছন অব ৰাইটাৰছ এণ্ড ইলাষ্ট্ৰেট'ৰছ ফৰ চিলাড্ৰেন (ARIFC), নিউ দিল্লীৰ তৰফৰ পৰা জীৱনজোৰা সাধনা বঁটা লাভ কৰিছে। ২০১৮ চনত তেওঁক পদ্মশ্ৰী সন্মানেৰে বিভূষিত কৰা হয়।

ধ্ৰুৱ হাজৰিকা

একেটি ধাৰাৰ আন এগৰাকী উল্লেখযোগ্য লেখক হ'ল ধ্ৰুৱ হাজৰিকা। ধ্ৰুৱ হাজৰিকাৰ জন্ম ১৯৫৬ চনত। ছেণ্ট এডমাণ্ড কলেজ আৰু গুৱাহাটী বিশ্ববিদ্যালয়ৰ পৰা

তেওঁ ক্ৰমে স্নাতক আৰু স্নাতকোত্তৰ ডিগ্ৰী লাভ কৰিছিল। কেইটামান দিনৰ বাবে দিল্লীত ছেলছমেন হিচাপে কাম কৰাৰ পাছত তেওঁ জাগীৰোড কলেজত অধ্যাপক হিচাপে যোগান কৰিছিল। পাছলৈ ১৯৮৩ চনত তেওঁ অসম প্ৰশাসনিক সেৱাত যোগান কৰে। হাজৰিকাৰ উল্লেখযোগ্য গ্ৰন্থকেইখন হ'ল: 'লাক' (Luck), ২০১০ চনত প্ৰকাশিত আৰু প্ৰকাশক পেংগুইন ইণ্ডিয়া; 'এ বোষ্ট্ৰিং উইণ্টাৰ' (A Bowstring Winter), ২০০৬ চনত প্ৰকাশিত আৰু প্ৰকাশক পেংগুইন ইণ্ডিয়া; 'ছনছ অব ব্ৰহ্মা' (Sons of Brahma), ২০১৪ চনত প্ৰকাশিত আৰু প্ৰকাশক পেংগুইন ইণ্ডিয়া।

উল্লেখযোগ্য যে কল্প সাহিত্যৰ লেখক হিচাপে ধ্ৰুৱ হাজৰিকাই ১৯৯৬ চনত কথা পুৰস্কাৰ (Katha award) লাভ কৰিবলৈ সক্ষম হৈছিল।

সঞ্জয় হাজৰিকা

'ষ্ট্ৰেঞ্জাৰছ অব দা মিস্ট'ৰ (Strangers of the Mist) লেখক সঞ্জয় হাজৰিকাৰ নাম এই ক্ষেত্ৰত উল্লেখ নকৰিলে এই লেখা আধৰুৱা হৈ ৰ'ব। হাজৰিকাৰ জন্ম হৈছিল ১৯৫৪ চনত। প্ৰথমে ছেইণ্ট

এডমাচ কলেজ আৰু পাছলৈ লণ্ডনত জাৰ্নেলিজিম আৰু প্ৰিণ্টিং অধ্যয়ন কৰা হাজৰিকাই ২০১০ চনত 'ডক্টৰ জা মেয়াৰ গ্ল'বেল চিটিজেনশ্বিপ' পুৰস্কাৰ লাভ কৰিছিল। সঞ্জয় হাজৰিকাই উত্তৰ-পূৰ্বাঞ্চলৰ বিভিন্ন স্পৰ্শকাতৰ বিষয়ত বিভিন্ন উল্লেখযোগ্য গ্ৰন্থ ৰচনা কৰি গৈছে। তেওঁৰ বিশেষভাৱে সমাদৃত গ্ৰন্থকেইখন হ'ল—'দা লেছনছ অব

সাহিত্য

এ ট্ৰেজেদী' (The Lessons of a Tregedy), 'ৰাইটিং অন দা ৱাল' (Writing on the Wall), 'ৰাইট্‌ছ অব পেছেজ' (Rites of Passage)।

ইয়াৰ ভিতৰত 'দা লেছনছ অব এ ট্ৰেজেদী' গ্ৰন্থখন ১৯৮৮ চনৰ বিজ্ঞান বিষয়ক দহখন শ্ৰেষ্ঠ গ্ৰন্থৰ তালিকাত আছিল।

জাহ্নৱী বৰুৱা

কেৱল তিনিখন কিতাপ লিখিয়েই ৰাষ্ট্ৰীয় আৰু আন্তঃৰাষ্ট্ৰীয় পৰ্যায়ত সমাদৰ লাভ কৰিবলৈ সক্ষম হোৱা অসমৰ আন এগৰাকী সন্তান হ'ল জাহ্নৱী বৰুৱা। জাহ্নৱী বৰুৱাৰ জন্ম গুৱাহাটীত আৰু বৰ্তমান তেওঁ বাংগালুৰুৰ বাসিন্দা। গুৱাহাটী মেডিকেল কলেজৰ পৰা এমবিবিএছ ডিগ্ৰী আহৰণ কৰিছে যদিও জাহ্নৱীয়ে চিকিৎসাবিজ্ঞানৰ ক্ষেত্ৰখনৰ পৰা নিজক দূৰত ৰাখিছে। ইংলণ্ডত সৃষ্টিশীল লিখনশৈলী অধ্যয়ন কৰা জাহ্নৱী বৰুৱাই লিখা তিনিখন কিতাপৰ এখন হৈছে নেক্সট ড'ৰ (Next Door)। পেংগুইন ইণ্ডিয়াই ২০০৮ চনত প্ৰকাশ কৰা এই কিতাপখন এখন চুটি গল্প সংকলন। এইখন তেওঁৰ প্ৰথম কিতাপ। তেওঁৰ দ্বিতীয়খন কিতাপ হৈছে 'ৰিবাৰ্থ' (Rebirth)। ৰিবাৰ্থ প্ৰকাশ পাইছিল ২০১০ চনত; প্ৰকাশ কৰিছিল পেংগুইন ইণ্ডিয়াই। 'ৰিবাৰ্থ'ৰ সমাদৰ অভূতপূৰ্ব। জাহ্নৱী বৰুৱাৰ তৃতীয়খন উপন্যাস প্ৰকাশ পাইছিল ২০২০ চনত। 'আণ্ডাৰটো' (Undertow) নামৰ এই উপন্যাসখন প্ৰকাশ কৰিছে পেংগুইন ইণ্ডিয়াই। 'ৰিবাৰ্থ' আৰু 'নেক্সটডোৰ'ৰ দৰে 'আণ্ডাৰটো' কিতাপখনো ৰাষ্ট্ৰীয় আৰু আন্তঃৰাষ্ট্ৰীয় পৰ্যায়ত বহুলভাৱে প্ৰশংসিত হৈছে। জাহ্নৱী বৰুৱাৰ কিতাপসমূহে বিশেষভাৱে সমালোচকৰ আদৰ পাবলৈ সক্ষম হৈছে আৰু ইতিমধ্যেই বিভিন্ন দেশৰ মহাবিদ্যালয় আৰু বিশ্ববিদ্যালয়ত তেওঁৰ কিতাপসমূহ পাঠ্যক্রমত অন্তৰ্ভুক্ত কৰা হৈছে।

আৰুণি কাশ্যপ

আৰুণি কাশ্যপ এগৰাকী লেখক আৰু অনুবাদক। তেওঁ ইংৰাজী আৰু অসমীয়া দুয়োটা ভাষাতেই সাহিত্য

চৰ্চা কৰে। তেওঁৰ উল্লেখযোগ্য কিতাপ দুখন হ'ল 'হিজ ফাদাৰছ ডিজিজ' (His Father's Disease) আৰু 'দা হাউছ উইথ এ থাউজেণ্ড ষ্ট'ৰীজ' (The House with a Thousand Stories)। 'হিজ ফাদাৰছ ডিজিজ' এখন গল্প সংকলন আৰু 'দা হাউছ উইথ এ থাউজেণ্ড ষ্ট'ৰীজ' এখন উপন্যাস। আৰুণি কাশ্যপে ইতিমধ্যে দুখন অসমীয়া গ্ৰন্থ ইংৰাজীলৈ অনুবাদ কৰিছে আৰু কিতাপ দুখন প্ৰকাশ কৰিছে জুবান বুক্‌ছ আৰু পেংগুইন ৰেনদ'ম হাউছে। এইগৰাকী লেখকৰ শেহতীয়া কিতাপখন হৈছে 'দেয়াৰ ইজ ন' গুড টাইম ফৰ বেড নিউজ' (There is no good time for bad news)। এইখন এখন কবিতা সংকলন। উল্লেখযোগ্য যে এই কিতাপখন ২০২২ বৰ্ষৰ ৫৮ তম জিঅ'ৰজিয়া অথৰ অব দা ইয়েৰৰ বাবে মনোনীত হৈছে আৰু মাৰ্চ হক প্ৰেছ পোয়েট্ৰী প্ৰাইজ আৰু ফোৰ ৱে বুক্‌ছ লেভিচ এৱাৰ্ডৰো চূড়ান্ত তালিকাত স্থান পাইছে। তেওঁৰ উপন্যাস 'দা হাউছ উইথ এ থাউজেণ্ড ষ্ট'ৰীজ' এখন বহু সমাদৃত উপন্যাস। অসমীয়াৰ সামাজিক আৰু ৰাজনৈতিক চেতনাৰ সূক্ষ্ম আৰু গভীৰ অৰ্থবহু প্ৰতিফলন ঘটা এই উপন্যাসৰ কাহিনীভাগে প্ৰতিজন পাঠকৰে হৃদয় চুই যায়। আৰুণি কাশ্যপ ইউনিভাৰ্ছিটি অব জৰ্জিয়া, এথেন্সৰ সৃষ্টিশীল লিখনশৈলী বিভাগৰ সহকাৰী অধ্যাপক।

উদয়ন মিশ্ৰ

আন এগৰাকী লেখক উদয়ন মিশ্ৰ মূলতঃ শিক্ষাৰ ক্ষেত্ৰখনৰ লগতে জড়িত যদিও এজন সফল অনুবাদক-লেখকো। এসময়ত ডিব্ৰুগড় বিশ্ববিদ্যালয়ৰ ইংৰাজী বিভাগৰ মুৰব্বী হিচাপে কাৰ্যনিৰ্বাহ কৰা উদয়ন মিশ্ৰৰ শ্ৰেষ্ঠ কিতাপখন হ'ল 'ইণ্ডিয়াজ নৰ্থ-ইষ্ট : আইডেণ্টিটি মুভমেণ্ট, ষ্টেট এণ্ড চিভিল ছ'চাইটি' (India's North-East : Identity Movement, State and Civil Society)। কিতাপখনত মিশ্ৰই উত্তৰ-পূৰ্বাঞ্চলৰ ৰাজনৈতিক আৰু সামাজিক জীৱনৰ উত্থান-পতনৰ বিশদ বিশ্লেষণ আগ বঢ়াইছে। মিশ্ৰ বৰ্তমান গুৱাহাটীৰ বাসিন্দা। ❖

সাপ আৰু আমি

■ অৰূপ শাণ্ডিল্য

সাপকনো কোনে ভয় নকৰে? কিন্তু একে সময়তে সাপৰ বিষয়ে আমি বিশেষ নাজানো বাবেই সমাজত সাপ সম্পৰ্কীয় অন্ধবিশ্বাসো অনেক। সেয়ে চিকিৎসালয়লৈ নিয়াৰ সলনি এতিয়াও সাপে খোঁটা বেছিসংখ্যক লোকক বেজ, ওজা আদিৰ ওচৰলৈহে নিয়া হয়। মন কৰিবলগীয়া কথাটো হ'ল—সুস্থ পৰিস্থিতিতন্ত্ৰৰ সূচক সাপৰ সৈতে হোৱা আমাৰ সংঘাত কিন্তু আমি বহু পৰিমাণে এৰাই চলিব পাৰোঁ। আমি বহুতেই দেখিলেই সাপ মাৰিবলৈ উদ্যত হওঁ। কিন্তু সকলো সাপ বিষধৰ নহয়। বিশেষজ্ঞসকলৰ মতে— অসমত পোৱা ৭৪টা প্ৰজাতিৰ সাপৰ ভিতৰত ছবিধ সাপহে (চকৰি ফেঁটা, শংখচূড়, পিট ভাইপাৰ, ৰঙামূৰীয়া সাপ, ৰজা ফেঁটা, গোৱালা) মানুহৰ বাবে বেছি বিপদজনক। উত্তৰ-পূৰ্বাঞ্চলত পোৱা ১০০ বিধমান সৰ্প প্ৰজাতিৰ ভিতৰত ১৮ বিধৰহে বিভিন্ন প্ৰাবল্যৰ আৰু জৈৱ ৰাসায়নিক ধৰ্মবিশিষ্ট বিষ আছে বুলিও মত পোষণ কৰিছে সৰ্প বিশেষজ্ঞসকলে।

সাপক লৈ চৰ্চা হোৱা উচিত, সাপৰ বিষয়ে আমি জনা উচিত। অসমীয়া ভাষাত সাপ সম্পৰ্কীয় দুখন উল্লেখযোগ্য গ্ৰন্থ হ'ল—(১) আৰণ্যকে ২০০৮ চনতেই প্ৰকাশ কৰা 'উত্তৰ-পূব ভাৰতৰ উভচৰ আৰু সৰীসৃপ' (লেখক—ফিৰোজ আহমেদ, অভিজিৎ দাস, সূশীল কুমাৰ দত্ত) (২) পূৰ্বায়নে প্ৰকাশ কৰা ডা° সুৰজিত গিৰিৰ 'সাপ আৰু আমি' (প্ৰথম প্ৰকাশ ছেপ্টেম্বৰ ২০২২। সম্পাদনা— পৰেশ হাতীমূৰীয়াৰ)। প্ৰায় ১২০০ জন লোকৰ প্ৰাণ ৰক্ষা কৰা সৰ্পদংশনৰ বিশেষজ্ঞ চিকিৎসক ডা° গিৰি সম্প্ৰতি ডিমৌ সামূহিক চিকিৎসালয়ৰ এনেস্থিছিঅ'লজিষ্ট। ডা° গিৰিয়ে তেওঁৰ গ্ৰন্থখন সৰ্পদংশন হোৱা বিভিন্ন লোকক

কৰা চিকিৎসাৰ বিভিন্ন অভিজ্ঞতাৰ ভিত্তিত যুগুতাই উলিয়াইছে। ৰাইজক সজাগ-সচেতন কৰাও গ্ৰন্থখনৰ অন্যতম উদ্দেশ্য।

ডা° গিৰিয়ে তেওঁৰ গ্ৰন্থখনত লিখিছে— ১) সাপে খোঁটা অংশটো মুখেৰে চুপিবলৈ বা ব্লড আদিৰে কাটি তেজ উলিওৱাৰ চেষ্টা কৰিব নালাগে। কেতিয়াও খোঁটা অংশটোৰ ওপৰত বান্ধ দিব নালাগে। ২) খোঁটা অংশটোত বৰফ, অন্য বনৌষধি, বৰফ আদি লগাব নালাগে। ধুই দিব নালাগে। তেনে কৰিলে বিষ ক্ষিপ্ৰতাৰে দেহত মিহলি হয়। তাৰ সলনি লগে লগে চিকিৎসালয়লৈ লৈ যাব লাগে। কাৰণ পলম কৰিলেই ৰোগীৰ বিপদ বাঢ়ে। ৩) বেজৰ ওচৰলৈ নি সময় নষ্ট কৰিব নালাগে। বিষাক্ত সাপৰ দংশন বেজে কেতিয়াও ভাল কৰিব নোৱাৰে। ৪) ৰোগীক সাহস দিব লাগে। খোজ কাঢ়িব বা দৌৰা-দৌৰি কৰিবলৈ দিব নালাগে। ৫) টান কাপোৰ, আ-অলংকাৰ সকলো খুলি দিব লাগে। ৬) এণ্টিভেনমেই বিষাক্ত সৰ্পদংশনৰ একমাত্ৰ চিকিৎসা।

সৰ্পদংশনৰ পৰা হাত সাৰিবলৈ আমি কেনে ধৰণৰ সাৱধানতা অৱলম্বন কৰিব পাৰোঁ? দুয়োখন গ্ৰন্থত সেই বিষয়ে উল্লেখ আছে। মূল কথাকেইটা এনে ধৰণৰ— ১) ঘৰৰ চাৰিওফালে জাবৰ-জোঁথৰ জমা কৰি থ'ব নালাগে। ঘৰ আৰু ঘৰৰ চৌহদ সাপৰ প্ৰিয় খাদ্য এন্দুৰ, নিগনি শূন্য কৰি ৰাখিব লাগে। ২) ঘৰৰ চৌহদৰ সঘনাই অহা-যোৱা কৰা বাস্তা অপৰিষ্কাৰ কৰি ৰাখিব নালাগে। ৩) ৰাতি আন্ধাৰত খোজ কাঢ়িলে চিনাকি বাস্তা হ'লেও টৰ্চ ব্যৱহাৰ কৰিব লাগে। ৪) গৰু-ছাগলীক দানা খাবলৈ দিয়া পাত্ৰ, কাঠ, খৰি বা ইটাৰ দ'ম, হাঁহ-কুকুৰাৰ গঁৰাল, জোতা আদিত নোচোৱাকৈ হাত সুমুৱাই দিব নালাগে। ৫) মাটিত শুব

নিবন্ধ

নালাগে। শ্ববলগীয়া হ'লেও আঁঠুৱা ভালদৰে গুঁজি ল'ব লাগে। ৬) সাপ থকা ঠাইত ঘূৰি ফুৰিলে বুট জোতা পৰিধান কৰা উচিত। ৭) সাপ ধৰিবলৈ বা মাৰিবলৈ চেষ্টা কৰা অনুচিত। বেছিভাগ বিষাক্ত সৰ্পদংশনৰ ই মূল কাৰণ।

‘উভচৰ আৰু সৰীসৃপ’ শীৰ্ষক গ্ৰন্থখনত উল্লেখ কৰা অনুসৰি—সাপৰ বহিঃকৰ্ণ নাই। ইহঁতে ছালৰ সহায়ত সূক্ষ্মতম কম্পনো অনুভৱ কৰিব পাৰে। বেছিভাগ সাপে কণী পাৰে। কিছুমানে আকৌ পোৱালিও তোলে। যেনে, ভাইপাৰ। কেৱল ৰজা ফেঁটীয়েহে বাহ সাজে। ৰজা ফেঁটী, শংখচূড়, আৰু আন কিছুমান সাপে বেলেগ সাপ খাই সিহঁতৰ সংখ্যা নিয়ন্ত্ৰণ কৰে।

সাপক লৈ আমাৰ সমাজত বহু অন্ধবিশ্বাস এতিয়াও বৰ্তি আছে। এনেবোৰ অন্ধবিশ্বাস নাইকিয়া কৰি বিজ্ঞান মনস্কতা গঢ়ি তুলিব লাগিব। সাপক লৈ আমাৰ সমাজত থকা কেতবোৰ ভ্ৰান্তি আৰু সত্যৰ বিষয়ে গ্ৰন্থ দুখনত উল্লেখ কৰা হৈছে। যেনে—১) সাপে গাখীৰ নাখায়। কাৰণ সাপে গাখীৰ হজম কৰিব নোৱাৰে। অৱশ্যে কিছুদিনলৈ একো খাবলৈ নিদি ভেঙ্কীবাজি দেখুওৱা লোকৰ ওচৰত থকা এটা তৃষণতৰ সাপ যিকোনো পানীয়ৰ প্ৰতি আকৃষ্ট হ'ব পাৰে। ২) সাপ প্ৰতিশোধপৰায়ণ নহয় বা নিৰ্দিষ্ট ব্যক্তিক মনত ৰাখিব পৰা বুদ্ধিমত্তা ইহঁতৰ নাই। বাকী প্ৰাণীৰ দৰে সাপৰ স্মৃতিশক্তি নাই। ৩) সাপে প্ৰতিশোধৰ বাবে অন্য সাপক আহান কৰাটোও কল্পকাহিনী। সাপক মাৰিলে সিহঁতৰ গাত থকা গ্ৰন্থিৰ পৰা বিপৰীত লিংগক আকৰ্ষিত কৰিব পৰা পদাৰ্থ নিৰ্গত হয়। সেই আকৰ্ষণতহে অন্য সাপ মৃত সাপৰ ওচৰলৈ বা তেনে ঠাইলৈ আহিব পাৰে। ৪) মচোৱা গোম, ছলাবাৰীয়া, বাইৰখে ফেঁটীৰ লগত যোৰা পাতে বুলি মানুহে বিশ্বাস কৰে যদিও প্ৰাকৃতিকভাৱে দুটা ভিন্ন প্ৰজাতিৰ মাজত প্ৰজনন অসম্ভৱ। দুয়োটা প্ৰজাতি দেখিবলৈ প্ৰায় একে হোৱা বাবে এনে ভ্ৰান্তি প্ৰচলিত হৈ আছে। ৫) সাপৰ বহিঃকৰ্ণ নাই। সেয়ে ইহঁতে নুশুনে। এতেকে সংগীতৰ তালে তালে নাচিবও নোৱাৰে। কিন্তু ফেঁটী সাপৰ চেৰেবেলাম বোলা মগজু অতি সক্ৰিয়। সেই বাবে ফেঁটীসাপে সন্মুখত লৰচৰ কৰি থকা যিকোনো বস্তু অনুসৰণ কৰি মূৰটোও লৰচৰ কৰি থাকে। সাপ নচুওৱা লোকজনৰ বীণটো স্থিৰ হ'লে

সাপডালো স্থিৰ হৈ যায়। ৬) বহুতে ভবাৰ দৰে কিছুমান সাপৰ বিষ নেজত নাথাকে। বহুমূৰ থকা সাপো নাই। পৃথিৱীত উৰণীয়া সাপ নাই। লাহী দেহৰ কিছুমান সাপ (যেনে, সুন্দৰী সাপ) ওখ গছৰ পাতে পাতে বগাওঁতে তলৰ পৰা উৰি যোৱাৰ নিচিনা লাগে। ৭) সাপৰ মূৰত কোনো মণি নাথাকে।

সকলোৰে বাবে অতি গুৰুত্বপূৰ্ণ ‘উভচৰ আৰু সৰীসৃপ’ নামৰ সচিত্ৰ ক্ষেত্ৰ সহায়িকাখনত তিনিওজন বিশেষজ্ঞ লেখকে উভচৰ আৰু সৰীসৃপৰ বিষয়ে কম কথাত বিতংকৈ আলোচনা কৰিছে। যেনে—ইহঁতক চিনাক্ত কেনেকৈ কৰিব পাৰি, বিস্তৃতি, স্বভাৱ আৰু বাসস্থান, খাদ্য, আইনী সুৰক্ষা, সংৰক্ষণ স্থিতি আৰু ভাবুকি কেনে ধৰণৰ আদি। গ্ৰন্থখনত উল্লেখ আছে—সাপ বা জেঠীজাতীয় প্ৰাণীবোৰে তালুত থকা ‘জেকবছন অংগ’ৰ সহায়ত খাদ্যৰ সন্ধান কৰে। জিভাখন বাহিৰলৈ উলিয়াই বতাহৰ পৰা গোন্ধ লয় আৰু ‘জেকবছন অংগ’ত লগাই ওচৰত থকা প্ৰাণীটোনো কি তাৰ উমান লয়। আনখন গুৰুত্বপূৰ্ণ গ্ৰন্থত ডা° গিৰিয়ে তেওঁৰ অভিজ্ঞতাৰ ভিত্তিত সৰ্পদংশনৰ চিকিৎসা সম্পৰ্কীয় বিভিন্ন দিশ সামৰি লৈছে। কোন সাপৰ দংশনত আক্ৰান্ত ব্যক্তিৰ শৰীৰত কেনে লক্ষণ ফুটি উঠে, কিমান সময়ৰ পাছত লক্ষণ ফুটি উঠে, কিমান সময়লৈ তেনে লক্ষণ থাকে আদি কথাও তেওঁ ব্যক্তিগত অভিজ্ঞতাৰ ভিত্তিত আলোচনা কৰিছে। উল্লেখযোগ্য যে, পিট ভাইপাৰে দংশন কৰিলে আমাৰ দেশত পোৱা এণ্টিভেনমবোৰে কাম নকৰে। ইয়াৰ চিকিৎসা পদ্ধতি সম্পূৰ্ণ বেলেগ। এইক্ষেত্ৰত ডা° গিৰিয়ে তেওঁৰ নিজা চিকিৎসা ব্যৱস্থা প্ৰয়োগ কৰি স্বীকৃতি আৰু সফলতা লাভ কৰিছে। এই পদ্ধতিৰ জৰিয়তে চিকিৎসা লাভ কৰি পিট ভাইপাৰৰ দংশন কৰা ৰোগীসকল হাঁহিমুখে ঘৰলৈ উভতিছে।

উল্লেখযোগ্য যে ভাৰতত বছৰি প্ৰায় ৫০ হাজাৰজন লোকৰ সৰ্পদংশনত মৃত্যু হয়। জনসাধাৰণৰ মাজত সজাগতাৰ সৃষ্টি কৰি সাপ সম্পৰ্কে থকা ভ্ৰান্তি তথা অন্ধবিশ্বাসবোৰ আঁতৰাব আৰু সুলভ চিকিৎসাৰ ব্যৱস্থা কৰিব পাৰিলে এই পৰিসংখ্যা হ্ৰাস পাব বুলি আশা কৰিব পাৰি। ❖

ড্রোন—মানৱবিহীন আকাশীয়ান

■ তৰুণ ডেকা

হাঁততে ভেনিছ চহৰৰ আকাশখন আগুৰি ধৰিলে বিশাল আকাৰৰ বেলুনবোৰে। ভেনিছৰ সৈন্যদল সচকিত হৈ উঠিল। এয়াতো সাধাৰণ বেলুন নহয় !

ঠিকেই, এই বেলুনবোৰৰ পেটত আছে এমোনাকৈ বোৰা। বেলুন নহয়, এইবোৰ একো একোটা ভয়ংকৰ বোমাহে। এয়া ১৮৪৯ চনৰ কথা। স্বাধীনতাৰ বাবে যুঁজ দিছে ভেনিছৰ জনসাধাৰণে। অষ্ট্ৰিয়াৰ বিৰুদ্ধে। অষ্ট্ৰিয়াৰ সেনাবাহিনীয়ে গৰম বতাহ, হাইড্ৰ'জেন, হিলিয়াম ভৰাই উৰুৱাই দিছে এই বেলুন-বোমাবোৰ।

যুদ্ধক্ষেত্ৰত মানৱবিহীন আকাশীয়ানৰ প্ৰয়োগ এয়াই প্ৰথম। যুদ্ধক্ষেত্ৰত ব্যৱহাৰৰ বাবে ১৯১৭ চনত বৃটিছ সেনাবাহিনীয়ে এখন সৰু ৰেডিঅ' সংকেতেৰে নিয়ন্ত্ৰণ কৰিব পৰা মানৱবিহীন আকাশীয়ান সাজি উলিয়াইছিল। পাছৰ বছৰতে আমেৰিকান সেনাবাহিনীয়ে আকাশত উৰুৱাইছিল আন এখন মানৱবিহীন আকাশীয়ান—'ফ্লায়িং ব'ম্ব' ১৯৩৫ চনত বৃটিছ সেনাবাহিনীয়ে আন এখন উন্নতমানৰ মানৱবিহীন আকাশীয়ান নিৰ্মাণ কৰি উলিয়াইছিল। এই যানখন ৰেডিঅ' প্ৰযুক্তিৰ সহায়ত আঁতৰৰ পৰাই নিয়ন্ত্ৰণ কৰিব পৰা গৈছিল। এইখনেই আছিল প্ৰথমখন ড্রোন—আধুনিক মানৱবিহীন আকাশীয়ান।

অৱশ্যে, আধুনিক ড্রোন প্ৰযুক্তিৰ জনক হিচাপে গণ্য কৰা হয় বিজ্ঞানী আৱাৰাহাম কাৰমক। ১৯৭৩ চনত

ইজৰাইলী বায়ুসেনাৰ বাবে তেওঁ সাজি উলিয়াইছিল প্ৰথমখন ড্রোন—এলবেট্ৰজ। তাৰ পাছৰখন—এম্বেৰ। ২০০১ চনত আমেৰিকান বায়ুসেনাৰ হৈ আফগানিস্তানত তালিবান উগ্ৰপন্থীক ধৰাশায়ী কৰা বিখ্যাত ড্রোন—প্ৰিডেটৰ।

আৰম্ভণিৰে পৰাই ড্রোনক মূলতঃ যুদ্ধক্ষেত্ৰত ব্যৱহাৰ কৰি অহা হৈছে। কিন্তু বিগত দশকৰ পৰা ভিন ভিন ভিন অসামৰিক ক্ষেত্ৰতো ইয়াৰ ব্যৱহাৰ ব্যাপকভাৱে হ'ব ধৰিছে।

ড্রোনত কেমেৰা লগাই আকাশৰ পৰা তোলা ফট'ৰ জনপ্ৰিয়তা বহু বেছি। বৰ্তমান চিনেমাৰ দৃশ্যগ্ৰহণত আকাশমাৰ্গৰ পৰা লোৱা ড্রোন শ্বটবোৰৰ চাহিদা প্ৰচুৰ। সংবাদ জগতত চলন্ত সম্প্ৰচাৰৰ ক্ষেত্ৰত ড্রোনৰ ব্যৱহাৰে এক যুগান্তকাৰী পৰিবৰ্তন আনিছে।

খেতিপথাৰত সাৰ ছটিওৱা, কীটনাশক প্ৰয়োগ কৰা কামত ড্রোন ব্যৱহাৰ কৰা হৈছে। ভাৰতত ইতিমধ্যে চৰকাৰীভাৱে ১০০ খন ড্রোনৰে 'কৃষক ড্রোন সেৱা'ৰ আৰম্ভণি হৈছে। দক্ষিণ আফ্ৰিকাত ড্রোনৰ ব্যৱহাৰেৰে আৰম্ভ হৈছে 'স্মাৰ্ট ফাৰ্মিং'। খেতিপথাৰৰ ওপৰৰে নিয়মিতভাৱে উৰি ফুৰে ড্রোন। পথাৰৰ কোনোবাখিনিত পানীৰ প্ৰয়োজন আছে নেকি, ক'ৰবাত অনিষ্টকাৰী পোক-পৰুৱা পৰিছে নেকি, ক'ৰবাত বেমাৰ লাগিছে নেকি— এই সকলো নিৰীক্ষণ কৰে ড্রোনৰ কেমেৰাই।

বতৰৰ আগজাননী দিয়াৰ বাবে বতৰ বিজ্ঞান কেন্দ্ৰসমূহক বিভিন্ন দিশৰ বহু ধৰণৰ তথ্যৰ আৱশ্যক। বিশেষ কেমেৰা আৰু চেম্পৰযুক্ত ড্রোনে এনে তথ্যসমূহ সঠিককৈ সংগ্ৰহ কৰিব পাৰে।

মানৱসৃষ্ট বা প্ৰাকৃতিক দুৰ্যোগৰ সময়ত ড্রোনে আমাক ব্যাপকভাৱে সহায় কৰিব পাৰে। শক্তিশালী কেমেৰাৰ সহায়ত দুৰ্যোগস্থানৰ ছবি, উদ্ধাৰ কাৰ্য্য বা প্ৰয়োজনীয় সামগ্ৰীৰ তথ্য যোগান ধৰিব পাৰে। প্ৰয়োজন

নিবন্ধ

অনুসৰি দুৰ্ঘটনাজনিত ব্যক্তিসকলক খাদ্য বা চিকিৎসা সামগ্ৰী, ঔষধ আদি যোগান ধৰিব পাৰে। এই বছৰৰ আৰম্ভণিতে কাশ্মীৰৰ বৰফে ঢকা দুৰ্গম সীমান্তত থকা ভাৰতীয় সেনাৰ বাবে ক’ভিড টীকাৰ বুটৰ ড’জ কঢ়িয়াই নিছিল ড্ৰোনে। ড্ৰোনৰ মাধ্যমেৰেই পঠিওৱা হৈছে প্ৰয়োজনীয় আন ঔষধ। ইতিমধ্যে ৰাজধানী দিল্লীত আৰম্ভ হৈছে এক নতুন সেৱা—জীৱনদায়ী অংগ বিমানবন্দৰৰ পৰা চিকিৎসালয়লৈ কঢ়িয়াই নিব ড্ৰোনে।

কোনো ভূখণ্ডৰ মানচিত্ৰ প্ৰস্তুতিৰ বাবে ড্ৰোনে আকাশৰ পৰা তোলা ফট’বোৰৰ গুৰুত্ব বৃদ্ধি পাইছে। পৃথিৱীত বহু ঠাই আছে, যিবোৰ আমাৰ পক্ষে অগম্য। যেনে—দুৰ্গম পাহাৰ, অৰণ্য বা বিপদজনক উপকূল ৰেখা। অতদিনে মানচিত্ৰ অংকনৰ বাবে উৰাজাহাজেৰে তোলা ভূপৃষ্ঠৰ ফট’ নাইবা কৃত্ৰিম উপগ্ৰহই পঠিওৱা ইমেজৰিক আধাৰ হিচাপে লোৱা হৈছিল। এতিয়া এইবোৰৰ ঠাই লৈছে

ড্ৰোনে তোলা ফট’ৰে। উৰাজাহাজ আৰু কৃত্ৰিম উপগ্ৰহৰ তুলনাত কম উচ্চতাৰ পৰা তোলা ড্ৰোনৰ ফটোসমূহৰ স্পষ্টতা বেছি। সেয়ে, এই ফটোসমূহৰ সহায়ত ভূপৃষ্ঠৰ নিখুঁত মানচিত্ৰ তৈয়াৰ কৰাটো অতি সুবিধাজনক। বৰ্তমান আমাৰ দেশৰ প্ৰায় চাৰে পাঁচ লাখ গাঁৱৰ মানচিত্ৰ প্ৰস্তুতিৰ কাম চলি আছে। ‘স্বামীত্ব’ নামৰ এক প্ৰকল্পৰ অধীনত ২০২০ চনৰ পৰা চলি থকা এই কামত ব্যৱহাৰ কৰা হৈছে ড্ৰোন। ইতিমধ্যে প্ৰায় এক লাখ আশী হাজাৰ গাঁৱৰ ওপৰেৰে ড্ৰোন উৰুৱাই ফট’ তোলা হৈছে। ড্ৰোন উৰিছে, অসমৰ বহুকেইখন গাঁৱৰ আকাশতো।

দিনে দিনে বাঢ়ি গৈছে ড্ৰোনৰ আৱশ্যকতা। ড্ৰোনৰ কাৰ্য্যক্ষেত্ৰ। ড্ৰোনৰ বিভিন্ন দিশ নিয়ন্ত্ৰণৰ বাবে সেয়েহে আমাৰ দেশত ২০২১ চনৰ ২৫ আগষ্টৰ পৰা ড্ৰোন আইন বলবৎ কৰা হৈছে।

আশা কৰিব পাৰি—অদূৰ ভৱিষ্যতে আমি ভবাতকৈও বহু বেছি প্ৰভাৱশালী হৈ উঠিব ড্ৰোন প্ৰযুক্তি।

(টোকা : ড্ৰোন হ’ল এখন মানৱবিহীন আকাশীয়ান। যেন এক উৰন্ত ৰবট।

সাধাৰণতে ড্ৰোন দুবিধ। এবিধ দেখাত উৰাজাহাজৰ দৰে ডেউকাযুক্ত, আনবিধ ৰবটযুক্ত। তিনিটা ৰটৰ থকা ড্ৰোনৰ নাম ট্ৰাইক’প্টাৰ; চাৰিটা ৰটৰ থকা ড্ৰোনৰ নাম কোৱাড ক’প্টাৰ; ছটা ৰটৰ ড্ৰোন হেক্টাক’প্টাৰ। ৰটৰ হ’ল—প্ৰপেল্লাৰ বা পাংখাৰ স’তৈ লাগি থকা মটৰ।

ড্ৰোন মূলতঃ দুটা অংশত বিভক্ত। এক, আকাশীয়ানখন, য’ত জিপিএছ কেমেৰা বা আন চেম্বাৰ সংযুক্ত থাকে। মিছাইল বা বোমাও থাকে। সাৰ, পানী, খাদ্য, ঔষধ কঢ়িয়াব পৰা পাত্ৰও থাকে। আনটো হ’ল কণ্ট্ৰ’লাৰ বা নিয়ন্ত্ৰক। ইয়াত থাকে—ৰিম’ট কণ্ট্ৰ’ল, লেপটপ বা স্মাৰ্টফ’ন।

ৰটৰ, ৰেডিঅ’ সংকেত, জিপিএছ আদিৰ এক জটিল সমন্বয়ৰে ফল—ড্ৰোন প্ৰযুক্তি।) ❖

চুড’কুৰ শুদ্ধ উত্তৰ দিয়া শিক্ষাৰ্থীসকল (অক্ট’বৰ, ২০২২)

সৌৰভ কলিতা (সপ্তম ক), কৃপালিনী চাংমা (নৱম ক), কাকলি দেৱী (অষ্টম খ), ধৃতিপ্ৰিয়ান শালৈ (সপ্তম ক), দেৱশংকৰ বৰ্মন (সপ্তম ক), উদ্দিপ্ত বৰ্মন (সপ্তম ক), চিন্ময় তালুকদাৰ (সপ্তম ক), পাৰ্থ প্ৰতিম পাঠক (অষ্টম ঘ), সীমান্ত ডেকা (সপ্তম ক), সুপ্ৰতীক সঞ্জীৱ ডেকা (চতুৰ্থ ক), প্ৰাংগন লহকৰ (নৱম গ), ত্ৰিবেণী শইকীয়া (সপ্তম ক), নবোৎপল শৰ্মা (অষ্টম খ), শ্যামলীমা পাঠক (নৱম ক), ভাৰ্গৱ জ্যোতি বৰুৱা (অষ্টম ক), লিচা পাঠক (দশম ঘ), পূজা বৰ্মন (সপ্তম ক), গহনা চক্ৰৱৰ্তী (সপ্তম ক), অংগাৰিকা শৰ্মা (ষষ্ঠ ঘ), হাৰিকেশ শৰ্মা (সপ্তম গ), জ্যোতিৰাজ কলিতা (সপ্তম ক), পূৰ্বাঞ্চলী দাস (চতুৰ্থ ঘ), চিন্ময় ডেকা (অষ্টম ক), হৰ্ষিতা মেধি (অষ্টম খ), পাৰ্থ প্ৰতিম সাহা (ষষ্ঠ ঘ), কাকলি কলিতা (অষ্টম ঘ), পল্লৱ কলিতা (ষষ্ঠ ঘ), ময়ংক পাঠক (অষ্টম খ), হিমান দত্ত (ষষ্ঠ খ), দিব্যজিত ডেকা (অষ্টম ক), বিমান কলিতা (অষ্টম ঘ), অনৱণ্যা গোস্বামী (ষষ্ঠ ঘ), ধীমান জ্যোতি বৰুৱা (নৱম গ), পলজিত ডেকা (ষষ্ঠ ক), ধীমান জ্যোতি কলিতা (ষষ্ঠ খ), গীতাৰ্থ শৰ্মা (নৱম গ), দেৱাংগ কলিতা (সপ্তম খ)। ❖

শিলালিপি

■ অবন্তিকা পৰাশৰ

লিপি অৰ্থাৎ আমি কোৱা ভাষাৰ লিখিত ৰূপ। বহু শ, হাজাৰ বছৰ আগতে যেতিয়া লিখন সঁজুলি উপলব্ধ নাছিল, তেতিয়া শিল, ধাতু, হাড়, মাটিৰ ফলি আদিৰ দৰে টান বস্তুত প্ৰয়োজনীয় কথাবোৰ লিখি (খোদাই কৰি) থোৱা হৈছিল। এনেদৰে শিলত থকা লিপিসমূহক শিলালিপি (stone inscription) আৰু তামৰ দৰে ধাতুত লিখি থোৱা লিপিসমূহক তামলিপি (copperplate inscription) বোলা হয়।

লিপিৰ জন্ম কেতিয়া, কেনেকৈ হৈছিল, সেয়া এতিয়াও ঠিক উত্তৰবিহীন এটা জটিল প্ৰশ্ন। মানৱ সম্প্ৰদায়ৰ বৌদ্ধিক বিকাশ ঘটি জীৱশ্ৰেষ্ঠৰ অভিধা পোৱাৰ এক অন্যতম কাৰক হ'ল লিপিৰ জন্ম আৰু ক্ৰমবিকাশ। যদিওবা বৈজ্ঞানিক অধ্যয়নৰ দ্বাৰা এই বিষয়ক নন তথ্য-পাতি নিতৌ প্ৰকাশ হৈছে, সমান্তৰালভাৱে লিপি ঈশ্বৰৰ সৃষ্টি বুলি লোকবিশ্বাস এটাও পৃথিৱীৰ বিভিন্ন দেশত আছে। ভাৰতবৰ্ষত যেনেকৈ ব্ৰহ্মাক লিপিৰ সৃষ্টিকৰ্তা বুলি কোৱা হয়, তেনেদৰে চীনা লিপিক ভগৱান ৱেনচাং (Wenchung), আয়াৰলেণ্ডৰ লিপিক ওঘামা (Oghama), ৰোমান লিপিক বুধ (Mercury), মিছৰৰ লিপিক থথ (Thoth), ইজৰাইলৰ লিপিক জেইভা (Jehava), গ্ৰীক লিপিক হাৰ্মিছ (Hermis), ফিনিছলিপিক কেড্‌মাছ (Cedmus), বেবিলনৰ লিপিক নেবু (Nebu) আৰু ছুমেৰীয় লিপিক এনলিন (Enlin) নামৰ ভগৱানৰ দান বুলি গণ্য কৰা হয়। আনহাতে বৈজ্ঞানিক অধ্যয়নৰ দ্বাৰা এয়া অনুধাৱন কৰা হৈছে যে ছবিৰে লিখন পদ্ধতি (pictorial writing) হৈছে লিপিৰ আদিতম ৰূপ। পৃথিৱীৰ ভিতৰত মেছ'পটেমিয়াতেই সৰ্বপ্ৰথম লিপিৰ

বিকাশ ঘটিছিল বুলি বিশ্বাস কৰা হয়। একেদৰে ভাৰতৰ প্ৰথম লিপি বুলিলে হৰপ্পা সভ্যতাৰ লিপিক আঙুলিয়াই দিব পাৰি, যদিওবা এতিয়ালৈকে ইয়াৰ পাঠোদ্ধাৰ (decipher) হোৱা নাই। অসমৰ ক্ষেত্ৰত নগাজৰি খনিকৰ গাঁৱৰ শিলালিপি (৩০০-৩৪০ খৃষ্টাব্দ) এতিয়ালৈকে উদ্ধাৰ হোৱা সবাতোকৈ প্ৰাচীন শিলালিপি।

ইতিহাস অধ্যয়নৰ ক্ষেত্ৰত লিপি অধ্যয়নৰ ভূমিকা অশেষ পাৰ হৈ অহা সময়খিনিৰ বিষয় জানিবলৈ আৰু বুজিবলৈ শিলালিপি, তামলিপি ইত্যাদি নিৰ্ভৰযোগ্য সমল। এনে ধৰণৰ সমলৰ ক্ষেত্ৰতো আমাৰ ৰাজ্যখন যথেষ্ট চহকী। কে'বশ তামলিপি তথা শিলালিপি ৰাজ্যখনৰ চুকে-কোণে সিঁচৰতি হৈ আছে। এই লেখাটিত সদ্যহতে পাঠোদ্ধাৰ হোৱা তিনিখন শিলালিপিৰ বিষয়ে চমুকৈ আলোচনা কৰা হ'ব—

১। আলিছিঙা টেঙানি শিলালিপি : প্ৰাচীন অসমীয়া ভাষাৰ এই লিপিখন উদ্ধাৰ হৈছিল গোলাঘাট জিলাৰ বৰপথাৰ অঞ্চলৰ আলিছেংগা টেঙানিত। অসমৰ পুৰাতত্ত্ব সঞ্চালকালয়ৰ প্ৰাক্তন সঞ্চালক ড° হেমচন্দ্ৰ নাথ দত্তৰ তত্ত্বাৱধানত। দুয়োৰকৈ ভৰিৰ ছাপ থকা আয়তাকাৰ লিপিখনৰ আকাৰ হ'ল ০.৭৯ মি. × ০.৪৩ মি. × ০.১৩ মি.।

চাৰিটা শাৰীৰ লিপিখনত থকা ভৰিৰ ছাপকেইটা খুবেই উৎসুকতাৰ বিষয়। এয়া হয়তো লিপি জাৰি কৰা শাসক(?)জনৰ পিছৰ ভৰিৰ ছাপ, যাৰ নাম বসুধৰ বৰ্মন হ'ব পাৰে বুলি সন্দেহ কৰা হৈছে। পাঠোদ্ধাৰ হোৱা কথাখিনিত 'ৰত্ন বৰ্মন' নামটো উল্লেখ থকালৈ চাই, সেয়া লিপি জাৰি কৰা ব্যক্তিৰ নাম বুলি সিদ্ধান্ত লোৱা হৈছে। খোদিত কথাখিনি মহাভাৰতৰ বন-পৰ্বৰ, য'ত বগলী (বক) ৰূপী যক্ষই যুধিষ্ঠিৰক প্ৰশ্ন কৰিছে আৰু সেই প্ৰশ্নৰ উত্তৰত যুধিষ্ঠিৰে পিতৃ-মাতৃক জীৱনৰ সৰ্বোচ্চ স্থানত থৈছে।

নিবন্ধ

লিপির ধৰণ আৰু শৈলীৰ ফালৰ পৰা ইয়াৰ আনুমানিক সময় পঞ্চমৰ পৰা ষষ্ঠ শতিকা। লিপিখন এতিয়া জিলা সংগ্ৰহালয়, যোৰহাটত আছে।

২। পথালি পাহাৰ শিলালিপি : লখিমপুৰ জিলাৰ নাৰায়ণপুৰৰ অৰুণাচল প্ৰদেশ সীমান্তৰ পথালি পাহাৰত অৱস্থিত শংকৰদেৱ মহাবিদ্যালয়ৰ চৌহদ বহল কৰিবলৈ মাটি কাটি থাকোঁতে ২০১০ চনৰ ২৩ এপ্ৰিল তাৰিখে লিপিখন উদ্ধাৰ হয়। বৰষুণৰ বাবে মাটিৰ মাজৰ পৰা ওলাই থকা শিলটো মহেন্দ্ৰ হাজৰিকা নামৰ এজন যুৱকে প্ৰত্যক্ষ কৰি খুবলি কৰিবলৈ বুলি পৰিষ্কাৰ কৰি থাকোঁতে আখৰ লিখা থকা দেখি ওচৰৰে শিৱ মন্দিৰত থোৱাৰ ব্যৱস্থা কৰে আৰু তাৰ পৰা প্ৰশাসনৰ সহায়ত ইয়াক জিলা সংগ্ৰহালয়, যোৰহাটলৈ অনা হয়।

বালি শিলৰ (sand stone) দুয়োটা পিঠিতে আখৰ থকা এই শিলালেখখনৰ ভাষা প্ৰাচীন অসমীয়া আৰু হস্তিলিপিতত্ত্ব (paleography) অনুসৰি ইয়াৰ আনুমানিক সময় অষ্টমৰ পৰা নৱম শতিকা। লিপিখনত 'দিব্লি' নামৰ ৰাজ্যৰ ভগদন্তৰ বংশজাত দিবেলক বৰ্মন নামৰ এজন নৃপতি আৰু পদ্মাদেৱী নামৰ এগৰাকী ৰাণীৰ নাম পোৱা যায়। প্ৰকৃততে খৃষ্টীয় অষ্টম-নৱম শতিকাতেই এগৰাকী মহিলাই অভিকৰ্তী অথবা ৰাজপ্ৰতিনিধি হিচাপে ৰাজ্যশাসন কৰাৰ তথ্যটো এই লিপিখনৰ সবাতোকৈ গুৰুত্বপূৰ্ণ অংশ। কিয়নো এই তথ্যই (এতিয়ালৈকে উদ্ধাৰ হোৱা প্ৰত্নতাত্ত্বিক সমলৰ ভিত্তিত) ৰাণী পদ্মাদেৱীক বৰ্তমান ভাৰতৰ প্ৰথমগৰাকী মহিলা শাসক হিচাপে (এতিয়ালৈকে চুলতানা বেজিয়াক ভাৰতৰ প্ৰথম মহিলা শাসক হিচাপে চিহ্নিত কৰা হৈছে, যি ১২৩৬ খৃষ্টাব্দত ৰাজপাটত বহিছিল) প্ৰতিষ্ঠিত কৰে। তদুপৰি একেখন লিপিৰে দুই পিঠিত দুজন বেলেগ বেলেগ শাসকৰ শাসনকালৰ বৰ্ণনা থকাৰ উদাহৰণো খুবেই বিৰল। উল্লেখ্য যে, ইয়াত উল্লেখ থকা 'দিব্লি' ৰাজ্য হয়তো বৰ্তমানৰ ডিব্ৰুং নৈৰ আশে-পাশে অৱস্থিত আছিল আৰু তাত প্ৰতিমায়ুক্ত শনিদেৱ, বাসুদেৱ, নৱগ্ৰহ, শিৱ, কৃষ্ণ আদি বিভিন্ন মঠ-মন্দিৰৰ উপস্থিতি থকাৰ লগতে জীৱ-জন্তু, ভোকাতুৰ মানুহক খাদ্য যোগানৰ কেনে ব্যৱস্থা আছিল তাৰ আমোদজনক বৰ্ণনা দাঙি ধৰিছে। (পাঠোদ্ধাৰ : নিত্যানন্দ গগৈ)

৩। গন্ধকৰৈ শিলালিপি : গোলাঘাট জিলাৰ সৰুপথাৰ অঞ্চলৰ গন্ধকৰৈ নামৰ গাঁওখনৰ পৰা ২০১৫ চনৰ ১৭

মাৰ্চ তাৰিখে এই শিলালিপিখন উদ্ধাৰ কৰা হৈছিল। সৰুপথাৰ মহাবিদ্যালয়ৰ প্ৰবক্তা সত্ৰত দত্ত আৰু অসমৰ প্ৰশাসনিক সেৱাৰ বিষয়া অংকুৰ ভৰালীৰ তত্ত্বাৱধানত উদ্ধাৰ হোৱা এই লিপিখন সম্প্ৰতি জিলা সংগ্ৰহালয়, ডিব্ৰুগড়ত সংৰক্ষণ হৈ আছে। ১২টা শাৰীযুক্ত ৭৬ ছেণ্টিমিটাৰ দীঘল আৰু ৩০ ছেণ্টিমিটাৰ বহল ডিম্বাকৃতিৰ শিলালিপিখনৰ সোঁফালৰ ওপৰৰ কোণটো ভঙা আৰু শিলটো সম্ভৱতঃ বালি-শিল (sand stone)। ইয়াৰ ভাষা প্ৰাচীন অসমীয়া আৰু সময়সীমা সপ্তম শতিকাৰ ওচৰা-উচৰি। ইয়াত 'ভগদন্ত' বংশীয় 'সদ্যৰম্যক' নামৰ এজন নৃপতিয়ে 'দিব্লি' নামৰ ৰাজ্যৰ শাসকক পৰাস্ত কৰাৰ কথা বৰ্ণিত হৈ আছে। ইয়াতো ৰজা সদ্যৰম্যকক (লিপিখনত তেওঁক শত্ৰু ক্ষয়ংকাৰী বুলি অভিহিত কৰা হৈছে; অসমৰ বুৰঞ্জীত এইজন ৰজাৰ বিৰুদ্ধে আৰু একো তথ্য উদ্ধাৰ হোৱা নাই) মহা শক্তিশালী, বলবান, মৰমিয়াল, জীয়াই থকাৰ পথ-প্ৰদৰ্শক তথা (এই যুদ্ধত পৰাভূত হৈ) এই বংশৰ অধীন হৈ পৰা বন্দীসকলৰ খাদ্য-চিকিৎসা আৰু চলা-ফুৰাৰ প্ৰতি মৰমিয়াল আছিল বুলি লিপিখনত উল্লেখ আছে। (পাঠোদ্ধাৰ : ভাস্কৰ বৰদলৈ)

লিপি অধ্যয়নৰ বিষয়টো যেনেদৰে জটিল, তেনেকৈ যথেষ্ট আমোদজনকো। কে'বাম্বাঘণ্টা-দিন-মাহ জোৰা প্ৰচেষ্টাৰ অন্তত লিপি এখন পাঠোদ্ধাৰ কৰি অতীতৰ বহুসময় সন্ধান কৰাৰ প্ৰক্ৰিয়া যিমান ৰোমাঞ্চকৰ, তাক বিনাদিধাই যিকোনো দুঃসাহসিক অভিযানত হোৱা ৰোমাঞ্চৰ লগত তুলনা কৰিব পাৰি। সুখৰ বিষয় যে সাম্প্ৰতিক সময়ত অসমত লিপি পাঠোদ্ধাৰৰ প্ৰয়োগ পূৰ্ণৰূপে চলি আছে আৰু কোনো আগ্ৰহী শিকাৰুৱে এই প্ৰক্ৰিয়াত ভাগ ল'বলৈ ইচ্ছুক হ'লে সংগ্ৰহালয় কৰ্তৃপক্ষ তথা পুৰাতত্ত্ববিদসকলৰ লগত যোগাযোগ কৰিব পাৰে।

গ্ৰন্থপঞ্জী :

১। History, Art and Archaeology of Daiyang Dhansiri Valley, Assam—Dr. H.N.Dutta. ২। অসমীয়া লিপিৰ ক্ৰমবিকাশ—ভাস্কৰ বৰদলৈ ৩। ড° নিত্যানন্দ গগৈৰ প্ৰবন্ধ। ❖

(লেখিকা অসম জাতীয় বিদ্যালয়ৰ পৰা ২০০৪ চনত হাইস্কুল শিক্ষান্ত পৰীক্ষাত উত্তীৰ্ণ। বৰ্তমান যোৰহাট জিলা সংগ্ৰহালয় বিষয়া হিচাপে কৰ্মৰত।)

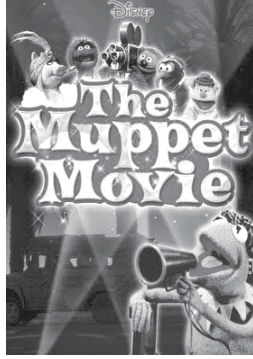
বিশ্বত সমাদৃত কেইখনমান শিশু চলচ্চিত্ৰ

■ নিভা ৰাণী ৰায়

দেশ-বিদেশৰ কথা জানিবলৈ আমি যিদৰে কিতাপ-কাকত পঢ়োঁ, তেনেদৰে ভিন ভিন ঠাইৰ বা দেশৰ কথা জানিবলৈ চলচ্চিত্ৰও চোৱা দৰকাৰ। নিজৰ দেশৰ ভাষাৰ লগতে বিদেশী ভাষাৰ চলচ্চিত্ৰও সৰুকালৰে পৰাই চোৱাৰ অভ্যাস কৰিলে বহু কথা শিকিব পাৰি। বিদেশী ভাষাৰ গ্ৰন্থ আমি অনুদিত ৰূপত পঢ়িবলৈ সুযোগ পাবোঁ। পাছে চলচ্চিত্ৰৰ ক্ষেত্ৰত এই সুবিধাটো সতকাই পোৱা নাযায়। তথাপি ইংৰাজী উপশীৰ্ষকৰ (sub-title) সহায় লৈ হ'লেও বিশ্বৰ বিভিন্ন ভাষাৰ চলচ্চিত্ৰ চোৱাৰ চেষ্টা কৰিব লাগে। এনেদৰে চলচ্চিত্ৰ চোৱাৰ অভ্যাসে শিশুৰ মানসিক আৰু চাৰিত্ৰিক বিকাশত বিভিন্ন ধৰণে সহায় কৰে। চলচ্চিত্ৰ একোখনৰ পৰা আমি শৈক্ষিক দিশতো উপকৃত হ'ব পাৰোঁ। বিশেষকৈ ভাষা শিকা আৰু শব্দৰ ভাণ্ডাৰ সমৃদ্ধ কৰাত চলচ্চিত্ৰই আমাক সহায় কৰে। বিভিন্ন সময়ত শিশুৰ বাবে বিভিন্ন বিষয়বস্তু লৈ চলচ্চিত্ৰ নিৰ্মাণ হৈ আহিছে। দুঃসাহসিক অভিযান, কল্পবিজ্ঞান কাহিনী, বিশ্বখ্যাত শিশু গ্ৰন্থৰ আধাৰত, যুদ্ধ বিষয়ক, পৰিবেশ সুৰক্ষা সম্পৰ্কীয় আদি নানা শিতানৰ শিশু চলচ্চিত্ৰ আছে। আজিকালি এই চলচ্চিত্ৰবোৰ চোৱাৰ সুবিধাও বহুত ওলাইছে। বিশ্বৰ বিভিন্ন দেশত বিগত শতিকাৰে পৰা বিভিন্ন সময়ত নিৰ্মাণ হোৱা অসংখ্য বিখ্যাত আৰু জনপ্ৰিয় শিশু চলচ্চিত্ৰৰ মাজৰ দহখনৰ বিষয়ে এটি চমু আভাস এই লেখাটোৰ জৰিয়তে আগ বঢ়াব বিচাৰিছোঁ। এইকেইখন ছবি তোমালোকে সহজেই যিকোনো মাধ্যমৰ জৰিয়তে চাব পাৰিবা।

দ্য কিড্ছ (১৯২১)

চাৰ্লি চেপলিন নামটো সকলোৰে পৰিচিত। বিশ্বৰ এইনমস্য অভিনেতা-পৰিচালকগৰাকীৰ চলচ্চিত্ৰৰ সৈতেও আমি সকলোৰে কম-বেছি পৰিমাণে অৱগত। শিশুসকলৰ

মাজতো চাৰ্লি চেপলিনৰ চলচ্চিত্ৰ অতি জনপ্ৰিয়। এই নিৰ্বাক হাস্যৰসাত্মক ছবিখন চেপলিনে নিৰ্মাণ কৰা প্ৰথমখন পূৰ্ণ-দৈৰ্ঘ্যৰ চলচ্চিত্ৰ। চলচ্চিত্ৰখনৰ ৰচনা-পৰিচালনা-সম্পাদনা-প্ৰযোজনাৰ উপৰি অভিনয়ো কৰিছিল চেপলিনে। ১৯২১ চনৰ ২১ জানুৱাৰীত মুক্তি পোৱা চলচ্চিত্ৰখন নিৰ্বাক ছবিৰ যুগৰ এখন অন্যতম শ্ৰেষ্ঠ চলচ্চিত্ৰ বুলি আজিও সমাদৃত হৈ আছে। এখন

গাড়ীৰ ভিতৰত মাকে শিশু এটিক এৰি থৈ গৈছিল। দুটা চোৰে শিশুটিক গাড়ীখনৰ পৰা নমাই এটা গলিত পেলাই থৈ গাড়ীখন লৈ যায়। শিশুটিক তেনে অৱস্থাত পাই 'ট্ৰাম্প'ৰ (চেপলিনৰ দ্বাৰা অভিনীত এটি বিখ্যাত চৰিত্ৰ) বৰ দুখ লাগে আৰু নিজৰ ঘৰলৈ লৈ আহে আৰু শিশুটিৰ নাম ৰাখে 'জন'। মি. ট্ৰাম্প আৰু জনৰ কৌতুকভৰা কাহিনীৰ এই চলচ্চিত্ৰখন নিৰ্মাণৰ এটা শতিকা পাৰ হ'ল। তথাপি এতিয়াও এই ছবিখন চাই দৰ্শকে ভাল পায়।

দ্য লিটল প্ৰিন্সেছ (১৯৩৯)

ফ্ৰাঞ্চিছ হডছন বাৰ্নেট নামৰ বৃটিছ ঔপন্যাসিক, নাট্যকাৰগৰাকীয়ে ১৯০৫ চনত লিখা 'দ্য লিটল প্ৰিন্সেছ' নামৰ উপন্যাসখনৰ আধাৰত পৰিচালক ৱাটাৰ লেঙে এই শিশু চলচ্চিত্ৰখন নিৰ্মাণ কৰিছিল। যুদ্ধলৈ যোৱা দেউতাকৰ চিন্তাত শ্ৰেণীত মন নবহা ছাৰা নামৰ স্কুলীয়া ছোৱালী এজনীৰ কাহিনী আছে এই ইংৰাজী ছবিখনত। যুদ্ধত আঘাতপ্ৰাপ্ত দেউতাকক বিচাৰি হাবাথুৰি খোৱা ছাৰাৰ চৰিত্ৰত অভিনয় কৰিছিল হলিউডৰ মোহময়ী অভিনেত্ৰী ছিৰলী টেম্পলে। কেইবাখনো ছবিত শিশু অভিনেত্ৰী হিচাপে অভিনয় কৰা ছিৰলীয়ে ১৯৩৫ চনত কিশোৰ অভিনেত্ৰীৰ অস্কাৰ বঁটাও লাভ কৰিছিল।

এৰাউণ্ড দ্য ৱৰ্ল্ড ইন এইটটীডেইজ (১৯৫৬)

একে নামৰ উপন্যাসখন ফৰাচী লেখক জুল ভাৰ্ণেই ১৮৭৩ চনতে লিখা। এই উপন্যাসখনৰ দুঃসাহসিক অভিযানৰ কাহিনীৰে ১৯৫৬ চনতে ছবি নিৰ্মাণ কৰি পৰিচালক মাইকেল এণ্ডাৰছনেও এক দুঃসাহসিক কামেই কৰিছিল। শ্ৰেষ্ঠ ছবিৰ শিতানকে ধৰি মুঠ পাঁচটাকৈ অস্কাৰ বঁটা লাভ কৰা চলচ্চিত্ৰখন অতি উপভোগ্য। বিশেষকৈ দুঃসাহসিক অভিযানৰ কাহিনী পঢ়ি ভাল পোৱা শিশু-কিশোৰৰ বাবে চলচ্চিত্ৰখন এখন চাবলগীয়া চলচ্চিত্ৰ।

হেণ্ড ইন হেণ্ড (১৯৬১)

বিগত শতিকাৰ ষাঠিৰ দশকৰ এখন উপভোগ্য শিশু চলচ্চিত্ৰ ‘হেণ্ড ইন হেণ্ড’। এজন ন-বছৰীয়া ৰোমান কেথলিক ল’ৰা আৰু সাত বছৰীয়া ইহুদি ছোৱালীৰ বন্ধুত্বৰ কাহিনীৰে নিৰ্মাণ কৰা হৈছিল ছবিখন। বিশ্বৰ সকলো দেশতে জনপ্ৰিয়তা লাভ কৰা ছবিখনে ভেনিছ চলচ্চিত্ৰ মহোৎসৱত গ’ল্ডেন গ্ল’ব বঁটা লাভ কৰাৰ লগতে ১৪ টাকৈ আন্তঃৰাষ্ট্ৰীয় বঁটা লাভ কৰিছিল।

দ্য মাপেট মুভি (১৯৭৯)

এইখন হৈছে পুতলাৰে নিৰ্মাণ কৰা এখন চলচ্চিত্ৰ। প্ৰথমবাৰৰ বাবে পুতলাৰ জৰিয়তে নিৰ্মাণ কৰা এই চলচ্চিত্ৰখনৰ পৰিচালক জেমছ ফ্ৰাৱলী। ইংৰাজী ভাষাৰ এই চিনেমাখনত আছে ভেকুলীৰ ঠেঙৰ ব্যৱসায় কৰা এজন লুভীয়া ৰেষ্টোৰাঁ মালিকৰ কাহিনী। কেৰমিট নামৰ এটা ভেকুলী, ফজি নামৰ এটা ভালুক। কেমিলা নামৰ কুকুৰা এজনী, মিছ পিগী নামৰ গাহৰিজনী, ৰ’ফ নামৰ কুকুৰটোৰ দৰে এগাল মজাৰ চৰিত্ৰ আছে এই ছবিখনত। তোমালোকৰ যিসকলে কাৰ্টুন, এনিমেছন ছবি আদি চাই বেছি ভাল পোৱা তেওঁলোকেতো ভাল পাবাই, কাৰ্টুন নোচোৱাসকলৰো এইখন ভাল লাগিব। “তোমালোকে যদি নিজৰ লক্ষ্য থিৰ কৰি লোৱা, তেন্তে যিকোনো প্ৰতিজ্ঞা পূৰণ কৰিব পাৰিব।”—এই নীতিকথাৰে ছবিখনত মনোৰঞ্জনৰ মাজেৰে শিশুৰ বাবে এটি ভাল পাঠো দিবলৈ চেষ্টা কৰিছে পৰিচালকে। ছবিখনে শিশুক লগে-ভাগে কাম কৰাৰ আনন্দ আৰু প্ৰয়োজনৰ কথাও শিকায়।

দ্য কাৰাটে কিড (১৯৮৪)

এই ছবিখন প্ৰায়ে টেলিভিছনত সম্প্ৰচাৰ হৈয়েই থাকে। বহুতেই হয়তো ছবিখন চাইছা। নোচোৱাসকলে সুবিধা পালেই চাবা। ১৭ বছৰীয়া ডেনিয়েল লাক্ছে নামৰ কিশোৰজনে মি. মিয়াগি নামৰ মানুহজনৰ পৰা কাৰাটে শিকাৰ কাহিনী আছে ছবিখনত। ১৯৮২ চনৰ ২২ জুনত মুক্তি পোৱা ছবিখন ইয়াৰ কাহিনী, একছন, বিষয়বস্তু, অভিনয়, সংগীত আদি বিভিন্ন দিশৰ বাবে দৰ্শকৰ মাজত সমাদৃত হৈছিল।

ছিলড্ৰেন অৱ হেভেন (১৯৯৭)

ইৰানৰ চলচ্চিত্ৰ বুলিলেই মাজিদ মাজিদিৰ নাম পোনতেই শুনিবলৈ পাবা। যশস্বী পৰিচালকজনৰ এই ছবিখনে ১৯৯৮ চনত শ্ৰেষ্ঠ বিদেশী ভাষা শিতানত অস্কাৰ বঁটা লাভ কৰিছিল। দক্ষিণ তেহৰাণৰ এটা দুখীয়া পৰিয়ালৰ কাহিনী আছে ছবিখনত। এযোৰ হেৰুওৱা জোতা উদ্ধাৰ কৰিবলৈ আলি আৰু জাৰা নামৰ এহাল ভায়েক-ভনীয়েকৰ অভিযানৰ কাহিনী। পাৰ্চী ভাষাৰ এই ছবিখনৰ সংগীত আৰু পটভূমি অতি মনোমোহা।

কেভ অৱ দ্য য়েল’ ডগ (২০০৫)

এইখন এখন মংগোলিয়ান চলচ্চিত্ৰ। মংগোলিয়ান ভাষাৰ এই চলচ্চিত্ৰখনত নানছাল নামৰ এজনী সৰু ছোৱালী আৰু তাইৰ মৰমৰ কুকুৰটোৰ কাহিনী আছে। যাযাবৰী ছোৱালীজনীয়ে তাইৰ মৰমৰ বন্ধু কুকুৰটোৰ স’তে এৰা এৰি হোৱাৰ পাছতনো কি ঘটিল? গোটেই ছবিখনে অপূৰ্ব সুন্দৰ প্ৰাকৃতিক দৃশ্যৰাজিৰ মাজেৰে এই কাহিনীটো আগ বঢ়াই নিছে। চলচ্চিত্ৰখনে জাৰ্মান চলচ্চিত্ৰ মহোৎসৱত শ্ৰেষ্ঠ শিশু চলচ্চিত্ৰৰ বঁটা লাভ কৰিছিল।

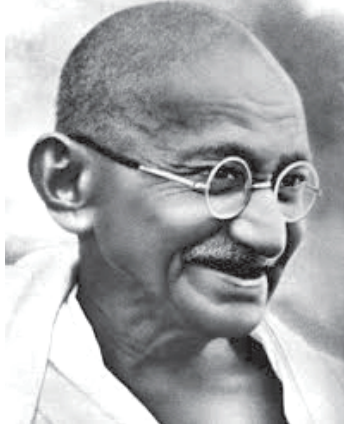
তোমালোকক চমুকৈ পৰিচয় কৰি দিয়া এই চলচ্চিত্ৰকেইখন বিশ্বত বিভিন্ন সময়ত নিৰ্মাণ হোৱা শিশু চলচ্চিত্ৰৰ মাজৰ কেইখনমানহে। এনে চলচ্চিত্ৰ আৰু অনেক আছে। সেইবোৰো চাবলৈ যত্ন কৰিবা। বিশ্বৰ শ্ৰেষ্ঠ শিশু চলচ্চিত্ৰৰ মাজত উল্লেখনীয় হিচাপে পৰিগণিত হোৱা এই চলচ্চিত্ৰসমূহৰ পৰা তোমালোকে বহু কথাই শিকিব পাৰিবা। ❖

যিসকল ন'বেল বঁটাৰে সন্মানিত নহ'ল

■ ড° ধৃতি মহন্ত

অলপতে ঘোষিত হৈছে ২০২২ বৰ্ষৰ ন'বেল বঁটা বিজয়ীসকলৰ নাম। পদার্থবিজ্ঞান, ৰসায়নবিজ্ঞান, চিকিৎসাবিজ্ঞান, সাহিত্য, শান্তি আৰু অর্থনীতি—এই ছয় ক্ষেত্ৰত আগ বঢ়োৱা লেখত ল'বলগীয়া অৱদানৰ বাবে বাৰগৰাকী বিশিষ্ট ব্যক্তি আৰু দুই সংস্থালৈ আগ বঢ়োৱা হৈছে এইবাৰৰ বঁটাসমূহ। আলফ্ৰেড ন'বেলৰ ইচ্ছাপত্ৰ অনুসৰি যোৱা ১২১ বছৰে এই বঁটাৰ বাবে উপযুক্ত প্ৰাৰ্থীসকলক বাছনি কৰি অহা হৈছে। ১৮৯৫ চনৰ ২৭ নৱেম্বৰ তাৰিখে স্বাক্ষৰিত ইচ্ছাপত্ৰত তেওঁ লিখিছিল, "All of my remaining realisable assets are to be disbursed as follows: the capital, converted to safe securities by my executors, is to constitute a fund, the interest on which is to be distributed annually as prizes to those who, during the preceding year, have conferred the greatest benefit to humankind", যিয়ে তেওঁৰ মৃত্যুৰ পাছত যথেষ্ট বিতৰ্কৰ সূচনা কৰিছিল। ন'বেলৰ পৰিয়ালেও এই বঁটা প্ৰবৰ্তনৰ বিৰোধিতা কৰিছিল। যি কি নহওক, তাৰ পাঁচ বছৰ পাছত, অৰ্থাৎ ১৯০১ চনৰ পৰা ন'বেল বঁটাৰ গৌৰৱোজ্জ্বল যাত্ৰা আৰম্ভ হয়।

যোৱা প্ৰায় ছকুৰি বছৰে বহুজনে আশা কৰা ধৰণে এই সন্মান লাভ কৰিবলৈ সক্ষম হৈছে। সমান্তৰালভাৱে, সুযোগ্য অনেকজন বঞ্চিতও হ'বলগীয়া হৈছে—বঁটাৰ চৰ্ত, ব্যক্তিগত শত্ৰুতা, অকাল মৃত্যুকে আদি কৰি বিভিন্ন কাৰণত। ইয়াৰ এক সৰ্বজনবিদিত তথা বহুল চৰ্চিত উদাহৰণ মহাত্মা গান্ধী—১৯৩৭ চনৰ পৰা ১৯৪৮ চনৰ ভিতৰত পাঁচ বাৰ (১৯৩৭, ১৯৩৮, ১৯৩৯, ১৯৪৭ আৰু ১৯৪৮ চনত) মুঠ ১২টা মনোনয়ন লাভ কৰিও যিয়ে লাভ

নকৰিলে শান্তিৰ ন'বেল। ভবা হয় যে হয়তো আৰু কিছুদিন জীয়াই থকা হ'লেই তেওঁ সেইবাৰৰ ন'বেল বঁটা প্ৰদান অনুষ্ঠানলৈ আমন্ত্ৰণ পালেহেঁতেন। কিন্তু মৰণোত্তৰভাৱে বঁটা আগ বঢ়োৱাৰ ক্ষেত্ৰত কিছু সীমাবদ্ধতা থকা বাবে অৱশেষত ১৯৪৮ চনৰ ১৮ নৱেম্বৰ তাৰিখে ন'বেল কমিটীয়ে ঘোষণা কৰে যে কোনো যোগ্য জীৱিত প্ৰাৰ্থী নথকা হেতুকে সেই বছৰ শান্তিৰ ন'বেল বঁটা

প্ৰদান কৰিব পৰা নগ'ল। ন'বেল বঁটাৰ সুদীৰ্ঘ ইতিহাসত এয়া এক ব্যতিক্ৰমী ঘটনা।

একাধিক বাৰ মনোনয়ন লাভ কৰিও বিচাৰকৰ চূড়ান্ত বাছনিত নুঠা বিজ্ঞানীসকলৰ তালিকাত প্ৰথমেই নাম আহে ফৰাচী পশু-চিকিৎসাবিদ তথা জীৱবিজ্ঞানী গেষ্টন ৰামণৰ (Gaston Ramon), যিয়ে প্ৰাণঘাতী ডিপথেৰিয়াৰ প্ৰতিষেধক আৱিষ্কাৰৰ ক্ষেত্ৰত আগ বঢ়োৱা অৱদানৰ বাবে ১৯৩০ৰ পৰা ১৯৫৩ চনৰ ভিতৰত সৰ্বোচ্চ ১৫৫টা মনোনয়ন লাভ কৰিছিল। কিন্তু প্ৰতিষেধক আৰু সংক্ৰামক ৰোগৰ ক্ষেত্ৰত পূৰ্বৱৰ্তী বছৰসমূহত কেইবাটাও বঁটা প্ৰদান কৰা বাবেই সম্ভৱতঃ তেওঁক শেষ পৰ্য্যায়ত নিৰ্বাচন কৰা নহ'ল। এনে ধৰণৰ উদাহৰণৰ সংখ্যা ইমানেই বেছি যে এই বিষয়ে বিশ্ববিখ্যাত গৱেষণা জাৰ্নেল নেচাৰত (Nature) প্ৰকাশিত হৈছিল এক তথ্য সম্বলিত প্ৰবন্ধ। প্ৰবন্ধটোৰ শিৰোনাম আছিল "Close but no Nobel. the scientists who never won"। তদুপৰি ২০১৬ চনত অনুষ্ঠিত এমেৰিকান কেমিকেল ছ'চাইটিৰ এখন সভাত ঠাই পাইছিল সেইসকল বিজ্ঞানীৰ কাহিনী, যুগান্তকাৰী আৱিষ্কাৰৰ বাবে যিসকল আজিও পৃথিৱীবিখ্যাত, অথচ

নিবন্ধ

তেওঁলোকৰ অৱদান ন'বেল বঁটাৰে স্বীকৃত নহ'ল কাহানিও। সীমিত পৰিসৰত যিহেতু সকলো শিতানৰ তথ্য সামৰি লোৱাটো প্ৰায় অসম্ভৱ, ইয়াত কেৱল ৰসায়নবিজ্ঞানৰ দুটামান উদাহৰণহে চমুকৈ উল্লেখ কৰা হ'ব।

স্কুল-কলেজৰ পাঠ্যপুথিত বহু বিজ্ঞানীৰ বিষয়ে আমি সকলোৱে পঢ়ি আহিছোঁ, আৰু বহু সময়ত উপলব্ধি কৰিছোঁ যে তেওঁলোকৰ অৱিহণা অবিহনে ৰসায়নবিজ্ঞান আজিৰ পৰ্য্যায়ত হয়তো উপনীত হ'ব নোৱাৰিলেহেঁতেন। তেনে এক

উল্লেখযোগ্য নাম হ'ল ডিমিত্ৰি মেণ্ডেলিয়েভ। পৰ্য্যাবৃত্ত তালিকা বুলিলেই ৰাছিয়ান বিজ্ঞানী মেণ্ডেলিয়েভৰ নাম সকলোৱে মনলৈ আহে। কিন্তু জীৱনকালত দুবাৰকৈ মনোনীত হৈও তেওঁ লাভ নকৰিলে ন'বেল বঁটা। ইয়াৰ সম্ভাৱ্য কাৰণ দুটা। প্ৰথম, আলফ্ৰেড ন'বেলৰ ইচ্ছাপত্ৰ অনুসৰি আৰম্ভণিৰ কেইবছৰত বঁটা আগ বঢ়োৱা হৈছিল একেবাৰে শেহতীয়া আৱিষ্কাৰৰ বাবেহে। পাছত এই নিয়মৰ সামান্য সাল-সলনি ঘটোৱাৰ ফলত মেণ্ডেলিয়েভৰ নাম ১৯০৫ আৰু ১৯০৬ চনত চৰ্চালৈ আহে, কিন্তু বহুতে ধাৰণা কৰে যে তেতিয়াৰ আন এগৰাকী সফল ৰসায়নবিজ্ঞানী আৰহেনিয়াছে দীৰ্ঘদিনীয়া মতবিভেদৰ বাবে ১৯০৬ চনৰ বঁটাৰ বাবে মেণ্ডেলিয়েভক নিৰ্বাচন কৰাৰ ক্ষেত্ৰত হেঙাৰ হিচাপে থিয় দিয়ে। তাৰ পৰবৰ্তী বছৰতে মেণ্ডেলিয়েভৰ মৃত্যু হয় আৰু আলফ্ৰেড ন'বেলৰ ইচ্ছাপত্ৰত উল্লিখিত 'জীৱিত ব্যক্তি'ক বাছনি কৰাৰ চৰ্ত অনুসৰি ন'বেল বঁটাৰ পৰা চিৰদিনলৈ বঞ্চিত হয়। আন এক উদাহৰণ হ'ল বিজ্ঞানী গিলবাৰ্ট নিউটন লিৰিছ। লিৰিছ ইলেকট্ৰন ফুট চিহ্নৰ পৰা আৰম্ভ কৰি অল্ল-ক্ষাৰকৰ লিৰিছ তত্ত্বলৈকে, তাপ গতিবিজ্ঞানৰ পৰা সমস্থানিক পৃথকীকৰণলৈ এইগৰাকী বিজ্ঞানীৰ সমস্ত অৱদান বৰ্ণনা কৰি শেষ কৰিব পৰা বিধৰ নহয়। লিৰিছৰ তত্ত্বসমূহ ৰসায়নত

লাডৱিগ ব'ল্টজমেন

ইমান বহুলভাৱে ব্যৱহৃত যে তেওঁৰ নাম নুশুনা লোক হয়তো কমেই ওলাব। পৰবৰ্তী সময়ত আনকি লিৰিছৰ তত্ত্বৰধানত গৱেষণা কৰা ভালেকেইগৰাকী গৱেষকে ন'বেল বঁটা লাভ কৰিলে। কিন্তু আশ্চৰ্য্যজনকভাৱে ১৯২৩ৰ পৰা ১৯৪৬ চনৰ ভিতৰত ১৭ বাৰ মুঠ ৪১টা মনোনয়ন লাভ কৰিও তেওঁ নিজে ন'বেল বঁটাৰ বাবে যোগ্য বিবেচিত নহ'ল। এই সমগ্ৰ ঘটনাৰ আঁৰত কেইগৰাকীমান পৃথিৱী-

বিখ্যাত বিজ্ঞানীৰ প্ৰত্যক্ষ অথবা পৰোক্ষ হাত থকা বুলি অনুমান কৰা হয়। শেষত ইয়েই তেওঁৰ বহস্যজনক মৃত্যুৰ কাৰণ হ'লগৈ বুলিও বহুতে মত পোষণ কৰে। ন'বেল বঁটাৰ বাবে নিঃসন্দেহে যোগ্য, অথচ বঞ্চিত ৰসায়নবিজ্ঞানীৰ তালিকাখন দীঘলীয়া। মেণ্ডেলিয়েভ আৰু লিৰিছৰ বাহিৰেও তাত আছে হেনৰী আয়ৰিং, ৰবাৰ্ট উডৱাৰ্ড, লাডৱিগ ব'ল্টজমেন, ফ্ৰেডৰিক হাণ্ড, ক্ৰিষ্ট'ফাৰ ইনগ'ল্ড, মাইকেল দিৱাৰ, হেনৰী মজলেই আৰু লুই হেমেটকে ধৰি বহুজন। তেওঁলোকৰ অৱদানৰ কথা ৰসায়নবিজ্ঞানৰ লগত জড়িতসকলক দুনাই কোৱাৰ প্ৰয়োজন নাই। দুৰ্ভাগ্যজনকভাৱে এইসকল বিজ্ঞানীৰ কৰ্মক ন'বেল বঁটাৰ মাধ্যমেৰে স্বীকৃতি দিয়া নহ'ল যদিও বিজ্ঞানৰ ইতিহাসত তেওঁলোকৰ নাম সোণালী আখৰেৰে খোদিত হৈ ৰ'ল চিৰদিনলৈ। ❖

(লেখিকা অসম জাতীয় বিদ্যালয়ৰ পৰা ২০০৫ চনত হাইস্কুল শিক্ষান্ত পৰীক্ষাত উত্তীৰ্ণ, অষ্টাদশ স্থানপ্ৰাপ্ত। পি এইচ ডি- ভাৰতীয় প্ৰযুক্তিবিদ্যা প্ৰতিষ্ঠান গুৱাহাটী, প'ষ্ট ডক্টৰেল— ছেইণ্ট লুইছ বিশ্ববিদ্যালয়, মিজৌৰি, আমেৰিকা যুক্তৰাষ্ট্ৰ। বৰ্তমান সহকাৰী অধ্যাপক, ৰসায়নবিজ্ঞান বিভাগ, গুৱাহাটী বিশ্ববিদ্যালয়।)

দ্যা লাইন চিটি

■ জাহ্নবী বৰুৱা

তোমালোকে জানানে পৃথিৱীৰ অন্যতম চহকী ৰাষ্ট্ৰ ছৌদি আৰৱৰ টাবুক প্ৰদেশত 'দ্যা লাইন' নামৰ এখন অত্যাধুনিক চহৰ নিৰ্মাণ হৈ আছে। এখন এনেকুৱা অনন্য আৰু একক চহৰ যি পৃথিৱীৰ আন সকলো চহৰতকৈ আকাৰ আৰু গঠনৰ ক্ষেত্ৰত ব্যতিক্ৰম হ'ব। আকাৰৰ কথাৰ পৰাই যদি আৰম্ভ কৰোঁ এই চহৰখনৰ আকাৰ এডাল সৰলৰেখাৰ দৰে হ'ব। ১৭০ কিল'মিটাৰ দীঘল আৰু ২০০ মিটাৰ বহল আকৃতিৰ এডাল দীঘল সৰলৰেখাৰূপী চহৰ। সেইবাবেই ইয়াৰ নাম দিয়া হৈছে 'দ্যা লাইন' আৰু কি জানানে এই চহৰখনৰ গঠনবোৰৰ উচ্চতা ৫০০ মিটাৰ হ'ব আৰু সমগ্ৰ অঞ্চলটোৰ দুয়োকাষে আইনাৰ বিশাল দেৱাল থাকিব। যাতে ভৱিষ্যতে আৰৱ মৰুভূমিৰ ধূলি, বতাহ-ধুমুহাৰ পৰা হাত সাৰিব পাৰে। এতিয়া আহিছে 'দ্যা লাইন' চিটিৰ গঠন প্ৰক্ৰিয়ালৈ। 'দ্যা লাইন' তিনি তৰপীয়া হ'ব। একেবাৰে ওপৰৰ তৰপটো সম্পূৰ্ণ প্ৰাকৃতিক পৰিবেশযুক্ত হ'ব আৰু ইয়াত কেৱল পথচাৰীৰ বাবেহে ৰাস্তা থাকিব। গতিকে ইয়াত স্বাভাৱিকতেই কোনো ধৰণৰ প্ৰদূষণো নাথাকিব। ছৌদি আৰৱত বৰষুণৰ মাত্ৰা কম হোৱা হেতু 'দ্যা লাইন'ত মাজে সময়ে কৃত্ৰিম বৰষুণ দিয়াৰো ব্যৱস্থা কৰা হ'ব। মুঠৰ ওপৰত এই অঞ্চলটো এনেকৈ নিৰ্মাণ কৰা হ'ব যাতে প্ৰতিজন নাগৰিকে প্ৰকৃতিৰ লগত একাত্মবোধ কৰিব পাৰে আৰু প্ৰাকৃতিক পৰিবেশ উপভোগ কৰিব পাৰে। বাকী দুটা তৰপ মাটিৰ তলত থাকিব। হয়, ঠিকেই পঢ়িছা। চহৰখন কেৱল মাটিৰ ওপৰতেই নহয়, মাটিৰ তলতো থাকিব। মাটিৰ তলৰ প্ৰথম তৰপটোত অৰ্থাৎ চহৰখনৰ মাজৰ তৰপটোত সকলোধৰণৰ আন্তঃগাঁথনি (infrastructure) অৰ্থাৎ ঘৰ-দুৱাৰ, অফিচ, হাস্পাতাল, স্বপিং ম'ল, চিনেমা হ'ল, চুপাৰ মাৰ্কেট,

মনোৰঞ্জনকে আদি কৰি সকলোধৰণৰ সা-সুবিধা থাকিব। উল্লেখনীয় কথাটো এই যে এই সকলোবোৰ সা-সুবিধা ইয়াৰ বাসিন্দাসকলে ৫ মিনিটৰ দূৰত্বত পাব পৰাকৈ থাকিব। তলৰ তৰপটো অৰ্থাৎ তৃতীয় তৰপটো হ'ব কেৱল মাত্ৰ পৰিবহনৰ বাবে। পৰিবহন ব্যৱস্থা হিচাপে ইয়াত কেৱল ৰে'ল ব্যৱস্থাকেহে অন্তৰ্ভুক্ত কৰা হৈছে। এই ৰে'ল দ্ৰুত মানে ইমানেই দ্ৰুত যে ঘণ্টাত ৫১২ কিল'মিটাৰ বেগত চহৰখনৰ এটা মূৰৰ পৰা আনটো মূৰ যাবলৈ মাত্ৰ ২০ মিনিট সময় লাগিব। গতিকে ৰে'ল সেৱা ব্যৱস্থাই যাতায়াতৰ বাবে 'দ্যা লাইন'বাসীৰ বাবে যথেষ্ট হ'ব। গোটেই চহৰখনৰ বিদ্যুৎ ব্যৱস্থা, যাতায়াত ব্যৱস্থা, প্ৰয়োজনীয় আৰু মনোৰঞ্জনৰ সা-সুবিধায়ুক্ত সকলো ব্যৱস্থাতে নবীকৰণযোগ্য শক্তিৰ ব্যৱহাৰ হ'ব। খোৱা পানীৰ ব্যৱস্থাতো সম্পূৰ্ণৰূপে সৌৰশক্তিৰ সহায় লোৱা হ'ব। উল্লেখনীয় যে সৌৰশক্তিৰ ব্যৱহাৰ কৰাৰ ফলত ইয়াত খৰচো বহুত কম হ'ব। এই সকলোবোৰ কথাই 'দ্যা লাইন'ক অন্য চহৰৰ তুলনাত ব্যতিক্ৰমী কৰি তুলিব।

দৰাচলতে 'দ্যা লাইন' ছৌদি আৰৱৰ আজিৰ তাৰিখত সৰ্ববৃহৎ প্ৰকল্প 'নিঅ'ম'ৰ অন্তৰ্গত। 'নিঅ'ম' যাৰ অৰ্থ হৈছে 'নতুন ভৱিষ্যত'। 'নিঅ'ম'ত 'দ্যা লাইন' চিটিৰ লগতে 'ট্ৰজেনা (Trojena) আৰু অক্সাগনকো (Oxagon) অন্তৰ্ভুক্ত কৰা হৈছে। অক্সাগ'ন বাণিজ্যিক দিশৰ লগত জড়িত হ'ব আৰু ট্ৰজেনা পৰ্য্যটনৰ লগত। খনিজ তেলৰ ওপৰত সম্পূৰ্ণৰূপে নিৰ্ভৰ কৰি অহা এই দেশৰ শাসনকৰ্তাসকল ভালকৈয়ে অৱগত যে পৃথিৱীৰ পৰা খাৰুৱাতেল বা খনিজ পদাৰ্থসমূহ শেষ হোৱাৰ সময় সমাগত। গতিকে নিজৰ দেশৰ অৰ্থনৈতিক অৱস্থা সবল কৰি ৰাখিবলৈ ছৌদি আৰৱৰ যুৱৰাজ মহম্মদ বিন ছলমানৰ নেতৃত্বত এই বৃহৎ তথা ব্যয়বহুল অঞ্চলটোৰ নিৰ্মাণ কৰি থকা হৈছে। ইয়াৰ উদ্দেশ্যই হৈছে ছৌদি আৰৱক পৰ্য্যটনৰ দিশৰ পৰা অধিক আকৰ্ষণীয় আৰু শক্তিশালী কৰি তোলা। ২০১৭ চনত নিৰ্মাণ কাৰ্য্য আৰম্ভ হোৱা এই প্ৰকল্পটোৰ কাম ২০৩০ লৈ সম্পূৰ্ণ হ'ব বুলি আশা কৰা হৈছে। ❖

বহাৰ বহুদৈ, তিপামৰ ভাৱৈ, শলগুৰিৰ আঘোণী বাই...

■ সোণালী গগৈ

আহোম ৰাজ্যত সংকট কাল। ক্ষমতালোভী মন্ত্ৰী-বিষয়াৰ ষড়যন্ত্ৰত প্ৰাণ গ'ল ন-জন আহোম ৰাজকোঁৱৰৰ। এই সংকট কালৰে এজন ৰজা আছিল চুলিক্ৰমা বা ল'ৰা ৰজা। মন্ত্ৰী লালুকসোলা বৰফুকনৰ নিৰ্দেশত আহোম ৰাজ্যত চলিছে ৰজা হোৱাৰ উপযুক্ত কোঁৱৰৰ অংগক্ষত অভিযান। এই অভিযানৰ অন্যতম লক্ষ্য হ'ল গদাপাণি। তুংখুঙীয়া ফৈদৰ গদা কোঁৱৰ। পত্নী জয়মতীৰ অনুৰোধ আৰু দেশৰ ভৱিষ্যৎ সুৰক্ষাৰ বাবে তাৎক্ষণিকভাৱে বিদ্ৰোহ নকৰি আত্মগোপন কৰিলে। আহোম ৰাজ্যৰ চৌদিশে চোৰাংচোৱা মেলি দিয়া হ'ল। তব্ৰাচ, চোৰাংচোৱাৰ চকুত ধূলি দি গদাপাণিয়ে আহোম ৰাজ্যৰ ইমূৰৰ পৰা সিমূৰলৈ ঘূৰি ফুৰিলে। আহোম ৰাজ্যৰ অভ্যন্তৰীণ গাঁথনিৰ ভুললৈ আৰু ভুল পালে।

এনেদৰেই ঘূৰি ফুৰোঁতে হঠাৎ এদিন এঠাইত চোৰাংচোৱাৰ চকুত ধৰা পৰোঁ পৰোঁ অৱস্থা! হঠাৎ দেখা গ'ল তিনিগৰাকী পোহাৰীয়ে চুলি মেলি, কপাল চপৰিয়াই, বুকু ঢকিয়াই কান্দিব লাগিছে। তেওঁলোকৰ সন্মুখত এজন মানুহ শুৱাই থোৱা আছে আৰু বগা চাদৰেৰে মানুহজন ঢাকি থোৱা আছে। চোৰাংচোৱাৰ লোক কাষ চাপি আহিল। হঠাৎ এগৰাকী পোহাৰীয়ে দেখিলে, প্ৰকাণ্ড ভৰি দুখনৰ পতা দুখন ওলাই আছে। সময় নাই, ভৰি দুখন খামুচি ধৰি, ভৰি দুখনৰ ওপৰত উবুৰি খাই পৰি হিয়ালি-জিয়ালিকৈ কান্দিবলৈ ধৰিলে। চোৰাংচোৱাই ঘটনা সন্দৰ্ভত এগৰাকীক সোধ-পোছ কৰিলে। মৰাশটো তাৰ পৰা আঁতৰাই লৈ যোৱাৰ কথা ক'লে। তেতিয়া তেওঁলোকে ক'লে যে, সেইজন তেওঁলোকৰ স্বামী। তেওঁৰ মৃত্যু ঘটিছে। কিন্তু তিনিগৰাকী সতিনীয়ে মৰাশটো তাৰ পৰা নিবলৈ নিদিয়ে। লাগিলে তেওঁলোকেই স্বামীৰ লগত মৰিব।

আনহাতে চোৰাংচোৱাই সেই সৰু কথাটোত মূৰ সোমোৱাৰ প্ৰয়োজনবোধ নকৰিলে। কিয়নো গদাপাণিক বিচাৰি উলিয়াব লাগে। তাৰে মৰাশ তাতে এৰি আঁতৰি

গ'ল। লাহে লাহে তিবোতাকেইগৰাকীও সংযত হ'ল। চাদৰ গুচাই গাত মেৰাই ল'লে। ওলাই পৰিল মৰাশকপী গদাপাণি। কৃতজ্ঞতাত গদ গদ হৈ পৰিচয় বিচাৰিলে তিনি তিবোতাৰ। তেওঁলোক হ'ল তিপামৰ ভাৱৈ, বহাৰ বহুদৈ আৰু শলগুৰিৰ আঘোণী বাই। পেছাত তেওঁলোক তিনিগৰাকী পোহাৰী। বিভিন্ন ঠাইৰ হাটে-বজাৰে বেপাৰ কৰি ফুৰে। এনেদৰেই তেওঁলোকে জানিব পাৰিছিল আহোম ৰাজসিংহাসনক লৈ হোৱা ষড়যন্ত্ৰৰ কথা। সেয়ে দেখিয়েই ধৰিব পাৰিছিল সেই বিশাল শৰীৰৰ ব্যক্তিজনক। তেওঁক বচাবৰ বাবেই তেওঁলোকৰ এই অভিনয়। সুন্দৰ, নিখুঁত অভিনয়, যাৰ বাবে মৃত্যুৰ দুৱাৰডলিৰ পৰা উভতি আহিল গদাপাণি। তিনিগৰাকী সাধাৰণ তিবোতাই অসাধাৰণ প্ৰতিভাৰে চিৰদিনলৈ ইতিহাসত জিলিকি থাকিল। সেই সময়ত হাটে-বজাৰে ঘূৰি-ফুৰি বেপাৰ কৰিব পৰাকৈ আহোম ৰাজ্যৰ অৰ্থনৈতিক ব্যৱস্থা আছিল যথেষ্ট উন্নত।

বৰ্তমান নাহৰকটীয়া, দুলীয়াজান, ডিগবৈ আৰু অৰুণাচলৰ কিছু কিছু অংশই আছিল তাহানিৰ তিপাম ৰাজ্য। শলগুৰি আছিল শিৱসাগৰ জিলাৰ জয়সাগৰৰ দক্ষিণ দিশৰ এখন ঠাই, বহা আছিল নগাঁও জিলাত। উল্লেখনীয় যে তিনিগৰাকীৰ মাজত ইয়াৰ আগলৈকে কোনো চিনাকি নাছিল। সেয়ে এই তিনিগৰাকীক লৈ আমাৰ সমাজত এতিয়াও প্ৰচলিত—

বহাৰ বহুদৈ   তিপামৰ ভাৱৈ
শলগুৰিৰ আঘোণী বাই
তিনিও, তিনিওৰে   ডিঙিত ধৰি কান্দিলে
সম্বন্ধত একোটি নাই।

কোনো উচ্চ পদবীধাৰী বা ৰাজপৰিয়ালৰ সদস্য নহ'লেও এওঁলোকেও বিচাৰিছিল এজন সুস্থ, সবল প্ৰজাৰঞ্জক ৰজাক, এখন সুস্থ সমাজ, শান্তিৰে বিৰাজ কৰা এখন ৰাজ্য য'ত হিংসা, দ্বেষ নাথাকে। ❖

অসহযোগ আন্দোলন আৰু চৌৰী চৌৰা ঘটনা

■ হিমাদ্ৰী বৰা

মহাত্মা গান্ধীৰ নেতৃত্বত ভাৰতবৰ্ষত গঢ় লৈ উঠা প্ৰথমটো বৃটিছ বিৰোধী ৰাজনৈতিক আন্দোলন হ'ল অসহযোগ আন্দোলন। এই আন্দোলনৰ প্ৰধান কাৰ্যসূচী অনুসৰি সকলো ভাৰতীয়ক চৰকাৰী শিক্ষানুষ্ঠান, আদালত আৰু বিধান পৰিষদবোৰ বৰ্জন কৰিবলৈ আহ্বান জনোৱা হৈছিল। তদুপৰি খাদী কাপোৰ তৈয়াৰৰ বাবে সূতা কাটিবলৈ আৰু কাপোৰ ব'বলৈ ৰাইজক অনুৰোধ কৰা হৈছিল। গান্ধীজীৰ আহ্বানত আইনজীৱীসকলেও আদালত ত্যাগ কৰিছিল। ছাত্ৰ-ছাত্ৰীয়ে স্কুল-কলেজ পৰিত্যাগ কৰি আন্দোলনত যোগ দিছিল। বিদেশী বস্ত্ৰ বৰ্জন কৰা, খাদী কাপোৰৰ প্ৰচলন কৰা, অস্পৃশ্যতা দূৰীকৰণ, মদ নিবাৰণ, জাতীয় শিক্ষা প্ৰচলন আদি কাৰ্য্যই জনসাধাৰণৰ মাজত এক উন্মাদনাৰ সৃষ্টি কৰিছিল। এই আন্দোলন লাহে লাহে গাঁও অঞ্চলতো বিয়পি পৰিছিল। গান্ধীজীয়েও ১৯২১ খ্ৰি.ৰ আগষ্ট মাহত অসমলৈ আহি গুৱাহাটীৰ ৰাজহুৱা সভাত ভাষণ দি নিজে বিলাতী কাপোৰৰ দ'মত জুই লগাই দিছিল। অন্যহাতে ১৯২১ খ্ৰি.ৰ ১৭ নৱেম্বৰত ভাৰতলৈ অহা প্ৰিন্স অব ৱেলছক সত্যাগ্ৰহীসকলে বোম্বাইত হৰতাল কৰি আৰু সমুদ্ৰ তীৰত বিলাতী বস্ত্ৰ পুৰি বিক্ষোভ প্ৰদৰ্শন কৰিছিল। এই কাৰ্য্যৰ কাৰণে চৰকাৰে সত্যাগ্ৰহী, বিশেষকৈ কংগ্ৰেছৰ স্বেচ্ছাসেৱকসকলৰ ওপৰত নানা নিৰ্যাতন চলায়। সেই বছৰে শেষৰফালে গান্ধীজীৰ বাহিৰে সকলো বিশিষ্ট নেতাসহ প্ৰায় ত্ৰিছ হাজাৰ সত্যাগ্ৰহীক গ্ৰেপ্তাৰ কৰা হয়। কিন্তু সত্যাগ্ৰহীসকলক পুলিচৰ লাঠী, বন্দুকৰ গুলী, কাৰাবাস একোৱে ভীতিগ্ৰস্ত কৰিব নোৱাৰিলে। শক্তিশালী বৃটিছ সাম্ৰাজ্যবাদৰ বিপক্ষে নিৰস্ত্ৰ ভাৰতবাসীৰ এক অভূতপূৰ্ব সংগ্ৰাম চলিল। সেই সময়ত ভাৰতৰ গৱৰ্নৰ জেনেৰেল তথা ভাইচৰয় আছিল লৰ্ড ৰিডিং। ১৯২২ খ্ৰি.ৰ ফেব্ৰুৱাৰী মাহত গান্ধীজীয়ে লৰ্ড ৰিডিঙৰ ওচৰত এখন চৰম পত্ৰ দাখিল কৰিলে। এই পত্ৰৰ দ্বাৰা গান্ধীজীয়ে

জনালে যে সাত দিনৰ ভিতৰত বন্দী সত্যাগ্ৰহীসকলক মুক্তি নিদিলে তেওঁ দেশবাসীক খাজনা নিদি ব্যাপক আইন অমান্য আন্দোলন চলাবলৈ নিৰ্দেশ দিব।

গান্ধীজীয়ে ভাইচৰয়ক চৰম পত্ৰ প্ৰদান কৰাৰ দিনাৰে পৰা সাতদিন পাৰ নহওঁতেই উত্তৰ প্ৰদেশৰ গোৰখপুৰ জিলাৰ চৌৰী চৌৰা নামৰ ঠাইত এক মৰ্মাস্তিক ঘটনা ঘটিল। ১৯২২ চনৰ ফেব্ৰুৱাৰী মাহৰ ২ তাৰিখে চৌৰী চৌৰাৰ বজাৰত মাংসৰ দাম বাঢ়ি যোৱাৰ ঘটনাক লৈ জনতাৰ মাজত উত্তেজনাৰ সৃষ্টি হয়। এই উত্তেজনাক প্ৰতিহত কৰিবৰ বাবে পুলিচে জনতাৰ ওপৰত লাঠীচালনা কৰি এজন লোকক গ্ৰেপ্তাৰ কৰে। এই ঘটনাৰ প্ৰতিবাদত ৫ ফেব্ৰুৱাৰীৰ দিনা প্ৰায় ২০০০-২৫০০ জনতাই চৌৰী চৌৰাৰ এখন মদৰ দোকানৰ সন্মুখত চৰকাৰ বিৰোধী শ্ল'গান দিয়ে আৰু মদৰ দোকান বন্ধ কৰিবলৈ আহ্বান জনায়। প্ৰতিবাদকাৰীৰ এদল বজাৰৰ দিশে যায় আৰু পুলিচলৈ শিল দলিয়ায়। পুলিচে এই লোকসকলক প্ৰতিহত কৰিবলৈ গুলী চালনা আৰু লাঠী চাৰ্জ কৰে। পুলিচৰ গুলীত ৩ জন প্ৰতিবাদকাৰীৰ মৃত্যু হয়। সেই ঘটনাত জনতা আৰু অধিক উত্তেজিত হৈ পৰিল। একাংশ উত্তেজিত জনতাই চৌৰী চৌৰাৰ থানা আক্ৰমণ কৰি অগ্নি সংযোগ কৰাত ২২ জন পুলিচ নিহত হয়। এই ঘটনাৰ বাতৰি পাই অহিংসাৰ পূজাৰী গান্ধীজী মৰ্মাহত হৈ পৰিল। আন্দোলনে এনে হিংসাত্মক ৰূপ লোৱাত অহিংস আন্দোলনৰ বাবে দেশবাসী প্ৰস্তুত হোৱা নাই বুলি ঘোষণা কৰি তেওঁ ১৯২২ খ্ৰি.ৰ ১২ ফেব্ৰুৱাৰীত অসহযোগ আন্দোলন প্ৰত্যাহাৰ কৰে। অন্যহাতে গৱৰ্নৰ জেনেৰেল লৰ্ড ৰিডিঙে চৌৰী চৌৰা ঘটনাৰ বাবে গান্ধীজীক জগৰীয়া কৰি ছয় বছৰ সশ্ৰম কাৰাদণ্ডেৰে দণ্ডিত কৰিলে। ভাৰত বুৰঞ্জীত এই চৌৰী চৌৰা ঘটনাটোৱে এটা উল্লেখযোগ্য ঘটনাৰূপে স্থান অধিকাৰ কৰিছে। ❖

কোকা-কোলা

■ ছায়াস্মিতা বৈশ্য

আমি আজিকালি ব্যৱহাৰ কৰা কোকা-কোলা আদিতো আজিৰ দৰে নাছিল। কোকা গছৰ পৰা তৈয়াৰী বস আৰু কোলা বাদামৰ উপৰি সুৰা মিহলাই তৈয়াৰ কৰা হৈছিল। সেই পানীয় তেতিয়া কেৱল দৰবৰ দোকানসমূহত স্নায়ুৰ বল বৃদ্ধিকাৰক আৰু মুৰৰ বিষনাশক হিচাপেহে ব্যৱহাৰ কৰা হৈছিল। সুৰাৰ ব্যৱহাৰৰ বাবে এই পানীয়ৰ প্ৰচলন ১৮৮৬ চনত আমেৰিকাৰ আটলাণ্টা চহৰত এক আইনযোগে বন্ধ কৰা হৈছিল।

এই পানীয়বিধ ডা° জন ষ্টিথ পেম্বাৰটন (Dr. John Stith Pemberton) নামৰ এজন চিকিৎসকে প্ৰস্তুত কৰি উলিয়াইছিল। এই নিষেধাজ্ঞা জাৰি কৰাৰ পাছত পেম্বাৰটনে তেওঁৰ পানীয়বিধত সুৰাৰ সলনি চেনি ব্যৱহাৰ কৰি বজাৰত মুকলি কৰি দিছিল। তেওঁ নতুন পানীয়বিধক তৃপ্তিদায়ক আৰু ভাগৰ নিবাৰণকাৰী বুলি বিজ্ঞাপনত প্ৰচাৰ কৰিছিল।

এই পানীয়বিধ ডা° পেম্বাৰটনে 'জেকবৰ ফাৰ্মাচী' (Jacobs' Pharmacy) নামৰ এখন ফাৰ্মাচীত প্ৰথমে নমুনা হিচাপে বিক্ৰী কৰিবলৈ দিছিল। উক্ত নমুনাটো উৎকৃষ্ট বুলি প্ৰমাণিত হোৱাত প্ৰতি গিলাছত ৫ চেণ্ট মূল্যত বিক্ৰীৰ বাবে ৰখা হৈছিল। ফ্ৰেংক এম ৰবিনছন (Frank M. Robinson) নামৰ ডা° পেম্বাৰটনৰ বন্ধুগৰাকীয়ে উক্ত পানীয়বিধৰ নাম 'কোকা-কোলা' (Coca-Cola) হিচাপে নামকৰণ কৰিবলৈ পৰামৰ্শ দিছিল। 'দ্য আটলাণ্টা জাৰ্নেল' (The Atlanta Journal) নামৰ বাতৰিকাকতখনত পোনপ্ৰথমবাৰৰ বাবে কোকা-কোলাৰ বিজ্ঞাপন ওলাইছিল। এই বিজ্ঞাপনৰ জৰিয়তে তৃষণতুৰ লোকসকলক এই পানীয়বিধৰ সোৱাদ ল'বলৈ আহ্বান জনোৱা হৈছিল।

ডা° পেম্বাৰটনে তেওঁ উৎপাদন কৰা পানীয়বিধৰ মূল্য অনুভৱ কৰিব পৰা নাছিল। তেওঁ লাহে লাহে এই কোকা-কোলা ব্যৱসায়ৰ কিছু অংশীদাৰিত্ব কেইবাজনো

ব্যৱসায়ীক বিক্ৰী কৰি দিছিল। ১৮৮৮ চনত মৃত্যুৰ আগে আগে আছা জি কেণ্ডলাৰ (Asa G. Candler) নামৰ এজন ব্যক্তিক তেওঁ ব্যৱসায়ৰ শেষ অংশও বিক্ৰী কৰি দিছিল আৰু কেণ্ডলাৰেই শেষত কোকা-কোলাৰ ওপৰত সম্পূৰ্ণ অধিকাৰ সাব্যস্ত কৰিছিল।

১৮৮৯ চনৰ ১ মে' তাৰিখে 'দ্য আটলাণ্টা জাৰ্নেল' নামৰ বাতৰিকাকতখনত কেণ্ডলাৰে কোকা-কোলাৰ পৃষ্ঠাভৰা বিজ্ঞাপন দি নিজকে তাৰ সম্পূৰ্ণ স্বত্বাধিকাৰী হিচাপে ঘোষণা কৰিছিল।

লাহে লাহে কেণ্ডলাৰে তেওঁৰ আন সকলো ব্যৱসায় বাদ দি কোকা-কোলা অৰ্থাৎ শীতল পানীয়ৰ ব্যৱসায়ত সম্পূৰ্ণৰূপে মনোনিৱেশ কৰিছিল। তেওঁ তেওঁৰ ভ্ৰাতৃ জন এছ কেণ্ডলাৰ (John S. Candler), বন্ধু ফ্ৰেংক ৰবিনছন (Frank Robinson) আৰু আন দুজন সহযোগীৰ সহায়ত 'দ্য কোকা-কোলা কোম্পানী' গঠন কৰে।

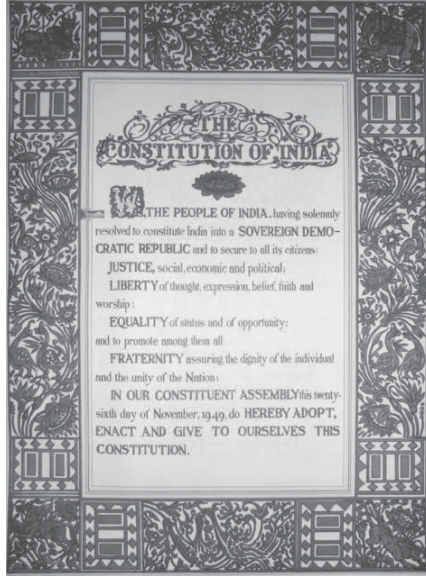
কেণ্ডলাৰে ডা° পেম্বাৰটনৰ ব্যৱসায়িক প্ৰচেষ্টাক বিস্তৃত ৰূপ দিছিল আৰু ইয়াৰ ফলস্বৰূপে এই পানীয় উৎপাদক কাৰখানা ১৮৯৪ চনৰ পৰা আটলাণ্টাৰ বাহিৰেও ডালাছ, টেক্সাছ, চিকাগো, কেলিফ'ৰ্নিয়া আদি ঠাইত প্ৰতিষ্ঠা হৈছিল। কোকা-কোলাৰ এনে জনপ্ৰিয়তা দেখি ইয়াক বিশ্বব্যাপী জনপ্ৰিয় কৰিবৰ বাবে জোছেফ এ বেইডেনহাৰ্ন (Joseph A. Biedenharn) নামৰ ব্যক্তিগৰাকীয়ে কোকা-কোলা বটল হিচাপে বিক্ৰীৰ পদ্ধতি প্ৰচলন কৰে।

কোকা-কোলা যদিও প্ৰথমে যুক্তৰাষ্ট্ৰত উৎপাদিত হৈছিল, ই অতি সোনকালেই বিশ্বৰ সকলো ঠাইতেই জনপ্ৰিয়তা অৰ্জন কৰিবলৈ সক্ষম হয়। আজিৰ দিনত দ্য কোকা-কোলা কোম্পানীয়ে ২০০ খন দেশত প্ৰায় ৪০০টা ব্ৰাণ্ড উৎপাদন কৰিছে আৰু ইয়াৰে ৯০ শতাংশতকৈও অধিক আয় হৈ আছে যুক্তৰাষ্ট্ৰৰ বাহিৰৰ দেশৰ পৰা। ❖

ভাৰতীয় সংবিধানৰ প্ৰস্তাৱনা

■ ৰাণু বুজৰবৰুৱা

“আমি ভাৰতবাসী সকলো লোকে, ভাৰতবৰ্ষক এখন সাৰ্বভৌম, সমাজবাদী, ধৰ্মনিৰপেক্ষ, গণতান্ত্ৰিক গণৰাজ্য হিচাপে প্ৰতিষ্ঠা কৰিম বুলি দৃঢ়সংকল্প কৰি আৰু ভাৰতবৰ্ষৰ সকলো লোককে সামাজিক, অৰ্থনৈতিক আৰু ৰাজনৈতিক ন্যায়, চিন্তা, ভাব, প্ৰকাশ, বিশ্বাস, ধৰ্ম আৰু উপাসনাৰ স্বাধীনতা সমমৰ্যাদা আৰু সমান সুযোগ দিম বুলি আৰু তেওঁলোক সকলোৰে মাজত ব্যক্তি মৰ্যাদা, জাতীয়

ঐক্য আৰু সংহতি নিশ্চিতকাৰী ভ্ৰাতৃত্ব ভাব বৃদ্ধি কৰিবলৈ আজি ১৯৪৯ চনৰ নৱেম্বৰ মাহৰ ২৬ তাৰিখে আমাৰ সংবিধান সভাই গ্ৰহণ কৰা লিপিবদ্ধ কৰা এই সংবিধানখন আমাক নিজকে প্ৰদান কৰিলোঁ।”

এইটো হ’ল আমাৰ দেশ ভাৰতবৰ্ষৰ সংবিধানৰ প্ৰস্তাৱনা (Preamble to the Indian Constitution)। সংবিধান এখনৰ প্ৰস্তাৱনাটো হ’ল উক্ত সংবিধানখনৰ দাপোণস্বৰূপ য’ত সংবিধানখনৰ উদ্দেশ্য, লক্ষ্য, আদৰ্শ আদি প্ৰতিফলিত হয়। ইয়াত সংবিধান প্ৰস্তুত কৰোঁতাসকলৰ দৰ্শন আৰু উদ্দেশ্য প্ৰকাশ পায়। ভাৰতৰ সংবিধানৰ প্ৰস্তাৱনাটো এটা বিস্তৃত প্ৰস্তাৱনা যিটো অষ্ট্ৰেলিয়া, কানাডা বা আমেৰিকাৰ সংবিধানত নাই।

ভাৰতীয় সংবিধানৰ প্ৰস্তাৱনাটো লিখি উলিওৱা হৈছিল পণ্ডিত জৱাহৰলাল নেহৰুৱে উত্থাপন কৰা উদ্দেশ্য সম্বলিত প্ৰস্তাৱৰ (Objective Resolution) ওপৰত ভিত্তি কৰি। ভাৰতীয় সংবিধান ৰচনাৰ বাবে

বৃটিছ শাসক আৰু ভাৰতীয় স্বাধীনতা সংগ্ৰামীসকলৰ মাজত হোৱা আলোচনা মৰ্মে ১৯৪৬ চনত সংবিধান সভা (Constituent Assembly) গঠন কৰা হয়। যাক কনছেম্বলি (Consembly) বুলিও কোৱা হৈছিল। এই সংবিধান সভা গঠন হৈছিল বৃটিছ ভাৰতৰ প্ৰদেশবোৰৰ পৰা নিৰ্বাচিত সদস্য আৰু দেশীয় ৰাজ্যসমূহৰ পৰা মনোনীত সদস্যৰ দ্বাৰা। দেশ বিভাজনৰ আগত সভাৰ মুঠ সদস্য আছিল ৩৮৯ গৰাকী আৰু বিভাজনৰ

পাছত আছিল ২৯৯ গৰাকী। এই সভাৰ সভাপতি হিচাপে ড° ৰাজেন্দ্ৰ প্ৰসাদক নিৰ্বাচিত কৰা হয় (১১ ডিচেম্বৰ, ১৯৪৬)। সভাৰ প্ৰথম অধিবেশনতে (৯-২৩ ডিচেম্বৰ ১৯৪৬) পণ্ডিত নেহৰুৱে ১৩ ডিচেম্বৰ ১৯৪৬ তাৰিখে উদ্দেশ্য সম্বলিত প্ৰস্তাৱটো (Objective Resolution) ভাৰতীয় সংবিধান ৰচনাৰ আধাৰ হিচাপে দাঙি ধৰে। প্ৰস্তাৱটো অধিকসংখ্যক সদস্যই সমৰ্থন কৰে যদিও কিছুসংখ্যকে আপত্তি কৰিছিল, কাৰণ সেই অধিবেশনত মুছলিম লীগ আৰু দেশীয় ৰাজ্যৰ কিছু সদস্য অনুপস্থিত আছিল। বিভিন্ন আলোচনাৰ অন্তত ১৯৪৭ চনৰ ২২ জানুৱাৰী তাৰিখে এই প্ৰস্তাৱ গৃহীত হয়।

জৱাহৰলাল নেহৰুৱে ‘উদ্দেশ্য সম্বলিত প্ৰস্তাৱ’ৰ মূল কথাখিনি সংক্ষেপে তলত দিয়া ধৰণৰ :

১) ভাৰতবৰ্ষক এখন স্বাধীন (Independent), সাৰ্বভৌম (Sovereign), গণৰাজ্য (Republic) হিচাপে প্ৰতিষ্ঠা কৰা আৰু এখন সংবিধান প্ৰণয়ন কৰা।

অন্বেষণৰ পুৰণি সংখ্যাৰ পৰা নিৰ্বাচিত লেখা

২) বৃটিছ ভাৰত, দেশীয় ৰাজ্যসমূহ (Princely state), বৃটিছ ভাৰতৰ বাহিৰত থকা ৰাজ্যক্ষেত্ৰ আৰু অন্যান্য ইচ্ছুক ৰাজ্যক্ষেত্ৰ লগ লগাই এখন সংঘ (Union) গঠন কৰা।

৩) যিবোৰ ৰাজ্য লগ লাগিব, সেইবোৰ ৰাজ্যৰ সেই সময়ৰ ৰাজ্যক্ষেত্ৰ বা সংবিধান সভাই নিৰ্দ্ধাৰণ কৰি দিয়া অনুসৰি ৰাজ্য গঠন কৰা হ'ব আৰু সাংবিধানিক নিয়ম অনুসৰি স্বায়ত্ত শাসন লাভ কৰিব।

৪) সাৰ্বভৌম স্বাধীন ভাৰতবৰ্ষ আৰু ইয়াৰ অংগ ৰাজ্য আৰু চৰকাৰসমূহে ক্ষমতা আৰু কৰ্তৃত্ব জনসাধাৰণৰ পৰা লাভ কৰিব।

৫) ভাৰতবৰ্ষৰ সকলো লোকৰ বাবে সামাজিক, অৰ্থনৈতিক আৰু ৰাজনৈতিক ন্যায়, সমমৰ্য্যাদা আৰু আইনৰ চকুত সমতা, আইন আৰু সামাজিক নৈতিকতাত বাধা নপৰাকৈ চিন্তা, ভাব প্ৰকাশ, বিশ্বাস, ভক্তি, উপাসনা, বৃত্তি, সংঘ গঠন আদি বিষয়ত স্বতন্ত্ৰতা সুনিশ্চিত কৰা হ'ব।

৬) সংখ্যালঘু, অনুন্নত আৰু জনজাতীয় লোকসকল তথা অন্যান্য পিছপৰা শ্ৰেণীভুক্ত লোকৰ প্ৰতি সুৰক্ষা প্ৰদান কৰা হ'ব ইত্যাদি।

এই প্ৰস্তাৱৰ আলম লৈয়ে ভাৰতৰ সংবিধানৰ প্ৰস্তাৱনাটো লিখা হয়। প্ৰস্তাৱনাটোত যিমান পাৰি নেহৰুৰ প্ৰস্তাৱৰ ভাষা, আদৰ্শ আৰু লক্ষ্য প্ৰতিফলিত কৰা হৈছে। কিন্তু পণ্ডিত নেহৰুৰ প্ৰস্তাৱটোত গণতন্ত্ৰ (Democratic) শব্দটো নাছিল। নেহৰুৱে কৈছিল যে গণৰাজ্য (Republic) শব্দটোতে সেই অৰ্থটো লুকাই আছে। ঠিক তেনেদৰে সমাজবাদী (Socialist) শব্দটোও প্ৰস্তাৱটোত নাছিল। নেহৰুৱে কৈছিল যে

তেওঁ সমাজবাদ সমৰ্থন কৰে আৰু ভাৰতবৰ্ষ এখন সমাজবাদী ৰাষ্ট্ৰ হ'বলৈ গৈ আছে।

মূল প্ৰস্তাৱনাটোত সাৰ্বভৌম, গণতান্ত্ৰিক আৰু গণৰাজ্য — এই শব্দকেইটাহে আছিল। পাছত ১৯৭৬ চনত ইন্দিৰা গান্ধী চৰকাৰে ৪২তম সংবিধান সংশোধনৰ দ্বাৰা প্ৰস্তাৱনাত সমাজবাদী আৰু ধৰ্মনিৰপেক্ষ (Secular) শব্দ দুটাৰ লগতে সংহতি (Integrity) শব্দটো সংযোগ কৰা হয়।

সমাজবাদী শব্দটোৰ সংজ্ঞা যদিও সংবিধানত দাঙি ধৰা নাই, ইয়াৰ দ্বাৰা এখন সম্পূৰ্ণ সমাজবাদী ৰাষ্ট্ৰ বুজোৱা নাই। বৰং সামাজিক ন্যায় আৰু অৰ্থনৈতিক সমতাহে বুজাইছে।

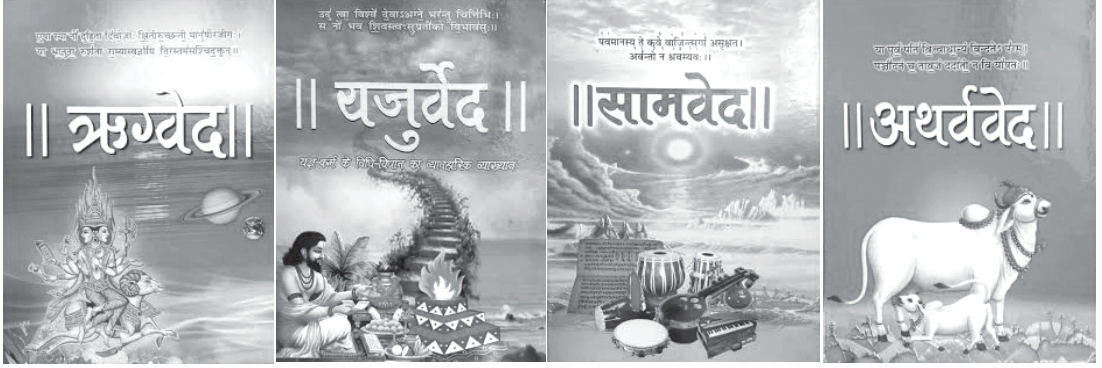
এতিয়া প্ৰশ্ন হ'ল এই প্ৰস্তাৱনাটো সংবিধানৰ অংশ হয় নে নহয়? ১৯৬০ চনত উচ্চতম ন্যায়ালয়ে ইয়াক সংবিধানৰ অংশ নহয় বুলি কয়, কিন্তু পাছৰ পৰ্য্যায়ত প্ৰস্তাৱনাটো সংবিধানৰ 'অবিচ্ছেদ্য অংগ' (Integral part) বুলি ৰায়দান দিয়ে।

ঠিক তেনেদৰে ১৯৯৪ চনত উচ্চতম ন্যায়ালয়ে ৰায়দান কৰি কয় যে প্ৰস্তাৱনাটোৱে ভাৰতীয় সংবিধানৰ মৌলিক বৈশিষ্ট্য বা গাঁথনিক (basic feature as structure) সূচায়। এই মৌলিক গাঁথনি, যেনে— গণতান্ত্ৰিক, ধৰ্মনিৰপেক্ষ, সমতা, সামাজিক, অৰ্থনৈতিক আৰু ৰাজনৈতিক ন্যায় আদি ভংগ কৰা যিকোনো নীতি-নিয়মকে অসাংবিধানিক বুলি গণ্য কৰা হ'ব (The Preamble indicates the basic structure of the Constitution)। অৰ্থাৎ ভাৰতীয় সংবিধানৰ প্ৰস্তাৱনাটো সংবিধানৰ এনে এটা অংশ যিয়ে সংবিধানখনৰ বিষয়বস্তুৰ এটা চমু আভাস দিয়ে লগতে ইয়াৰ লক্ষ্য আৰু উদ্দেশ্যত আলোকপাত কৰে।

টোকা : ভাৰতীয় সংবিধানখন পৃথিৱীৰ ভিতৰত আটাইতকৈ দীঘল লিখিত সংবিধান (444 Articles)। সংবিধান সভাই ১১টা অধিবেশনৰ আলোচনা, তৰ্ক-বিতৰ্কৰ অন্তত প্ৰায় ২ বছৰ ১১ মাহ ১৭ দিনত সংবিধানখন লিখি উলিয়াইছিল। ভাৰতৰ জনগণক সংবিধানৰ খচৰাখনৰ ওপৰত আলোচনা কৰিবলৈ আৰু তেওঁলোকৰ পৰামৰ্শ দিবলৈ প্ৰায় ৪ মাহ সময় দিয়া হৈছিল। সংবিধানৰ খচৰা তৈয়াৰ কৰা হৈছিল ৬ বি আৰ আশ্বেদকাৰৰ সভাপতিত্বত আৰু ইয়াৰ সাংবিধানিক পৰামৰ্শদাতা আছিল বি এন ৰাও। ❖

অন্বেষণৰ পুৰণি সংখ্যাৰ পৰা নিৰ্বাচিত লেখা চাৰি বেদ চৈধ্য শাস্ত্ৰ ওঠৰ পুৰাণ

■ পল্লৱী গোস্বামী

সুদূৰ অতীতত যেতিয়া পৃথিৱীৰ অন্যান্য মহাদেশ—ইউৰোপ, আমেৰিকা আদি দেশবোৰ অজ্ঞান অন্ধকাৰত বুৰ গৈ আছিল, যেতিয়া সভ্যতাৰ আলোক পাশ্চাত্য জগতত প্ৰবেশ কৰা নাছিল, সেই প্ৰাগ্ ঐতিহাসিক যুগত ভাৰতৰ সিদ্ধ উপত্যকাৰ সুবাস্তু নামে সুবৃহৎ অঞ্চলত বেদমন্ত্ৰসমূহৰ মাজেৰে ধৰ্ম, দৰ্শন আৰু অনুপম কাব্যৰ অবিৰত চৰ্চা হৈছিল। যাক দেখি প্ৰাচ্য আৰু পাশ্চাত্যৰ লোক তথা সৰ্বকালৰ পণ্ডিতসকল মুগ্ধ আৰু বিস্মিত হৈছিল। মানৱ জাতিৰ গৌৰৱ আৰ্যসকলে বেদৰ বাণীৰে সভ্যতাৰ বস্তু জ্বলাইছিল। প্ৰথমে বেদমন্ত্ৰসমূহ গুৰু-শিষ্যৰ মুখে মুখে প্ৰচলিত আছিল। পাছত মন্ত্ৰসমূহ লিপিবদ্ধ কৰা হয়।

প্ৰচলিত ৰীতি অনুসাৰে বেদ চাৰিখন—ঋক্, যজুঃ, সাম আৰু অথৰ্ব। প্ৰত্যেক বেদৰ চাৰিটা ভাগ—সংহিতা, ব্ৰাহ্মণ, আৰণ্যক আৰু উপনিষদ। সংহিতা ভাগত স্তুতি, মন্ত্ৰ; ব্ৰাহ্মণ ভাগত মন্ত্ৰৰ বিভিন্ন ভাগৰ ব্যাখ্যা, আৰণ্যক ভাগত বানপ্ৰস্থী জীৱন-যাপন কৰা মানুহৰ কৰ্মবিধান আৰু উপনিষদ ভাগত মন্ত্ৰবোৰৰ দাৰ্শনিক ব্যাখ্যা কৰা আছে। প্ৰাচীন ভাৰতৰ ধৰ্ম, সংস্কৃতি, দৰ্শন, সাহিত্য আদি সকলোবোৰৰ কেন্দ্ৰস্থান হৈছে বেদ। “বেদ হ’ল বিশাল অখণ্ড সাহিত্য, যি যুগ যুগ ধৰি গঢ়ি উঠিছে আৰু যুগ যুগ ধৰি গুৰু-শিষ্য

পৰস্পৰৰ দ্বাৰা মুখে মুখে চলি আহিছে।”

কালক্ৰমত যজ্ঞ অনুষ্ঠানৰ বাবে বেদৰ মন্ত্ৰসমূহ বিভিন্ন শ্ৰেণীত বিভক্ত কৰা হ’ল। এইদৰে প্ৰতিটো শ্ৰেণীৰ বাবে সংগ্ৰহ কৰা মন্ত্ৰবোৰক ‘সংহিতা’ নাম দিয়া হ’ল। ঋক্-সংহিতা, যজুঃসংহিতা আৰু সাম-সংহিতা হৈছে তিনিখন প্ৰধান সংহিতা। ঠিক সেইদৰে যজ্ঞৰ প্ৰতিপাদন আৰু বিধি ব্যাখ্যা কৰা ব্ৰাহ্মণ গ্ৰন্থসমূহো অতি অমূল্য। প্ৰত্যেক বেদৰে ব্ৰাহ্মণ গ্ৰন্থ বেলেগ বেলেগ আৰু উপনিষদো ভিন ভিন। যেনে—
ঋক্বেদ : ব্ৰাহ্মণ—ঐতৰেয়, কৌষীতকি; উপনিষদ—ঐতৰেয়, কৌষীতকি।

সামবেদ : ব্ৰাহ্মণ—তাণ্ড্য, ষড়বিংশ, ছান্দোগ্য, জৈমিনীয়, সামবিধান, আৰ্যেয়, বংশ, দেবতাপ্ৰায়ণ; উপনিষদ—ছান্দোগ্য, কেন।

* যজুৰ্বেদৰ ভাগ দুটা কৃষ্য যজুৰ্বেদ আৰু শুক্ল যজুৰ্বেদ।

কৃষ্য যজুৰ্বেদ : ব্ৰাহ্মণ—তৈত্তিৰীয়; উপনিষদ—কঠ, শ্বেতাশ্বতৰ, মহানাৰায়ণ, মৈত্ৰায়ণ, তৈত্তিৰীয়।

শুক্ল যজুৰ্বেদ : ব্ৰাহ্মণ—শতপথ; উপনিষদ—বৃহদাৰণ্যক, ঈশ।

অথৰ্ব বেদ : ব্ৰাহ্মণ—গোপথ; উপনিষদ—প্ৰশ্ন, মুণ্ডক, মাণ্ডুক্য।

অন্বেষণৰ পুৰণি সংখ্যাৰ পৰা নিৰ্বাচিত লেখা

ভাৰতীয় সাহিত্যত বৈদিক উপনিষদসমূহৰ এক উচ্চ স্থান আছে। অজ্ঞতা নাশ কৰি যি বিদ্যা বা জ্ঞানে জীৱনক ব্ৰহ্ম লাভৰ বাট দেখুৱাই দিয়ে, সেই ব্ৰহ্মবিদ্যাৰ নামেই উপনিষদ। উপনিষদ বৈদিক সাহিত্যৰ শেষভাগত হোৱা বাবে ই 'বেদান্ত' নামে প্ৰসিদ্ধ। ফৰাচী, লেটিন, জাৰ্মানী আদি অনেক ভাষালৈ অনূদিত উপনিষদসমূহে পাশ্চাত্য বিদ্বান, পণ্ডিতসকলক বাৰুকৈ আকৰ্ষণ কৰি আহিছে।

বেদ, উপনিষদ আদিৰ উপৰি ভাৰতীয় সভ্যতা-সংস্কৃতি জনসাধাৰণৰ মাজত প্ৰচাৰ কৰাৰ আন এক মাধ্যম হ'ল পুৰাণসমূহ। বেদসমূহক অনুসৰণ কৰিয়েই পুৰাণসমূহ ৰচিত। বেদৰ ভাষা সাধাৰণ জনতাৰ বাবে যেতিয়া দুৰ্বোধ্য হৈ পৰিল, তেতিয়া বেদৰ তত্ত্ব বুজাবলৈ সহজ-সৰল ভাষাত পুৰাণৰ সৃষ্টি হ'ল। আদিতে পুৰাণ এখন বৃহৎ সংহিতা আছিল। সময়ৰ পৰিবৰ্তনৰ লগে লগে ইয়াক খণ্ড খণ্ড আকাৰত ঋষিসকলে বিভক্ত কৰে। এই বৃহৎ সংহিতাক প্ৰথমে তিনিভাগত আৰু পাছত ওঠৰ ভাগত বিভক্ত কৰে।

'বিষ্ণু পুৰাণ'ত তলত দিয়া ধৰণে ওঠৰখন পুৰাণৰ ক্ৰম দিয়া হৈছে—১। ব্ৰহ্মা, ২। পদ্ম, ৩। বিষ্ণু, ৪। শিৱ, ৫। ভাগৱত, ৬। নাৰদ, ৭। মাৰ্কণ্ডেয়, ৮। অগ্নি, ৯। ভৱিষ্য, ১০। ব্ৰহ্মবৈৱৰ্ত, ১১। লিংগ, ১২। বৰাহ, ১৩। স্কন্দ, ১৪। বামন, ১৫। কূৰ্ম, ১৬। মৎস্য, ১৭। বৰুণ আৰু ১৮। ব্ৰহ্মাণ্ড।

'চাৰি বেদ, চৈধ্য শাস্ত্ৰ, ওঠৰ পুৰাণ' বুলি কথা এয়াৰ আছে। ইয়াত চৈধ্য শাস্ত্ৰ বোলোঁতে আচলতে বেদ চাৰিখন, ছয় বেদাংগ—শিক্ষা, কল্প, ব্যাকৰণ, নিৰুক্ত, ছন্দ, জ্যোতিষ আৰু লগতে পুৰাণ, স্মৃতি শাস্ত্ৰ, মীমাংসা শাস্ত্ৰ আৰু ভাগৱতক সাঙুৰি লোৱা হয়। প্ৰাচীন ঋষি-মুনিসকলৰ পৰম জ্ঞান আৰু সাধনাৰ ফল এই সাহিত্যৰাজি আমাৰ বাপতি সাহোন। ইয়াক অক্ষত অৱস্থাত ৰাখি ইয়াৰ চৰ্চা অব্যাহত ৰখাটো আমাৰ কৰণীয়। ❖

(টোকা : 'চৈধ্য শাস্ত্ৰ বোলোঁতে বাকীবোৰ পুৰাণক এখন শাস্ত্ৰ আৰু ভাগৱতক অকলে আন এখন শাস্ত্ৰ বুলি বিবেচনা কৰা হৈছে।)

শীতল যুদ্ধ আৰু ছোভিয়েট সংঘৰ ভাঙোন

■ ৰুণিমা শৰ্মা গোস্বামী

১৯৩৯ চনৰ পৰা ১৯৪৫ চনলৈ বিশ্বৰ প্ৰায় ৩০খন দেশ এক ভয়াবহ যুদ্ধত লিপ্ত হৈ পৰিছিল। এয়া আছিল দ্বিতীয় বিশ্বযুদ্ধ। প্ৰথম বিশ্বযুদ্ধ হৈছিল ১৯১৪ চনৰ পৰা ১৯১৯ চনলৈ। দ্বিতীয় বিশ্বযুদ্ধৰ সমাপ্তিৰ পাছৰে পৰা আন্তঃৰাষ্ট্ৰীয় ৰাজনীতিত প্ৰায় চাৰে চাৰিটা দশক জুৰি (বিংশ শতিকাৰ চল্লিছৰ দশকৰ মাজভাগৰ পৰা নব্বৈৰ দশকৰ আৰম্ভণিলৈ) যি সংঘাত, উত্তেজনা তথা মতানৈক্য বিৰাজ কৰিছিল, তাকেই শীতল যুদ্ধৰ যুগ হিচাপে জনা যায়। দ্বিতীয় বিশ্বযুদ্ধত মিত্ৰশক্তি (Allied Power) (মাৰ্কিন যুক্তৰাষ্ট্ৰ, ছোভিয়েট সংঘ, ফ্ৰান্স, বৃটেইন) চক্ৰশক্তি (Axis Power) (জাৰ্মানী, ইটালী, জাপানক) পৰাস্ত কৰাৰ পাছত আন্তঃৰাষ্ট্ৰীয়

ৰাজনীতি দুটা শিবিৰত বিভক্ত হৈ পৰিছিল। এই শিবিৰৰ নেতৃত্ব বহন কৰিছিল আমেৰিকা যুক্তৰাষ্ট্ৰ আৰু ছোভিয়েট সংঘই। সমগ্ৰ বিশ্ব ৰাজনীতিত এই দুইখন দেশেই আধিপত্য বিস্তাৰ কৰিছিল আৰু সমগ্ৰ বিশ্বৰ ৰাজনৈতিক ব্যৱস্থা পুঁজিবাদী আৰু সমাজবাদী এই দুটা আদৰ্শত ভাগ হৈ পৰিছিল। পুঁজিবাদী শিবিৰৰ নেতৃত্ব বহন কৰিছিল আমেৰিকা যুক্তৰাষ্ট্ৰই আৰু সমাজবাদী আদৰ্শৰ নেতৃত্ব বহন কৰিছিল ছোভিয়েট সংঘই। আদৰ্শগত পাৰ্থক্য, দুই মহাশক্তিৰ মাজত গঢ়ি উঠা পাৰস্পৰিক সন্দেহ আৰু সংশয় আদি বিভিন্ন প্ৰশ্নক কেন্দ্ৰ কৰি দুয়োখন দেশৰ মাজত এক যুদ্ধৰ আশংকা বিৰাজ কৰিছিল। এনে পৰিবেশত সমগ্ৰ বিশ্ব প্ৰায়

অন্বেষণৰ পুৰণি সংখ্যাৰ পৰা নিৰ্বাচিত লেখা

For report documenting above map see TIME, November 17, 1941 issue

প্রতিটো মুহূর্ততে যুদ্ধৰ উত্তেজনাৰ বন্দী হৈ পৰিছিল। কিন্তু প্রকৃত অৰ্থত দুয়োটা শিবিৰৰ মাজত কোনো প্রত্যক্ষ যুদ্ধৰ সূত্রপাত ঘটো নাইছিল। এই দুই মহাশক্তিক পৃথিৱীৰ আন আন সৰু-বৰ দেশসমূহে সমর্থন আগবঢ়াই দুই সামৰিক মিত্ৰজোঁটৰ সৃষ্টি কৰিছিল আৰু এই দুয়োটা শিবিৰেই পৃথিৱীৰ অন্য প্ৰান্তত নিজৰ আধিপত্য প্রতিষ্ঠাৰ প্ৰক্ৰিয়াও অব্যাহত ৰাখিছিল। চাৰে চাৰি দশক জোৰা এই সময়ছোৱাত পৃথিৱীত তৃতীয়খন বিশ্বযুদ্ধ সংঘটিত হোৱা নাছিল যদিও দুই সামৰিক মিত্ৰজোঁট বিভিন্ন সময়ত যুদ্ধসদৃশ পৰিস্থিতিৰ সন্মুখীন হৈ আছিল। এই সময়ছোৱাত দুই মহাশক্তিৰ মাজত মতাদৰ্শগত সংঘাতো গভীৰ ৰূপ ধাৰণ কৰিছিল। দুয়োপক্ষৰ মাজত পৃথিৱী ধ্বংস কৰিব পৰা অস্ত্ৰ মজুত আছিল যদিও দুয়োপক্ষই পাৰমাণৱিক অস্ত্ৰসমূহ ব্যৱহাৰৰ পৰা আঁতৰত আছিল। বিশ্বৰ এক মহাশক্তি হিচাপে আমেৰিকা যুক্তৰাষ্ট্ৰৰ বিৰুদ্ধে নিজৰ আধিপত্য বিস্তাৰৰ যুঁজত ছোভিয়েট সংঘ নামি পৰিছিল।

১৯১৭ চনত লেনিনৰ নেতৃত্বত সূচনা হোৱা বিখ্যাত অক্টোবৰ বিপ্লৱৰ পাছত ছোভিয়েট সংঘত সমাজবাদী আদৰ্শ প্রতিষ্ঠা হৈছিল আৰু শীতল যুদ্ধৰ সময়ছোৱাত বিশেষকৈ ১৯৮৫ চনৰ পৰাই ছোভিয়েট সংঘত ভাঙোঁনৰ সৃষ্টি হয় আৰু ছোভিয়েট সংঘৰ ভাঙোঁনৰ লগে লগে শীতল যুদ্ধৰো সামৰণি পৰে।

সচৰাচৰ দেখিবলৈ পোৱা দুৰ্নীতি, অৰ্থনৈতিক অস্থিৰতা, আমোলাতাত্ত্বিক আৰু স্বৈৰতাত্ত্বিক শাসন ব্যৱস্থা, নিবনুৱা সমস্যা, দৰিদ্ৰতা আদি বিভিন্ন সমস্যাই ছোভিয়েট সংঘৰ ভাঙোঁনৰ মূল কাৰণ আছিল। ছোভিয়েট ব্যৱস্থাৰ এই আঁসোঁৱাহসমূহৰ উপৰি ৰাষ্ট্ৰপতি মিখাইল গৰ্বাছেভৰ নীতিয়েও এই দেশখনৰ ভাঙোঁনত অৰিহণা যোগায়। গৰ্বাছেভৰ গ্লাছনোষ্ট (অধিক স্বচ্ছতা) আৰু পেৰেষ্ট্ৰইকা (পুনৰ গঠন) এই দুটা নীতিয়ে ছোভিয়েট সংঘক পতনমুখী কৰে। লাহে লাহে ছোভিয়েট সংঘৰ অন্তৰ্ভুক্ত বিভিন্ন গণৰাজ্যসমূহত

গণচেতনাৰ সৃষ্টি হয় আৰু এনে গণচেতনাৰ ভিত্তিতেই অৰ্থনৈতিকভাৱে শক্তিশালী গণৰাজ্যসমূহ ছোভিয়েট সংঘৰ পৰা আঁতৰি আহি পৃথক ৰাষ্ট্ৰ হিচাপে আৱিৰ্ভাৱ হয়। ১৯৮৮ চনত লিথুৱানিয়াত স্বাধীনতা আন্দোলনৰ সূত্রপাত ঘটে আৰু পৰবৰ্তী সময়ত এই আন্দোলন ইষ্ট'নিয়া আৰু লাটভিয়ালৈ প্ৰসাৰিত হয়। ১৯৯০ চনত ছোভিয়েট সংঘত প্ৰথমবাৰৰ বাবে মুক্ত নিৰ্বাচন অনুষ্ঠিত হয়। এই মুক্ত নিৰ্বাচনৰ প্ৰধান উদ্দেশ্য আছিল ছোভিয়েট সংঘৰ পৰা পৃথক হ'ব খোজা গণৰাজ্যসমূহত জনসাধাৰণৰ সিদ্ধান্ত অৰ্থাৎ গণভোট গ্ৰহণ কৰা। এই নিৰ্বাচনত লিথুৱানিয়াত জাতীয়তাবাদী দলে জয়লাভ কৰে আৰু লিথুৱানিয়াত জনসাধাৰণে নিজকে স্বাধীন বুলি ঘোষণা কৰে। এনেদৰে ছোভিয়েট সংঘৰ পৰা ১৫ খন স্বাধীন ৰাষ্ট্ৰৰ সৃষ্টি হয়। এই ৰাষ্ট্ৰসমূহ আছিল—১। ৰাছিয়া ২। ইউক্ৰেইন ৩। বেলোৰুছ ৪। উজবেকিস্তান ৫। কাজাখিস্তান ৬। জৰ্জিয়া ৭। আজাৰবাইজান ৮। লিথুৱানিয়া ৯। মলডোভা ১০। লাটভিয়া ১১। কিৰ্গিস্তান ১২। টাজিকিস্তান ১৩। আমেৰিয়া ১৪। তুৰ্কমেনিস্তান ১৫। ইষ্ট'নিয়া।

ছোভিয়েট সংঘৰ ভাঙোঁনৰ লগে লগে ১৫ খন নতুন পৃথক ৰাষ্ট্ৰৰ সৃষ্টি হয় আৰু আন্তঃৰাষ্ট্ৰীয় ৰাজনীতিত শীতল যুদ্ধৰো সামৰণি পৰে। ❖

বিষ্ণু ৰাভাৰ শেষ গান

■ অপৰাজিতা বৰা

জীৱন শিল্পী বিষ্ণু ৰাভাই ভালেমান যুগজয়ী গীত ৰচনা কৰিছিল। তাৰ ভিতৰত 'এয়ে মোৰ শেষ গান' গীতটি তেওঁৰ জীৱনৰ অন্তিমটো অমৰ গীত আছিল। তেতিয়া ৰাভাদেৱ কৰ্কট ৰোগত আক্ৰান্ত হৈ হাস্পতালৰ বিছনাত শয্যাশায়ী হৈ আছিল। সেয়া আছিল ১৯৬৯ চন। এই চনৰে মে' মাহৰ কোনোবা এটা দিনত গীতটোৰ কথাখিনি তেওঁৰ মনলৈ আহিছিল। তেওঁৰ অন্তৰআত্মাই যেন তেওঁৰ জীৱনৰ অন্তিম দিন সমাগত বুলি কৈ আছিল। সেই গীতটোৱে আছিল 'এয়ে মোৰ শেষ গান/মোৰ জীৱন-নাটৰ শেষ ৰাগিণী/কল্যাণ খৰমান/। গীতটো লিখা কাগজখন তেওঁ তেওঁৰ বন্ধু ভাৰতীয় কমিউনিষ্ট পাৰ্টিৰ এজন অক্লান্ত কৰ্মী প্ৰয়াত দধি মহন্তৰ হাতত দিছিল। দধি মহন্তই ১৯৬৯ চনৰ ২০ জুনৰ পুৱা চাৰে পাঁচমান বজাত বিশিষ্ট কবি, গীতিকাৰ প্ৰয়াত কেশৱ মহন্তক লগ কৰি ক'লে যে কমৰেড ৰাভা নিশা দুই বাজি দহ মিনিটত তেজপুৰ চিভিল

হাস্পতালত ঢুকাল। মহন্তদেৱ খবৰটো শুনি শোকাভিভূত হ'ল আৰু বিষ্ণু ৰাভাৰ অন্তিম যাত্ৰাত অংশগ্ৰহণ কৰিবলৈ তেজপুৰলৈ বুলি ওলাল। মহন্তৰ লগতে থকা প্ৰয়াত গণশিল্পী খগেন মহন্তও তেওঁলোকৰ লগতে যাবলৈ ওলাল। দধি মহন্তই যাব নালাগে বুলি কৈ ৰাভাৰ গীতটো দি ক'লে যে পাৰিলে আকাশবাণী গুৱাহাটীক শ্ৰদ্ধাঞ্জলি অনুষ্ঠান এটি কৰিবলৈ কৈ তাতে গীতি-কবিতাটো পাঠ কৰি দিয়াৰ ব্যৱস্থা কৰিব লাগে। কিন্তু আকাশবাণী গুৱাহাটীৰ তেতিয়াৰ সঞ্চালক উবেইদুল লতিফ বৰুৱাই গীতটো পঢ়ি অভিভূত হৈ খগেন মহন্তকে সুৰ কৰি গাবলৈ ক'লে। সেই ৰাতি ৯-৩০ বজাত আকাশবাণীয়ে ৰাভাদেৱৰ প্ৰতি শ্ৰদ্ধাঞ্জলি জ্ঞাপনৰ বাবে যিটো অনুষ্ঠান প্ৰচাৰ কৰিছিল, সেই অনুষ্ঠানতে খগেন মহন্তই গীতটো সুৰাৰোপ কৰি গাইছিল। খগেন মহন্তৰ অপূৰ্ব সুৰ আৰু কণ্ঠৰ পৰশত গীতটি প্ৰাণৱন্ত হৈ পৰিছিল। প্ৰাণৰ আপোন শিল্পীজনৰ মৃত্যুত অসমৰ মানুহে হিয়া ঢাকুৰি কান্দিছিল।

জনতাৰ শিল্পী ৰাভাদেৱৰ বিয়োগৰ পাছত গীতটি পোনপ্ৰথম প্ৰকাশ পায় কমিউনিষ্ট পাৰ্টিৰ ৰাজ্যিক মুখপত্ৰ 'সোঁৱৰণ'ত। অসমৰ জাতীয় সত্তাৰ লগত ৰাভাদেৱে নিজকে কেনেদৰে ওতপ্ৰোতভাৱে জড়িত কৰি ৰাখিছিল তাৰেই ইংগিত বহন কৰে গীতটিয়ে। যিকোনো হৃদয়বান লোকেই গীতটিৰ আবেদন অনুধাৱন কৰি চকুলো নোটোকাকৈ থাকিব নোৱাৰে। কোনো ঠাইতে সৰহদিন থাকিব নোৱাৰা যাবাবী শিল্পীজন শদিয়াৰ পৰা ধুবুৰীলৈ, ভূটানৰ পৰা মিজো পাহাৰলৈকে ঘূৰি ফুৰিছিল। বহু সত্ৰৰ প্ৰাংগণত দিনৰ পাছত দিন কটাই সত্ৰীয়া নৃত্য-গীতৰ শৈলী আয়ত্ত কৰিছিল। ভাওনা অনুষ্ঠানৰ মাজতে জীৱন কটোৱা

অন্বেষণৰ পুৰণি সংখ্যাৰ পৰা নিৰ্বাচিত লেখা

কলাগুৰু ৰাভাই জীৱনৰ শেষৰ গীতটিও ভাওনাৰ কল্যাণ খৰমান গোৱাৰ দৰেই ৰাইজৰ পদ চুমি জীৱন নাটৰো কল্যাণ খৰমান গাই সামৰিছিল। গীতটি আজিও অসমীয়াৰ প্ৰাণত প্ৰোথিত হৈ আছে আৰু চিৰকাল থাকিব।

এয়ে মোৰ শেষ গান।
মোৰ জীৱন-নাটৰ শেষ ৰাগিণী
কল্যাণ খৰমান।
পাতনিতে বালোঁ ধেমালি নান্দী
ভংগী সূত্ৰধাৰ
হাঁহি বিননিয়ে ভাও দিলোঁ নানা
বোৱালোঁ অশু ধাৰ
নৱ নৱ বসে বালোঁ ভাব নাৱ
আশাৰ নিৰাশাৰ
আজি হ'ব মোৰ জীৱন নাটৰ
ভাৱনাৰ অৱসান।।

নীল আকাশত পুৱতি তৰাই
টিমিকি টিমিকি জ্বলে
সিও যাব নুমি একে নিশাহতে
বেলিৰ পোহৰ পালে।
ঠগীৰ লগৰে বস্ত্ৰিশিখা
নুমো নুমোকই নাচে
খৰমান তালৰ কল্যাণ ৰাগৰ
ছেৱে অপৰূপ ঠাচে।
দোষে গুণে হ'ল ভাৱনাৰ শেষ
পুৱতি তৰাও নুমে
বাঁহৰ আগেদি উষাৰ বেলিয়ে
ৰঙা মুখ তুলি জুমে
শিখাৰ লগৰী বিদায় ৰাগিণী
ৰাইজৰ পদ চুমে
আজি হ'ল মোৰ জীৱন নাটৰ
ভাওনাৰ অৱসান।। ❖

ৰেলৰ ভেকুৱাম ব্ৰেকৰ আৱিষ্কাৰক—গুৰুপ্ৰসাদ দাস

■ মানসী বৰুৱা

গুৰুপ্ৰসাদ দাস—আমাৰ বহুতৰ বাবে এক অপৰিচিত নাম। অথচ স্থিৰ লক্ষ্য, আত্মবিশ্বাস, সাহস আৰু নিজ কৰ্মদক্ষতাৰ বলত কিংবদন্তিত পৰিণত হোৱা গুৰুপ্ৰসাদ দাস প্ৰথমগৰাকী ভাৰতীয় আইআৰএছ (IRS) বিষয়া। অসমৰ গৌৰৱ এইগৰাকী মহান ব্যক্তিৰ জন্ম হৈছিল ১৯০৫ চনত বৰপেটাৰ বিলৰটাৰী হাটী নামৰ ঠাইত। বৰপেটা চৰকাৰী হাইস্কুলত শিক্ষাগ্ৰহণ কৰা গুৰুপ্ৰসাদৰ পঢ়া-শুনাৰ প্ৰতি ধাউতি নাছিল। অষ্টম শ্ৰেণীলৈ উত্তীৰ্ণ হোৱাৰ পাছত ব্যৱসায়ৰ প্ৰতি আকৃষ্ট হৈ গুৰুপ্ৰসাদে বৰপেটাৰ এখন কাপোৰৰ দোকানৰ সৈতে এক গোপন চুক্তি কৰে। এই চুক্তি অনুসৰি তেওঁ

তেওঁৰ পৰিয়ালৰ লোকক অৱগত নকৰাকৈয়ে এড়ী আৰু পাটৰ কিছু মূল্যবান পৰম্পৰাগত কাপোৰ লৈ কলিকতালৈ ব্যৱসায় কৰিবলৈ যায়। সাহসীৰ প্ৰতি ভাগ্যও সুপ্ৰসন্ন হয়। গুৰুপ্ৰসাদৰ ভাগ্যও সুপ্ৰসন্ন হ'ল। কলিকতাত তেওঁ এগৰাকী ইংৰাজ ব্যৱসায়ীৰ সান্নিধ্যলৈ আহে। 'টি থমছন এণ্ড কোম্পানী' (T Thomson and Company) নামৰ ষ্টীল ট্ৰাংক ফেক্টৰীৰ মালিক এই ইংৰাজ ভদ্ৰলোকগৰাকীয়ে গুৰুপ্ৰসাদক নিজৰ ট্ৰাংক ফেক্টৰীত কাৰিকৰী কাম দিয়াৰ লগতে কলিকতা কাৰিকৰী বিদ্যালয়তো নামভৰ্তি কৰাই দিয়ে। কেইবছৰমানৰ পাছত গুৰুপ্ৰসাদে

অন্বেষণৰ পুৰণি সংখ্যাৰ পৰা নিৰ্বাচিত লেখা

কাৰিকৰী ডিপ্ল'মা লাভ কৰিবলৈ সক্ষম হয়। ইয়াৰ কেইবছৰমানৰ পাছত ঔদ্যোগিক সামগ্ৰীৰ ভাৰতীয় প্ৰদৰ্শনীত গুৰুপ্ৰসাদৰ তত্ত্বাৱধানত 'টি থমছন এণ্ড কোম্পানী'য়েও ভাগ লয়। সৌভাগ্যক্ৰমে সেই সময়ৰ অসমৰ লেফটেনেণ্ট গৱৰ্নৰ বিষ্টন বেলে (Biston Bell) উক্ত প্ৰদৰ্শনী চাবলৈ গৈ গুৰুপ্ৰসাদৰ দক্ষতা দেখি মোহিত হয়। তেওঁ

গুৰুপ্ৰসাদক উন্নত কাৰিকৰী কৌশল আহৰণৰ বাবে ইংলণ্ডলৈ পঠাবলৈ থিৰাং কৰে। সেই উদ্দেশ্যে গুৰুপ্ৰসাদক এক চৰকাৰী বৃত্তি প্ৰদানৰ ব্যৱস্থা কৰা হয়। গুৰুপ্ৰসাদে ইংলণ্ডত 'মাৰ্ছেল ছন্স এণ্ড কোম্পানী'ত (Marshall Sons and Co.) যোগদান কৰে আৰু তাৰ পৰা বয়লাৰ আৰু ভাপ ইঞ্জিনৰ কাৰিকৰী প্ৰশিক্ষণ লাভ কৰে। ১৯২৭ চনত গুৰুপ্ৰসাদে মেকানিকেল ইঞ্জিনিয়াৰিঙৰ পৰীক্ষাত অৱতীৰ্ণ হোৱাৰ অনুমতি লাভ কৰি সুখ্যাতিৰে এই পৰীক্ষাত উত্তীৰ্ণ হয়। একেটা বছৰতে গুৰুপ্ৰসাদে ভিকাৰ আমষ্ট্ৰং লিমিটেড (Viker Armstrong Ltd.) নামৰ প্ৰতিষ্ঠানত যোগদান কৰি অ'ছিৰিছ (Osiris) ছবমেৰিনত কাম কৰাৰ সুযোগ লাভ কৰে। গুৰুপ্ৰসাদ দাস আছিল প্ৰথমগৰাকী ভাৰতীয় ছবমেৰিনাৰ।

গুৰুপ্ৰসাদ দাসে ভাপ ইঞ্জিন সম্পৰ্কে উন্নত জ্ঞান আহৰণৰ বাবে জাৰ্মানীলৈ যাত্ৰা কৰে। তাত তেওঁ হিট মিটাৰ (Heat meter) নামৰ এক যন্ত্ৰ উদ্ভাৱন কৰে। পৰবৰ্তী সময়ত অৰ্থৰ প্ৰয়োজনত তেওঁ হিট মিটাৰৰ স্বত্বাধিকাৰ ছ'ল্টাৰ এণ্ড কোম্পানীক (Salter and Co.) বিক্ৰী কৰে। অৱশ্যে এই কোম্পানীয়ে গুৰুপ্ৰসাদৰ প্ৰতি উপযুক্ত সন্মান প্ৰদৰ্শন কৰি হিট মিটাৰৰ ওপৰত জিডি (GD) বুলি লিখিছিল।

১৯৩০ চনত গুৰুপ্ৰসাদ দাসে ৰেলৰ বাবে ভেকুৰাম

ব্ৰেক উদ্ভাৱন কৰে। ৰেলৰ বাবে উদ্ভাৱন কৰা এই ভেকুৰাম ব্ৰেকক জিপি ব্ৰেক বুলিও কোৱা হয়। পাছলৈ এই ব্ৰেক পদ্ধতিক আৰু উন্নীত কৰা হয় আৰু 'ছীমলেছ কয়ল ব্ৰেক' (Seamless Coil brake) হিচাপে নামকৰণ কৰা হয়। তেওঁৰ এই অৱদানক স্বীকৃতি প্ৰদান কৰি মেকানিকেল ইঞ্জিনিয়াৰ্ছ নামৰ সংস্থাটোৰ সহযোগী সদস্যৰূপে তেওঁক মনোনীত কৰা হয় আৰু

ইম্পাৰিয়েল ৰেল সেৱাৰ বাবে নিৰ্বাচিত হয়। ইয়াৰ বাহিৰেও দাসে 'কাট অফ কণ্ট্ৰ'ল গজ' (Cut off Control Gauge) আৰু বয়লাৰ ছেফ্টি ভাল্ভ (Boiler Safety Valve) নামৰ দুবিধ গুৰুত্বপূৰ্ণ আহিলা উদ্ভাৱন কৰে।

গুৰুপ্ৰসাদ দাসে ১৯৩১ চনত ইংৰাজ প্ৰশাসনৰ অধীনত ভাৰতীয় ৰেল সেৱাত যোগদান কৰে। তেৱেঁই ভাৰতৰ প্ৰথমগৰাকী 'ভাৰতীয় ৰেল সেৱা' (IRS) বিষয়া। ভাৰতীয় ৰেল সেৱাৰ পৰা অৱসৰ গ্ৰহণ কৰি দাসে বাৰ্মা অইল কোম্পানীত যোগদান কৰে। তেওঁ দ্বিতীয় বিশ্বযুদ্ধৰ সময়ত ভাৰতীয় প্ৰতিৰক্ষা বাহিনীত কাৰিকৰী বিশেষজ্ঞৰূপে কাৰ্যনিৰ্বাহ কৰে। ১৯৫২ চনত গুৰুপ্ৰসাদে কৰ্নেলৰূপে ভাৰতীয় প্ৰতিৰক্ষা বাহিনীৰপৰা অৱসৰ গ্ৰহণ কৰে।

১৯৬৫ চনত অসমৰ মুখ্যমন্ত্ৰী বিমলা প্ৰসাদ চলিহাই গুৰুপ্ৰসাদ দাসক অসম ক্ষুদ্ৰ খণ্ড উন্নয়ন নিগমৰ অধ্যক্ষ হিচাপে যোগদান কৰিবলৈ আমন্ত্ৰণ জনায়। 'অসম পেট্ৰ' কেমিকেলছ'ৰ নেপথ্যৰ মূল ব্যক্তিগৰাকীও আছিল গুৰুপ্ৰসাদ দাস।

আত্মবিশ্বাস আৰু দক্ষতাৰে সফলতাৰ শিখৰত আৰোহণ কৰা গুৰুপ্ৰসাদ দাসৰ ১৯৮২ চনত কলিকতাত দেহাৱসান ঘটে। ❖

শিক্ষার্থীয়ে অঁকা ছবি

বক্তিম তহবিলদাৰ, পঞ্চম খ

চয়নিকা কাশ্যপ, চতুৰ্থ ঘ

ইবন চিৰিং, চতুৰ্থ খ

ভাৰষা তালুকদাৰ, ষষ্ঠ গ

প্ৰাঞ্জনা গোস্বামী, সপ্তম গ

ত্ৰিজ্ঞে এম অনুপম, চতুৰ্থ খ

তেজস্বীন মিশ্ৰ, চতুৰ্থ ঘ

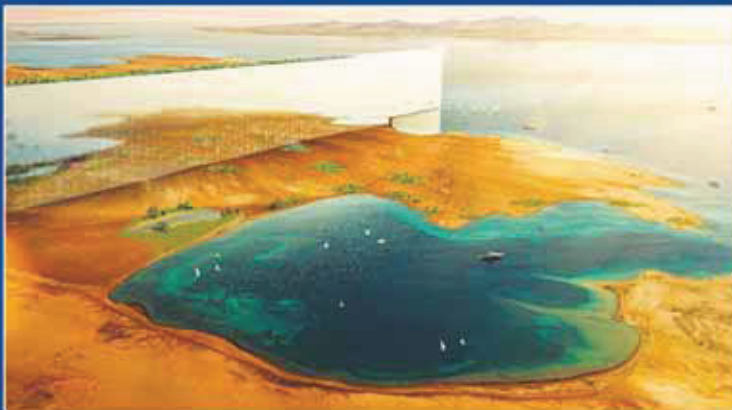

য়েমেনৰ প্ৰাচীন অট্টালিকা

ভৰিষ্যতৰ সংগ্ৰহালয়

দা লাইন

নিয়োগাৰথেল